

KALPA-TARU

ISO 9001 CERTIFIED COMPANY

Կալպատարու Փաուեր Թրանսմիշն Լիմիթեդ
Մասնաճյուղի գրասենյակ՝ Հայաստանի հանրապետություն, ք. Երևան,
Վ. Սարգսյան 10, Պիացցա Գոանդե շենք, 108 տարածք

Հրագրանից Շինուհայր Միջանցքի Էլեկտրահաղորդման Գծի Վերակառուցման Ծրագիր

Համառոտ վերաբնակեցման գործողության պլան

Հատված 5. Որոտան-1

Վերանայում

Պայմանագիր

Նորադուզ-Լիճք-Վարդենիս-Վայք-Որոտան-1 220կՎ ՕԳ-ի կառույցի
նախագծման, մատակարարման և տեղակայման գնում
21.11.2012թ-ի No. HV-W-1/2011 Պայմանագիր

Կազմված՝

Կալպատարու Փաուեր Թրանսմիշն Լիմիթեդի կողմից

Ներկայացման ամսաթիվը

24.11.2014թ.

Բովանդակություն

1. Ներածություն	9
1.1. Ծրագրի նկարագրություն	9
1.2. Ծրագրի աշխարհագրական դիրքը	9
1.3. Ծրագրի նկարագրությունը	10
1.4. Վերաբնակեցման Գործողության Պլանի կազմման հիմնավորում	10
1.5. Վերաբնակեցման գործողության համառոտ պլանի նպատակը և շրջանակը	12
1.6. Ծրագրի վերջնաժամկետը	13
1.7. Փաստաթղթի հրապարակում	13
2. Ազդեցության գնահատում	14
2.1. Սահմանում	14
2.2. Ուսումնասիրության մեթոդաբանությունը	14
2.3. Ազդեցությունը հողի վրա	15
2.3.1. Հողերի դասակարգումը, ըստ ՀՀ օրենքի	15
2.3.2. Հողի կորուստ	16
2.4. Ազդեցությունը մշակաբույսերի վրա	18
2.5. Ազդեցության ենթարկված տնային տնտեսությունների մարդահամարը և ազդեցությունը նրանց կենսամակարդակի վրա	18
2.5.1. Ազդեցության ենթարկված տնային տնտեսությունների սոցիալ-տնտեսական նկարագիրը	18
2.5.2. Եկամտի վրա խիստ ազդեցություն ունեցող ազդակիր ՏՏ-ներ	21
2.5.3. Ազդեցություն անառն և խոցելի տնային տնտեսությունների վրա	21
2.6. Ազդեցությունը՝ ամփոփումը	22
3. Հանրային քննարկումներ և Տեղեկատվության Հրապարակում	24
3.1. Նկարագրություն	24
3.2. Հանրային քննարկումներ և հրապարակման պլան	24
3.3. Հանրային քննարկում	24
3.3.1. ՎԳՊ-ի կազմման ընթացքում պաշտոնական հանրային քննարկումներ	25
3.3.2. Ոչ-պաշտոնական հանրային քննարկումներ	26
3.3.3. ՎԳՊ-ի իրականացման և շինարարության ընթացքում հանրային քննարկումներ	27
3.4. Տեղեկատվության հրապարակում	27
4. Բողոքների Կարգավորման Մեխանիզմ և Գործընթացներ	29

4.1.	Ներածություն	29
4.2.	Բողոքների Կարգավորման Մեխանիզմ	29
4.2.1.	1 ^h փուլ	29
4.2.2.	2 ^o փուլ	29
4.2.3.	3 ^o փուլ	30
4.3.	Հիմնական պատասխանատու կողմերը	30
4.4.	Բողոքների գրանցման և հասցեագրման գործընթաց	31
4.4.1.	Ուսումնասիրում և փաստաթղթավորում	31
4.4.2.	Դիտարկում	31
4.5.	Ծինարարության փուլում ԲԿՄ	31
5.	Ինստիտուցիոնալ շրջանակ	33
5.1.	Ներածություն	33
5.2.	ԲԷՑ	33
5.2.1.	Ընդհանուր նկարագրություն	33
5.2.2.	Հիմնական պատասխանատու շրջանները	34
5.2.3.	ՎԳՊ-ի իրականացման միավոր	34
5.3.	ԲԷՑ-ի խորհրդատուները	34
5.3.1.	Ծինարար Կապալ առու	35
5.3.2.	Իրականացմանն աջակցող խորհրդատու	35
5.4.	Պետական Կառավարման Մարմիններ	35
5.5.	Մարգարե տարաններ (Տարածաշրջանային Լիազոր Մարմիններ)	35
5.6.	Տեղական Ինքնակառավարման Մարմիններ	36
5.7.	Բողոքների Կարգավորման Հանձնաժողով	36
5.8.	Հասարակական Կազմակերպություններ	36
5.9.	Համաշխարհային Բանկ	37
6.	Օրենսդրական Հայեցակարգ	38
6.1.	Տեղական օրենսդրական հայեցակարգ	38
6.2.	Հայաստանի օրենքների և Համաշխարհային Բանկի Պարտադրված Վերաբնակեցման Քաղաքականության համեմատությունը	39
6.3.	Օրենսդրական բացերի վերլուծություն	40
7.	Իրավասության և Իրավունքների Շրջանակ	41
7.1.	Իրավասություն	41
7.2.	Իրավունքների շրջանակը	41
7.2.1.	Գյուղատնտեսական նշանակության հող	42
7.2.2.	Պետական և համայնքային հողեր	42
7.2.3.	Այլ փոխհատուցումներ և դրամական օժանդակություն	43

7.3.	Տերմինների աղյուսակ	43
7.4.	Վնասված գույքի գնահատում	46
8.	Վերաբնակեցման բյուջեն	47
8.1.	Ներածություն	47
8.2.	Աղբյուրների և Դրամական Միջոցների Բաշխում	47
8.3.	Փոխհատուցում հողի կորուստի դեպքում	47
8.3.1.	Գնահատման և փոխհատուցման հաշվարկային մոտեցումը	47
8.3.2.	Փոխհատուցում մասնավոր հողատարածքների կորստի համար	48
8.3.3.	Փոխհատուցում հողի վարձակալների	49
8.3.4.	Անօրինակ անօգտագործված հողի վերականգնման համար դրամական աջակցություն	49
8.3.5.	Մշակաբույսեր	49
8.3.6.	Դրամական աջակցություն խոցելի խմբերին	50
8.4.	Գրանցման ծախսերը	50
8.5.	Բյուջեի ամփոփում	51
9.	Վերաբնակեցման Գործողությունների Պլանի իրականացման գործընթաց	52
9.1.	Ներածություն	52
9.2.	Վերաբնակեցման Գործողությունների Պլանի նախապատրաստական աշխատանքները	52
9.3.	Վերաբնակեցման Գործողությունների Պլանի իրականացման նախապատրաստական աշխատանքները	53
9.4.	Վերաբնակեցման Գործողությունների Պլանի իրականացման կարևորագույն փուլերը	53
9.5.	Վերաբնակեցման Գործողությունների Պլանի իրականացման ժամանակացույց	55
10.	Մշտադիտարկում	57
10.1.	Ներածություն	57
10.2.	Ներքին մշտադիտարկում	57
10.3.	Արտաքին մշտադիտարկում և ՎԳՊ-ի ավարտման վերաբերյալ հաշվետվություն	57
10.4.	Գնահատում վերաբնակեցումից հետո	58
	Հավելված 1.....	59
	Հավելված 2.....	61
	Հավելված 3.....	75
	Հավելված 3-1	103
	Հավելված 4.....	108

Հավելված 5.....	110
Հավելված 6.....	112
Հավելված 7.....	128
Հավելված 8.....	133
Հավելված 9.....	137

ՀԱՊԱՎՈՒՄՆԵՐ ԵՎ ՀԱՄԱՌՈՏԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

ԱՏ	Ազդակիր տնային տնտեսություն
ԱՏԳ	Ազդակիր տնային տնտեսության գլխավոր
ՇԿ	Շինարար Կապալառու
ՉՈԻ	Չափագրման ուսումնասիրություն
ՎԱ	Վերաբնակեցված անձինք
ԳՕՀՊՆ	Գույքի օտարում հանրային և պետական նպատակներով
ԲՄԱԳ	Բնապահպանական և սոցիալական ազդեցության գնահատում
ԷՄՀՇ	Էլեկտրաէներգիայի մատակարարման հուսալիության ծրագիր
ԲԿՄ	Բողոքների կարգավորման մեխանիզմ
ՏՏԳ	Տնային տնտեսության Գլխավոր
ԲԷՑ	Բարձրավոլտ Էլեկտրական Ցանցեր ՓԲԸ
ԻԱԽ	Իրականացմանն աջակցող խորհրդատու
ԿՓԹԼ	Կալպատարու Փաուեր Թրանսմիշն Լիմիթեդ
ՏԻ	Տեղական իշխանություններ
ՏԻՄ	Տեղական Բնքնակառավարման մարմիններ
ԱՍՀՑ	Աշխատանքիի և սոցիալական հարցերի նախարարություն
ՀԿ	Հասարակական Կազմակերպություն
ԳՔ	Գործառնական ձեռնարկ
ԱԵԱ	Ազդեցության ենթարկված անձինք
ՀՔ	Հանրային Քննարկում
ՀՔՀՊ	Հանրային Քննարկման և Հրապարակման Պլան
Ծրագիր	Հրագրանից Շինուհայր միջանցքի ծրագիր
ՀՀ	Հայաստանի Հանրապետություն
ՎԳՊ	Վերաբնակեցման գործողության Պլան
ԱԳ	Անվտանգության Գոտի
ՎՔՇ	Վերաբնակեցման Քաղաքակառուցության Շրջանակ
ԱԳԿՊԿ	Անշարժ Գույքի Կադստրի Պետական Կոմիտե
ՊՈԱԿ	Պետական ոչ առևտրային կազմակերպություն
ԵԿ	Ենթակայան
ՏԱ	Տեխնիկական Առաջադրանք
ԳՊ	Գյուղապետ
ՀԲ	Համաշխարհային Բանկ

Սահմանումներ

Վերաբնակեցում՝ Բանկի տերմինաբանությամբ նշանակում է հողի զբաղեցումից կամ հողօգտագործման սահմանափակումից առաջացող բոլոր տնտեսական և սոցիալական վնասները, ինչպես նաև դրանից բխող փոխհատուցման և մեղմացման միջոցառումները: Վերաբնակեցումը չի սահմանափակվում իր սովորական նշանակությամբ՝ փաստացի վերաբնակեցում:

Կախված դեպքից, վերաբնակեցումը կարող է ներառել՝ (ա) հողի կամ հողի վրա գտնվող կառույցների ժամանակավոր կամ մշտական ձեռքբերում, ներառյալ ձեռնարկատիրական գործունեության հետ կապված կառույցները, (բ) փաստացի վերաբնակեցում և (գ) տեղահանման տնտեսական հետևանքների հասցեագրում տեղահանված անձանց (SU) եկամուտների և կենսամակարդակի բարելավման համար (կամ առնվազն նախկին մակարդակի վերականգնում):

Ազդեցության ենթարկված անձինք (ԱԵԱ) այն անձինք են, ովքեր տուժում են ծրագրի ուղղակի տնտեսական և սոցիալական ազդեցությունից, որը կարող է արտահայտվել հետևյալ կերպ.

- Ակտիվների կորուստ կամ վնաս,
- Պետական կարիքների համար հողի օտարում,
- Պարտադրված տեղահանում,
- Բացասական ազդեցություն ձեռքբերված կամ սեփականություն հանդիսացող (ժամանակավոր կամ մշտական) ցանկացած բնակելի շինության, հողի (ներառյալ հողի վրա գտնվող շինությունները, գյուղատնտեսական նշանակության հողերը և արոտավայրերը) կամ ցանկացած այլ հիմնական գույք ի նկատմամբ իրավունքների, սեփականության իրավունքի կամ այլ տնտեսական շահերի վրա:
- Բացասական ազդեցություն արտադրական նշանակության ակտիվների հասանելիության վրա (ժամանակավոր կամ մշտական):
- Բացասական ազդեցություն ձեռնարկատիրական գործունեության, զբաղվածության, աշխատանքի կամ բնակության վայրի վրա:

Վերաբնակեցման քաղաքականության շրջանակը (ՎԳՇ)՝ վերաբնակեցումը կարգավորող փաստաթուղթ է, որը պատրաստվում է, երբ ծրագրի գնահատման փուլում վերաբնակեցման ծավալներն ու աշխարհագրական տեղանքները հստակ հայտնի չեն, քանի որ ծրագիրն ունի բազմաթիվ բաղադրիչներ կամ ծրագրի վերջնական նախագծի մշակումը (ինչպես որ այս դեպքում) ավարտվելու է ավելի ուշ (շինարարության փուլի աշխատանքային նախագծեր): Քաղաքականության շրջանակը սահմանում է ծրագրի իրագործման ընթացքում հնարավոր վերաբնակեցման գործողության նպատակներն ու սկզբունքները, կազմակերպական լուծումները և ֆինանսավորման մեխանիզմները: Շրջանակը նաև գնահատում է ազդակիր անձանց և վերաբնակեցումների հավանական թիվը, հատկապես ֆինանսական միջնորդություն ենթադրող ծրագրերում, և գնահատում հնարավոր վերաբնակեցման նախապատրաստման, իրականացման և վերահսկողության ինստիտուցիոնալ կարողությունները: Երբ ծրագրի իրականացման ընթացքում վերաբնակեցման չափերը հստակեցվում են, ապա մինչ ծրագրի ֆինանսավորման հաստատումը ՎԳՊ (կամ համառոտ ՎԳՊ՝ կախված ազդեցությունների աստիճանից և խստությունից) է պատրաստվում (ԳՔ 4.12, պարբ. 29–30):

Վերաբնակեցման գործողությունների պլանը (ՎԳՊ)՝ վերաբնակեցման փաստաթուղթ է, որը պատրաստվում է երբ հստակեցվում է ծրագրի աշխարհագրական դիրքը, այն է՝ հայտնի են էլեկտրահաղորդման գծի մանրամասն ծրագիրը և հենասյուների հստակ դիրքերը: Եթե էլեկտրահաղորդման գծի վերջնական ծրագիրը չի բավարարում օրենքով սահմանված անվտանգության գոտու նվազագույն պահանջները, ապա հողի ձեռքբերումը հանգեցնում է մարդկանց ֆիզիկական տեղահանման և/կամ ապաստանի կորստի, և/կամ եկամտի աղբյուրի կորստի, և/կամ տնտեսական ռեսուրսների անհասանելիության կամ հասանելիության սահմանափակման: ՎԳՊ-ն պատրաստում է մարդկանց կամ նրանց եկամուտների վրա ազդեցության սկզբնապատճառ հանդիսացող կողմը: ՎԳՊ-ն պարունակում է մանրամասն և իրավական տեսանկյունից պարտավորություն ունեցող պահանջներ,

որին համաձայն պետք է կատարվի մարդկանց վերաբնակեցումը և փոխհատուցումը մինչ բացասական հետևանքներ ունեցող միջոցառումների իրականացումը: ՎԳՊ-ն պարունակում է ծրագրի ազդեցությունը կրողների մարդահամարի արդյունքները, ներառյալ կադաստրային տեղեկատվությունը և կորուստների մանրամասն ցուցակը:

Փոխհատուցում` վճարում հողի օտարման կամ այլ ակտիվների, ներառյալ հիմնական միջոցների, մասնակի կամ ամբողջական կորստի դիմաց, որը կատարվում է բնափրային, դրամական կամ այլ ակտիվներով փոխհատուցման եղանակով:

Հողի ձեռքբերում` հողի, շինությունների կամ դրա վրա գտնվող այլ գույքի նկատմամբ ծրագրի իրականացման նպատակով իրավունքների ձեռքբերում կամ օտարում:

Գյուղատնտեսական նշանակության հողակտորների փոխհատուցման արժեք` հավասար արտադրողական կամ օգտագործման ներուժով և ծրագրից տուժած հողակտորի մոտակայքում գտնվող այլ հողակտորի մինչև ծրագրի սկիզբը կամ տեղահանումը ունեցած արժեքն է` գումարած հետևյալ ծախսերը` հողակտորի նախապատրաստման, որպեսզի այն ունենա նույն հատկանիշները, ինչ որ ծրագրի ազդեցությանը ենթարկված հողակտորը, պետական գրանցման տուրքերն ու վճարները, փոխանցման հետ կապված հարկերը և այլ հողակտորի տրամադրման հետ կապված վճարներն ու տուրքերը:

Տների կամ այլ շինությունների փոխհատուցման արժեք` ծրագրից տուժած շինությունների որակին հավասար կամ ավելի լավ որակի և նույն տարածքում գտնվող կառույցների շուկայական արժեքը: Այդ արժեքը պետք է ներառի.

- ա) շինարարական նյութերը,
- բ) շինհրապարակ շինանյութերի տեղափոխման ծախսերը,
- գ) վարձու աշխատողների և կապալառուների վարձատրությունը,
- դ) գրանցման բոլոր ծախսերը:

Վերջնաժամկետ` ծրագրի աշխարհագրական սահմաններում ծրագրի ազդեցությանը ենթարկվածների մարդահամարի մեկնարկման ամսաթիվ: Դա այն ամսաթիվն է, որից հետո ծրագրի նպատակներով հողի զբաղեցման կամ ձեռքբերման դիմաց ոչ մի փոխհատուցում չի տրամադրվում:

Խոցելի խմբեր` մարդիկ ովքեր չեն կարող համակերպվել ճգնաժամային կամ շոկային իրավիճակներին և պահպանել իրենց եկամտի աղբյուրը: Գործնականում այդ մարդկանց թվին սովորաբար դասվում են`

- Այրի կանայք, հաշմանդամները, ցածր եկամտով տնային տնտեսությունները և սովերային ոլորտում գործունեություն իրականացնողները:
- Եկամուտ վաստակողից զուրկ տնային տնտեսությունները:
- Երեխաների գլխավորած տնային տնտեսությունները և անօթևան երեխաները:

Վերոնշյալ խմբերը սովորաբար տառապում են թերսնուցումից, ունեն ցածր կրթական մակարդակ կամ ընդհանրապես կրթություն չունեն, գործազուրկ են և չունեն եկամտի աղբյուր, ծեր են, հանդիսանում են էթնիկ փոքրամասնություն և առկա է զենդերային անհավասարություն:

1. Ներածություն

1.1. Ծրագրի նկարագրություն

1. Համաշխարհային Բանկի կողմից (ՀԲ) ֆինանսավորված Հրազդանից Շինուհայր միջանցքի էլեկտրահաղորդման վերակառուցման ծրագիրը (Ծրագիր) իրականացվում է «Բարձրավոլտ էլեկտրական ցանցեր» ՓԲԸ-ի (ԲԷՑ) կողմից, Հայաստանի Կառավարության (ՀՀԿ) ենթավարկով: Ծրագիրը նպատակ ունի ամբողջովին վերափոխել Հրազդանի ՋԷԿ-ից (Հայաստանի հյուսիս-արևելք) մինչև Շինուհայրի ենթակայան (հարավ) ձգվող 230 կմ երկարությամբ բարձրավոլտ գիծը ցանցի հուսալիությունը բարձրացնելու, գծի թողունակությունը ավելացնելու և Հայաստանում էներգամատակարարման բացը լրացնելու նպատակով:

1.2. Ծրագրի աշխարհագրական դիրքը

2. Հայաստանի Հանրապետությունը լեռնային երկիր է 29,743 կմ² տարածքով: Հյուսիսում այն սահմանակից է Վրաստանին, արևելյան մասում Ադրբեջանին, հարավում՝ Իրանին և արևմուտքում՝ Թուրքիային: Ծրագրի տարածքը Հայաստանի հարավային հատվածն է, որի մեջ մտնում են Կոտայքի, Գեղարքունիքի, Վայոց Ձորի և Սյունիքի մարզերը:

3. Էլեկտրահաղորդման գծի վերակառուցման բաղադրիչը բաղկացած է հինգ առանձին հատվածներից՝ Նորադուզ (45 կմ), Լիճք (25 կմ), Վարդենիս (45 կմ), Վայք (70 կմ) և Որոտան (40 կմ), որոնք անցնում են երկրի կենտրոնական մարզերով (օրինակ՝ Կոտայքի մարզ)՝ հատելով Վայք քաղաքը, և ավարտվում երկրի հարավում (Սյունիքի մարզ, Գորիս քաղաքի մերձակայք): Գծի ընդհանուր երկարությունը կազմում է մոտ 232,5 կմ: Ենթակայաններն ու էլեկտրակայանները գտնվում են Հրազդանում (Հրազդանի ջերմային էլեկտրակայան), Գավառում, Լիճքում, Եղեգնաձորում, Շաղաթ գյուղում (Սպանդարյան հիդրոէլեկտրակայան) և Շինուհայրում:

Պատկեր 1. Ծրագրի աշխարհագրական դիրքը

1.3. Ծրագրի նկարագրությունը

4. Ծրագիրը նախատեսում է նոր հենասյուների մոնտաժում, ներառյալ հիմքերը, ինչպես նաև էլեկտրահաղորդման լարերի, մեկուսիչների և այլ առանցքային ենթակառուցվածքների փոխարինում: Գործող գիծը շահագործման է հանձնվել 1956թ.-ին և հասել է իր օգտակար ծառայության սահմանագծին և տեխնիկապես այլևս չի համապատասխանում ժամանակակից ստանդարտներին: Վերականգման արդյունքում ներկայիս 300 մ² տրամագծով էլեկտրահաղորդիչ լարերը կփոխարինվեն նոր 400 մ² տրամագծով էլեկտրահաղորդիչ լարերով գծի թողունակությունը և հուսալիությունը բարելավելու համար:

5. Նոր գիծը մեծամասամբ գուգահեռ է լինելու հինին (մոտ 50 մետր հեռավորության վրա): Այն հիմնականում անցնելու է նույն անվտանգության գոտիով (ԱԳ): Այնուամենայնիվ, ներկայիս գիծն անցնում է մեծ թվով գյուղական և քաղաքային բնակավայրերով, որտեղ անվտանգության գոտին առանց հողի ձեռքբերման հնարավոր չի լինի 50 մետրով տեղաշարժել: Այդ իսկ պատճառով, բնակավայրերից և բնակիչների պարտադրված վերաբնակեցումից խուսափելու համար ընտրվել են շրջանցման ուղիներ: Շեղումները նախագծվել են ոչ միայն բնակավայրերը, այլ նաև մշակութային նշանակության հատվածները և դժվարին տեղանքը գոյություն ունեցող անվտանգության գոտուց շրջանցելու համար:

1.4. Վերաբնակեցման Գործողության Պլանի կազմման հիմնավորում

6. Քանի որ նոր գիծը ամբողջությամբ չի գտնվելու գոյություն ունեցող գծի անվտանգության գոտու սահմաններում, ապա հողակտորների և հողօգտագործման վրա մշտական ազդեցության դեպքում առաջանալու է հողի ձեռքբերման անհրաժեշտություն (հաշվի առնելով բարձրության սահմանափակումները): Հողի ձեռքբերումը պահանջվում է հենարանների հիմքերի շինարարության համար: Եթե տները հայտնվեն գծի անվտանգության գոտում և անվտանգ հեռավորության նվազագույն

պահանջները չբավարարվեն, ապա կառաջանա վերաբնակեցման անհրաժեշտություն: Այնուամենայնիվ, մանրամասն նախագծման շնորհիվ հնարավոր է եղել գտնել լուծումներ, որոնք թույլ են տվել խուսափել բնակավայրերի վրա որևէ ազդեցությունից:

7. Ծրագրով չի պահանջվում հողերի էական ձեռքբերում և վերաբնակեցում, և չի ներառելու փաստացի վերաբնակեցում կամ 200 հոգուց բաղկացած որևէ հողատարածքի ավելի քան 10%-ի օտարում: Այդ իսկ պատճառով համառոտ ՎԳՊ-ն կազմվել է, ըստ ԳՔ 4.12, Հավելված Ա, պարբ. 2:

8. ՎԳՊ-ի կազմման գործընթացը հեշտացնելու և ամբողջ Ծրագիրն իրականացնելու համար ծրագիրը բաժանվել է հետևյալ հինգ հատվածների, որոնց համար առանձին ՎԳՊ պետք է կազմվի:

1. Հրազդանի ՋԷԿ - Կամո (Նորադուզ) - միաշղթա 41.1 կմ + երկշղթա 3.5 կմ
2. Կամո - Լիճք (Լիճք) - միաշղթա 29.8 կմ
3. Լիճք - Եղեգնաձոր (Վարդենիս) - միաշղթա 48.4 կմ
4. Եղեգնաձոր – Սպանդարյան ՀԷԿ (Վայք) - միաշղթա 64 կմ + երկշղթա 4.6 կմ
5. Սպանդարյան ՀԷԿ - Շինուհայր (Որոտան 1) - միաշղթա 36.4 կմ

9. Այս ՎԳՊ-ում ներկայացվում է Հատված 5-ի վերաբնակեցման խնդիրները՝ Սպանդարյան ՋԷԿ – Շինուհայր հատվածը (36.4 կմ): Այն հիմնված է 2014թ-ի մարտից մինչև մայիս ընկած ժամանակահատվածում կազմված մանրամասն նախագծման վրա:

Պատկեր 2. Հատված 5-ի աշխարհագրական դիրքը

1.5. Վերաբնակեցման գործողության համառոտ պլանի նպատակը և շրջանակը

10. ՎԳՊ-ի հիմնական նպատակը ծրագրի ազդեցությանը ենթարկված անձանց հայտնաբերելն ու աջակցելն է նրանց կյանքի որակը և կենսակերպը վերականգնելու և առնվազն այն մակարդակին հասցնելու համար, որը նրանք ունեցել են մինչև Ծրագիրը:

11. Երբ կազմվել է մանրամասն նախագիծը՝ հիմնվելով կադաստրային չափագրման վրա, որում ազդեցության ենթարկված գույքերը սկզբնական անվտանգության գոտու հետ միասին բացահայտվել են, Կառավարությունը տրամադրել է 2014թ-ի հունիսի 12 N 599-Ն Որոշումը՝ Նախնական Ուսումնասիրության վերաբերյալ, ըստ որի չափագրող թիմին թույլատրել է կատարել գույքագրում և կազմել գույքերի վերջնական ցանկը Գերակա Հանրային Շահ ճանաչելու համար, որով կընդունվի Ծրագիրը բացառապես որպես պետական (հանրային) հետաքրքրություն:

12. Երբ հաստատվում է նախնական ուսումնասիրության վերաբերյալ Որոշումը, ՎԳՊ-ի կազմման համար ձեռնարկվում են հետևյալ քայլերը՝

1. ԱԵԱ, ազդակիր տնային տնտեսությունների մարդահամարի ավարտում և կորուստների գույքագրում,
2. Մանրամասն չափագրումների, նկարագրության ավարտում և ազդեցության ենթարկված հողերի, մշակաբույսերի գնահատում,
3. ԱԵԱ հետ հանրային քննարկումների ավարտում,
4. Բոլոր տեսակի կորուստների համար փոխհատուցման մանրամասն բյուջեի կազմում:

13. Այս ՎԳՊ-ն ներկայացնում է մանրամասն հաշվետվություններ փոխհատուցման, վերաբնակեցման և վերականգնման համար՝

1. ԱԵԱ նկարագիրը,
2. Ենթաձրագրի կորուստների և ազդեցությունների չափը,
3. Տեղեկատվության հրապարակումը, հանրային քննարկումները և մասնակցությունը,
4. Վերաբնակեցման քաղաքականության շրջանակը փոխհատուցման վճարումների և վերականգնման համար,
5. Բողոքների կարգավորման մեխանիզմը,
6. Վերաբնակեցման բյուջեն և ֆինանսավորման պլանը, ներառյալ գնահատումը և փոխհատուցումը կորցրած ակտիվների և վերականգնման համար,
7. Վերաբնակեցման պլանի իրականացման ժամանակացույցը և ինստիտուցիոնալ բաղադրիչների հայեցակարգը, և
8. ՎԳՊ-ի իրականացման մշտադիտարկումը:

1.6. Ծրագրի վերջնաժամկետը

14. Ծրագրի վերջնաժամկետը 2014թ-ի հունիսի 6-ն է, երբ սկսվում են մարդահամարը և գույքագրումը: Բոլոր մարդիկ, կազմակերպությունները, որոնք վերջնաժամկետից հետո տեղափոխվում են Ծրագրի տարածք և/կամ մարդիկ, որոնք իրականացնում են շինարարական աշխատանքներ, տնկում են ծառեր և այլն, համարվում ենք իրավունք չունեցող ԱԵԱ, և այսպիսով չեն ստանում ոչ մի փոխհատուցում: Վերջնաժամկետի վերաբերյալ ԱԵԱ տեղեկացվում են երկու շաբաթ առաջ, մինչև գույքի գնահատման սկիզբը: Հայտարարությունը փակցվում է տեղական ինքնակառավարման մարմնի (ՏԻՄ) գրասենյակում: Վերջնաժամկետի վերաբերյալ հայտարարության պատճեն մանրամասներով ներկայացվել է նաև ԱԵԱ պաշտոնական հանրային քննարկման (ՀՔ) հանդիպման ժամանակ:

1.7. Փաստաթղթի հրապարակում

15. Համաշխարհային Բանկի կողմից ՎԳՊ-ն հաստատվելուց հետո այն կհրապարակվի ԲԷՑ-ի կայքում հայերեն և անգլերեն լեզուներով: ՎԳՊ-ն կազմվում է համատեղ, մասնավորապես այն հրապարակվում է և ներկայացվում է Հանրային Քննարկումների ժամանակ ազդեցության ենթարկված համայնքներում և վերանայվում է ԱԵԱ և շահագրգիռ կողմերի մեկնաբանությունների համաձայն: ՎԳՊ-ն կլինի բոլոր ազդակիր համայնքներում տեղական ինքնակառավարման մարմինների գրասենյակներում:

2. Ազդեցության գնահատում

2.1. Սահմանում

16. Այս ՎԳՊ-ի կազմման համար ընդունված հիմնական սկզբունքներից մեկն այն է, որ փոխհատուցման բոլոր վճարումները և կենսակերպի վերականգնման աջակցությունը պետք է հիմնվի ազդակիր անձանց Ծրագրի ազդեցությունների մանրամասն ուսումնասիրման վրա: Այս ՎԳՊ-ի համար մի շարք ուսումնասիրություններ են իրականացվել 16.06.2014թ-ից մինչև 27.07.2014թ-ը: Ծրագրի վերաբնակեցման ազդեցությունների չափը ճշգրիտ կերպով գնահատելու համար կատարվել են հետևյալ ուսումնասիրությունները.

1. **Չափագրման ուսումնասիրություն (ՉՈԻ)** – չափել հողերի ազդեցության ենթարկված տարածքները, ինչպես նաև վնասված գույքի քանակն ու տեսակը:
2. **Կորուստների գույքագրում** – որոշել և գնահատել հողերի և ձեռքբերման ենթակա գույքի բնութագրերը:
3. **Վնասված գույքի փոխհատուցման արժեքի գնահատումը** – որոշել կորցրած գույքի, եկամտի, կենսամակարդակի այլ աղբյուրների և ծախսերի փոխհատուցման գումարը ՎԳՊ-ի բյուջեն կազմելու համար:
4. **Մարդահամարի անցկացում** – որոշել ազդակիր տնային տնտեսությունների և նրանց աղանների ճշգրիտ քանակը, ներառելով որոշ տարրական սոցիալական բնութագրերը՝ սեռը, էթնիկ պատկանելիությունը, կրթությունը, կենսամակարդակի աղբյուրները:

2.2. Ուսումնասիրության մեթոդաբանությունը

17. Կալպատարու ընկերությունը վարձել է լիցենզավորված քարտեզագրող և չափագրող ընկերություն, ինչպես նաև լիցենզավորված գնահատող ընկերություն, որպես ենթակապալառուներ՝ չափելու և գնահատելու ցանկացած գույք, որը պետք է ձեռք բերվի: ՉՈԻ-ի և գույքագրման ծավալի մեջ մտնում է հետևյալ գույքերի կամ ակտիվների որոշումը, դասակարգումը, չափագրումը և գնահատումը, որոնք են՝ հողը (գյուղատնտեսական, բնակելի, արդյունաբերական և առևտրային նպատակներով կիրառվող տարածք), ներառյալ այս հողատարածքների վրա բարելավումները, շենքերը/շինությունները (բնակելի և բիզնես կառույցները, ներառյալ շենքերի կատեգորիան և շինությունների տեսակները), ԱԵԱ հողի տիրապետման իրավական կարգավիճակը, մշակաբույսերի տարածքը և տեսակը, ծառերի քանակը և տեսակը, բիզնեսի վրա ազդեցությունը (ազդեցության տեսակը և իրավական կարգավիճակը), զբաղվածության կորուստները, համայնքային/հանրային գույքերի քանակը, տեսակը և տարածքը:

18. Չափումները իրականացվել են, համաձայն No 283-Ն Որոշման Հավելված 1-ի պահանջների, ՀՀ Կառավարությանն առընթեր Անշարժ Գույքի Կադաստրի Պետական Կոմիտեի (ԱԳԿՊԿ) Նախագահի կողմից 2011թ-ի հոկտեմբերի 20-ին տրամադրված (անշարժ գույքի չափման (գրանցում) հրահանգի: Ազդակիր անձինք տեղանք այցելելուց մեկ օր առաջ հեռախոսով տեղեկացվել են ուսումնասիրության ամսաթվի և ժամանակի մասին: Այս գործընթացը երաշխավորում է, որ գույքագրման ընթացքը վերահսկվում է ԱԵԱ կողմից:

19. Որպես գույքագրման ուսումնասիրության արդյունք, կազմվում է ազդակիր գույքի գնահատման նկարագրության արձանագրություններ, որոնք ստորագրվել են ԱԵԱ¹ կողմից, ներառյալ գրանցված սեփականատերերը, վարձակալները կամ չգրանցված օգտագործողները: Արձանագրության ստորագրման գործընթացը նախատեսված է Հայաստանի Հանրապետության (ՀՀ) օրենքով՝ երաշխավորելու, որ բոլոր գրանցված ազդեցությունները ստուգվել և հաստատվել են ԱԵԱ կողմից:

20. Ազդակիր տնային տնտեսությունների մարդահամարը իրականացվել է փորձառու հարցազրուցավարների կողմից: Բոլոր ազդակիր անձինք, ներառյալ սեփականատերերը, վարձակալները և ազդեցության ենթարկված հողատարածքները ուսումնասիրվել են հարցաթերթերի միջոցով և հեռախոսով (հարցաթերթը, տես Հավելված 1): Յուրաքանչյուր հարցաթերթ լրացնելու համար պահանջվել է 15-20 րոպե: Հավաքված տվյալները մշակվել են՝ օգտագործելով SPSS 22 վիճակագրական փաթեթը: 88 ազդակիր տնային տնտեսություններից ուսումնասիրվել են 86-ը: Սա կազմում է ընտրանքի 99 %-ը: Ազդեցության ենթարկված 2 հողատարածքների երկու սեփականատերեր չեն մասնակցել հետազոտությանը, քանի որ ազդակիր ընտանիքներից մեկը մշտապես ապրում է Լաչինում (Արցախ), իսկ մյուսը՝ Ռուսաստանում²:

2.3. Ազդեցությունը հողի վրա

2.3.1. Հողերի դասակարգումը, ըստ ՀՀ օրենքի

21. ՀՀ հողային օրենսգիրքը (մայիս 2001) դասակարգում է հողը հետևյալ ինը կատեգորիաների՝ (1) գյուղատնտեսական, (2) բնակավայրային/բնակելի, (3) արդյունաբերական, հանքավայրային և արտադրական (4) էներգետիկ, տրանսպորտային, կոմունիկացիոն, ճարտարագիտական ենթակառուցվածքի օբյեկտներ (5) հատուկ նպատակներով պաշտպանված հողատարածք, (6) հատուկ նշանակության, (7) անտառային, (8) ջրային և (9) պետական պահուստային հողատարածք: Նպատակային կարևորության յուրաքանչյուր հողատարածք, հիմնվելով իր օգտագործման տիպի վրա, դասակարգվում է ըստ իր ֆունկցիոնալ կարևորության կատեգորիայի:

22. Ազդեցության ենթարկված հողերը խմբավորվում են հետևյալ երեք տիպերի՝ հիմնվելով սեփականության կարգավիճակի վրա.

- **Մասնավոր հողեր**՝ այն հողատարածքներն են, որոնք պատկանում են ֆիզիկական անձի կամ ընկերության, և այս իրավունքը գրանցված է Պետական Կադաստրում:
- **Համայնքային հողեր**՝ այն հողատարածքներն են, որոնք պատկանում են համայնքին և դրանցով զբաղվում են Տեղական Ինքնակառավարման Մարմինները: Համայնքային հողերը կարող են լինել չօգտագործված, օգտագործված ընդհանուր նպատակներով, օրինակ որպես արոտավայր համայնքի անդամների կողմից՝ վարձով տրված անհատին/ընկերությանը, անօրինական (չգրանցված) օգտագործված տնային տնտեսության/ընկերության կողմից:

¹ 88 ազդակիր տնային տնտեսություններից 119 սեփականատերերի պատկանող մասնավոր ունեցվածքների համար 43 արձանագրություններից 39 են ստորագրվել ԱԵԱ-ի կողմից: 4 արձանագրություն չի ստորագրվել ԱԵԱ-ի բացակայության պատճառով: Մեկ ԱԵԱ-ը արձակուրդի մեջ է և ավելի ուշ կգա, մյուսները տվյալ պահին երկրից դուրս են: Բոլոր արձանագրությունները պաշտոնապես ուղարկվել են ԱԵԱ-ի, որպեսզի նրանք ծանոթանան բովանդակությանը կմինչև ժամանակը: Համայնքային ունեցվածքների համար բոլոր արձանագրությունները ստորագրվել են ՏԻՄ-ի ներկայացուցիչների կողմից:

² Եթե սեփականատերերը չհասնեն իրականացման ընթացքում կամ լիազորագիր չուղարկեն լիազորված անձանց, գույքը կօտարվի դատարանի միջոցով:

- **Պետական հողեր**՝ հողատարածքներ են, որոնք պատկանում են ՀՀ կառավարությանը: Պետական հողերը կարող են լինել չօգտագործված, օգտագործված հիմնական ճանապարհների, պետական օբյեկտների, զինվորական նպատակների համար և այլն: Որոշ պետական հողեր կարող են տրվել վարձով կամ անօրինական (չգրանցված) ձևով օգտագործվել տնային տնտեսության/ընկերության կողմից:

2.3.2. Հողի կորուստ

23. Ընդհանուր առմամբ կան 131 հողատարածքներ 30,839մ² մակերեսով, որոնցից 2,798 մ² գտնվում են 2 քաղաքային և 28,041մ² գյուղական համայնքներում: Ընդհանուր առմամբ 88 տնային տնտեսություններ ունեն հողերի որոշակի ազդեցություն, ներառյալ հողի սեփականատերերը, վարձակալները և չգրանցված օգտագործողները: Ստորև ներկայացված աղյուսակում նշված են հողի ազդեցության մանրամասները յուրաքանչյուր ազդակիր համայնքների համար:

24. Ազդակիր հողատարածքները մտնում են հետևյալ երեք խմբերի մեջ՝ հիմնվելով սեփականության կարգավիճակի վրա.

1. **Մասնավոր հողատարածքներ**՝ ընդհանուր առմամբ 43 հողատարածքներ պատկանում են անձանց, ովքեր ունեն իրավունք ազդակիր հողատարածքների վրա: Բոլոր մասնավոր հողերը գյուղատնտեսական չռոզվող հողեր են, որոնք սեփականատերերի կողմից օգտագործվում են գյուղատնտեսական նպատակներով: Նրանցից մեծ մասն օգտագործում են մշակաբույս աճեցնելու նպատակով:
2. **Համայնքային հողատարածքներ**՝ հետազոտման միջոցով հայտնաբերվել են այսպիսի 62 հողեր: Դրանցից 4-ը պաշտոնապես վարձակալության են տրված 4 ԱԵԱ: Վարձակալության տրված հողատարածքներն օգտագործվում են գյուղատնտեսական նպատակով, բայց այս պահին չեն օգտագործվում: Մնացած 58 համայնքային հողատարածքները չեն օգտագործվում որևէ ԱԵԱ/տնային տնտեսության կողմից:
3. **Պետական հողատարածքներ**՝ 21 պետական հողատարածքներ կենթարկվեն ծրագրի ազդեցությանը: Հողատարածքները այս պահին չեն օգտագործվում:
4. **Առանց պետական գրանցման հողատարածքներ**՝ 5 ազդակիր հողատարածքներ գրանցված չեն Պետական Կադաստրում և չունեն սեփականատերեր: Այսպիսի հողերի առկայության համար կան երկու հիմնական պատճառներ՝ (ա) հողերը չեն սեփականաշնորհվել և գրանցվել 90-ականներին սեփականաշնորհման գործընթացի ժամանակ կամ (բ) հողատարածքները բաժանվել են համապատասխան ընտանիքների, բայց նրանք չեն գրանցել իրենց իրավունքները Պետական Կադաստրում: Առաջին դեպքում Պետական Կադաստրը կգրանցի նրանց համայնքի անունով: Երկրորդ դեպքում կհայտնաբերվեն հողի փաստացի սեփականատերերը և հողը կգրանցվի նրանց անունով: Հողատարածքների ցանկը տրամադրվել է ԲԷՑ-ին, և ընկերությունը համագործակցում է Կադաստրի և Տեղական Ինքնակառավարման Մարմինների հետ խնդիրը լուծելու համար:

Չգրանցված 5 ազդակիր հողատարածքներից 4-ը չօգտագործված հողեր են: Մեկ հողը գյուղատնտեսական նպատակներով օգտագործվում է չգրանցված օգտագործողի կողմից առանց որևէ սեփականության իրավունքի: Այս կոնկրետ ԱԵԱ օգտագործում է հողը սխալմամբ: Նա ունի մի քանի վարձակալած հողատարածքներ ազդակիր հողի մոտակայքում, և քանի որ չկա ցանկապատ կամ որևէ նշան, ԱԵԱ անցել է հողի սահմանը սխալմամբ: Այնուամենայնիվ ԱԵԱ կփոխհատուցվի մշակաբույսի կորստի համար և կստանա դրամական աջակցություն հողն անօրինական օգտագործելու համար:

Աղյուսակ 1 Ազդեցության ենթարկված հողերը, ըստ համայնքների

Համայնք	Մասնավոր հող		Համայնքային հող		Պետական հող		Զբոսանքային հող		Ընդամենը	
	Հող (N)	Մակերես (մ2)	Հող (N)	Մակերես (մ2)	Հող (N)	Մակերես (մ2)	Հող (N)	Մակերես (մ2)	Հող (N)	Մակերես (մ2)
Քաղաքային համայնքներ										
Սիսիան	1	125	3	886	-	-	2	199	6	1,210
Գորիս	4	754	2	545	1	289	-	-	7	1,588
Ընդամենը	5	878	5	1,431	1	289	2	199	13	2,798
Գյուղական համայնքներ										
Անգեղակոթ	4	1,069	2	212	-	-	-	-	6	1,282
Շաքի	7	1,576	11	3,424	-	-	-	-	18	5,000
Իշխանասար	-	-	6	1,576	-	-	1	134	7	1,710
Ույծ	3	667	2	295	-	-	-	-	5	962
Աղիտու	2	360	7	1,475	1	361	-	-	10	2,196
Նորավան	5	984	1	240	-	-	1	126	7	1,350
Վաղատին	9	1,822	12	3,044	-	-	-	-	21	4,867
Հարժիս	-	-	2	481	13	3,486	-	-	15	3,967
Շինուհայր	8	1,277	13	3,038	6	1,645	-	-	27	5,959
Խոտ	-	-	1	461	-	-	1	289	2	750
Ընդամենը	38	7,755	57	14,245	20	5,492	3	549	118	28,041
Ընդհանուրը	43	8,634	62	15,676	21	5,781	5	748	131	30,839

25. Ազդակիր 131 հողատարածքներից 130 գյուղատնտեսական են և 1 հողատարածք ջրային նշանակության է: Գյուղատնտեսական 130 հողերից 44-ը չորոզված վարելահողեր են (43 մասնավոր և մեկ անօրինական օգտագործվող), որոնք օգտագործվում են մշակաբույս աճեցնելու համար: Մնացած 86 հողերը համայնքային/պետական չօգտագործվող հողեր են³: Ազդակիր հողատարածքների բոլոր կատեգորիաները կփոխհատուցվեն: Հողի ազդեցության տվյալները ամփոփվում են հետևյալ աղյուսակում.

Աղյուսակ 2 Ազդեցության ենթարկված հողերը, ըստ հողի կատեգորիայի և հողի սեփականության/օգտագործման կարգավիճակի

Հողի կատեգորիա		Գյուղատնտեսական		Զրային		Ընդամենը	
		Հող (N)	Մակերես (մ2)	Հող (N)	Մակերես (մ2)	Հող (N)	Մակերես (մ2)
Մասնավոր հողատարածք		43	8,634	-	-	43	8,634
Առանց պետական գրանցման	Օգտագործված անօրինական օգտագործողի կողմից	1	134	-	-	1	134
	չօգտագործված	4	614	-	-	4	614
Համայնքային հող	վարձակալված	4	1,059	-	-	4	1,059
	չօգտագործված	57	14,344	1	273	58	14,617
Պետական հող		21	5,781	-	-	21	5,781
Ընդհանուր		130	30,566	1	273	131	30,839

³ Սովորաբար այս տիպի հողատարածքները կարող են վաճառվել համայնքի անդամներին կամ նրանց կողմից վարձակալվել գյուղատնտեսական նպատակներով:

2.4. Ազդեցությունը մշակաբույսերի վրա

26. Չնայած ազդակիր հողերի մեծ մասը օգտագործված չէ, սակայն 25 հողերում աճում է մի քանի տեսակի մշակաբույս, մասնավորապես ցորեն, գարի, հաճար, ինչպես նաև կորնգան: Այս հատվածում ազդեցության ենթակա է 4.940 մ² մշակաբույս, որը պատկանում է 20 ազդակիր տնային տնտեսությունների: Առավել հաճախակի աճեցված մշակաբույսը ցորենն է: Այսպիսով, ընդհանուր առմամբ մշակաբույսերի տարեկան կորուստը կազմում է 1.697 կգ:

Աղյուսակ 3 Ազդեցության ենթարկված մշակաբույսեր

Քերքի տեսակ	Տարեկան արտադրողականությունը կգ/մ ²	Ազդեցության ենթարկված մակերես (մ ²)	Ընդհանուր կորուստը (կգ)
ցորեն	0.3	2.699,6	810
գարի	0.28	951,8	267
հաճար	0.28	673,4	189
կորնգան	0.7	615,6	431
Ընդհանուրը	-	4.940	1.697

2.5. Ազդեցության ենթարկված տնային տնտեսությունների մարդահամարը և ազդեցությունը նրանց կենսամակարդակի վրա

2.5.1. Ազդեցության ենթարկված տնային տնտեսությունների սոցիալ-տնտեսական նկարագիրը

27. Մարդահամարն անցկացվել է 86⁴ տնային տնտեսություններում (390 անդամ), ներառյալ սեփականատերերը, վարձակալները և հողերն օգտագործողները՝ բաղկացած նվազագույնը 1 և առավելագույնը 10 տնային տնտեսության անդամից: Միջինում յուրաքանչյուր ազդեցության ենթարկված տնային տնտեսությունում կա 5 անդամ: Մարդահամարի տվյալները ցույց են տալիս, որ ԱԵԱ կանանց քանակը հավասար է ԱԵԱ տղամարդկանց քանակին (195 ԱՏՏ անդամների ընդհանուր քանակի (50%)): Բոլոր ԱԵԱ հայեր են:

28. Հարցվածների տարիքային բաշխվածությունը ցույց է տալիս, որ երեխաների տարիքային խումբը առավել ներկայացուցչական է: (28%, տես ստորև ներկայացված աղյուսակը): Երիտասարդների խումբը ավելի արտահայտված է, երբ երկու (0-17 և 18-35) տարիքային խմբերը համատեղենք: Այսպիսի համեմատությունը ցույց է տալիս, որ բնակչության 68%-ը 35 տարեկանից ցածր է: Միայն 9% է բարձր 65 տարեկանից: Տնային տնտեսության գլխավորների տարիքային բաշխվածությունը մատնանշում է 36-50 տարիքային խումբը:

Աղյուսակ 4 Տնային տնտեսությունների գլխավորների և անդամների տարիքները

Տարիք	Ազդակիր ՏՏ գլխավոր	ՏՏ անդամներ	Ընդամենը
-------	--------------------	-------------	----------

⁴ Երկու ԱՏՏ ընդհանուր 88-ից հասանելի չեն եղել հարցման ժամանակ (տես 20 պարբերությունը)

	No	%	No	%	No	%
0-17	-	-	110	36	110	28
18-35	19	22	97	32	116	30
36-50	33	38	48	16	81	21
51-64	18	21	30	10	48	12
65+	16	19	19	6	35	9
Ընդամենը	86	100 %	304	100%	390	100%

29. Ստորև ներկայացված աղյուսակը ցույց է տալիս, որ SS գլխավորների ավելի քան 87%-ը ունեն նվազագույնը միջնակարգ կրթամակարդակ: Գրագիտության բարձր մակարդակ է գրանցված նաև ընտանիքի անդամների մոտ (62%-ը ունեն նվազագույնը միջնակարգ կրթություն): Տնային տնտեսությունների գլխավորների մոտ 20%-ը և ընտանիքի այլ անդամների 13%-ը ունեն համալսարանական կրթություն: SS անդամների միայն չնչին տոկոսը (5 %) են կրթամակարդակ չունեն, որոնցից բոլոր 21-ն էլ տարրական դասարանի աշակերտներ են:

Աղյուսակ 5 Ազդակիր SS գլխավորների և անդամների կրթամակարդակը

Կրթություն	SS գլխավորներ		SS անդամներ		Ընդհանուր	
	No	%	No	%	No	%
Բարձրագույն (բակալավր կամ մագիստրոս)	18	21	40	13	58	15
Հատուկ մասնագիտացված	24	28	47	15	71	18
Միջնակարգ	33	38	101	34	134	35
Հիմնական կրթություն	9	11	22	7	31	8
Տարրական կրթություն	2	2	22	7	24	6
Ոչ ֆորմալ կրթություն կամ տարրականից ցածր	0	0	21	7	21	5
Կիրառելի չէ (մինչև 6 տարեկանը)	0	0	51	17	51	13
Ընդամենը	86	100	304	100	390	100

30. SS գլխավորների ավելի քան մեկ երրորդը (38 %) աշխատում են՝ համեմատած 26 % SS այլ անդամների հետ: Միաժամանակ SS գլխավորների 35%-ը (30) և SS անդամների 34%-ը (67) չեն աշխատում և աշխատանք են փնտրում: Չաշխատող և աշխատանք փնտրող 30 SS-ների 20 ԱԵԱ ինքնազբաղված են գյուղատնտեսությամբ և ունեն գյուղատնտեսական եկամուտ:

31. SS գլխավորների 21% (18) թոշակառու են՝ համեմատած 10% (20) SS անդամների հետ: Սա ավանդական հայկական հասարակության ցուցանիշ է, երբ SS ընտանիքի ամենաձեռ անդամը, սովորաբար անկախ սեռից, դառնում է SS գլխավոր: Ազդակիր SS-ների զբաղվածության տվյալները տրված է հետևյալ աղյուսակում:

Աղյուսակ 6 Ազդակիր SS գլխավորների և անդամների աշխատանքային/զբաղվածության կարգավիճակը

Զբաղվածություն	SS գլխավոր		SS անդամ		Ընդհանուր SS անդամներ	
	N	%	N	%	N	%

Զբաղվածություն	SS գլխավոր		SS անդամ		Ընդհանուր SS անդամներ	
	N	%	N	%	N	%
Աշխատող	33	38	51	26	84	30
Թոշակառու	18	21	20	10	38	13
Ուսանող	-	-	18	9	18	6
Չաշխատող և աշխատանք չփնտրող	5	6	33	17	38	14
Չաշխատող և աշխատանք փնտրող	30	35	67	34	97	34
Զինձառայող	-	-	7	4	7	3
Ընդամենը	86	100%	196	100%	282	100%
Ծանուցում՝ ներկայացված են միայն 18 բարձր SS անդամները, չներառած՝ աշակերտները (49) և մինչև 6 տարեկան երեխաները (52):						

32. Ստորև ներկայացված աղյուսակը ցույց է տալիս SS տարեկան եկամտի ինքնահաշվետվությունը.

Աղյուսակ 7 Ազդակիր SS ներկայացրած տարեկան եկամուտը

Ազդակիր SS տարեկան եկամուտը (ՀՀ դրամ)	No	%
210,001 - 350,000	3	3
350,000 - 500,000	5	6
500,001 - 850,000	19	22
850,000 - 1,000,000	4	5
1,000,001 - 1,350,000	15	17
1,350,001 - 1,700,000	11	13
1,700,001 - 2,000,000	8	9
2,000,001 - 3,000,000	9	11
3,000,001+	11	13
Հրաժարվել է պատասխանել	1	1
Ընդամենը	86	100%

33. Ամենատարածված եկամտի աղբյուրը աշխատավարձն է (SS ընդհանուր եկամտի կառուցվածքի միջինում 59%), հաջորդը գյուղատնտեսականն է (16%-ը՝ մշակաբույսերի աճեցում և անասնապահություն) և թոշակ (11%): SS միջին եկամտի կառուցվածքի մանրամասները ներկայացված են ստորև աղյուսակում: 42 տնային տնտեսություններից, որոնք ունեն գյուղատնտեսական եկամուտ, ծրագրի հետևանքով 23 ընտանիք կկորցնեն որոշ քանակի մշակաբույսեր: Մակայն սա չի ազդի նրանց կենսամակարդակի վրա, քանի որ նրանցից ոչ մեկ զգալիորեն չի տուժի (քանի որ գույքի կորուստը 10%-ից ավելին չէ):

Աղյուսակ 8 Իրենց կողմից ներկայացված միջին եկամուտը, ըստ եկամտի աղբյուրի

Եկամտի աղբյուրը	Միջին եկամուտը (ՀՀ դրամ)	%
Անասնապահություն (արտադրություն և վաճառք)	198,095	11

Եկամտի աղբյուրը	Միջին եկամուտը (ՀՀ դրամ)	%
Գյուղատնտեսական (արտադրություն և վաճառք)	90,357	5
Աշխատավարձ	979,906	59
Ձեռնարկատիրական գործունեություն	75,000	5
Կենսաթոշակ	192,718	11
Հաշմանդամության նպաստ	57,500	3
Աղքատության ընտանեկան նպաստ	29,365	2
Աշխատանք արտրկրում	9,524	1
Այլ	48,941	3
Ընդամենը	1,658,449	100%

2.5.2. Եկամտի վրա խիստ ազդեցություն ունեցող ազդակիր SS-ներ

34. Ինչպես ներկայացվել է վերևում, հարցված 86 տնային տնտեսություններից միայն 42 ունեն գյուղատնտեսական եկամուտ, և ընդհանուր առմամբ ազդակիր համայնքներում գյուղատնտեսությունը հիմնական եկամտի աղբյուրը չէ: Պատճառներից մեկն այն է, որ ազդակիր տարածքներում գյուղատնտեսական հողերը չեն ոռոգվում: Չկան ազդակիր տնային տնտեսություններ, որոնք կրել են խիստ ազդեցություն (ավելի քան 10%) եկամտի վրա (վարելահող) կամ գյուղատնտեսական եկամտի վրա:

2.5.3. Ազդեցություն աղքատ և խոցելի տնային տնտեսությունների վրա

35. Ծրագիրը նախատեսում է լրացուցիչ աջակցություն խոցելի խմբերի համար, որոնք աղքատ, միայնակ կին կամ տարեց SS գլխավոր ունեցող տնային տնտեսություններն են: Ըստ ՎՔԾ-ի, հետևյալ ազդակիր տնային տնտեսությունները համարվում են խոցելի՝

- Անապահով SS, որոնք գրանցված են ՀՀ Աշխատանքի և սոցիալական հարցերով նախարարության (ԱՍՀՆ) Ընտանեկան Նպաստների Համակարգում և ստանում են համապատասխան դրամական նպաստ՝ սահմանված ՀՀ օրենսդրությամբ:
- Միայնակ, այրի կամ ընտանիքի կերակրողին կորցրած կանանցից բաղկացած տնտեսությունները, որտեղ բացի թոշակառուից, ՀՀ զինված ուժերում ծառայողից, 1-ին և 2-րդ կարգի հաշմանդամից կամ մինչև 23 տարեկան առկա համակարգում սովորող ուսանողից բացի այլ աշխատունակ տարիքի անձ չկա:
- Թոշակառուներից, տարեցներից բաղկացած տնտեսությունները, որտեղ թոշակառուից, ՀՀ զինված ուժերում ծառայողից, 1-ին և 2-րդ կարգի հաշմանդամից կամ մինչև 23 տարեկան առկա համակարգում սովորող ուսանողից բացի այլ աշխատունակ տարիքի անձ չկա:

36. Հարցման ժամանակ հայտնաբերվել են 11 խոցելի SS, որոնցից 5-ը միայնակ կին SS գլխավոր, 1-ը տարեց և 6-ը աղքատ SS-ներ են:

Աղյուսակ 9 Ազդակիր խոցելի SS, ըստ խմբի

Խոցելիության կարգավիճակը	SS (N)
Աղքատ SS	6

Կանանց գլխավորությամբ SS	5
Տարեցների գլխավորությամբ SS	1
Ընդհանուր (առանց կրկնակի հաշվարկի*)	11
<i>*մեկ SS-ում կա և կին և տարեց SS գլխավոր</i>	

37. ՎՔՇ-ում նաև նշված է, որ նախնական ուսումնասիրությունների ընթացքում ԲԷՑ-ի խորհրդատվական ընկերությունները հայտնաբերել են, որ եթե ազդակիր SS-ն աղքատ է, բայց ներառված չէ Ընտանեկան Նպաստների Համակարգում, ապա ԲԷՑ-ը պետք է տեղեկացնի ՀՀ ԱՍՀՆ-ին և տվյալ տարածաշրջանի սոցիալական ծառայություններ մատուցող մարմիններին, որպեսզի այսպիսի SS-ներին ներառեն Ընտանեկան Նպաստների Համակարգում, ըստ օրենքով սահմանված կարգի: Այս SS-ները կստանան վերականգնման համար դրամական միջոցներ միայն Ընտանեկան Նպաստների Համակարգում գրանցվելուց հետո:

38. Աղքատության վերլուծությունը իրականացվել է՝ հիմնվելով իրենց կողմից ներկայացված եկամտի վրա: Արդյունքում SS-ների կեսը աղքատ են, որոնցից 23%-ը ծայրահեղ աղքատ են: Համաձայն Ազգային Վիճակագրական Ծառայության մեթոդաբանության, աղքատ են համարվում այն ընտանիքները, որտեղ յուրաքանչյուր չափահաս մարդու վրա կատարված ծախսերը ցածր են վերին ընդհանուր աղքատության սահմանից, մինչդեռ ծայրահեղ աղքատ են համարվում այն ընտանիքները, որտեղ չափահաս մարդու վրա կատարված ծախսերը ցածր են պարենային աղքատության շեմից: 2012թ-ի տվյալների համաձայն, ընդհանուր առմամբ և վերին, և ստորին, և ծայրահեղ աղքատ շեմի ընտանիքում յուրաքանչյուր չափահաս մարդու համար ամեն ամիս գնահատվում է համապատասխանաբար 37.044 ՀՀ դրամ, 30.547 ՀՀ դրամ և 21.732 ՀՀ դրամ: Այս SS-ների ցանկը ուղարկվել է Սոցիալական հարցերի նախարարություն կատարելու լրացուցիչ այցելություններ տեղանք և հայտնաբերելու, եթե հարցված SS-ներից որոշը իրավունք ունեն ստանալ աղքատության համար դրամական միջոց, համաձայն Ընտանեկան Նպաստների Համակարգի: Գործողությունը ընթացքի մեջ է և կվերջնականացվի մինչև ՎԳՊ-ի կազմումը սեպտեմբերին:

Աղյուսակ 10 Ազդակիր SS-ները, ըստ աղքատության կարգավիճակի

Աղքատության կարգավիճակը	SS (N)
Աղքատության վերին շեմ (ոչ աղքատ SS)	41
Ընդհանուր վերին աղքատության շեմ (ամսական եկամուտը մեկ չափահաս մարդու համար ≤ 37.044 ՀՀ դրամ)	12
Ընդհանուր ստորին աղքատության շեմ (ամսական եկամուտը մեկ չափահաս մարդու համար ≤ 30.044 ՀՀ դրամ)	12
Ծայրահեղ աղքատ շեմ (ամսական եկամուտը մեկ չափահաս մարդու համար ≤ 21.732 ՀՀ դրամ)	20
Հրաժարվել է պատասխանել	1
Ընդամենը	86

2.6. Ազդեցություն՝ ամփոփումը

39. Սպանդարյան-Շինուհայր հատվածում ազդեցություն չկա ծառերի, շենքերի ու շինությունների, բիզնեսի և զբաղվածության վրա: Միակ ազդեցությունը մասնավոր, համայնքային և պետական հողերի, ինչպես նաև որոշ մշակաբույսերի վրա է: Ըստ ազդեցության տեսակի, ազդակիր SS-ների և ԱԵԱ-ների տարբեր կատեգորիաների վերաբերյալ տեղեկատվությունը, ինչպես նաև առանց կրկնակի

հաշվարկման թվերը ներկայացվել են SS/ԱԵԱ ամփոփման մեջ՝ ներկայացված այս հատվածի վերջում:
 Ընդհանուր առմամբ Հատված 5-ում ազդեցության են ենթարկվել 88 ընտանիքների հողեր, 25 SS-ների
 մշակաբույսեր: 88 SS-ից խոցելի են 11 SS-ներ:

Աղյուսակ 11 Ազդեցությունների ամփոփում

Ազդեցության տեսակը		Հող (N)	Մակերես (մ ²)	SS (N)
(A) Ազդակիր հող				
Մասնավոր հող		43	8,634	83
Առանց պետական գրանցման	Օգտագործվում է ոչ օրինական օգտագործողի կողմից	1	134	1
	չօգտագործվող	4	614	-
Համայնքային հող	վարձակալվող	4	1,060	4
	չօգտագործվող	58	14,617	-
Պետական հող		21	5,781	-
Ընդամենը (A)		131	30,839	88
(B) ազդեցության ենթարկված մշակաբույսեր (բոլորը ներառված A մեջ)		-	-	25
(C) խոցելի SS (բոլորը ներառված A և B)		-	-	11
(D) զգալի ազդակիր SS		-	-	0
Ընդհանուր (A+B+C+D)		-	-	88

3. Հանրային Քննարկումներ և Տեղեկատվության Հրապարակում

3.1. Նկարագրություն

40. Համաձայն Համաշխարհային Բանկի ԳՔ 4.12 ուղեցույցի և ծրագրի ՎՔԾ-ի, ԱԵԱ պետք է լիովին խորհրդատվություն տրամադրվի և հնարավորություն տրվի մասնակցելու ՎԳՊ-ն պատրաստելու և իրականացնելու բոլոր փուլերին: Նույն սկզբունքով, մասնակցության և խորհրդատվության գործընթացը պետք է ներառի խորհրդատվությունը ԱԵԱ, համայնքների, տեղական լիազոր մարմինների, ինչպես նաև ընդհանուր հանրության հետ, ներառյալ Հասարակական կազմակերպությունները (ՀԿ): ԲԷՑ-ը պետք է երաշխավորի, որ ԱԵԱ և ազդակիր համայնքները ստանան ամբողջ համապատասխան տեղեկատվությունը ժամանակին, և առաջարկվեն հնարավորություններ մասնակցելու վերաբնակեցման գործողությունների պլանավորմանը, իրականացմանը և մոնիթորինգին:

41. Այս գլխում նկարագրվում է ազդակիր հանրության և շահառուների խորհրդատվության/մասնակցության գործընթացը վերաբնակեցման պլանավորման, իրականացման և մոնիթորինգի մեջ, ինչպես նաև ԱԵԱ և շահառուներին ՎԳՊ-ի հետ կապված տեղեկատվության տարածման պլանը, ներառյալ կորցրած գույքերի փոխհատուցման, վերաբնակեցմանն աջակցելու և բողոքարկման մեխանիզմի վերաբերյալ տեղեկատվությունը: Հատուկ ենթագլխում ազդակիր համայնքներում հանրային քննարկման հանդիպումների վերաբերյալ մանրամասներ են ներկայացված՝ ներառված արտահայտված տեսակետների ամփոփումը, և ինչպես են այդ տեսակետները հաշվի առնվել վերաբնակեցման պլանը կազմելու ժամանակ:

3.2. Հանրային քննարկումներ և հրապարակման պլան

42. Ըստ ծրագրի ՎՔԾ-ի, որպես ՎԳՊ-ի կազմման առաջին քայլերից մեկը, պատրաստվել է Հանրային Քննարկման և Հրապարակման Պլան (ՀՔՀՊ): ՀՔՀՊ-ն մշակվել է 2014թ-ի հունիսին և նպատակ է ունեցել զարգացնել կիրառելի գործընթացները, մեխանիզմները և ՀՔ սկզբունքներն ու տեղեկատվության հրապարակումը: ՀՔՀՊ-ի պատճեն կցված է հաշվետվությանը (Հավելված 2):

3.3. Հանրային Քննարկում

43. ՎԳՊ-ի կազմման ընթացքում ԲԷՑ-ը Կապալառուի միջոցով իրականացրել է լայնածավալ հանրային քննարկումներ (տես ստորև ներկայացված աղյուսակը) պաշտոնական և ոչ պաշտոնական հանդիպումների միջոցով ԱԵԱ և ՏԻՄ-ի ազդակիր համայնքների ներկայացուցիչների հետ, ինչպես նաև գրավոր ծանուցումներ է ներկայացրել հողի ձեռքբերման և վերաբնակեցման գործողությունների վերաբերյալ՝ սահմանված ՀՀ օրենքով:

3.3.1. ՎԳՊ-ի կազմման ընթացքում պաշտոնական հանրային քննարկումներ

44. ԲԷՑ-ն իրականացրել է հանրային քննարկումներ Հատված 5-ի ԱԵԱ հետ ՎԳՊ-ի կազմման, իրականացման և փոխհատուցման հարցերի շուրջ, ներառյալ ՀՀ Կառավարության Նախնական Ուսումնասիրության վերաբերյալ Որոշումը, և սկսել է գույքագրումը: Հանրային քննարկումները (ՀՔ) կազմակերպվել են հունիսի 16-ից մինչև հունիսի 18-ը ՏԻՄ-ի գրասենյակներում, որոնք հասանելի են եղել ԱԵԱ համար: Բոլոր ԱԵԱ ՀՔ-ից մեկ շաբաթ առաջ հեռախոսով տեղեկացվել են ՀՔ-ի տեղի և ժամանակի վերաբերյալ: Խորհրդատուները մեկ օր առաջ հիշեցրել են ԱԵԱ ՀՔ-ի վերաբերյալ: Համապատասխան հայտարարությունը ՀՔ-ից մեկ շաբաթ առաջ էլ. փոստով ուղարկվել է տեղական լրագոր մարմիններին և յուրաքանչյուր համայնքում փակցվել է հայտարարությունների տախտակի վրա: Տեղական ՀԿ-ները տեղեկացվել են էլ. փոստով և ՀԿ-ի ցանցերով:

45. ՀՔ-ները իրականացվել են ԲԷՑ-ի կողմից Կապալառուի ճարտարագետի, սոցիալական հարցերով մասնագետի և լիցենզավորված գնահատող մասնագետների հետ միասին:

46. Ընդհանուր առմամբ 120 մարդ է մասնակցել ՀՔ-ը, որոնցից 43-ը կին էին: Գործիսի քաղաքային համայնքում ներկա են գտնվել նաև ՀԿ-ների ներկայացուցիչներ: Ստորև բերված աղյուսակում մանրամասն ներկայացված է տեղը, ժամանակը և մասնակիցների քանակը: Հանդիպման արձանագրությունները և մասնակիցների ցանկը ներկայացված է Հավելված 3-ում:

Աղյուսակ 12 Ցուրաքանչյուր համայնքում ծրագրի ազդակիր անձանց քանակը, որոնք մասնակցել են հանրային քննարկումներին

N	Համայնք	Օր	Վայր	Մասնակիցների քանակը			Ազդակիր մասնավոր հողերի քանակը	Ազդակիր հողերի քանակը, որոնց սեփականատերերը մասնակցել են ՀՔ-ներին
				Կին	Տղա-մարդ	Ընդհանուր		
1	Անգեղակոթ	16.06.2014	համայնքապետարան	9	3	12	4	4
2	Շաքի	16.06.2014	համայնքապետարան	2	10	12	7	5
3	Սիսիան	16.06.2014	Սիսիանի քաղաքապետարան	2	8	10	1	1
4	Իջևանասար						0	0
5	Ույծ	17.06.2014	համայնքապետարան	8	6	14	3	2
6	Աղիտու	17.06.2014	համայնքապետարան	7	4	11	2	2
7	Նորավան	17.06.2014	համայնքապետարան	2	9	11	5	4
8	Վաղատին	18.06.2014	համայնքապետարան	4	12	16	9	8
9	Շինուհայր	18.06.2014	համայնքապետարան	4	10	14	8	6
10	Գորիս	18.06.2014	Գորիսի քաղաքապետարան	5	15	20	3	3
11	Հարժիս						0	0
12	Խոտ						0	0
	Ընդհամենը	-	-	43	77	120	42	35

47. Յուրաքանչյուր հանդիպման ժամանակ ներկայացվել են վերաբնակեցման գործընթացի հիմնական փուլերը, ներառյալ ծրագրի հետ կապված տեղեկատվությունը, ժամանակացույցը, փոխհատուցման իրավունքները, գնահատման մեթոդաբանությունը և ձեռքբերման գործընթացը: Ի լրումն, տարածվել են ԲԷՑ-ի և Խորհրդատուի մանրամասն կոնսուլտային տվյալները: Ծրագրի տեղեկատվական գրքույկը, որը տրամադրվել է մասնակիցներին, կցված է Հանրային Քննարկման Հրապարակման Պլանում (ՀՔՀՊ): Հիմնվելով ԲԷՑ-ի կողմից հանդիպումների ժամանակ ստացած տվյալների վրա՝ ԱԵԱ, որոնք մասնակցել են, գոհ են եղել քննարկումների գործընթացից: Հիմնական հարցերը, խնդիրները և մտահոգությունները, համապատասխան պատասխաններով և պլանավորված/նախաձեռնած գործողություններով, ներկայացված են հետևյալ աղյուսակում՝

Աղյուսակ 13 Հարցեր ու մտահոգություններ, որոնք բարձրացվել են ՀՔ-ի ժամանակ և պատասխաններ/գործողություններ, որոնք պետք է նախաձեռնվեն

N	Հարց/մտահոգություն	Պատասխան/նախաձեռնվող գործողություն
1	Ինչպե՞ս պետք է հին գծի ապամոնտաժման արդյունքում առաջացած ազդեցությունը փոխհատուցվի: Ո՞վ է պատասխանատու դրա համար և ե՞րբ այն կկատարվի:	Հին գիծը չի ապամոնտաժվելու, այն պահվելու է, որպեսզի օգտագործվի որպես պահուստային գիծ: ԱԵԱ լրացուցիչ կերպով կտեղեկացվի այս խնդրի վերաբերյալ ՀՔ-ի ժամանակ, մինչև շինարարական աշխատանքներն սկսելը:
2	Հնարավո՞ր է պայմանագրում կետ ավելացնել շինարարության ժամանակ անկանխատեսելի ազդեցությունների փոխհատուցման վերաբերյալ:	Ի պատասխան ԱԵԱ կողմից բարձրացված հարցի, ԲԷՑ-ը համաձայնագրի մեջ կետ է ավելացրել, որը վերաբերում է շինարարության ընթացքում ցանկացած տիպի փոխհատուցմանը: Համաձայնագիրը ներկայացած է Հավելված 4-ում:
3	Այն դեպքերում, երբ ԲԷՑ-ը տրամադրում է իրավական խորհրդատվություն խոցելի ԱԵԱ, ինչպե՞ս պետք է շահերի բախման հետ կապված հարցերը լուծվեն:	Քանի որ այս ծառայությունը պետք է տրամադրվի Կապալառուի կողմից, այս փուլում հնարավոր է որոշել այլընտրանքային լուծում: Այնուամենայնիվ ԲԷՑ-ի Բողոքների համակարգող ուշադիր կերպով կվերահսկի այսպիսի դեպքերը և կերաշխավորի գործընթացի թափանցիկությունը:
4	Այն դեպքերում, երբ հողատարածքների համար սեփականաշնորհումը գրանցված չէ պատշաճ ձևով (օրինակ սեփականատերերի մահվան պատճառով) կամ սեփականատերը դուրս է Հայաստանից և պետք է տրամադրի լիազորագիր, ո՞վ պետք է կրի ծախսերը դրա համար:	ՀՔ-ի հետ քննարկման արդյունքում որոշվել է, որ լրիվ վերականգնման ծախսի փոխհատուցման գումարը ԱԵԱ-ին երաշխավորելու և ՎԳՊ-ի իրականացման գործընթացը արագացնելու համար Ծրագիրը կվճարի ծախսերը ՎԳՊ-ի բյուջեից:
5	Եթե հնարավոր է օգտագործել հողը ոչ միայն գյուղատնտեսական, այլ նաև առևտրային նպատակներով (օրինակ տեղը լավն է), արդյո՞ք սա հաշվի է առնվել գույքի գնահատման ընթացքում:	Օգտագործման փաստացի նպատակը, որը ֆիքսված է գույքի գնահատման ընթացքում, կդառնա գնահատման հիմքը:

3.3.2. Ոչ-պաշտոնական հանրային քննարկումներ

48. ԱԵԱ ներկայացուցիչների և տեղական կառավարական մարմինների հետ չափազանց, գույքագրման և մարդահամարի ընթացքում և դրանցից առաջ ոչ պաշտոնական լուսններ կիրականացվեն գույքագրող և գնահատող ընկերության կողմից: Մասնավորապես, ՎԳՊ-ի կազմման ընթացքում ԱԵԱ կտեղեկացվեն վերաբնակեցման վերաբերյալ՝ կապված հետազոտման, ժամանակացույցի, վերջնաժամկետի հետ: Ամենօրյա խորհրդատվություններ են իրականացվում նաև հեռախոսով խորհրդատուի անվտանգության մասնագետի կողմից:

3.3.3. ՎԳՊ-ի իրականացման և շինարարության ընթացքում հանրային քննարկումներ

49. ԱԵԱ հետ լրացուցիչ ոչ պաշտոնական քննարկումներ կիրականացվեն ՎԳՊ-ի կատարման փուլում, մասնավորապես ՎԳՊ-ն իրականացնել մասնագետի/խմբի կողմից պայմանագրերի ստորագրման ընթացքում:

50. Հանրային Քննարկման հանդիպումներն ընդհանուր հանրության համար կկազմակերպվեն շինարարությունն իրականացնող կապալառուի կողմից բոլոր համայնքներում մինչև շինարարությունը սկսելը՝ համայնքի անդամներին շինարարության ժամանակացույցի, մոտեցումների, անվտանգության և բողոքարկման մեխանիզմների վերաբերյալ տեղեկացնելու համար:

3.4. Տեղեկատվության հրապարակում

51. ՎԳՊ-ի կազմման, իրականացման և մոնիթորինգի ընթացքում պլանավորվում են տեղեկատվության հրապարակման հետևյալ գործողությունները:

- **ՀՀ օրենքով նախատեսված ծանուցումներ**՝ Բոլոր ԱԵԱ ծանուցվում են գույքի գնահատման ուսումնասիրության արդյունքների վերաբերյալ պաշտոնական գրություններով գույքի նկարագրման արձանագրության հետ միասին: ԱԵԱ պաշտոնապես ուղարկվում են նաև պայմանագրերի նախագծերը գնահատման արդյունքներով և փոխհատուցման գումարներով: Պաշտոնական ծանուցմամբ ԲԷՑ-ը նաև ուղարկում է տվյալների վերաբերյալ տեղեկատվություն, ինչպես նաև ՎԳՊ-ի իրականացման հետ կապված որոշ տեղեկատվություն, մասնավորապես Հայաստանից⁵ դուրս գտնվող սեփականատերերի և/կամ համասեփականատերերի համար: ԲԷՑ-ը կցել է նոտարական հաստատման նմուշ հայերեն և ռուսերեն լեզուներով ՎԳՊ-ի կազմման գործընթացը արագացնելու համար: Հենց որ Գերակա Հանրային Շահ ճանաչելու Որոշումը հաստատվի ՀՀ Կառավարության կողմից (2014թ-ի սեպտեմբերի սկզբին), այն կիրատարակվի նվազագույնը 3000 տպաքանակ ունեցող թերթում, և հողի յուրաքանչյուր ազդակիր սեփականատեր կստանա գրություն պաշտոնական ծանուցմամբ:
- **Հանրային տեղեկատվական գրքույկների բաժանում**՝ Հանրային Քննարկման հանդիպումների ընթացքում ԲԷՑ-ը բաժանել է հանրային տեղեկատվական գրքույկներ հայերեն լեզվով (պատճենը ներկայացված է Հավելված 2-ում): Գրքույկում ներկայացված են ծրագրի նկարագրությունը, իրավունքները և փոխհատուցման աղյուսակը, հաճախակի տրվող հարցերը, բողոքարկման մեխանիզմը, ինչպես նաև ԲԷՑ-ի կոնտակտային անձի և կապալառուի սոցիալական հարցերով մասնագետի տվյալները:
- **ՎՔՇ-ի հրապարակումը**՝ ՎՔՇ-ի պատճենը, ինչպես նաև ծրագրի տեղեկատվական գրքույկների լրացուցիչ պատճենները հրապարակվել են ՏԻՄ-ում և ընդունելի են ԱԵԱ համար:
- **ՎԳՊ-ի նախագծի հրապարակում**՝ ՎԳՊ-ի նախագիծը հրապարակվել է 2014թ-ի հոկտեմբերի 23-ին 20 օրյա ժամկետի ընթացքում, ինչպես պահանջվել է ՎՔՇ-ի կողմից, որը ժամանակ կտա բոլոր շահագրգիռ և ազդակիր կողմերին ներկայացնելու իրենց մեկնաբանությունները և անհանգստությունները ՎԳՊ-ի վերաբերյալ: ՎԳՊ-ն առցանց տարբերակով հրապարակվել է ԲԷՑ-ի կայքում և ՎԳՊ-ի հայերեն լեզվով նախագծային տարբերակը ուղարկվել է բոլոր ազդակիր

⁵Տեղեկատվությունը տրամադրվել է սեփականատերերին կամ Հայաստանից դուրս գտնվող ազդակիր ՏՏ-երի ընտանքի անդամներին փոխանցելու արտասահմանում գտնվող ԱԵԱ-ց:

համայնքների ՏԻՄ-երին: ԱԵԱ հնարավորություն են ունեցել հեռախոսով ԲԷՑ-ին ներկայացնելու իրենց մեկնաբանությունները և հարցերը ՏԻՄ-երի միջոցով կամ անձնապես հանրային քննարկումների ժամանակ, որոնք կազմակերպվել են Գորիս և Սիսիան քաղաքների մարզկենտրոններում: Բոլոր ԱԵԱ-ք ՀԲ-ի վերաբերյալ տեղեկացվել են հեռախոսով ԿՓԹԼ-ի սոցիալական հարցերով մասնագետի կողմից: ՎԳՊ-ի նախագծի վերաբերյալ Հանրային Քննարկումները կազմակերպվել են ԿՓԹԼ կողմից ՏԻՄ-ի բոլոր ներկայացուցիչների, ՀԿ-ների և ԱԵԱ-ց համար Գորիս և Սիսիան քաղաքների մարզկենտրոններում հրապարակելուց 20 օր հետո (2014թ-ի նոյեմբերի 14): Կից ներկայացված են Հանդիպման Արձանագրությունները (Հավելված 3-1):

- **Վերջնական ՎԳՊ-ի հրապարակում**՝ Հենց որ ՎԳՊ-ն հաստատվի ՀԲ-ի կողմից, ՎԳՊ-ի հայերեն և անգլերեն տարբերակները կհրապարակվեն ԲԷՑ-ի և ՀԲ-ի կայքերում: Հաստատված ՎԳՊ-ի պատճեն առկա կլինի ազդակիր համայնքներում տարածաշրջանային լիազոր մարմինների և ՏԻՄ-ի գրասենյակներում:

4. Բողոքների Կարգավորման Մեխանիզմ և Գործընթացներ

4.1. Ներածություն

52. Եվ Ծրագրի, և ԱԵԱ օգտին է մշակել մեխանիզմ, որի միջոցով բողոքները և անհամաձայնությունները, որոնք վերաբերում են ՎԳՊ-ի իրականացմանը, կարող են լուծվել: ԲԷՑ-ը մշակել է Բողոքարկման Մեխանիզմ (ԲՄ) վստահեցնելու, որ դա պատասխանն է մտահոգությունների և բողոքների, մասնավորապես ծրագրի տարածքում գտնվող ԱԵԱ: Շատ դեպքերում բողոքարկման մեխանիզմը կարող է որոշման հնարավորություն տալ անկախ միջնորդության կամ վեճերի լուծման այլընտրանքային միջոցով դատական երկարատև գործընթացին կամ բողոքների ուսումնասիրմանը հակառակ: ԲՄ-ի հատուկ նպատակը կլինի արագացնել գործընթացը, երաշխավորել արդյունավետ և ժամանակին կայացված որոշում՝ սույնով նվազեցնելով վեճերի առաջացման ռիսկը և խուսափելով ավելորդ ուշացումներից: Հանրային Քննարկումների հանդիպումների, ինչպես նաև ծրագրի տեղեկատվության հրապարակված գրքույկների միջոցով բոլոր ազդակիր անձանց ծանուցվել է ԲՄ-ի վերաբերյալ:

4.2. Բողոքների Կարգավորման Մեխանիզմ

4.2.1. 1^{ին} փուլ

53. Առաջին փուլում փորձ կարվի բողոքները լուծել համայնքային մակարդակով բանակցային գործընթացով ոչ պաշտոնական միջնորդի և համայնքային լիազոր մարմինների հետ: Համայնքային լիազոր մարմինները կխորհրդակցեն ԲԷՑ-ի բողոքները համակարգողի հետ, որպեսզի պատրաստեն պատասխանները ԱԵԱ մտահոգությունների վերաբերյալ: Երաշխավորելու համար, որ բոլոր բողոքները կարգավորվում են պատշաճ ձևով, ԲԷՑ-ը կկազմակերպի դասընթացներ ՏԻՄ-ի ներկայացուցիչների համար և կբացատրի գործընթացը, որին պետք է հետևել բողոքների գրանցման և հասցեագրման ժամանակ (մանրամասները ներկայացված են Բաժին 4.4-ում): Ուսուցումը կիրականացվի, հենց որ ՎԳՊ-ի նախագիծը հրապարակվի ԱԵԱ :

54. Միաժամանակ, ԱԵԱ կարող են ներկայացնել բողոքները ՏԻՄ-ի միջոցով կամ անմիջապես ԲԷՑ-ին: ԲԷՑ-ը ունի բողոքները համակարգող անձ և հանրային քննարկումների ժամանակ ԱԵԱ տրամադրվել է նրա կոնտակտային տվյալները:

55. Խոցելի տնային տնտեսությունները կունենան իրենց անհատական սոցիալական աշխատողի և իրավաբանի աջակցությունը, որոնք կվարձվեն ԱԵԱ պահանջով:

4.2.2. 2^{րդ} փուլ

56. Եթե բողոքը շարունակվում է, ԱԵԱ կարող ներկայացնել բողոքի ձևը էլեկտրոնային կամ տպված տարբերակով անձամբ կամ ՏԻՄ-ի⁶ մջոցով Բողոքների Կարգավորման Հանձնաժողովին (ԲԿՀ), որը պետք է ձևավորվի ԲԷՑ-ի կողմից: ԲԿՀ-ի հետ հանդիպումը կկազմակերպվի Երևանում, ԲԷՑ-ի

⁶ Բոլոր ՏԻՄ գրասենյակները ունեն համակարգիչներ, էլ. փոստեր և ինտերնետ

գրասենյակում բողոքը ստանալուց հետո 15 օրվա ընթացքում: Հանձնաժողովը բաղկացած կլինի մշտական և ոչ մշտական անդամներից:

1. Մշտական անդամներ՝ ԲԷՑ, Կապալառու և իրավաբան:
2. Ոչ մշտական անդամներ՝ համապատասխան մարզի համայնքի և ՀԿ-ի ներկայացուցիչներ:

57. Ոչ պաշտոնական անդամները կծանուցվեն հանդիպման ամսաթվի և տեղի վերաբերյալ հանդիպումից 10 օր առաջ: Ոչ մշտական անդամների բացակայությունը չի կարող պատճառ հանդիսանալ հանդիպումը չեղյալ համարելու համար: Իրավաբանը կարող է ներկայացվել մշտական անդամներից մեկի կողմից: Հանձնաժողովը պետք է որոշում կայացնի 15 օրվա ընթացքում:

4.2.3. 3^{րդ} փուլ

58. Բողոքների կարգավորման մեխանիզմը ձևափոխվելու դեպքում ԱԵԱ կարող են ներկայացնել իրենց գործը դատարան:

4.3. Հիմնական պատասխանատու կողմերը

59. Շինարարական աշխատանքներն իրականացնող կապալառու կազմակերպությունը պարտավոր է իրականացնել աշխատանքը, համաձայն պայմանագրային պահանջների, որը ներառում է.

- անձնակազմի անդամ, ով պատասխանատու է բողոքարկման գործընթացի համար և կտրամադրի տեխնիկական աջակցություն ԲԷՑ-ին կարգավորելու ցանկացած բողոք, որը կարող է առաջանալ ՎԳՊ-ի կազմման և իրականացման ընթացքում,
- կանոնավոր մշտադիտարկման հաշվետվությունների պատրաստում ՎԳՊ-ի կազմման և իրականացման կարգավիճակի վերաբերյալ, ներառյալ ցանկացած առաջացած բողոքի վերաբերյալ մանրամասներ և ինչպես են դրանք կարգավորվել,
- եթե խոցելի ազդակիր անձինք որոշվում են՝ հետևելով մարդահամարի ավարտմանը, ապա կապալառուն պետք է նշանակի մասնագիտացված փաստաբաններ (սոցիալական աշխատողներ/իրավաբաններ) աջակցելու այս մարդկանց ամբողջ գործընթացի ժամանակ և նրանց համար գործի որպես անկախ իրավաբան, եթե որևէ բողոք առաջանա,
- ԲԷՑ-ի և ԱԵԱ հետ բողոքների որոշում արբիտրաժի միջոցով:

60. ԲԷՑ-ը կիրականացնի աշխատանքներ, որոնք ներառում են.

- անձնակազմի անդամ, ով պատասխանատու է բողոքարկման գործընթացի կարգավորման համար, սույնով վկայակոչվում է որպես բողոքները կարգավորող (ներառյալ առաջին շփումը, միջնորդության նպատակով պարբերաբար տեղանք այցելելը պետք է իրականացվի կապալառուի կողմից),
- հեռախոսի համարը, էլ. փոստի հասցեն և կոնտակտային անձի անունը ծրագրի համար նախատեսված հայտարարությունները,
- Կապալառուի և ԱԵԱ հետ բողոքների որոշում արբիտրաժի միջոցով,
- կապը դատարանի հետ:

61. Բողոքարկման Հանձնաժողովի Տեխնիկական Առաջադրանքը (SU) հետևյալն է.

- հստակ հասկանալ ԱԵԱ կողմից բարձրացված հարցերը՝ կապված Հայաստանում էլեկտրահաղորդման գծի անցկացման հետ,
- արբիտրաժ և բանակցություն՝ հիմնվելով ԱԵԱ և իրականացնող գործակալությունների միջև վեճերի դեպքում կողմերի դեպքերի թափանցիկ և անկողմնակալ լուծումների վրա,
- կայացնել անաչառ և արդարացի որոշումներ նրանց կողմից ներկայացված բոլոր բողոքներին,
- խորհուրդ տալ ԲԷՑ-ին ինչպես լավագույն կերպով կարգավորել ԱԵԱ բողոքները,
- ստանալ ԱԵԱ բողոքների իրականացման կարգավիճակը:

62. ՀԲ-ն անմիջապես Բողոքարկման գործընթացի մաս չէ, բայց պետք է ստանա հաշվետվություններ, ինչպիսի բողոքներ են ստացվել և ինչպես են դրանք հետևել/մեղմացվել:

4.4. Բողոքների գրանցման և հասցեագրման գործընթաց

63. Մշակվել է հետևյալ գործընթացը, երաշխավորելու, որ բոլոր հարցերն ու մտահոգությունները ստացվել, գնահատվել և պատշաճ կերպով հասցեագրվել են:

4.4.1. Ուսումնասիրում և փաստաթղթավորում

64. Բողոքները պետք է ուսումնասիրվեն և մշտադիտարկվեն: Պետք է ներառվեն հետևյալ փաստաթղթերը.

- սկզբնական բողոքի ստացում և գրանցում
- բողոքի մանրամասները և հանգամանքները
- բողոքի դասակարգումը և տրամադրված ծանուցումները
- բողոքները կարգավորելու համար ռեսուրսների ակտիվացում
- պատասխան(ներ) բողոքին և վերջնական արդյունքին
- շահառուների պատասխան(ներ)ը և պահանջները լրացուցիչ գործողության համար, եթե կա անհրաժեշտություն
- հատուկ գործողության պլանների իրականացում
- գործողության պլանների վերաբերյալ առաջընթացի կարգավիճակի հաշվետվություններ
- վերջնական և գնահատման հաշվետվություն ձեռնարկված գործողության արդյունավետության վերաբերյալ:

4.4.2. Դիտարկում

65. ՎԳՊ-ի կազմման/իրականացման հետ կապված բողոքների թարմացումը կտրամադրվի ծրագրի առաջընթացի յուրաքանչյուր եռամսյակային հաշվետվության մեջ:

4.5. Շինարարության փուլում ԲԿՄ

66. Ազդակիր անձին (ԱԵԱ) խրախուսում են գործել հետևյալ ձևով.

- կապ հաստատել կապալառուի կողմից նշանակված բողոքարկման անձնակազմի հետ անձամբ պարբերաբար տեղանք այցելելու ժամանակ կամ նշանակված հեռախոսահամարով կամ համայնքի ղեկավարի կամ ՀԿ-ի անձնակազմի միջոցով
- բողոք ներկայացնել և դեպքի վերաբերյալ տեղեկատվություն տրամադրել
- համաձայնվել կապալառուի հետ մեղմացման միջոցների վերաբերյալ

- համաձայնվել կապալառուի հետ բողոքների լուծման համար ժամանակի սահմանափակման վերաբերյալ: Բողոքները պետք է լուծվեն երկու շաբաթվա ընթացքում կամ այլ կերպ հատկորոշվեն մշակված համաձայնագրում
- ստորագրել, եթե մեղմացման միջոցը կիրառվել է, ինչպես համաձայնեցվել էր
- լուծումը փնտրել ԲԷՑ-ից, եթե բավարարված չէ վերը նշված գործընթացով
- լուծումը փնտրել Բողոքների կարգավորման հանձնաժողովից, եթե գոհ չէ ԲԷՑ-ի պատասխանից
- լուծումը փնտրել ՀԲ-ից, եթե գոհ չէ ԲԷՑ-ի պատասխանից
- լուծումը փնտրել դատարանում, եթե այս բոլորը ձախողվում է:

67. Այնուամենայնիվ, վերը նշված բողոքների մեխանիզմը չի սահմանափակում քաղաքացու իրավունքը դեպքի համար դիմել անմիջապես դատարան բողոքարկման մեխանիզմի հենց սկզբնական փուլում: Բողոքների մեխանիզմը նախատեսված է խուսափելու համար երկարատև դատական գործընթացից:

5. Ինստիտուցիոնալ շրջանակ

5.1. Ներածություն

68. Մի քանի հաստատություններ, յուրաքանչյուրը տարբեր դերերով և պատասխանատվությամբ, պատասխանատու են ՎԳՊ-ի վերահսկման և իրականացման համար ՎՔՇ-ի սկզբունքների և նպատակների, ՀՀ օրենքների և կանոնադրությունների և ՀԲ ԳՔ 4.12 հետ միասին: Ներառված ինստիտուտների գործառնական դիրքը ներկայացվում է ստորև:

5.2. ԲԷՑ

5.2.1. Ընդհանուր նկարագրություն

69. ԲԷՑ-ը էլեկտրահաղորդման ոլորտում պետական ընկերություն է, որը հիմնադրվել է 1998թ-ին և պատասխանատու է երկրում բարձր լարման էլեկտրահաղորդման ցանցի շահագործման, շինարարության և տեխնիկական սպասարկման համար: Ծրագրի այս բաղադրիչ մասը, ինչպես նաև ԲԷՑ-ի ամբողջ գործողությունները, կվերահսկվեն ԲԷՑ-ի Ղեկավարության Խորհրդի կողմից ՀՀ Էներգետիկայի և բնական պաշարների նախարարության գլխավորությամբ և բաղկացած ութ անդամներից, որոնք ներկայացնում են ԲԷՑ-ը, Կառավարությունը և Էներգետիկ սեկտորի կազմակերպությունները: ԲԷՑ-ի հիմնադրման իրավական հիմքը եղել է 1998թ-ի հուլիսի 20-ին Կառավարության No 450 Որոշումն ընդունելուց հետո: 1998թ-ի օգոստոսի 21-ին ԲԷՑ-ը վերակազմավորվել է որպես փակ բաժնետիրական ընկերություն: ԲԷՑ-ի կանոնադրությունը հաստատվել է 1998թ-ի օգոստոսի 21-ին ՀՀ Էներգետիկայի նախարարության No 254-ԳՄ Որոշմամբ: ԲԷՑ-ի բաժնետոմսերի բացառիկ սեփականատերը Հայաստանի Հանրապետությունն է: Բաժնետոմսերի ղեկավարումը փոխանցվել է ՀՀ Էներգետիկայի նախարարությանը, համաձայն ՀՀ Կառավարության 2003թ-ի նոյեմբերի 6-ի No 1694-Ն Որոշման:

70. ԲԷՑ-ի հիմնական գործունեությունը հետևյալն է՝ էլեկտրահաղորդում, էլեկտրականության արտադրություն (հողմակայան), կառուցում, վերակառուցում, արդիականացում, Էներգետիկ օբյեկտների վերականգնում, բարձր լարման ցանցերի կառուցում, Էներգետիկ օբյեկտների հետազոտման և զարգացման աշխատանքներ:

71. **Աշխատանքային սկզբունքները.** Համաձայն Էներգետիկայի մասին ՀՀ Օրենքի Հոդված 23-ի (Էներգետիկայի բնագավառում գործունեությունների լիցենզավորում) էլեկտրաէներգիայի տեղափոխումը, ինչպես նաև էլեկտրահաղորդման ցանցերի կառուցումը լիցենզավորված գործողություն է Հայաստանում: Միայն Էլեկտրահաղորդման գծի շահագործման համապատասխան լիցենզիաներ ունեցողները կարող են զբաղվել էլեկտրական և ջերմային էներգիայի և բնական գազի վաճառքով/առքով (գնում վաճառելու նպատակով), համաձայն լիցենզիայի պայմանների եւ շուկայի կանոնների: Ի լրումն, համաձայն էլեկտրական գծի (հաղորդման (փոխադրման) լիցենզիաներ) վերաբերյալ Հոդված 36-ի՝ էլեկտրաէներգիայի տեղափոխման լիցենզիայի իրավունք տրվում է Հայաստանի Հանրապետության ամբողջ տարածքում էլեկտրաէներգիա տրամադրելու և Հայաստանի Հանրապետության տարածքով երրորդ երկիր էլեկտրաէներգիա տեղափոխելու համար:

Էլեկտրաէներգիայի (հզորության) փոխադրման լիցենզիան պետք է համապատասխանի շուկայական կանոններին և պայմանագրերին:

72. **Գործառնական Սկզբունքները.** ԲԷՑ-ը իրականացնում է գոյություն ունեցող բարձր լարման էլեկտրահաղորդման ցանցի և դրվածքների նախագծում, շահագործում և տեխնիկական սպասարկում, ներառելով, բայց չսահմանափակվելով բարձր լարման ենթակայաններով (220կՎ/ 110կՎ /35կՎ /6կՎ), բարձր լարման էլեկտրահաղորդման գծերով (330կՎ /220կՎ /110կՎ), Պուշկինի լեռնանցքում տեղադրված հողմակայանով (2.64 ՄՎ հզորությամբ): ԲԷՑ-ն իրականացնում է նաև կառուցման համար ներդրման նոր ծրագրեր, ներառելով, բայց չսահմանափակվելով բարձր լարման ենթակայաններով (220կՎ), բարձր լարման էլեկտրահաղորդման գծերով (400կՎ/ 220կՎ):

5.2.2. Հիմնական պատասխանատվությունները

73. ԲԷՑ-ն ամբողջապես պատասխանատվություն է կրում Ծրագրի համար, ներառյալ նախապատրաստական աշխատանքները, իրականացումը և բոլոր փոխհատուցումների և վերաբնակեցման առաջադրանքների ֆինանսավորումը և միջգերատեսչական համակարգումը, հանրային քննարկումները, խորհրդատուների վարձակալումը և այլն: ԲԷՑ-ը լիովին պատասխանատվություն է կրում սույն ՎԳՊ-ի ներքո գտնվող բոլոր գործողությունների վերահսկման ու մշտադիտարկման համար:

5.2.3. ՎԳՊ-ի իրականացման միավոր

74. ՎԳՊ-ն իրականացնելու համար ԲԷՑ-ում արդեն կազմավորվել է հատուկ միավոր: Միավորը բաղկացած է հինգ մասնագետից, որոնցից մեկը խմբի ղեկավարն է, երկուսը տեղանքում վերաբնակեցման մասնագետները, կես դրույքով աշխատող իրավաբան և երկու մասնագետներ, որոնք աշխատում են գրասենյակում: ՎԳՊ-ի իրականացման միավորը պատասխանատու կլինի հետևյալ առաջադրանքների համար՝ այս Ծրագրում վերաբնակեցման իրականացման և մշտադիտարկման համար, մասնավորապես երաշխավորելով, որ ԱԵԱ արագ կերպով կձանուցվեն, ըստ ՎԳՊ-ի և ՀՀ օրենքների ու կանոնակարգերի, պայմանագրի ստորագրման, անհրաժեշտության դեպքում բռնագրավման գործընթացի կազմակերպման, ազդեցության ենթարկված ունեցվածքների գրանցման և վերագրանցման, պայմանագրի ստորագրման գործընթացի ընթացքում ԱԵԱ աջակցության, իրականացման ընթացքում ստացված բողոքների հավաքման և համակարգման համար (մանրամասները ներկայացված են Հավելված 5-ում):

5.3. ԲԷՑ-ի խորհրդատուները

75. Հաշվի առնելով վերաբնակեցման գործողությունների մեծ ծավալը՝ վերաբնակեցման հետ կապված առաջադրանքների և գործողությունների համար ԲԷՑ-ին աջակցություն են ցուցաբերում տարբեր խորհրդատուներ, մասնավորապես շինարար կապալառու Կալպատարու Փաուեր Թրանսմիշն Լիմիթեդ ընկերությունը և իրականացմանը աջակցող խորհրդատուն (Hifab OY&EA Energy Advisory):

5.3.1. Շինարար Կապալառու

76. Շինարար Կապալառուն (ՇԿ) կազմել է նախագիծ Ծրագրի համար: ՇԿ-ն պատասխանատու է ծրագրի ծրագծի և հենարանների գտնվելու վայրի որոշման համար, համաձայն ՎՔՇ-ի սկզբունքների, Ծրագրի ազդեցությունից խուսափելու կամ այն նվազագույնի հասցնելու համար: ՇԿ-ն պատասխանատու է ՎԳՊ-ի կազմման համար, ներառյալ բոլոր պահանջվող չափագրումները, գույքի նկարագրման արձանագրությունների կազմումը և գնահատումը: ՇԿ-ն ՎԳՊ-ի կազմման և շինարարության ընթացքում կազմակերպել է հանրային քննարկումներ և տեղեկատվության հրապարակում: ՇԿ-ն խոցելի տնային տնտեսություններին, ինչպես նաև օրինականացման գործընթացի ժամանակ օրինականացման ենթակա ԱԵԱ, եթե այդպիսիք կան, կտրամադրի իրավաբանական աջակցություն:

5.3.2. Իրականացմանն աջակցող խորհրդատու

77. Իրականացմանն Աջակցող Խորհրդատուն (ԻԱԽ) նշանակվել է շինարարական աշխատանքները վերահսկելու, նախագծի, ինչպես նաև սոցիալական և շրջակա միջավայրի լրիվ պահանջների հետ համապատասխանությունը երաշխավորելու համար: ԻԱԽ-ն ծրագրի համար վերանայել է ՎՔՇ-ն և ԲԷՑ-ին կտրամադրի սոցիալական մասնագետների վերաբերյալ մոնիթորինգի հաշվետվություններ ամբողջ շինարարության ընթացքում: ԻԱԽ-ի կողմից որակավորված փորձագետը, ով մասնակցել է ՎԳՊ-ի պատրաստմանը, կերաշխավորի նաև ՎԳՊ-ի իրականացման մշտադիտարկումը:

5.4. Պետական Կառավարման Մարմիններ

78. Վերաբնակեցման շրջանակներում ԲԷՑ-ը կարող է միանալ և համակարգել մի շարք նախարարությունների և կոմիտեների հետ: ՎԳՊ-ի իրականացման ընթացքում բոլոր պետական կառավարման մարմինները կարող են հաշվի առնվել և անհրաժեշտության դեպքում դառնալ Բողոքների կարգավորման կոմիտեի անդամ: Հիմնական նախարարություններից ՎՔՇ-ում նշվում են հետևյալները՝ (ա) Էներգետիկայի և բնական պաշարների նախարարություն, (բ) Բնապահպանության նախարարություն Պաշտպանվող տարածքների բաժնի և բնապահպանական փորձաքննության ՊՈԱԿ-ի հետ, (գ) Գյուղատնտեսության նախարարություն և Հայանտառ ՊՈԱԿ (անտառ), (դ) Մշակույթի նախարարություն Պատմության և մշակույթի հուշարձանների պահպանության գործակալություն, (ե) Ֆինանսների նախարարություն:

79. ՀՀ Կառավարության Անշարժ Գույքի Կադաստրի Պատական Կոմիտեն (ԱԳԿՊԿ) ՎԳՊ-ի կազմման և իրականացման մեջ ներգրավված ամենահիմնական պետական կազմակերպությունն է, մասնավորապես կապված ԱԵԱ ունեցվածքի և գույքի իրավունքների որոշման, վավերականացման, գրանցման, վերագրանցման և այլնի հետ:

5.5. Մարզպետարաններ (Տարածաշրջանային Լիազոր Մարմիններ)

80. Մարզպետարաններում պետական լիազոր մարմինները վարում են ՀՀ Կառավարության տարածքային քաղաքականությունը հետևյալ ոլորտներում՝ ֆինանսավորում, քաղաքաշինություն, բնակարանային շինարարություն և կոմունալ տնտեսություն, տրանսպորտ և ճանապարհաշինություն,

գյուղատնտեսություն և հողօգտագործում, կրթություն, առողջապահություն, սոցիալական ապահովագրություն, մշակույթ և սպորտ, բնության և շրջակա միջավայրի պահպանություն, առևտուր, հանրային սննդի սպասարկում: Վերը նշված ոլորտներում տարածքային քաղաքականությունը իրականացվում է Մարզպետարանների, ինչպես նաև համապատասխան մարզերին ենթակա կազմակերպությունների միջոցով: Մարզպետարանի ներկայացուցիչները ՎԳՊ-ի կազմման և իրականացման ընթացքում հաշվի են առնվել և հաշվի կառնվեն որպես տեղական պետական լիազոր մարմիններ հողային հարաբերության կարգավորման համար: ԲԷՑ-ը դիմել է Մարզպետարաններ Հանրային Քննարկումների կազմակերպմանը աջակցելու համար: Նախագծման փուլում Մարզպետարանները նույնպես մասնակցել են ՀՔ-երին, ինչպես նաև մասնակցել են Բնապահպանական Սոցիալական Ազդեցության Գնահատման (ԲՄԱԳ) շրջանակում ներկայացված ՀՔ-ներին:

5.6. Տեղական Ինքնակառավարման Մարմիններ

81. Քանի որ Ծրագիրն իրականացվելու է գյուղական տարածքներում, Տեղական Ինքնակառավարման Մարմինները (Տեղական Մարմինները (ՏՄ)) կարևոր դեր են խաղում և Ծրագրի ընդհանուր իրականացման և վերաբնակեցման հետ կապված գործողությունների ընթացքում: ՏՄ-ի հետ արդեն խորհրդակցել են ՎԳՊ-ի կազմման ժամանակ և ակտիվ կերպով ներգրավվել են համայնքներում ԱԵԱ հետ Հանրային Քննարկումներ կազմակերպելու ընթացքին: Նրանք աջակցել են բացահայտելու գույքագրման հետազոտման ընթացքում ազդակիր հողատարածքների սեփականության կարգավիճակը, ԱԵԱ որոշելու, հետազոտությունները կազմակերպելու հարցում: Նրանց հետ խորհրդակցել են և նրանք կներգրավվեն որպես միջնորդներ բողոքների կարգավորման գործընթացի ժամանակ, մինչև կներկայացվեն Բողոքների Կարգավորման Հանձնաժողով:

5.7. Բողոքների Կարգավորման Հանձնաժողով

82. Բողոքների Կարգավորման Հանձնաժողովը (ԲԿՀ) Ծրագրի ընթացքում նշանակվել է, որպեսզի ներկայացվեն վերաբնակեցման հետ կապված բողոքները և լուծվեն դատարան ներկայացված բոլոր անհամաձայնությունները (մանրամասները ներկայացված են Բաժին 4-ում):

5.8. Հասարակական Կազմակերպություններ

83. Հայաստանում և մասնավորապես ծրագրի հետ կապված տարածքներում գործող Հասարակական Կազմակերպությունները (ՀԿ-ներ) սերտորեն ներառված են համայնքային կյանքի մեջ: Մեծամասամբ ՀԿ-ներն են օգնում լուծել համայնքային խնդիրները, առաջ քաշել խոցելի խմբերի շահերը, պահպանել շրջակա միջավայրը, տրամադրել հիմնական սոցիալական ծառայություններ, կազմակերպել տեղեկատվական քարոզարշավներ և այլն: ՎԳՊ-ի կազմման ընթացքում ՀԿ-ները հրավիրվել են մասնակցել ԱԵԱ հետ Հանրային Քննարկումներին ծրագրի ազդեցությանը ենթարկված տարածքներում: ՀԿ-ները կներառվեն նաև ՎԳՊ-ի իրականացման գործընթացում, մասնավորապես ազդակիր համայնքներում կազմակերպվող բոլոր հանրային քննարկումներում, որտեղ նրանք կկարողանան արտահայտել իրենց տեսակետը և ներկայացնել գործընթացի վերաբերյալ իրենց

առաջարկությունները և աջակցել ԱԵԱ: ՀԿ-ներին առաջարկվել է ցանկության դեպքում նաև մասնակցել Բողոքների կարգավորման մեխանիզմի գործընթացին:

5.9. Համաշխարհային Բանկ

84. ՀԲ-ն Ծրագրի ֆինանսավորող գործակալությունն է: Ծրագիրը պարբերաբար վերահսկելուց բացի, ՀԲ-ն իրականացնում է նաև համապատասխանության մոնիթորինգ, ՎԳՊ-ի վերանայում և հաստատում և թույլտվություն է տալիս պայմանագիր կնքելու և ստորագրելու համար շինարարական աշխատանքները սկսելու նպատակով:

6. Օրենսդրական Հայեցակարգ

6.1. Տեղական օրենսդրական հայեցակարգ

85. Հայաստանում հասարակության և պետության կարիքների նպատակով սեփականության օտարումը համակարգվում է ՀՀ Սահմանադրությամբ «Հասարակության և պետության կարիքների համար սեփականության օտարման մասին» ՀՀ օրենքով և այլ իրավական ակտերով: ՀՀ Սահմանադրության Հոդված 31-ի 3-րդ կետի համաձայն, սեփականության օտարումը հասարակության ու պետության կարիքների համար կարող է կատարվել միայն բացառիկ՝ գերակա հանրային շահի դեպքում, օրենքով սահմանված կարգով, նախնական համարժեք փոխհատուցմամբ: Հասարակության և պետության կարիքների համար սեփականության օտարման սահմանադրական հիմքը բացառիկ՝ գերակա հանրային շահն է: Հասարակության և պետության կարիքների համար սեփականության օտարման սահմանադրական պայմաններն են՝ ա) Օտարումը պետք է իրականացվի օրենքով սահմանված կարգով, բ) Օտարվող սեփականության դիմաց պետք է տրվի նախնական համարժեք փոխհատուցում (այսուհետ՝ Փոխհատուցում):

86. Հասարակության և Պետության Կարիքների Համար Սեփականության Օտարման մասին ՀՀ օրենքը (ՀՊԿՀՍՕ ՀՀ օրենքը) սահմանում է հասարակության և պետության կարիքների համար սեփականության օտարման հիմքը, կարգը, օտարվող սեփականության դիմաց փոխհատուցման տրման կարգը, բացառիկ՝ գերակա հանրային շահի հասկացությունը և դրա որոշման կարգը: Սույն օրենքի գործողությունը տարածվում է ֆիզիկական և իրավաբանական անձանց, ինչպես նաև համայնքներին (այսուհետ՝ սեփականատերեր) սեփականության իրավունքով պատկանող և Հայաստանի Հանրապետությունում գտնվող կամ Հայաստանի Հանրապետությունում օրենքով սահմանված կարգով պետական գրանցում ստացած կամ հաշվառված սեփականության իրավունքի բոլոր օբյեկտների (անշարժ կամ շարժական գույք, գույքային իրավունքներ, արժեթղթեր և այլն) վրա (այսուհետ՝ օտարվող սեփականություն): Գերակա հանրային շահը կարող է հետապնդել պետական պաշտպանության, պետության ու հասարակության անվտանգության ապահովումը, էներգետիկայի, հեռահաղորդակցության, ջրամատակարարման, ջրահեռացման, ջերմամատակարարման, քաղաքաշինական, ընդերքի ուսումնասիրման, ընդերքօգտագործման, տրանսպորտի, հաղորդակցության ուղիների կամ բնակավայրերի ենթակառուցվածքների զարգացման բնագավառում համապետական կամ համայնքային կամ միջհամայնքային կարևոր նշանակություն ունեցող ծրագրերի իրականացման ապահովումը, շրջակա միջավայրի պահպանության ապահովումը:

87. «Անշարժ գույքի գնահատման գործունեության» մասին ՀՀ օրենքը ընդունվել է 2005 թ-ին: Սույն օրենքը սահմանում է Հայաստանի Հանրապետությունում անշարժ գույքի գնահատման գործունեության իրականացման հիմունքները և կանոնակարգում անշարժ գույքի գնահատման գործունեության հետ կապված հարաբերությունները: Անշարժ գույքի գնահատման գործունեությունն իրականացնելու համար անհրաժեշտ է համապատասխան լիցենզավորում (հոդված 9): Հոդված 6-ը սահմանում է անշարժ գույքի գնահատման օբյեկտները: Սույն օրենքի հոդված 8-ի համաձայն, անշարժ գույքի գնահատումը պարտադիր է՝

- պետական կամ համայնքային սեփականություն հանդիսացող անշարժ գույքի օտարման դեպքերում, բացառությամբ պետական գույքի մասնավորեցման և պետական կամ համայնքային հողերի օտարման դեպքերում,

- անշարժ գույքը պետության և հասարակության կարիքների համար ձեռք բերելու (վերցնելու) դեպքերում,
- անշարժ գույքն իրավաբանական անձի կանոնադրական կապիտալում կամ հիմնադրամներում ներդնելու դեպքերում,
- անշարժ գույքի բռնագանձման հետևանքով իրացման դեպքերում,
- ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված այլ դեպքերում:

6.2. Հայաստանի օրենքների և Համաշխարհային Բանկի Պարտադրված Վերաբնակեցման Քաղաքականության համեմատությունը

Աղյուսակ 14 ՀՀ օրենքների և ՀԲ-ի ԳՔ 4.12 համեմատությունը

Համեմատվող կատեգորիան	Հայաստանի օրենքներ և նորմեր	Համաշխարհային Բանկ ԳՔ 4.12	Կիրառող համակարգը
Հողի սեփականատերեր	Հողի փոխհատուցում միայն հողի սեփականության օրինական իրավունք ունեցող հողատերերին	Առաջարկվում է կիրառել հողի փոխհատուցում հողի դիմաց մեխանիզմը: Մեկ այլ տարբերակ՝ հողի արժեքի փոխհատուցում:	ՀԲ ուղեցույց ԳՔ 4.12
Հողօգտագործողներ	Հողի փոխհատուցում միայն գրանցված հողօգտագործողներին	Հողի իրավունքի բացակայությունը փոխհատուցում չստանալու կամ իրավունքի վերականգնման գործընթացի խոչընդոտ չի կարող լինել: Ոչ օրինական սեփականատերերը նույնպես կստանան փոխհատուցում: Նրանք իրավունք կունենան ստանալ որոշակի փոխհատուցում՝ անկախ իրենց իրավաբանական կարգավիճակից:	ՀԲ ուղեցույց ԳՔ 4.12
Հողօգտագործողներ	Մշակաբույսերի վնասի փոխհատուցումը կտրամադրվի միայն գրանցված հողօգտագործողներին	Մշակաբույսերի փոխհատուցման իրավունք ձեռք բերելով՝ հողօգտագործողները կարող են իրավունք ստանալ տեղափոխվելու այլ հողատարածք՝ այդպիսով պահպանելով մինչև Ծրագրի իրականացումը ստացվող եկամուտը:	ՀԲ ուղեցույց ԳՔ 4.12
Տներ և այլ կառույցներ	Բոլոր տները/շինությունները կփոխհատուցվեն Ծրագրի պատճառով առաջացած կառույցների վնասների/ապամոնտաժումների համար, բացառությամբ չգրանցված առևտրային կառույցների:	Համաշխարհային Բանկի ռազմավարությունը ներառում է նաև չգրանցված առևտրային կառույցների փոխհատուցումը:	ՀԲ ուղեցույց ԳՔ 4.12
Փոխհատուցման համար գնահատում	Հողի գնատահատման արժեքը կազմվում է գործող շուկայական արժեքին գումարած գնահատված	Հողի գնատահատման արժեքը հիմնված է գործող շուկայական սակագնի վրա:	Հայաստանի օրենսդրություն

Համեմատվող կատեգորիան	Հայաստանի օրենքներ և նորմեր	Համաշխարհային Բանկ ԳՔ 4.12	Կիրառող համակարգը
	արժեքի 15%-ը:		
Հանրային քննարկումներ և Հրապարակումներ	Ազդեցության չափի/ գնահատման, իրավունքների վերականգնման, փոխհատուցման ծավալի և ֆինանսական աջակցության վերաբերյալ տեղեկատվությունը պետք է հրապարակվի և տրամադրվի ԱԵԱ Գերակա Շահի վերաբերյալ Կառավարության Որոշումն ընդունելուց առաջ կամ Նախնական Հետազոտման ընթացքում:	Հանրային քննարկումների և հրապարակումների կազմակերպում ԱԵԱ մասնակցությամբ համայնքային մակարդակով, ՀՔՀԾ պետք է մշակվի ՎԳՊ-ի հետ:	ՀԲ ուղեցույց ԳՔ 4.12 և Հայաստանի օրենսդրություն
Կենսամակարդակի վերականգնում	Ոչ մի երաշխիք եկամտի/ ապրուստի վերականգնման չափի, ծայրահեղ ԱԵԱ և խոցելի խմբերին դրամական աջակցության տրամադրման կամ բնակեցման ծախսերի հետ կապված չի տրվում:	Համաշխարհային Բանկը պահանջում է փոխհատուցում եկամտի/ապրուստի համար, ծանր կորուստների, և այն ծախսերի համար, որոնք ԱԵԱ կատարել են վերաբնակեցման պատճառով:	ՀԲ ուղեցույց ԳՔ 4.12
ԱԳ-ում հողի գնահատման արժեքի կորուստ	Ոչ մի երաշխիք հաղորդալարերի տակ գտնվող հողային արժեքի կորուստի դեպքում (օր.՝ ոչ մի կառուցում հնարավոր չէ) փոխհատուցման ապահովման վերաբերյալ:	Հողի սեփականատերեր, ում հողատարածք է հատկացվել համայնքի կողմից շինարարության համար, կստանան փոխհատուցում գնահատված արժեքի կորուստի համար:	ՀԲ ուղեցույց ԳՔ 4.12

6.3. Օրենսդրական բացերի վերլուծություն

88. ՀՀ օրենսդրական հայեցակարգի և ՀԲ ուղեցույցներ ԳՔ 4.12-ի միջև առկա հիմնական տարբերությունը վերաբերում է ազդեցության տակ գտնվող հողի և բնակելի հատվածների պարտադիր սեփականության կարգավիճակին, որն առկա է ՀՀ Օրենքում, այն դեպքում, երբ ՀԲ ուղեցույցներ ԳՔ 4.12 նախատեսում է փոխհատուցում և վերաբնակեցման աջակցություն, նույնիսկ եթե հողի սեփականության իրավունքը բացակայում է: Նախատեսված ծրագրի համար պետք է օգտագործվի ՀԲ ԳՔ 4.12 ուղեցույցը: Սա նշանակում է, որ եթե ԳՔ 4.12 ուղեցույցի պահանջները ավելի խիստ են, քան ՀՀ օրենսդրության պահանջները, ապա պետք է կիրառվեն ԳՔ 4.12 պահանջները: Ծրագրի իրականացման և վերահսկման փուլում առաջանում են մի շարք այլ խնդիրներ, քանի որ Հայաստանի օրենսդրական հայեցակարգը երբեմն անորոշ է և անհասկանալի: Բավական տարածայնություններ կան ՀՀ օրենքի կիրառման և ՀԲ ուղեցույցներ ԳՔ 4.12 անվտանգության միջոցառումների կիրառման միջև: Գլխավոր կապալառուն պատասխանատու կլինի ՎԳՊ-ի նախապատրաստման, հանրային քննարկումներին աջակցման, սոցիալական և շրջակա միջավայրի անձնակազմի ուսուցման, վերապատրաստման և վերահսկողության համար:

7. Իրավասության և Իրավունքների ՇրջանակԻրավասություն

89. Ծրագրի շրջանակներում փոխհատուցման և վերաբնակեցման երաշխիքներ ստացած ԱԵԱ են.
- Բոլոր ԱԵԱ, ովքեր կորցրել են օրինականացված հողատարածքներ կամ ուղղակի մշակվող հողեր, որոնք հնարավոր է սեփականաշնորհել կամ հողեր առանց իրավական կարգավիճակի,
  - Սեփականատերեր և վարձակալներ, որոնք գրանցված չեն,
  - Հողին կցված կառույցների, բույսերի, ծառերի կամ այլ օբյեկտների սեփականատերեր, և
  - ԱԵԱ, ովքեր կորցրել են բիզնեսը, եկամուտը և աշխատավարձերը, հողի ժամանակավոր կամ մշտական ձեռքբերման հետևանքով:
90. Փոխհատուցման ենթակա ԱԵԱ ցուցակագրման վերջնաժամկետը համարվում է մանրամասն մարդահամարի և կորուստների գույքագրման սկսման օրը: Ազդեցության տակ գտնվող վայրերում նոր բնակավայրի բարելավման կամ շինարարական բոլոր տեսակի գործողությունների իրականացումը վերջնաժամկետից հետո ենթակա չէ փոխհատուցման: Այնուամենայնիվ, ԱԵԱ կստանան անհրաժեշտ ծանուցագրեր և կպահանջվի նրանցից, որպեսզի լքեն իրենց սեփականությունները: ԱԵԱ հնարավորություն կունենան ապամոնտաժել վնասման ենթակա կառույցները նախքան ծրագրի իրականացումը, բայց նրանք ստիպված չեն լինի իրենց վրա վերցնել ապամոնտաժման բոլոր ծախսերը: Շինանյութը, որոնք ԱԵԱ ընտրել էին վերաօգտագործման համար, չի առգրավվի, և վերջիններս չեն ենթարկվի ոչ մի տույժ ու տուգանքի: Մնացած կառույցները կամ չօգտագործված նյութերը կապամոնտաժվեն իրականացնող ընկերության կողմից:

7.2. Իրավունքների շրջանակը

91. Հողատարածք, եկամուտ, տուն և այլ կառույցներ կորցրած ԱԵԱ կտրամադրվեն վերակառուցման համար դրամական նպաստներ, որոնք կընդգրկեն երկարաժամկետ կամ ժամանակավոր հողօգտագործման, շենքերի, մշակաբույսերի և ծառերի կորուստների համար տրամադրումները, տեղափոխման նպաստը, բիզնեսի կորստի համար դրամական միջոցները՝ հիմնվելով հարկային հայտարարագրերի և/կամ պաուշալ գների վրա: Քանի որ մինչ այժմ էլեկտրահաղորդման գծի կառուցումից վերաբնակեցման դեպքեր չեն եղել, փոխհատուցման միջոցառումներն իրականացվել են հիմնականում ճանապարհային ենթակառուցվածքների ոլորտում, օր.՝ ՀՀ ՏԿՆ/ ԱԶԲ, Դեկ. 2010:

92. ԱԵԱ կարող են դասակարգվել հետևյալ երեք խմբերից մեկում.

(ա) **Օրինական սեփականատերեր**՝ նրանք են, ովքեր ունեն պաշտոնական օրինական իրավունքներ հողի նկատմամբ (ներառյալ սովորութային իրավունքները երկրի օրենքների ներքո),

(բ) **Օրինականացման ենթակա ԱԵԱ**՝ նրանք են, ովքեր չունեն պաշտոնական օրինական իրավունքներ հողի նկատմամբ այն ժամանակ, երբ սկսվում է մարդահամարի անցկացումը, բայց պահանջ ունեն այսպիսի հողի կամ գույքի նկատմամբ, պայմանով, որ այսպիսի պահանջները ընդունվում են Հայաստանի Հանրապետության օրենքով կամ դառնում են ընդունելի ցանկացած օրինական քայլերի միջոցով, որոնք անհրաժեշտ են երաշխավորելու համար այս ծրագրի ներքո վերաբնակեցման գործողությունների արդյունավետ իրականացումը, ներառյալ, համապատասխան դեպքերում հողի նկատմամբ օրինական իրավունքի պահանջն ընդունելու գործընթացը, ներառյալ պահանջները, որոնք առաջանում են սովորութային օրենքներից և ավանդական օգտագործումից:

(գ) **Օրինական իրավունք չունեցող՝** նրանք են, ովքեր չունեն իրավական իրավունք կամ պահանջ այն հողի նկատմամբ, որը նրանք զբաղեցնում են:

7.2.1. Գյուղատնտեսական նշանակության հող

93. **Օրինական սեփականատերերը (մասնավոր) կփոխհատուցվեն** կամ (ա) կանխիկ շուկայական կամ կադաստրային արժեքին (երկուսից ամենաբարձրը) գումարած 15% դրամական օժանդակություն: Եթե չկա ակտիվ առքուվաճառք հողի շուկայում, ապա փոխհատուցման կանխիկ գումարը կկազմի ԱԵԱ կողմից ընդունված միևնույն գյուղում փոխհատուցված հողի արժեքը գումարած 15% դրամական օժանդակություն (բ) կամ կորցրած հողի դիմաց փոխարինված հողի/բերրիության գնահատված արժեքը, որն ընդունելի է ԱԵԱ համար: Հողի ոչ ուղղակիորեն վնասված հատվածները, որոնք դարձել են անմատչելի կամ մշակման և այլ տեսակի գործողությունների համար անկենսունակ, նույնպես կներառվեն վնասված հողերի շարքում: Եթե ԱԵԱ գյուղատնտեսական նշանակության հողի վնասը կազմում է >10%, ԱԵԱ (հողատերերը, վարձակալները և կիսավարձակալ գյուղացիները) կստանան լրացուցիչ դրամական օժանդակություն լուրջ վնասների համար: Փոխհատուցումը ազատված է գործարքային պահումներից և գրանցման ծախսերից:

94. **Օրինական իրավունք չունեցող ԱԵԱ** կփոխհատուցվեն ազդակիր հողի շուկայական կամ կադաստրային արժեքին (որն ամենաբարձրը լինի) համահավասար միանվագ դրամական նպաստով՝ 1) < 1 տարի – 5%, 2) < 15 տարի – 14%, 3) < 25 տարի – 20%, 4) 25 տարի և ավել – 25%, համաձայն Բաժին 3-ում նկարագրված գնահատման մեթոդաբանության: Նրանք նաև իրավունք կունենան ստանալ վերականգնման համար դրամական աջակցություն, եթե ընդգրկվեն խոցելի մարդկանց խմբում, ինչպես նաև տեղափոխման դեպքում կստանան տեղափոխման համար դրամական աջակցություն:

95. **Վարձակալները** ձեռք կբերեն օրինական սեփականության իրավունք և կփոխհատուցվեն որպես լիակատար սեփականատերեր, կամ նրանց կտրվի նոր վարձակալություն: Եթե դա անհնար լինի (եթե ըստ ՀՀ օրենքի վարձակալը չի կարող ձեռք բերել օրինական սեփականության իրավունք կամ նա հրաժարվում է ձեռք բերել օրինական սեփականության իրավունք և գերադասում է ստանալ փոխհատուցում), նա կստանա կանխիկ փոխհատուցում ազդակիր հողի շուկայական կամ կադաստրային արժեքին (որն ամենաբարձրը լինի) համահավասար դրամական նպաստ՝ 1) < 1 տարի – 5%, 2) < 15 տարի – 14%, 3) < 25 տարի – 20%, 4) 25 տարի և ավել – 25%՝ գումարած 15% դրամական օժանդակություն:

7.2.2. Պետական և համայնքային հողեր

96. Պետական և համայնքային/քաղաքային հողերը կօտարվեն ՀՀ Հողային օրենսգրքի 66-րդ Հոդվածի 1-ին պարբերության 7-րդ ենթապարբերության համաձայն, և միայն համայնքները հողի կատեգորիան էներգետիկ, տրանսպորտային, հաղորդակցման, կոմունալ ենթակառուցվածքային կատեգորիայի փոխելուց հետո: Պետական և համայնքային հողերի կատեգորիաները փոխելու հետ կապված ծախսերը վճարվում են ԲԷՑ-ի կողմից:

7.2.3. Այլ փոխհատուցումներ և դրամական օժանդակություն

97. **Մշակաբույսեր՝** կանխիկ փոխհատուցում մեկ տարվա բերքի շուկայական գնին համարժեք չափով: Բերքի փոխհատուցումը կվճարվի և սեփականատերերին, և վարձակալներին՝ ելնելով իրենց վարձակալության պայմանագրերից:

98. **Դրամական աջակցություն ՎԳՊ-ի իրականացման հետ կապված փաստաթղթերի վճարների փոխհատուցման համար՝** ԱԵԱ կստանան հետևյալ ֆինանսական աջակցությունը՝ (ա) լիազորագրի համար ծախսերը/վճարները (տրամադրված արտերկրից/այստեղից), (բ) ազգային անձնագրի (նույնականացման քարտի) նորացման հետ կապված ծախսերը/վճարները, այն դեպքում, եթե ժամկետը լրացել է, (գ) ժառանգության ճանաչման հետ կապված ծախսերը/վճարները, (դ) գործարքային հարկերը և հողի ձեռքբերման հետ կապված վճարները կկատարվեն Ծրագրի կողմից, որպես փոխհատուցման մի մաս:

99. **Վերականգնման դրամական աջակցություն՝** խոցելի խմբերը (ԱԵԱ, ուլքեր աղքատության շեմից ցածր են, այրիներից և ծերերից բաղկացած տնտեսություններ են) կստանան նվազագույն աշխատավարձի 6 ամսվա չափով վերականգնման դրամական աջակցություն՝ ամսական 50000 ՀՀ դրամ (համարժեք է ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված 6 ամսվա մինիմալ աշխատավարձին) և ծրագրի հետ կապված գործընթացներում աշխատանքի ընդունվելու հնարավորություն:

100. **Խոցելի խմբերի ներկայացուցիչներ համարվում են՝**

(i) Աղքատ տնտեսությունները, որոնք գրանցված են ՀՀ ԱՍՀՆ ընտանեկան նպաստների համակարգում և ստանում են համապատասխան դրամական նպաստ՝ սահմանված ՀՀ օրենսդրությամբ:

(ii) Միայնակ, այրի կամ ընտանիքի կերակրողին կորցրած կանանցից բաղկացած տնտեսությունները, որտեղ բացի թոշակատուից, ՀՀ զինված ուժերում ծառայողից, 1-ին և 2-րդ կարգի հաշմանդամից կամ մինչև 23 տարեկան առկա համակարգում սովորող ուսանողից բացի այլ աշխատունակ տարիքի անձ չկա:

(iii) Թոշակատուներից, տարեցներից բաղկացած տնտեսությունները, որտեղ թոշակատուից, ՀՀ զինված ուժերում ծառայողից, 1-ին և 2-րդ կարգի հաշմանդամից կամ մինչև 23 տարեկան առկա համակարգում սովորող ուսանողից բացի այլ աշխատունակ տարիքի անձ չկա:

7.3. Տերմինների աղյուսակ

101. Ստորև ներկայացված է Ծրագրի հատուկ տերմինների աղյուսակը: Այն արտացոլում է իրավասությունն ու իրավունքները, որոնք հատուկ են հենց այս հատվածի համար:

Աղյուսակ 15 ՎԳՊ-ի հասուկ տերմինների աղյուսակ

ԱԵԱ կատեգորիան	Ազդեցության կատեգորիան	Փոխհատուցում
Օրինական սեփականատերեր	Գյուղատնտեսական նշանակության հող	<p>(i) կանխիկ փոխհատուցում շուկայական կամ կադաստրային արժեքով (որն ամենաբարձրը կլինի) գումարած 15% դրամական նպաստ, կամ</p> <p>ii) նույն համայնքում ԱԵԱ համար ընդունելի հողամասի տեղափոխում՝ գումարած 15% դրամական նպաստ, ըստ ՀՀ օրենքի, կամ</p> <p>(iii) նույն համայնքում ԱԵԱ համար ընդունելի արժեքով/արտադրողականությամբ հավասարագոր բերքատու հողակտորի տրամադրում:</p> <p>Հողամասի ոչ անմիջականորեն վնասված հատվածները, որոնք մշակման համար այլևս կենսունակ չեն, ազդեցության գնահատումից հետո, կընդգրկվեն ազդեցության ենթարկված հողերի ցանկում:</p> <p>Փոխհատուցումն ազատված է գործարքային պահումներից և գրանցման ծախսերից:</p>
Օրինական սեփականատերեր	Գյուղատնտեսական նշանակության հող	<p>Երբ ԱԵԱ գյուղատնտեսական հողը ազդեցության ենթարկվել է >10%, ԱԵԱ (սեփականատերեր, վարձակալներ և հողօգտագործողներ) կստանան լրացուցիչ դրամական աջակցություն, որը հավասար կլինի կորցրած հողի տարեկան բերքի շուկայական արժեքին: Բոլոր գնահատումները կկատարվեն լիցենզավորված գնահատող խորհրդատուի կողմից հիմնվելով գյուղատնտեսական նշանակության հողերի գույքագրման և չափագրման տվյալների վրա:</p>
Օրինական սեփականատերեր	Ոչ գյուղատնտեսական նշանակության հող (Բնակելի/ առևտրային նշանակառի. հողատարածք)	<p>Շուկայական արժեքին հավասար կանխիկ փոխհատուցում՝ գումարած 15% դրամական նպաստ:</p> <p>Եթե շուկայական արժեքը բացակայում է, փոխհատուցումը կհաշվարկվի նույն համայնքի տեղափոխված հողակտորի չափով ԱԵԱ համար ընդունելի ձևով կամ դրամական փոխհատուցումը կհիմնվի տեղափոխված հողի արժեքին՝ գումարած 15% դրամական աջակցություն:</p> <p>Հողամասի ոչ ուղղակիորեն վնասված հատվածները, որոնք մշակման կամ օգտագործման համար այլևս պիտանի չեն, ազդեցության գնահատումից հետո, կընդգրկվեն ազդեցության ենթարկված հողերի ցանկում:</p> <p>Փոխհատուցումն ազատված է գործարքային պահումներից և գրանցման ծախսերից:</p>
Օրինական սեփականատերեր	Բնակելի կառույցներ	<p>Անկախ տան գրանցման կարգավիճակից, բոլոր ԱԵԱ կստանան կանխիկ փոխհատուցում՝ գումարած 15% դրամական աջակցություն:</p> <p>Փոխհատուցումը պետք է տրամադրվի առանց հաշվի առնելու արժեքի մասնակի գործարքի և գրանցման հետ կապված ծախսերը և պահպանման նյութերը: Մասնակի ազդեցության և սեփականատիրոջ վերաբնակեցումը մերժելու դեպքում, բնակելի կառույցների վնասները կներառեն միայն շինության ազդեցության ենթարկված հատվածի համար փոխհատուցումը և նրա վերականգնումը նախկին տեսքին:</p>
Օրինական սեփականատերեր	Ոչ բնակելի կառույցներ	<p>Այս դեպքում փոխհատուցման ընթացակարգը իրականացվում է ինչպես բնակելի կառույցների դեպքում միայն այն ԱԵԱ համար, ովքեր արդեն օրինականացրել են իրենց սեփականությունը (տես վերևում):</p>
Բոլոր տիպի ԱԵԱ, անկախ իրավական կարգավիճակից	Մշակաբույսեր	<p>Դրամական փոխհատուցումը կսահմանվի բերքի մեկ տարվա շուկայական արժեքի համարժեք չափով: Բերքի փոխհատուցումը կվճարվի և սեփականատերերին, և վարձակալներին՝ հաշվի առնելով վերջինների անհատական հողօգտագործման պայմանագրերը:</p>
Օրինական սեփականատերեր	Ծառեր	<p>Դրամական փոխհատուցումն իրականացվում է ծառերի բերքատվության, տարիքային և տեսակային չափորոշիչներով՝ շուկայական արժեքին համարժեք չափով:</p>
	Առևտրային գործունեություն	<p>Բիզնես գործունեության երկարաժամկետ կորստի դեպքում իրականացվում է մեկ տարվա եկամտին համարժեք փոխհատուցում՝ հարկային հայտարարագրի հիման վրա, ժամանակավոր կորստի դեպքում կատարվում է հարկային հայտարարագրում նշված մեկ ամսվա եկամտը բազմապատկած աշխատանքային անգործության ամիսների քանակին համարժեք կանխիկ գումարի փոխհատուցում: Հարկային հայտարարագրի բացակայության դեպքում (ավելի շատ ոչ պաշտոնական/ փոքր բիզնեսի դեպքում) այդ ԱԵԱ կստանան փոխհատուցում վերը նշված ձևով, բայց հաշվարկը կկատարվի ոչ հարկվող ՀՀ օրենքով սահմանված ամենացածր աշխատավարձի չափով: Սա կիրառելի է նաև ոչ պաշտոնական գործունեության</p>

ԱՇԱԿՈՒԹՅԱՆ ԿԱՏԵԳՈՐԻԱՆ	Ազդեցության կատեգորիան	Փոխհատուցում
		ղեպերի համար, քանի որ սովորաբար դրանք ավելի շահավետ են լինում, քան նվազագույն հարկվող աշխատավարձը, հետևաբար, կարելի է ասել, որ կենսապահովման վերականգնման նորմերի քաղաքականությունը հաշվի է առնված:
Մշտական գրավածության գործարարներ և աշխատողներ		Աշխատանքային գործունեության պարապուրդի արդյունքում աշխատավարձերի/եկամտի կորուստների երաշխիքը կազմում է առավելագույնը 6 ամիս:
Տեղափոխման ենթակա ԱՇԱ	Վերաբնակեցում	ԱՇԱ, ովքեր հարկադրված էին տեղափոխվել (ներառյալ վարձակալները) կստանան տեղափոխման համար դրամական աջակցություն, ինչը բավարար կլինի հոգալու ճանապարհածախսն ու մեկ ամսվա կենցաղային ծախսերը:
Օրինականացման ենթակա ԱՇԱ	Գյուղատնտեսական նշանակության հող	Կտրվի տարածքի/ունեցվածքի օրինականացման հնարավորություն որպես օրինական սեփականատեր/վարձակալ և նա կվճարվի որպես օրինական սեփականատեր/վարձակալ:
Օրինականացման ենթակա ԱՇԱ	Բնակելի կառույցներ	Օրինականացման ենթակա ԱՇԱ կփոխհատուցվեն կանխիկ վերաբնակեցման ծախսի համար՝ գումարած 15% դրամական աջակցություն:
Օրինականացման ենթակա ԱՇԱ	Ոչ բնակելի կառույցներ	Փոխհատուցում միայն օրինականացնելուց հետո: Իրենց շինություններն օրինականացնելու համար, առանց գրանցման ԱՇԱ պետք է կատարեն անհրաժեշտ վճարումներ գրանցման համար: Տեղափոխված վարձակալները կստանան տեղափոխման և կրած լուրջ վնասների ամբողջական դրամական հատուցում
Ոչ օրինականացված ԱՇԱ	Հողատարածք	Փոխհատուցում ազդակիր հողի շուկայական կամ կադաստրային արժեքին (որն ամենաբարձրը լինի) համահավասար միանվագ դրամական նպաստով՝ 1) < 1 տարի – 5%, 2) < 15 տարի – 14%, 3) < 25 տարի – 20%, 4) 25 տարի և ավել – 25%, համաձայն Բաժին 3-ում նկարագրված գնահատման մեթոդաբանության:
Վարձակալներ	Հողատարածք	Ձեռք կբերեն օրինական սեփականության իրավունք և կփոխհատուցվեն որպես լիակատար սեփականատերեր կամ նրանց կտրվի նոր վարձակալություն: Եթե դա անհնար լինի (եթե ըստ ՀՀ օրենքի վարձակալը չի կարող ձեռք բերել օրինական սեփականության իրավունք կամ նա հրաժարվում է ձեռք բերել օրինական սեփականության իրավունք և գերադասում է ստանալ փոխհատուցում), նա կստանա կանխիկ փոխհատուցում ազդակիր հողի շուկայական կամ կադաստրային արժեքով (որն ամենաբարձրը լինի) գումարած 15% դրամական օժանդակություն, որը համահավասար է հողի մնացած վարձակալած ժամկետի, որը հետևյալն է) < 1 տարի – հողի արժեքի 5%, 2) < 15 տարի – հողի արժեքի 14%, 3) < 25 տարի – հողի արժեքի 20%, 4) 25 տարի և ավել – հողի արժեքի 25%:
Աղքատության շեմից ցածր գտնվող ՏՏ-երի փոխհատուցում	Ցանկացած գույքը	Ի լրումն այս աղյուսակում նկարագրված իրավունքների, խոցելի խմբերը (ԱՇԱ, ովքեր աղքատության շեմից ցածր են, այրիներից և ծերերից բաղկացած տնտեսություններ են) կստանան նվազագույն աշխատավարձի 6 ամսվա չափով վերականգնողական դրամական աջակցություն ամսական 50000 ՀՀ դրամ (համարժեք է ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված 6 ամսվա մինիմալ աշխատավարձին) և ծրագրի հետ կապված գործընթացներում աշխատանքի ընդունվելու հնարավորություն:
ԱՇԱ-եր, ովքեր կորցրել են իրենց գյուղատնտեսական եկամտի 10% կամ ավելին/վերաբնակեցված ԱՇԱ-եր	Զգալի կորուստների դրամական աջակցություն	Ազդեցության ենթարկված տնային տնտեսությունների՝ գյուղատնտեսական եկամտի 10% կորստի դեպքում կտրվի ծանր վնասների դրամական աջակցություն գյուղատնտեսական եկամտի կորստի դիմաց, որը համարժեք կլինի կորցրած հողի տարեկան բերքի շուկայական արժեքին և ՏՏ-երի վերաբնակեցման համար (ներառյալ վերաբնակեցված վարձակալները) ֆիզիկապես վերաբնակեցվելու դեպքում կտրվի ծանր վնասների դրամական աջակցություն 6 ամիս ժամանակահատվածի համար ամսական 50000 ՀՀ դրամ (համարժեք է ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված 6 ամսվա մինիմալ աշխատավարձին):
Բոլոր տիպի ԱՇԱ, անկախ իրավական կարգավիճակից	Ցանկացած գույք	ԱՇԱ կստանան հետևյալ ֆինանսական աջակցությունը, տես նաև պարբերություն <u>129-131</u> Լիազորագրի համար ծախսերը/վճարները (տրամադրված արտերկրից/այստեղից), Ազգային անձնագրի (նույնականացման քարտի) նորացման հետ կապված ծախսերը/վճարները, այն դեպքում, եթե ժամկետը լրացել է, Ժառանգության ճանաչման հետ կապված ծախսերը/վճարները, Գործարքային հարկերը և հողի ձեռքբերման հետ կապված վճարները կկատարվեն Ծրագրի կողմից, որպես փոխհատուցման մի մաս:
Պետական/ համայնքային/ քաղաքային	Հողատարածք	Այն դեպքերում, երբ օրինական սեփականատերը պետությունը/համայնքն է (գյուղ, քաղաք կամ ՀՀ), հողերը կօտարվեն այն գնով, որը համարժեք է էներգետիկ, տրանսպորտային, հաղորդակցման, կոմունալ ենթակառուցվածքային կատեգորիա

ԱԵԱ կատեգորիան	Ազդեցության կատեգորիան	Փոխհատուցում
		ունեցող հողերի կադաստրային գնին: Պետական և համայնքային հողերի կատեգորիաները փոխելու հետ կապված ծախսերը կվճարվեն ԲԷՑ-ի կողմից:
Պետական/ՀՀ	Ծառեր	Երկու անգամ ծառերի վերատնկման համար նախատեսված մատղաշ ծառերի տրամադրում, տնկում հարմար վայրերում և 3 տարվա խնամքի իրականացում:
Պետական/ՀՀ	Համայնքային և հանրային կառույցներ	Ամբողջովին կտեղափոխվեն կամ կվերականգնվեն այնպես, ինչպես եղել է մինչև ծրագիրը:

7.4. Վնասված գույքի գնահատում

102. ՎԳՊ-ի իրականացման ընթացքում Կապալառուն (ԿՓԹԼ) ընդգրկել է իրագել և տեղեկացված/լիցենզավորված գնահատող, ով պատասխանատու է ազդեցության ենթարկված գույքի տեղափոխման արժեքը որոշելու հարցում: Գնահատման գործընթացի ընթացքում ԱԵԱ, ՏՄ-ի և համապատասխան պետական գրասենյակներին (օրինակ ԱԳԿՊԿ ՀՀ Կառավարության ներքո) խորհրդատվություն է տրամադրվել: Գնահատումն իրականացվել է ՀՀ Գնահատման օրենքի և ՀՀ Գնահատման նորմերի շրջանակներում, ինչպես նաև ըստ Ծրագրի ՎՔԾ-ի պահանջների: Որտեղ ներպետական օրենքը չի համապատասխանել փոխհատուցման ստանդարտներին վերաբնակեցման ամբողջական արժեքով, կիրառվել են վերաբնակեցման արժեքի փոխհատուցման համար ՀԲ-ի քաղաքականությունը, ուղեցույցները և տեխնիկական պահանջները: Հավելված 6-ում ներկայացված են Գնահատող ընկերության կողմից կիրառված միավոր գների գնահատման մանրամասն մեթոդաբանությունը այս ՎԳՊ-ի համար:

103. ԱԵԱ վճարման ենթակա վերաբնակեցման ծախսերը որոշելիս գույքի մաշվածությունը և պիտանի նյութերի արժեքը հաշվի չի առնվել, ոչ էլ ազդակիր գույքի գնահատումից հանված ծրագրից ստացվելիք շահույթների արժեքը:

104. Ինչ վերաբերում է մասնավոր հողերին, տեղափոխման արժեքը (հողի համար շուկայական գինը) որոշվել է՝ հիմնվելով համեմատության մեթոդի վրա, ըստ ՀՀ Գնահատման Ստանդարտի: Երբ հողի շուկայական գինը ավելի ցածր էր, քան կադաստրային արժեքը, կադաստրային արժեքը պետք է հիմք հանդիսանա փոխհատուցման համար: Այնուամենայնիվ, այսպիսի դեպք չկար այդ ՎԳՊ-ում: Ինչ վերաբերում է համայնքային և պետական հողերին, կադաստրային արժեքը հաշվարկվել է յուրաքանչյուր ազդակիր հողատարածքի համար:

105. Հողում առկա տարեկան մշակաբույսերը գնահատվել են զուտ տարեկան շուկայական արժեքով մեկ տարվա մշակաբույսի համար:

Անշարժ գույքի գնահատումից հետո գնահատողը պատրաստում է հաշվետվություն անշարժ գույքի գնահատման համար: Օրենքը նշում է հաշվետվության պարտադիր ծավալը, անշարժ գույքի նկատմամբ սեփականությունը և այլ իրավունքները, դրա քանակական և որակական նկարագրությունը, անշարժ գույքի գնահատման մեթոդները, նպատակները և անշարժ գույքի գնահատումը, այս կոնկրետ գնահատման գործընթացով կարգավորվող իրավական ակտերի վկայակոչումները, գնահատողի պահվածքի պահանջները: Գնահատման հաշվետվությունում ընդգրկված տվյալների հետ կապված խնդիրները, ինչպես նաև անշարժ գույքի շուկայական գնի արժանահատավորությունը կարող է լուծվել՝ հիմնվելով լիազոր մարմնին ուղղված անշարժ գույքի գնահատման գործողությանն ենթակա գրավոր խնդրանքի վրա կամ լիազոր մարմնի նախաձեռնությամբ: Վեճերի դեպքում խնդիրը կարող է լուծվել դատական կարգով:

8. Վերաբնակեցման բյուջեն

8.1. Ներածություն

106. Այս բաժինը նկարագրում է մեթոդաբանությունը, որն ընդունվել է միավոր գները, հողի ձեռքբերման ծախսը և փոխհատուցումը որոշելու համար, որը պետք է վճարվի ԱԵԱ Հատկապահության վերաբնակեցման ազդեցությունների համար: Այս գլխում ներկայացված տարբեր կատեգորիայի ԱԵԱ փոխհատուցման վճարումները որոշվել են, համաձայն ՎՔԾ-ում (օգոստոս, 2014թ.) ընդունված սկզբունքների: Փոխհատուցման չափը որոշվել է լիցենզավորված անկախ գնահատողի կողմից՝ օգտագործելով Հավելված 6-ում նկարագրված թափանցիկ մեթոդաբանությունը: Գնահատման մեթոդաբանությունը հիմնված է ՀՀ Անշարժ գույքի գնահատման օրենքի, ՀՀ Անշարժ գույքի գնահատման ստանդարտների և ՎՔԾ-ի վրա:

8.2. Աղբյուրների և Դրամական Միջոցների Բաշխում

107. ՎԳՊ-ի իրականացման ծախսերը, ներառյալ փոխհատուցումները և դրամական աջակցությունները, ինչպես նաև չնախատեսված, գրանցման և վարչարարական ծախսերը ֆինանսավորվում են ՀԲ-ի վարկով: ԲԷՑ-ը այն կստանա ենթավարկից ՀՀ Կառավարության կողմից: ԲԷՑ-ը միջոցներ կձեռնարկի գումար ստանալ Ֆինանսների նախարարությունից, որն անհրաժեշտ է ՎԳՊ-ն իրականացնելու համար:

8.3. Փոխհատուցում հողի կորուստի դեպքում

8.3.1. Գնահատման և փոխհատուցման հաշվարկային մոտեցումը

108. Համաձայն ՎՔԾ-ի, հողատերերը, վարձակալները, հողօգտագործողները, որոնք ենթակա են օրինականացման, ինչպես նաև չգրանցված հողօգտագործողները իրավասու են ստանալ փոխհատուցում կամ դրամական աջակցություն: Փոխհատուցման/դրամական աջակցության հաշվարկի մանրամասները ներկայացված են հետևյալ աղյուսակում:

Աղյուսակ 16 Փոխհատուցում/ վերականգնման նպատակով դրամական աջակցություն գյուղատնտեսական և ոչ-գյուղատնտեսական հողերի համար

Մեփական հողեր Վերականգնման ծախս +15%	Համայնքային պետական հողեր Կադաստրային գնահատում	Օրինականացման ենթակա հողօգտագործող Վերականգնման ծախս+15% (օրինականացումից հետո)
Վարձակալներ վարձակալության մնացած տարիների համար		
Մինչև 1 տարի - (վերականգնման ծախս +15%) * 0.05		
Մինչև 15 տարի - (վերականգնման ծախս +15%) * 0.14		
Մինչև 25 տարի - (վերականգնման ծախս +15%) * 0.20		
25 տարի - (վերականգնման ծախս +15%) * 0.25		

Ոչ օրինական օգտագործող հողի օգտագործման անցած տարիների համար

- Մինչև 1 տարի - վերականգնման ծախս * 0.05
- Մինչև 15 տարի - վերականգնման ծախս * 0.14
- Մինչև 25 տարի - վերականգնման ծախս * 0.20
- 25 տարի - վերականգնման ծախս * 0.25

109. Սեփական/վարձակալած հողերի փոխհատուցման և անօրինական օգտագործման վերականգնման դրամական միջոցների հաշվարկման համար հիմք է հանդիսացել հողի շուկայական գինը: Հողի շուկայական արժեք գնահատվել է՝ օգտագործելով համեմատության գնահատման մեթոդը: Համեմատության մեթոդը⁷ հիմնված է նմանատիպ հողերի (առնվազն երեք վաճառքի օրինակներ) վաճառքի վերաբերյալ հուսալի շուկայական տեղեկատվության վրա: Հիմնվելով այս մեթոդի վրա՝ որոշվել է վերջին շրջանում վաճառված հողերի ճշգրտված միջին վաճառքի գինը (նույն տարածքում և նույն/նմանատիպ կիրառման նպատակով/բնույթով: Յուրաքանչյուր հողի գինը որոշվում է առանձին, քանի որ շատ գործոններ են ազդում հողի գնի տարբերության վրա, նույնիսկ ճշգրտված հողատարածքի համար: (Մանրմասն գնահատման մեթոդաբանությունը տես Հավելված 6-ում):

110. Պետական/համայնքային հողերի համար փոխհատուցման հաշվարկման հիմք է հանդիսացել էներգետիկ կատեգորիա ունեցող հողի կադաստրային արժեքը:

8.3.2. Փոխհատուցում մասնավոր հողատարածքների կորստի համար

111. Փոխհատուցումը, որը պետք է վճարվի մասնավոր հողերի կորստի համար, հաշվարկվել է վերականգնման հաշվարկով՝ գումարած լրացուցիչ 15%, որը Գերակա Շահ ճանաչելու վերաբերյալ ՀՀ օրենքի համաձայն է: Միջին միավոր գինը մասնավոր գյուղատնտեսական հողի համար 234 ՀՀ դրամ է, նվազագույնը՝ 229 ՀՀ դրամ, և առավելագույնը՝ 247 ՀՀ դրամ: Պետական գրանցում չունեցող հողերի համար առավելագույն հնարավոր արժեքը տրված է բյուջեն պլանավորելու համար: Այնուամենայնիվ, փոխհատուցումը կվերահաշվարկվի, հենց որ որոշվի հողի սեփականատերը: Փոխհատուցման համար ընդհանուր գումարը սեփական հողերի համար **2,543,498 ՀՀ դրամ է:**

Աղյուսակ 17 Փոխհատուցում սեփական հողերի կորստի համար

Հողի սեփականության կարգավիճակ	Ազդակիր հող		Միջին միավոր գին	Ամբողջ հողի արժեքը	Հողի ընդհանուր փոխհատուցումը (ներառյալ 15%)
	No	մ2	ՀՀ դրամ/մ²	ՀՀ դրամ	ՀՀ դրամ
Սեփական հող	43	8,634	234	2,013,657	2,315,706
Առանց պետական գրանցման հող	5	748	253	198,080	227,792
Ընդհանուրը	48	9,382	-	2,211,737	2,543,498

⁷ Անշարժ Գույքի Գնահատման վերաբերյալ ՀՀ օրենք, հոդված 11

8.3.3. Փոխհատուցում հողի վարձակալներին

112. Հողի վարձակալների փոխհատուցումը հաշվարկվել է՝ հիմնվելով ազդեցության ենթարկված հողատարածքի շուկայական արժեքի վրա, և բարձրացվել 15% հետևյալ մասնաբաժիններով՝ հիմնվելով վարձակալության մնացած տարիների վրա 1) < 1 տարի 5%, 2) < 15 տարի 14%, 3) < 25 տարի 20%, 4) > 25 տարի 25%: Ընդհանուր փոխհատուցումը, որը պետք է տրվի 4 հողի վարձակալներին, կազմում է **30,869 ՀՀ դրամ**:

Աղյուսակ 18 Վարձակալության համար փոխհատուցում

Հողի կատեգորիան	Հողատարածք	Ազդակիր հող	Միավոր գին	Հողի շուկայական գին	Շուկայական արժեք +15%	Վարձակալի մնացած տարիները	Կիրառված գործակիցը	Փոխհատուցման համար ընդհանուրը
Գյուղատնտեսական	3	770.10	138	106274	122,215	15-25	0.20	24,443
Գյուղատնտեսական	1	289.20	138	39910	45,897	1-15	0.14	6,426
Ընդհանուրը	4	1,059.30	-	146,184	168,112	-	-	30,869

8.3.4. Անօրինական օգտագործված հողի վերականգնման համար դրամական աջակցություն

113. Անօրինական օգտագործված հողի վերականգնման համար դրամական միջոցը կազմում է հողի շուկայական գնի 5%-ը: Ընդհանուրը 2,295 ՀՀ դրամ 134 մ² համար կվճարվի մեկ ոչ օրինական օգտագործողին, որպես վերականգնման համար դրամական միջոց կենսամակարդակի կորստի համար:

Աղյուսակ 19 Անօրինական օգտագործված հողի վերականգնման համար դրամական միջոցը

Հողի կատեգորիան	Ազդակիր հող		Միավոր գին ՀՀ դրամ/մ ²	Հողի ընդհանուր արժեքը ՀՀ դրամ	Կիրառված գործակիցը	Հողի ընդհանուր փոխհատուցումը ՀՀ դրամ
	No	մ2		ՀՀ դրամ		ՀՀ դրամ
Գյուղատնտեսական	1	134	96	12,864	0.05	2,295

8.3.5. Մշակաբույսեր

114. Մշակաբույսերի համար փոխհատուցումը կվճարվի կանխիկ շուկայական գնով սպասվող տարեկան բերքի համախառն արժեքով: Միավոր գները որոշվել են՝ հիմնվելով 2014թ-ին հիմնական մշակաբույսերի եկամտաբերության և գնի վրա: Մշակաբույսերի ընդհանուր փոխհատուցումը կազմում է **272,399 ՀՀ դրամ**:

Աղյուսակ 20. Փոխհատուցում մշակաբույսերի համար

Մշակաբույսի տեսակը	Տարեկան արտադրողականությունը կգ/մ2	Ազդակիր տարածքը (մ2)	Ընդհանուր կորուստը (կգ)	Գինը յուր կգ համար (ՀՀ դրամ)	Փոխհատուցման ընդհանուր գումարը (ՀՀ դրամ)
Յոբեն	0.30	2,700	810	180	145,778
Գարի	0.28	952	267	180	47,971

Հաճար	0.28	673	189	280	52,795
Կորնգան	0.70	616	431	60	25,855
Ընդհանուրը	-	4,940.4	1,695.9	-	272,399

8.3.6. Դրամական աջակցություն խոցելի խմբերին

115. Լրացուցիչ դրամական աջակցություն է նախատեսվել խոցելի խմբերի, մասնավորապես այն տնային տնտեսությունների համար, որտեղ կան կանայք, տարեցներ, ինչպես նաև աղքատ տնային տնտեսությունների համար: Այսպիսի դրամական նպաստները համարժեք են 6 ամսվա նվազագույն արժեքին՝ 50,000 ՀՀ դրամ: Ի լրումն, այսպիսի SS-ներից ԱԵԱ կունենան աշխատանքով ապահովելու առաջնահերթություն ծրագրի հետ կապված աշխատանքների համար: Ընդհանուր դրամական նպաստները, որոնք պետք է հատկացվեն 11 խոցելի տնային տնտեսություններին, կազմում է **3,300,000** ՀՀ դրամ: Եթե ՎԳՊ-ի իրականացման ընթացքում SS-ները, որոնք համարվում են աղքատ, մարդահամարի անցկացման ընթացքում կգրանցվեն Ընտանեկան Նպաստների Համակարգում և կդառնան իրավասու դրամական նպաստ ստանալու համար, հետո նրանք կփոխհատուցվեն չնախատեսված ծախսերից:

Աղյուսակ 21 Դրամական աջակցություն սոցիալապես խոցելի խմբերին

Տեսակ	Քանակ	Դրամական միջոցի գումարը	Ընդհանուրը
a. Աղքատ SS-ներ (նաև (b) կետում նշված կանանց գլխավորությամբ SS-ներն են)	6	-	-
b. Կանանց գլխավորությամբ SS-ներ	5	-	-
c. Տարեցների գլխավորությամբ SS-ներ (նաև (b) կետում նշված կանանց գլխավորությամբ SS-ներն են)	1	-	-
Ընդհանուրը	11	300,000	3,300,000

8.4. Գրանցման ծախսերը

116. ՎՔՇ-ի ներքո ԱԵԱ վճարվելիք փոխհատուցումից պահումներ չեն լինի: Ձեռքբերման պայմանագրերի ստորագրման և գույքերի վերագնահատման ընթացքում հատուկ պարտադիր վճարներ և հարկեր պետք է մուծվեն, համաձայն ՀՀ օրենքի: Բոլոր վճարները տարբեր գումարների պաուշալ գներն են՝ հիմնվելով հողի կատեգորիայի վրա (էներգետիկ կամ գյուղատնտեսական): Հետևյալ վճարները և հարկերը պետք է մուծվեն, համաձայն ՀՀ օրենքի:

- Անշարժ գույքի կադաստրում իրավունքների պետական գրանցման հետ կապված վճար՝ իրավունքի փոփոխություն⁸,
- Անշարժ գույքի կադաստրում համատեղ վկայականի տրամադրման համար վճար
- Անշարժ գույքի⁹ գրանցման և անշարժ գույքի օտարման պայմանագրերի¹⁰ համար պետական տուրքեր,

⁸ Իրավունքների պետական գրանցում կադաստրում

⁹ Պետական տուրքերի վերաբերյալ ակտ.

¹⁰ Նույն տեղում

- Համայնքային և պետական հողերի համար կադաստրային տիպի փոխման համար պետական տուրքեր:

117. Եթե ձեռքբերման գործընթացի ընթացքում կիրառելի կլինեն որևէ լրացուցիչ ծախսեր գրանցման համար, որը հիմա չի կարող նախատեսված լինել, այն կվճարվի ՎԳՊ-ի բյուջեի չնախատեսված ծախսերից: Լրացուցիչ կանխիկացման գումարը հաշվարկվել է և կավելացվի ՎԳՊ-ին տրվելիք փոխհատուցման/դրամական միջոցների գումարին:

118. Ի պատասխան Հանրային Քննարկումների ժամանակ ԱԵԱ կողմից բարձրացված հարցերի, ԲԷՑ-ը վերանայել է ՎՔՇ-ն և կաջակցի ԱԵԱ Հայաստանից դուրս գտնվող սեփականատերերի համար նոտարական լիազորագրերի, ազգային անձնագրերի նորացման, ժառանգության գրանցման հարցում և ԱԵԱ կտրամադրի լրացուցիչ դրամական միջոցներ ՎԳՊ-ի իրականացման գործընթացի ընթացքում: Քանի որ յուրաքանչյուր դեպքը յուրահատուկ է, և պահանջվող վճարները կարող են լինել շատ տարբեր, միջին գումարն է վերցվել, որպես բյուջեի պլանավորման հիմք:

119. Հողի գրանցման ընդհանուր բյուջեն կազմում է **1,722,500** ՀՀ դրամ:

8.5. Բյուջեի ամփոփում

120. Այս Հատվածի համար ՎԳՊ-ի իրականացման ընդհանուր ծախսը կազմում է **11,698,098** ՀՀ դրամ, որը համարժեք է **28,813** ԱՄՆ դոլարին, ինչպես ներկայացված է հետևյալ աղյուսակում.

Աղյուսակ 22 Բյուջեի ամփոփում

Միավոր	Գումար	
	ՀՀ դրամ	ԱՄՆ դոլար
Հողի փոխհատուցում (մասնավոր հողերի համար)	3,335,818	8,216
Մշակաբույսերի համար փոխհատուցում	272,399	671
Խոցելիության դրամական աջակցություն	3,300,000	8,128
Գրանցման ծախս	1,722,500	4,243
Կանխիկացման գումար	34,541	85
Մոտեցման ճանապարհների համար փոխհատուցում*		
Վարչարարական ծախսեր (20%)	1,733,052	4,269
Չնախատեսված ծախսեր (15%)	1,299,789	3,201
Ընդհանուր	11,698,098	28,813
Ծանուցում՝ ԱՄՆ դոլար փոխարժեք 31.06.2014թ-ի դրությամբ, 1ԱՄՆ դոլար = 406ՀՀ դրամ		

9. Վերաբնակեցման Գործողությունների Պլանի իրականացման գործընթաց

9.1. Ներածություն

121. Այս գլխում նկարագրվում են նախապատրաստական քայլերը, որոնք պետք է ձեռնարկվեն ՎԳՊ-ի իրականացման համար և հետագա գործողությունները երաշխավորելու համար ՎԳՊ-ի հաջող իրականացումը: Այս գլխի վերջում ներկայացված է իրականացման ժամանակացույցը համապատասխան պատասխանատու կազմակերպություններով:

9.2. Վերաբնակեցման Գործողությունների Պլանի նախապատրաստական աշխատանքները

122. ՎԳՊ-ի կազմման ընթացքում ԲԷՑ-ն արդեն հաջող կերպով ավարտին է հասցրել մի քանի առաջադրանքներ: Մինչ այժմ վերջնականացրած հիմնական նախապատրաստական առաջադրանքների առանձնահատկությունները հետևյալն են՝

- Վերջնական մանրամասն նախագծման ավարտում,
- Ազդակիր տարածքներում նախնական ուսումնասիրության վերաբերյալ ՀՀ Կառավարության Որոշման հաստատում,
- ԱԵԱ հետ Հանրային Քննարկումներ,
- 2014թ-ի հունիսի 6-ը որպես պաշտոնական վերջնաժամկետ սահմանելն ու հրապարակելը,
- Մանրամասն չափագրում, կորուստ կրած ունեցվածքի գույքագրում,
- Մարդահամարի անցկացում
- Գույքին հասցված վնասի գնահատում
- Գույքի նկարագրման արձանագրությունների կազմում և հրապարակում բոլոր ԱԵԱ, ըստ ՎԳ-ի ընթացակարգերի,
- Հանրային և պետական նպատակներով (Գերակա Շահ) ունեցվածքի օտարման վերաբերյալ ՀՀ Կառավարության Որոշումը նախաձեռնվել է: Սպասվում է, որ Որոշումը կընդունվի 2014թ-ի օգոստոսի ընթացքում,
- ՎԳՊ-ի կազմում, ներառյալ բյուջեն և իրականացման ժամանակացույցը,
- ՎԳՊ-ի հաստատումը ԲԷՑ-ի կողմից և դրա տրամադրումը ՀԲ-ին հաստատման համար:

9.3. Վերաբնակեցման Գործողությունների Պլանի իրականացման նախապատրաստական աշխատանքները

123. ՎԳՊ-ի իրականացման գործընթացն արագացնելու նպատակով ԲԷՑ-ն արդեն սկսել է որոշ գործողություններ/աշխատանքներ և կոնկրետ նախապատրաստական առաջադրանքներ ՎԳՊ-ի իրականացման համար:
124. **Բողոքների Կարգավորման Մեխանիզմի հիմնում՝** ԲԿՄ-ը որոշվել և ներկայացվել է ԱԵԱ Հանրային Քննարկումների ժամանակ:
125. **ՎԳՊ-ն իրականացնող միավորի հիմնում՝** ՎԳՊ-ն իրականացնող միավոր է հիմնվել ԲԷՑ-ում (մանրամասները ներկայացված են Բաժին 5-ում, Ինստիտուցիոնալ Կարգավորումներ): Սոցիալական և վերաբնակեցման հարցով խորհրդատուները ուսուցում են կազմակերպել խմբի համար ՎԳՊ-ի վերջնականացման ժամանակ:
126. **Առանց որևէ պետական գրանցման հողերի գրանցում՝** ԲԷՑ-ն արդեն սկսել է Կադաստրի Պետական Կոմիտեի և ՏԻՄ-երի հետ կապի մեջ մտնել չօգտագործված հողերի սեփականատերերին հայտնաբերելու ուղղությամբ (առանց որևէ պետական գրանցման հողերի վերաբերյալ մանրամասները ներկայացված են Ազդեցություն Գլխում):
127. **Առևտրային Բանկերի որոշում և համաձայնագրեր՝** ըստ ՀՔ ԳՔ 4.12., ԱԵԱ պետք է ստանան փոխհատուցում ամբողջական վերականգնման արժեքի չափով, առանց որևէ առարկության, ներառյալ կանխիկացված գումարի վճարները: ԲԷՑ-ն սկսել է առևտրային բանկ(եր)ի որոնման գործընթացը, որը կապահովի լավագույն պայմանները ԱԵԱ համար և կգտնվի ազդակիր տարածքի մոտակայքում, եթե հնարավոր է ԱԵԱ համար հաշվեհամարներ բացելու և փոխհատուցման գումարներն ու դրամական նպաստները փոխանցելու համար:
128. **ԱԵԱ հետ ձեռքբերման պայմանագրերի և համաձայնագրերի կազմում՝** ԲԷՑ-ը, խորհրդատուների աջակցությամբ կազմել է գրանցված գույքերի համար գույքի ձեռքբերման պայմանագրերի նախագծի նմուշներ, և չգրանցված գույքերի ու դրամական աջակցության համար համաձայնագրեր: Պատճենները ներկայացված են Հավելված 7-ում:
129. **ՏԻՄ-ի ներկայացուցչի և ԲԿՀ անդամների ուսուցում՝** Տեղական մակարդակով բոլոր ազդակիր համայնքներում ԲԷՑ-ը կկազմակերպի ուսուցում ՏԻՄ-ի ներկայացուցիչների համար, ովքեր ներգրավված կլինեն ԲԿՀ-ի մեջ: Ուսուցումը կանցկացվի ՎԳՊ-ի նախագծի հրապարակման ժամանակ և ամբողջությամբ կավարտվի մինչև ՎԳՊ-ի վերջնական հաստատումն ու իրականացումը: ԲԿՀ-ի անդամները կուսուցանվեն Երևանում նախքան ՎԳՊ-ի իրականացման սկիզբը:

9.4. Վերաբնակեցման Գործողությունների Պլանի իրականացման կարևորագույն փուլերը

130. ՀԲ-ի կողմից ՎԳՊ-ի հաստատումից անմիջապես հետո ԲԷՑ-ը կսկսի դրա իրականացումը: Իրականացումը կավարտվի, երբ փոխհատուցումներն ամբողջովին վճարվեն բոլոր ԱԵԱ և հաստատվեն Իրականացմանն Աջակցող Խորհրդատուի կողմից: ՎԳՊ-ի իրականացման գործընթացը, համաձայն ՎՔԾ-ի, ՀՀ օրենքների և նորմերի, ներկայացված է ստորև:

131. **ՎԳՊ-ի իրականացման համար բյուջեի բաշխում**՝ ՎԳՊ-ի իրականացման բյուջեի միակ աղբյուրը վարկն է: Հենց որ ՎԳՊ-ն հաստատվի, ԲԷՑ-ը հարցում կուղարկի ՀՀ Կառավարություն/Պետական Գանձապետարան վերաբնակեցման գործողություններն իրականացնելու նպատակով գումար տրամադրելու համար: Տեղաբաշխումները կդիտարկվեն եռամսյակային հիմունքներով՝ հիմնվելով ՎԳՊ-ի կողմից նշված բյուջեի պահանջների վրա:

132. **Պայմանագրերի նախագծի ուղարկում**՝ Ըստ ՎՔՇ-ի ԱԵԱ հետ փոխհատուցման շուրջ բանակացությունները կսկսվեն ՎԳՊ-ի իրականացման փուլում, հենց որ ՎԳՊ-ն, ներառյալ փոխհատուցման հաշվարկման մեթոդաբանությունը և համապատասխան բյուջեն հաստատվեն ՀԲ-ի կողմից: Այս փուլում ձեռքբերող փորձում է բանակցել սեփականատիրոջ և/կամ վարձակալի հետ՝ ուղարկելով պայմանագրի նախագիծ գույքի օտարման վերաբերյալ: ԱԵԱ կարող են տրամադրել իրենց բանկային հաշվեհամարները կամ ներկայացնել իրենց մեկնաբանությունները պայմանագրի նախագծի վերաբերյալ 90 օրվա ընթացքում:

133. **Պայմանագրերի և համաձայնագրերի ստորագրում**՝ այն դեպքում, եթե բանակցությունները հաջող են անցում, ԲԷՑ-ը պայմանագիր կստորագրի ԱԵԱ հետ օրինական գույքերի դիմաց փոխհատուցում կատարելու և առանց նոտարական հաստատման կստորագրի համաձայնագրեր դրամական աջակցություն տրամադրելու համար: Պայմանագրի նախագիծը տարածելուց հետո երեք ամսվա ընթացքում ԲԷՑ-ը պետք է ԱԵԱ հետ ստորագրի վերջնական պայմանագիր:

134. **Ձեռքբերման գործընթաց**՝ պայմանագրի նախագիծն ուղարկելուց հետո 3 ամսվա ընթացքում բանակացությունների ձախողման դեպքում ԲԷՑ-ը պետք է մեկ ամսվա ընթացքում գրավադրի փոխհատուցման գումարը ԱԵԱ անունով դատարանի դեպոզիտային հաշվին: Ձեռքբերման ենթակա գույքի փոխհատուցման գումարը կհաշվարկվի (անհրաժեշտության դեպքում կվերահաշվարկվի) մեկ շաբաթ առաջ մինչև գումարը հաշվի վրա նստեցնելը: ԱԵԱ ԲԷՑ-ի կողմից երեք օրվա ընթացքում կձանուցվեն փոխհատուցման գումարը հաշվեհամարին նստելու վերաբերյալ: ԱԵԱ իրավունք ունեն դեպոզիտային հաշվից հանել գումարը 7 օրվա ընթացքում: Այս դեպքում պայմանագիրը կհամարվի ստորագրված: Հակառակ դեպքում, ԲԷՑ-ը կսկսի ձեռքբերման գործընթացը և գործը կուղարկի դատարան: Այսպիսի դեպքում կոնկրետ հողատարածքներում ոչ մի շինարարական աշխատանք չի կարող սկսվել, մինչև որ ձեռք չբերվի դատարանի որոշումը, այն չմտնի ուժի մեջ և ունեցվածքի նկատմամբ ԲԷՑ-ի իրավունքը չգրանցվի Պետական Կադաստրում:

135. **Փոխհատուցումների/դրամական միջոցների վճարում**՝ պայմանագիրը ստորագրելուց հետո 15 օրվա ընթացքում փոխհատուցման գումարը կվճարվի, որը կփոխանցվի ԱԵԱ բանկային հաշվեհամարի վրա: Եթե ԱԵԱ չունի բանկային հաշվեհամար, ապա Ծրագրի շրջանակներում նրա համար կբացվի հաշվեհամար Ծրագրի/ՎԳՊ-ի բյուջեի ծախսերով:

136. **Տեղանքն ազատելը**՝ լրիվ փոխհատուցումը/դրամական աջակցությունն ստանալուց հետո ԱԵԱ կունենան 30 օր վերաբնակվելու համար: Այս ժամանակահատվածի ընթացքում նրանք պետք է հասցնեն ապամոնտաժել և տեղափոխել վերաօգտագործման համար պիտանի նյութերը, եթե այդպիսին կա, տները վերակառուցելու և բիզնեսը վերսկսելու համար: ԲԷՑ-ն իրավունք ունի ապամոնտաժել այսպիսի կառույցները, եթե ԱԵԱ չեն կատարել դա մինչև համաձայնեցված վերջնաժամկետը:

137. **Բացակա ԱԵԱ**՝ եթե սեփականատերը Հայաստանում չէ, ապա գործարքը կարող է կատարել ԱԵԱ պաշտոնական ներկայացուցիչը՝ հիմնվելով լիազորագրի վրա: Եթե ոչ մի ներկայացուցիչ չի նշանակված, ապա ունեցվածքը պետք է օրինական ձևով ձեռք բերվի դատական գործընթացի միջոցով, և փոխհատուցումը պետք է փոխանցվի դատարանի դեպոզիտային հաշվին, ինչպես ներկայացված է

վերևում: Դատարանը կվճարի այս փոխհատուցումը ցանկացած անձի, ով կհաստատի իր օրինական իրավունքը այն ստանալու համար:

138. **Շինարարական աշխատանքների սկիզբ՝** շինարարական աշխատանքներն սկսելու նպատակով ԲԷՑ-ը չի կարող իր տնօրինության տակ վերցնել ոչ մի հողատարածք առանց ազդակիր հողի սեփականատերերին և նրանց վարձակալներին փոխհատուցման ենթակա ամբողջ վճարումը կատարելու և Պետական Կադաստրում սեփականության իրավունքը վերագրանցելու: Ձեռքբերման ենթակա հողատարածքներում շինարարական աշխատանքները կարող են սկսվել միայն դատարանի որոշումն ուժի մեջ մտնելուց և ազդակիր գույքը ԲԷՑ-ի անունով Պետական Կադաստրում վերագրանցելուց հետո: Սա պետք է կարգավորվի բողոքների վերաբերյալ հաշվետվությունով՝ կազմված Իրականացման Աջակցող Խորհրդատուի և հաստատված ՀԲ-ի կողմից:

139. **Բողոքները կամ առարկությունները** (եթե կան) պետք է կարգավորվեն, ըստ այս ՎԳՊ-ում ընդունված բողոքների կարգավորման գործընթացի: ՎԳՊ-ի շարունակական առաջադրանքները, որպես բողոքների կարգավորում և մշտադիտարկում կշարունակվի շինարարական աշխատանքների իրականացման փուլում, որպեսզի ապահովի ԱԵԱ պահանջներին ժամանակին պատասխանելը և վերաբնակեցման գործընթացի ճշգրիտ իրականացումը:

9.5. Վերաբնակեցման Գործողությունների Պլանի իրականացման ժամանակացույց

140. Հետևյալ ժամանակացույցում ներկայացված ժամկետները պարզորեն ցույց են տալիս ՎԳՊ-ի կազմման, վերջնականացման և իրականացման փուլերը:

Աղյուսակ 15 Վերաբնակեցման Գործողությունների Պլանի իրականացման ժամանակացույց

N	Գործողություն	Պատասխանատու վայր	Սկիզբ	Ավարտ
A	Վերաբնակեցման Գործողությունների Պլանի նախապատրաստում (ՎԳՊ)			
1	ՎՔԾ-ի գնահատում	ՄԽ	01.04.2013թ.	05.05.2014թ.
2	Վերջնական Նախագծի Ավարտ	ՇԿ	24.04.2013թ.	02.08.2014թ.
3	Մարդահամարի և Կորուստների մանրամասն Գույքագրման, ՎԳՊ ժամկետների հարցումների / ուսումնասիրության անցկացման ձևերի պատրաստում	ՇԿ/ՄԽ	01.05.2014թ.	15.06.2014թ.
4	Կադաստրային տեղեկատվության և հողակտորների քարտեզների ձեռքբերում	ԲԷՑ/ՇԿ	21.04.2014թ.	15.05.2014թ.
6	ԱԵԱ և Համայնքային Ղեկավարների հետ անմիջական խորհրդատվություն և քննարկում	ԲԷՑ/ՇԿ	29.08.2013թ.	05.06.2014թ.
7	Նախնական հետազոտությունների վերաբերյալ Կառավարության Որոշման հաստատում	ՀՀ Կառավարություն	12.06.2014թ.	
8	ԱԵԱ հետ Հանրային լուսմների անցկացում	ՇԿ/ԲԷՑ	16.06.2014թ.	18.06.2014թ.
9	Մարդահամարի կազմակերպում	ՇԿ	17.06.2014թ.	22.07.2014թ.
10	Հողի սեփականության իրավունքների ճշտում ու ոչ օրինական հողօգտագործողների հայտնաբերում հողի օրինականացման հարցում միջազգային իրավական խորհրդատուների կողմից աջակցություն ստանալու նպատակով, որտեղ կիրառելի է, ներառյալ	ՇԿ/անկախ իրավական փորձագետներ/ ԲԷՑ	17.06.2014թ.	30.11.2014թ.
11	Մանրամասն տեղազննում	ՇԿ-ն	02.04.2014թ.	30.04.2014թ.

N	Գործողություն	Պատասխանատվություն	Սկիզբ	Ավարտ
		լիցենզավորված չափագրող մասնագետների միջոցով		
12	Գույքագրում	ՇԿ	16.06.2014թ.	27.06.2014թ.
13	Գույքին հասցված վնասի գնահատում	ՇԿ-ն լիցենզավորված գնահատողների միջոցով	22.06.2014թ.	22.07.2014թ.
14	Գույքի նկարագրության արձանագրությունների ստորագրում	ՇԿ	08.07.2014թ.	28.07.2014թ.
15	Հանրային Գերակա Շահ ճանաչելու վերաբերյալ Որոշում	ՀՀ Կառավարություն	08.04.2014թ.	21.08.2014թ.
16	ՎԳՊ-ի կազմում	ՇԿ	23.06.2014թ.	01.08.2014թ.
17	ԲԷՑ-ի կողմից ՎԳՊ-ի հաստատում	ԲԷՑ	01.08.2014թ.	04.08.2014թ.
18	Հանրային քննարկում և ՎԳՊ-ի հրապարակում	ՇԿ/ՄՊ	23.10.2014թ.	14.11.2014
19	Շահագրգիռ կողմերի մեկնաբանությունների հիման վրա ՎԳՊ-ի վերանայում	ՀԲ	14.11.2014թ.	17.11.2014թ.
20	ՀԲ վերանայում և հաստատում	ՀԲ	17.11.2014թ.	20.11.2014թ.
21	ՀՀ Կառավարությանը ՎԳՊ-ի տրամադրում	ԲԷՑ	21.11.2014թ.	
B	ՎԳՊ-ի իրականացման նախապատրաստական գործողություններ			
1	ՎԳՊ-ի իրականացման միավորի սահմանում	ԲԷՑ	01.03.2014թ.	19.05.2014թ.
2	Բողոքների Կարգավորման Մեխանիզմի սահմանում	ԲԷՑ	01.04.2014թ.	13.06.2014թ.
3	Փոխհատուցման վճարման/փոխանցման համար Առևտրային Բանկերի որոշում	ՇԿ	01.07.2014թ.	16.08.2014թ.
C	ՎԳՊ-ի իրականացում			
1	Փոխհատուցման վճարներ	ԲԷՑ	24.11.2014թ.	03.02.2015թ.
2	Համապատասխանության հաշվետվության կազմում	ՄԽ	15.12.2014թ.	18.02.2015թ.
3	Շինարարական աշխատանքների սկիզբ	ՇԿ	15.03.2015թ.	
4	Սոցիալ-տնտեսական հարցման կրկնություն	ՇԿ	15.05.2015թ.	20.05.2015թ.
D	Անընդհատ առաջացող խնդիրներ			
1	ՎԳՊ իրականացման վերահսկում	ԲԷՑ/ՄԽ	-	-
2	Բողոքների Բավարարում, Դատական գործընթացներ	ԲԷՑ/ՄԽ/ դատարաններ	-	-
3	Արտաքին աուդիտ	ԲԷՑ/ՄԽ	-	-

10. Մշտադիտարկում

10.1. Ներածություն

141. Վերահսկողության մեխանիզմները նախատեսված են փոխհատուցման և վերաբնակեցման գործողությունները ժամանակին և արդյունավետ իրականացնելու համար: ՎԳՊ-ի իրականացումը ենթակա է ներքին և արտաքին մշտադիտարկման:

10.2. Ներքին մշտադիտարկում

142. Վերաբնակեցման գործողությունները բոլոր բաղադրիչները պետք է կանոնավոր կերպով վերահսկվեն և մշտադիտարկվեն ԲԷՑ-ի կողմից: Ներքին մշտադիտարկման վերաբերյալ հաշվետվությունը պետք է իրականացվի ԲԷՑ-ի կողմից, որի համար ԲԷՑ-ը պայմանագիր է կնքել Կալպատարուի հետ, որը պատասխանատու կլինի պատրաստել մշտադիտարկման վերաբերյալ կանոնավոր հաշվետվություններ ՎԳՊ-ի կազմման և իրականացման կարգավիճակի վերաբերյալ, ներառյալ ցանկացած առաջացած բողոք և ինչպես դրանք պետք է կարգավորվեն: Բոլոր ներքին հաշվետվությունները պետք է ընդգրկվեն Ծրագիր Առաջընթացի Հաշվետվության մեջ: Ներքին մշտադիտարկման ցուցիչները կլինեն գործընթացի, անհապաղ եզրակացությունների և արդյունքների հետ կապված ցուցիչները, որոնք թույլ կտան գնահատել ՎԳՊ-ի իրականացման առաջընթացը և աշխատանքային ծրագրի կարգավորումը: Մշտադիտարկման հատուկ չափանիշները կլինեն.

- Տեղեկատվության տարածման և ԱԵԱ հետ ունեցած քննարկումների քանակը
- Ժամանակին ուղարկված պայմանագրերի նախագծային տարբերակով քանակը
- Ժամանակին ստորագրված վերջնական պայմանագրերի/համաձայնագրերի քանակը
- Ժամանակին կատարված վճարումները
- Ժամանակին Պետական Կադաստրում գրանցված հողերի քանակը
- Ստացված, լուծված, չվճռված բողոքների քանակը

10.3. Արտաքին մշտադիտարկում և ՎԳՊ-ի ավարտման վերաբերյալ հաշվետվություն

143. Այս առաջադրանքը կիրականացվի յուրաքանչյուր ՎԳՊ-ի գործողության իրականացմանը զուգահեռ և կընդգրկի այցելություններ տեղանք և շփումներ ԱԵԱ հետ: ՎԳՊ-ի կազմման վերջում ՀԲ պետք է ներկայացվի ՎԳՊ-ի Համապատասխանության հաշվետվություն՝ նշելով, արդյոք փոխհատուցման ծրագիրն իրականացվել է համաձայն ՎՔԾ-ի, ՀԲ-ի ԳԲ 4.12 դրույթների հիման վրա, և արդյոք ԱԵԱ գոհ են եղել: ՀԲ-ի կողմից Համապատասխանության հաշվետվության հաստատումը ԲԷՑ-ի համար պայման կլինի կապալառուին տրամադրելու սկզբի վերաբերյալ գրություն տվյալ հատվածում շինարարական աշխատանքներն սկսելու համար: Արտաքին մշտադիտարկողի դերը անհամապատասխանություն և ՎԳՊ-ի դրույթների խախտում գտնելն է՝ ապահովելով դրա կատարումը՝ հայտնաբերելով և գրառելով անհամապատասխանության խնդիրները և խորհուրդ տալով Պատվիրատուին այսպիսի դեպքերում պատշաճ պատասխան տալու վերաբերյալ: Հիմնական գործողություններն են՝ գնահատել և հաշվետվություն ներկայացնել ՎԳՊ-ի առաջընթացի վերաբերյալ, ճշտել, որ համաձայնեցված

փոխհատուցման վճարումները լիովին տրամադրվել են ազդակիր անձանց և ստուգել, որ բողոքարկման մեխանիզմներն իրականացվել են արդյունավետ ձևով:

- Ճշտել, որ մարդահամարն իրականացվել է բոլոր ԱԵԱ համար,
- Որ ՎԳՊ-ն և նախնական վիճակի ուսումնասիրությունը (պատշաճ կերպով) պատրաստվել է, ըստ պահանջվի,
- Գույքի գնահատումն իրականացվել է ՎՔՇ-ի դրույթների համաձայն և ՎԳՊ-ին համապատասխան,
- Հետևել, որ վերաբնակեցման գործողություններն իրականացվել են, ինչպես հաստատված է ՎԳՊ-ով,
- Վերանայել բողոքարկման դեպքերը, ներառյալ գնահատումը, թե արդյոք բողոքների կարգավորումն իրականացվել է ըստ ՎԳՊ-ի դրույթների և բավարարում է ԱԵԱ պահանջները,
- Անհրաժեշտության դեպքում վերաբնակեցման իրականացումը բարելավելու նպատակով ներկայացնել առաջարկներ ծրագրի ՎՔՇ-ում և այս ՎԳՊ-ում նշված սկզբունքները և նպատակները առավել արդյունավետ իրականացումը երաշխավորելու համար:

10.4. Գնահատում վերաբնակեցումից հետո

144. Վերաբնակեցման գործընթացի ազդեցությունը գնահատելու համար Կալպատարուն կկրկնի սոցիալ-տնտեսական հարցումը ՎԳՊ-ի իրականացումից կես տարի հետո:

Հավելված 1

ՄԱՐԴԱՀԱՄԱՐԻ ՀԱՐՑԱԹԵՐԹ N _____

1. ԱԶԴԵՑՈՒԹՅԱՆ ԵՆԹԱԿԱ ՏՆԱՅԻՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ N _____	2. ԱԶԴԵՑՈՒԹՅԱՆ ԵՆԹԱԿԱ ՀՈՂԱԿՏՈՐԻ ԼՈՏ-ԿՈՐ _____
--	---

3. ՆԱԽՆԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆ

1. Հարցազրույցի ամսաթիվը		4. Հարցազրույցավարի անուն, ազգանուն	
2. Հարցվողի անուն, ազգանուն		5. Բնակության հասցե	
3. Հեռախոսահամար / նշել <i>ցանկացած կոնտակտային տվյալ</i>		6. Համայնք	

Կազմեցին՝

_____

(կազմակերպություն)

_____

(տնօրեն)

_____

(ստորագրությունը)

_____

(կազմակերպություն)

_____

(տնօրեն)

_____

(ստորագրությունը)

4. ԱԶԴԵՑՈՒԹՅԱՆ ԵՆԹԱԿԱ ՏՆԱՅԻՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ (հարցվողի հերթական համարը վերցնել շրջանակի մեջ)

No	1. Անուն, ազգանուն 1. նախ լրացնել բոլոր SS անդամների անուն, ազգանունները սկսած տան գլխավորից. 2. ապա յուրաքանչյուր անդամի մասին տալ 2-7 հարցերը, 3. ապա յուրաքանչյուր անդամի մասին տալ 8-րդ հարցը)	2. Կապը SS գլխավորի հետ 1. Գլխավորը 2. Ամուսին/ կին 3. Աղջիկ/ տղա 4. Հայր/ մայր 5. Քույր/ եղբայր 6. Տատիկ/ պապիկ 7. Փեսա/ հարս 8. Թոռնիկ 9. Սկեսուր/ սկեսրայր 10. Այլ	3. Սեռը	4. Ծննդյան ամսաթիվը (օր/ամիս/ տարի)	5. Էթնիկ պատկանելիությունը 1. Հայ 2. Եզդի 3. Քուրդ 4. Ասորի 5. Այլ /նշել/	6. Ավարտած կրթամակարդակը 1. չունի տարրական 2. տարրական 3. հիմնական 4. միջնակարգ/ ավագ դպրոց 5. միջնակարգ մասնագիտական 6. բարձրագույն (բակալավրկամ մագիստրոս) 7. հետբուհական 98. կիրառելի չէ /մինչև 6 տարեկան/	7. Հաշմանդամության կարգավիճակը 1. I աստիճան 2. II աստիճան 3. III աստիճան 4. Այլ 5. Կիրառելի չէ	8. Զբաղվածություն <i>/Հնարավոր են մի քանի պատասխաններ/</i> 1. Աշխատող 2. Տարիքային կենսաթոշակառու 3. Աշակերտ 4. Ուսանող (ցերեկային) 5. Հեռակա ուսանող 6. Չի աշխատում և չի փնտրում 7. Գործազուրկ (փնտրում է աշխատանք) 8. Պարտադիր զինծառայող 9. Կիրառելի չէ /մինչև 6 տարեկան և այլ դեպքեր/
			1. Իգական 2. Մրակական					
1		1						
2								
3								
4								
5								

5. SS-ի ընդհանուր եկամուտը	Եկամուտի տեսակը (ՀՀ դրամ) Նշել տարեկան եկամուտը (եթե հարցվողը դժվարանում է պատասխանել տարվա համար, հարցնել 1ամսվա համար, ճշել համապատասխան ամիսների քանակը և բազմապատկել)							
	1. Գյուղատնտեսական (արտադրություն և վաճառք)			6. Կրթաթոշակ			11. Աշխատանք արտերկրում	
	2. Մասնապահական (արտադրություն և վաճառք)			7. Տարիքային կենսաթոշակ			12. Այլ	
	3. Վարձու աշխատանք			8. Հաշմանդամության նպաստ				
	4. Ինքնազբաղվածություն			9. Աղքատության ընտանեկան նպաստ			Ընդամենը	
	5. Ձեռնարկատիրական գործունեություն			10. Այլ նպաստ /նշել/				

Հավելված 2

Հրագրանից Շինուհայր միջանցքի էլեկտրահաղորդման վերակառուցման ծրագրի համար հանրային քննարկում և հրապարակման պլան

Յ Ա Պ Ա Վ Ո Ւ Մ Ն Ե Ր

ԲԷՑ	Բարձրավորտ էլեկտրացանցեր
ԿՎ	Կիլովոլտ
ԿՎԺ	Կիլովատտ/ժամ
ՄԺ	Մեգավատտ/ժամ
ԷԲՊՆ	ՀՀ էներգետիկայի և բնական պաշարների նախարարություն
ՀԿ	Հասարակական Կազմակերպություն
ԱԵԱ	Ազդեցության ենթարկված անձ
ՆՄԱ	Նյութական մշակութային արժեքներ
ՀՀ	Հայաստանի Հանրապետություն
ՎԳՊ	Վերաբնակեցման գործողությունների պլան
ԱԳ	Անվտանգության Գոտի
ՎԶՀ	Վերաբնակեցման քաղաքականության հայեցակարգը
ՏԱ	Տեխնիկական Առաջադրանք
ՀԲ	Համաշխարհային Բանկ

1. Ն կ ա ր ա գ ր ու թ յ ու ն

Համաձայն Համաշխարհային Բանկի ԳՔ 4.12 ուղեցույցների, ԱԵԱ պետք է լիովին խորհրդատվություն տրամադրվի և հնարավորություն տրվի մասնակցելու ՎԳՊ-ն պատրաստելու և իրականացնելու բոլոր փուլերին: Նույն սկզբունքով, ԱԵԱ պետք է պատշաճ կերպով և ժամանակին տեղեկացվի պլանավորման գործընթացի արդյունքների, ինչպես նաև ՎԳՊ-ի իրականացման ժամանակացույցի և գործընթացների վերաբերյալ:

Հանրային տեղեկատվական և խորհրդատվական քարոզարշավները պետք է կատարվեն ԲԷՑ-ի կողմից ՎԳՊ-ի իրականացման գործընթացի ամբողջ փուլերի ընթացքում, որը պետք է կատարվի ծրագրի շինարարական կապալառուի՝ Կալպատարու ընկերության վերաբնակեցման և սոցիալական հարցերով խմբի աջակցությամբ: Ազդեցության ենթարկված կողմերին հնարավորություն կտրվի ներկայացնել իրենց գաղափարները և առաջարկությունները, որպես ներդրում վերաբնակեցման գործողությունների պլանավորման և իրականացման մեջ: Այս հարցով հետաքրքրված տարբեր հասարակական կազմակերպություններ ԲԷՑ-ի կողմից ակտիվորեն կընդգրկվեն հանրային քննարկումների և տեղեկատվության հրապարակման մեջ:

Հանրային քննարկումների և հրապարակումների պլանը (ՀՔՀՊ) նախատեսված է հանրային քննարկումների (ՀՔ) կիրառելի գործընթացներ, մեխանիզմներ և սկզբունքներ, ինչպես նաև տեղեկատվության հրապարակումներ մշակելու համար:

2. Յ ա ն ր ա յ ի ն ք ն ն ա ր կ ու մ ն Ե Ր

Ա. Ոչ պաշտոնական հանրային քննարկումներ

ՎԳՊ-ի կազմման գործընթացի ժամանակ ԱԵԱ-ի ներկայացուցիչների և տեղական կառավարման մարմինների հետ չափման, գույքագրման և մարդահամարի ընթացքում և դրանցից առաջ ոչ պաշտոնական լսումներ կիրականացվեն գույքագրող և գնահատող ընկերության կողմից: ԱԵԱ կտեղեկացվեն վերաբնակեցման վերաբերյալ՝ կապված տեղազննման և ժամանակացույցի հետ:

Բ. Վերջնաժամկետի վերաբերյալ հայտարարություն

Վերջնաժամկետի վերաբերյալ ԱԵԱ կտեղեկացվեն տեղազննումն սկսելուց մեկ շաբաթ առաջ: Հայտարարությունը կփակցվի Տեղական Ինքնակառավարման Մարմինների (ՏԻՄ) գրասենյակում (Հավելված 1):

Գ. ՎԳՊ-ի կազմման ընթացքում պաշտոնական հանրային քննարկումներ

ԱԵԱ հետ հանրային քննարկումները նրանց փոխհատուցման, վերաբնակեցման տեղեկատվության հրապարակման մասին պետք է երաշխավորվի ՀՀ Կառավարության կողմից՝ Նախնական Հետազոտման վերաբերյալ Որոշման հաստատմամբ:

Վայրը՝ Հանրային քննարկումները կկազմակերպվեն այնպիսի վայրերում, որոնք հասանելի կլինեն ԱԵԱ համար, օրինակ ՏԻՄ-երի գրասենյակում, մշակույթի կենտրոններում, դպրոցներում և այլն: Վայրը կընտրվի և կհամաձայնեցվի ՏԻՄ-երի հետ: Ընդհանուր առմամբ Հատված 5-ում 12 համայնքներ են ենթարկված ծրագրի ազդեցությանը, որոնցից 9-ում կան ազդեցության ենթարկված և համայնքային և մասնավոր հողատարածքներ, իսկ մյուս 3-ում միայն համայնքային հողատարածքներ են: Առաջին 9 համայնքների համար ՀՔ-երը կկազմակերպվեն յուրաքանչյուր հատուկ համայնքում: Մնացած 3-ի համար գյուղապետերը կհրավիրվեն մարզպետարան ընդհանուր լսումների համար:

Կազմակերպչական գործողություններ՝ նախքան լսումները մի քանի կազմակերպչական գործողություններ կիրականացվեն, որոնք են՝

- Ազդեցության ենթարկված բոլոր համայնքների ղեկավարները պաշտոնապես կծանուցվեն ՀՔ-երի ամսաթվերի և օրակարգի վերաբերյալ (ներկայացված է Հավելված 4-ում) և կառաջարկվեն աջակցել կազմակերպչական հարցերով (վայր, ԱԵԱ մասնակցություն):
- ԱԵԱ վերջնական ցանկը մինչև լսումները կուղարկվի համայնքների ղեկավարներին ապահովելու ԱԵԱ կամ նրանց ներկայացուցիչների լիարժեք մասնակցությունը: Հատուկ ուշադրություն պետք է դարձվի կանանց և խոցելի խմբերին՝ ապահովելով նրանց ներկայությունը:
- ՀՔ-երի վերաբերյալ հայտարարությունը պետք է հրատարակվի նախքան ՀՔ-ն սկսելը:
  - Հայտարարությունը պետք է հրատարակվի տեղական լրատվամիջոցներում (եթե այդպիսին կա)
  - Հայտարարություն ՏԻՄ գրասենյակում
- Կալպատարու ընկերության ներկայացուցիչը կգանգահարի ազդեցության ենթարկված տնային տնտեսության յուրաքանչյուր գլխավորին կամ անդամին (եթե հեռախոսահամարներն առկա են) և կհրավիրի նրան, ինչպես նաև ընտանիքի ցանկացած այլ անդամի, ով ցանկանում մասնակցել:
- ՀԿ-երը նույնպես կտեղեկացվեն ՀՔ-երի ժամանակացույցի վերաբերյալ (տարածաշրջանում ակտիվորեն ընդգրկված ՀԿ-ների ցանկը կոնտակտային տվյալներով հանդերձ ներկայացված է Հավելված 2-ում):

ՀՔ-երի փաստաթղթերը՝ Հանրային բոլոր լսումների վերաբերյալ փաստաթղթերը պետք է կազմվեն Կալպատարու ընկերության կողմից և ներկայացվեն ԲԷՑ-ին:

- Հանրային բոլոր լսումները պետք է ձայնագրվեն և հանդիպման արձանագրություն պետք է կազմվի:
- Մասնակիցների ցանկը պետք է ներկայացվի, որպես արձանագրության մի մաս:
- ԱԵԱ կողմից բարձրացված խնդիրների, հանդիման ընթացքում պատասխանած հարցերի և անպատասխան մնացած հարցերի ամփոփ նկարագրություն պետք է կազմվի յուրաքանչյուր ՀՔ-ից հետո: Անհրաժեշտության դեպքում գործողության պլան կկազմվի բարձրացված խնդիրները լուծելու համար: Վերջնական որոշումների վերաբերյալ պետք է տեղեկացվեն համայնքները կամ կոնկրետ ԱԵԱ և գրանցվեն:
- ՀՔ-երի ժամանակ պետք է լուսանկարներ արվեն:
- ՎԳՊ-ի մեջ կներկայացվի քննարկումների ամփոփումը: Հանդիպման արձանագրությունը կկցվի ՎԳՊ-ին:

Ներկայացվելու ենթակա տեղեկատվություն՝ ԱԵԱ կտեղեկացվեն ծրագրի, ժամանակացույցի, փոխհատուցման վճարումների, գնահատման մեթոդաբանության և հողի ձեռքբերման գործընթացների վերաբերյալ: Առաջարկված օրակարգը ներկայացված է Հավելված 4-ում: Հանրային տեղեկատվական գրքուկները վերջնաժամկետի, իրավասության չափանիշների և իրավունքների, փոխհատուցման միջոցների, բողոքների կարգավորման մեխանիզմի գործընթացի հետ միասին կտրամադրվեն ազդեցության ենթարկված յուրաքանչյուր տնային տնտեսության (Հավելված 3): Այս նյութերը, ինչպես նաև ՎՔԾ-ի հայերեն պատճենը նույնպես կտրամադրվի ՏԻՄ-երին, այնպես որ բոլոր ԱԵԱ և/կամ համայնքների ղեկավարները կունենան դրանք:

Մասնակիցներ՝ ՀՔ-երը կիրականացվեն ԲԷՑ-ի կողմից, Կալպատարու ընկերության մասնագետների (սոցիալական հարցերով մասնագետի և ճարտարագետի) աջակցությամբ: Գնահատող կազմակերպության գնահատման հարցերով մասնագետը կներկայացնի Գնահատման Մեթոդաբանությունը:

Դ. ՎԳՊ-ի կազմման և շինարարության ընթացքում ՀՔ-երը

ԱԵԱ հետ լրացուցիչ ոչ պաշտոնական լսումներ կիրականացվեն ՎԳՊ-ի կազմման փուլում, մասնավորապես ՎԳՊ-ի կազմման մասնագետի/խմբի հետ պայմանագրի ստորագրման ժամանակ: Շինարարական հարցերով կապալառուն բոլոր համայնքներում ՀՔ-եր կկազմակերպի ընդհանուր բնակչության համար նախքան շինարարությունն սկսելը, որպեսզի համայնքների անդամներին տեղեկացնի շինարարության ժամանակացույցի, մոտեցումների, անվտանգության մեխանիզմների և բողոքների կարգավորման մեխանիզմի վերաբերյալ:

3. Վ եր աբ ն ակ ե ց մ ան հ ե տ կ ապվ ած փաս տաթ ղ թ ե ը ի հ ը ապար ակ ու մ ը

ՀՔ-երի ժամանակ Կալպատարու ընկերությունը կբաժանի Ծրագրի վերաբերյալ տեղեկատվական գրքուկներ իրավասության աղյուսակի հետ միասին, որում ծրագրի նկարագրությունը, բողոքների կարգավորման մեխանիզմը, իրավասությունները և փոխհատուցումները, ինչպես նաև հաճախակի տրվող հարցերի պատասխանները կներկայացվեն (Հավելված 3):

ՀՔ-երի ժամանակ ՎՔԾ-ն կհրապարակվի համայնքներում:

ՀՔ-ի կողմից ՎԳՊ-ի հաստատումից հետո պատճենը կհրապարակվի մեկ շաբաթով, որը ժամանակ կտա բոլոր շահագրգիռ կողմերին ներկայացնելու ՎԳՊ-ի վերաբերյալ իրենց մեկնաբանությունները և բողոքները: ՎԳՊ-ն կհրապարակվի՝

- ԱԵԱ համար ՏԻՄ-երի գրասենյակներում
- Պատճենը կհրապարակվի ԲԷՑ-ի կայքում (www.hven.am)

Վերջնական ՎԳՊ-ն հայերենով կիրատարակվի ԲԷՑ-ի և ՀԲ-ի կայքերում: ՎԳՊ-ի հաստատված պատճենը առկա կլինի նաև տարածաշրջանային լիազոր մարմինների գրասենյակներում, ինչպես նաև ազդեցության ենթարկված համայնքների ՏԻՄ-երի գրասենյակներում:

ՀՔՀՊ Հավելված 1

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

«Բարձրավոլտ էլեկտրացանցեր» ՓԲԸ-ն տեղեկացնում է, որ Հրագրան ՋԷԿ-ը Շինուհայր ենթակայանին միացնող 220կՎ բարձրավոլտ էլեկտրահաղորդման գծի վերակառուցման ծրագրի շրջանակներում ազդակիր անձանց մարդահամարը և ազդեցության ենթարկված սեփականության գույքագրումը կմեկնարկի 2014թ. Հունիսի 6-ին:

Միաժամանակ տեղեկացնում ենք, որ մարդահամարի և գույքագրման օրը՝ հունիսի 6-ը հանդիսանում է վերջնաժամկետ, որից հետո սեփականության վրա կատարված բարելավումների դիմաց փոխհատուցում չի տրվելու:

Ազդակիր անձանց մարդահամարը և ազդեցության ենթարկված սեփականության գույքագրումն իրականացնելու է «Ֆինափ» ՍՊԸ-ն:

Յ Ե Յ Պ Յ ավելված 2

Տարածաշրջանում գործող ՀԿ-ների ցանկ

#	Անուն	Կոնտակտային անձ	Տվյալներ
1	Գորիսի Օրիուս կենտրոն	կենտրոնի ղեկավար՝ Նվեր Պողոսյան Կենտրոնի փորձագետ՝ Մելադա Հարությունյան	Սյունիքի մարզ, ք. Գորիս, Մաշտոցի 3, քաղաքապետարանի վարչ. շենք Հեռ.՝/374 94/ 81 50 52,/374 096/09 08 95, Email: info_goris@aarhus.am
2	“Էկո-Սիս” ՀԿ	նախագահ՝ Կամո Սաֆրազյան	ՀՀ, Սյունիքի մարզ, Սիսիան, Սիսական փող. 23ա Հեռ. (374 55) 77-68-00 Էլ. փոստ. ecosisian@yahoo.com
3	Գորիսի, “Մերունդ”, երիտասարդական ՀԿ		Հեռ.՝ 093-73-41-74 Էլ փոստ՝ goriserund@rambler.ru
4	"Գորիսի մամուլի ակումբ" ՀԿ		ՀՀ Սյունիքի մարզ, ք. Գորիս, Անկախության 2 Հեռախոս՝ 028420731, 091013575, 091024677 Էլ փոստ՝ gorispressclub@gmail.com,
5	ՍԱԼՎԱՐԴ ՀԿ		ՀՀ Սյունիքի մարզ ք. Սիսիան Խանջյան 1ա Հեռ. (094)- 330905 Էլ. փոստ - salvardfund@mail.ru
6	Ասպարեզ ՀԿ	կազմակերպության նախագահ՝ Վահե Թոխասյան	Հասցե՝ ՀՀ, Սյունիքի մարզ, ք. Գորիս, Մաշտոցի 1 Հեռախոս՝ 091241901 toxsanvage@rambler.ru
7	Իրավունքների Տեղեկատվական Կենտրոն Հասարակական կազմակերպություն	կազմակերպության նախագահ՝ Մարատ Դադունց	ք. Գորիս Մաշտոցի 3/3 հեռ. +374 284 2 40 20 Էլ-փոստ itekngo@gmail.com http://www.itekngo.com/

**Հրագրանից Շինուհայր միջանցքի էլեկտրահաղորդման վերակառուցման ծրագիր
Հայաստանում
Փոխհատուցման միջոցառումների տեղեկատվական գրքույկ**

Ծրագրի նկարագրությունը

Հայաստանի Հանրապետության կառավարությունը վարկ է վերցրել Վերակառուցման և զարգացման միջազգային բանկից բարձր լարման էլեկտրահաղորդման ցանցի կրիտիկական հատվածների կառուցման համար: Բարձրավոլտ էլեկտրացանցեր Փակ Բաժնետիրական Ընկերությունը սահմանել է էլեկտրահաղորդման գծի հատվածները Հրագրանի ՋԷԿ-ից (հյուսիս-արևելքում) Շինուհայրի ենթակայան (հարավում): Նորատուս, Լիճք, Վարդենիս, Վայք, Որոտան 1 էլեկտրահաղորդման գծերը ներառող այդ հատվածը միացնում է էլեկտրաէներգիայի արտադրման երկու գլխավոր կենտրոններ և սպասարկում Հայաստանի կենտրոնական-արևելյան մասի էլեկտրաէներգիայի մեծ թվով սպառողներին:

Ծրագիրը ներառում է նոր հենարանների/սյուների մոնտաժումը, ներառյալ հիմքերը, գոյություն ունեցող հաղորդալարերի, մեկուսիչների և ենթակառուցվածքների, ինչպես նաև սարքավորումների այլ կարևոր մասերի փոխարինումը: Նոր գծի երկարությունը կլինի մոտավորապես 230 կմ և հիմնականում կկառուցվի առկա 220 կՎ էլեկտրահաղորդման գծի միջանցքին զուգահեռ: Էլեկտրահաղորդման առկա գիծը հասել է իր ծառայության ժամկետի ավարտին և շահագործումից դուրս կբերվի նոր գիծը կառուցելուց հետո:

Այս ծրագիրը շատ կարևոր քայլ է էլեկտրահաղորդման որակի բարելավման և Հայաստանում էներգահամակարգի անվտանգության բարձրացման համար: Ծրագրից կշահեն ինչպես այս էլեկտրահաղորդման գծով սպասարկվող համայնքները, այնպես էլ ամբողջ երկիրը:

Ծրագրի սահմանները եզրագծվում են

- Գեղարքունիքի մարզում՝ Հրագրան քաղաքով, Լճաշեն, Լճափ, Հայրավանք, Երանոս և Լիճք, գյուղական և Գավառ քաղաքային համայնքներով,
- Վայոց Ձորի մարզում՝ Սելիմի լեռնանցքով և Արփա գետով, Աղնջաձոր, Քարագլուխ, Սալլի, Շաթին գյուղական և Եղեգնաձոր և Վայք քաղաքային համայնքներով,
- Սյունիքի մարզում Շաղատ և Շինուհայր գյուղական համայնքներով:

Նախագծային աշխատանքների ընթացքում հիմնական նպատակն էր հնարավորիս խուսափել մասնավոր հողերի օգտագործումից: Ինչպես նշվեց, էլեկտրահաղորդման գիծը կանցկացվի հիմնականում գոյություն ունեցող գծին զուգահեռ: Վերջինից շեղումները կատարվել են միայն բնակավայրերը, շենք շինությունները, օգտագործելի մասնավոր հողակտորները և հետագայում նախատեսվող բնակելի տարածքները շրջանցելու նպատակով: Մակայն, որոշ դեպքերում հենարանների տեղադրումը մասնավոր հողերում անխուսափելի է եղել: Այս պատճառով էլ նախատեսվում է համայնքային և մասնավոր որոշ փոքր հողակտորների ձեռքբերում (օտարում)՝ հենարանների հիմքերի համար: Նման դեպքերի համար ձեռքբերողը (Բարձրավոլտ էլեկտրական ցանցերը) փոխհատուցելու է այդ հողատարածքների ձեռքբերման, և այլ կորուստների (մշակաբույս, ծառ, շինություն և այլն) դիմաց: Որոշ դեպքերում մոտեցման ճանապարհների կամ շինարարական աշխատանքների արդյունքում կարող են վնասվել մշակաբույսեր, ծառեր: Շինարարական աշխատանքների ընթացքում հասցրած ցանկացած վնասի համար ևս նախատեսված է համապատասխան փոխհատուցում:

Փոխհատուցումների հաշվարկման և տրամադրման մոտեցումները և սկզբունքները մշակվել են ՀՀ օրենսդրության և Համաշխարհային բանկի սոցիալական ապահովության քաղաքականությանը համապատասխան և արտացոլված են վերաբնակեցման քաղաքականության շրջանակում: Այդ փաստաթղթի պատճենը հասանելի է տեղական ինքնակառավարման մարմինների գրասենյակներում:

Այս գրքույկի նպատակն է տեղեկացնել ծրագրի ազդակիր անձանց նրանց իրավունքների, բողոքները ներկայացնելու ընթացակարգի, փոխհատուցումների հաշվարկի սկզբունքների, օտարման գործընթացի փուլերի մասին: Գրքույկի վերջում անդրադարձ է արվել մարդկանց կողմից փոխհատուցման գործընթացի վերաբերյալ հաճախակի տրվող հարցերին և Ծրագրի աշխատակազմի կոնտակտային տվյալներին լրացուցիչ տեղեկատվություն ստանալու կամ բողոքներ ու առաջարկներ ուղարկելու համար:

ՈՐՈՂՔ ԵՆ ՀՈՂԱՏԱՐԱԾՔԻ ՁԵՌՔԲԵՐՄԱՆ ՊԱՀԱՆՁՆԵՐԸ ԷԼԵԿՏՐԱԶԱՂՈՐԴՄԱՆ ԳԾԻ ՀԱՄԱՐ

Ընդհանուր առմամբ Ծրագիրն ազդեցություն չի ունենա ամբողջ հողատարածքի վրա: Էլեկտրահաղորդման գծի շինարարության համար հողատարածքն անհրաժեշտ է հենարանի յուրաքանչյուր հիմքի և հենարանին ժամանակավոր մոտեցման համար: Հետագայում հենարանների մոնտաժումը և էլեկտրահաղորդման գծի անցկացումը կարող է ժամանակավոր ազդեցություն ունենալ մշակաբույսերի կամ ծառերի վրա:

Ծրագիրը կունենա հողերի վրա մշտական և ժամանակավոր ազդեցություն:

Մշտականի պարագայում, հողի ձեռքբերումն անհրաժեշտ կլինի հենարանների հիմքերի կառուցման համար: Ձեռքբերվող հողերը, ինչպես նաև դրան հարակից այլ վնասները կփոխհատուցվեն ստորև նկարագրված սկզբունքների համապատասխան:

Ժամանակավոր ազդեցություն կարող է լինել հետևյալ դեպքերում՝

- հողի ուսումնասիրման ընթացքում մշակաբույսերը/ծառերը վնասելու դեպքում,
- մուտքի ճանապարհների շինարարության համար մշակաբույսերը/հողատարածքը վնասելու դեպքում,
- գիծն անցկացնելու ժամանակ մշակաբույսերը վնասելու դեպքում:

Ժամականավոր ազդեցության արդյունքում հասցված բոլոր վնասները կփոխհատուցվեն:

ՓՈԽՀԱՏՈՒՑՄԱՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔԸ

Ծրագրի շրջանակներում փոխհատուցումը տրամադրվելու է՝

- բոլոր տնային տնտեսությունները, ովքեր կորցնում են իրենց օրինական (կադաստրում գրանցված), օրինականացման ենթակա (կադաստրում չգրանցված, սակայն գրանցման ենթակա) կամ օգտագործվող հողերը,
- վարձակալները,
- հողին կցված կառույցների, բույսերի, ծառերի կամ այլ օբյեկտների տերերը:

Փոխհատուցման ենթակա կորուստների համար սահմանվում է վերջնաժամկետ: Վերջնաժամկետը մանրամասն մարդահամարի և կորուստների գույքագրման սկիզբն է: Ծրագրի ազդեցության տակ գտնվող տարածքներում նոր բնակեցումները, բարելավումները կամ գործողությունների սկսումը վերջնաժամկետից հետո ենթակա չեն փոխհատուցման: Այս ծրագրի վերջնաժամկետն է **2014թ-ի հունիսի 6-ը**:

ԱԵԱ կտրվեն բավարար նախնական ծանուցում մինչև շինարարությունն սկսելը և անհրաժեշտության դեպքում կխնդրեն ազատել տեղանքը, որտեղ հենարանները պետք է տեղակայվեն:

Այն դեպքերում, երբ կառույցներն ազդեցության տակ են, ԱԵԱ հնարավորություն կտրվի ապամոնտաժել ազդեցության տակ գտնվող կառույցները մինչև ծրագրի իրականացումը. Այնուամենայնիվ, նրանք ստիպված չեն լինի կրել ապամոնտաժման ամբողջ ծախսերը: Շինարարական նյութերը, որոնք ԱԵԱ ցանկանում են նորից օգտագործել, չեն բռագրավվի և նրանք ոչ մի սանկցիայով չեն վճարի տույժ ու տուգանք: Նախագծման ընթացքում հնարավորինս փորձել են խուսափել այսպիսի ազդեցություններից:

ՓՈՒՆՀԱՏՈՒՑՄԱՆ ԳՈՐԾԸՆԹԱՅԻ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ՀԱՃԱԽԱԿԻ ՏՐՎՈՂ ՀԱՐՑԵՐ

- ***Որտեղի՞ց ես կարող եմ ձեռք բերել Վերաբնակեցման քաղաքականության շրջանակը և Վերաբնակեցման գործողությունների պլանը:***

Վերաբնակեցման քաղաքականության շրջանակը և վերաբնակեցման գործողությունների պլանը հասանելի կլինի Տեղական Ինքնակառավարման մարմինների գրասենյակում: Ինչպես նաև Բարձրավոլտ էլեկտրացանցերի կայքում (www.hven.am): Համապատասխան կոնտակտային անձի մանրամասն տվյալները կարող եք տեսնել Տեղեկատվական Գրքույկի վերջում:

- ***Ինչպե՞ս է վճարվելու փոխհատուցումը:***

Փոխհատուցման վճարումը ՎԳՊ-ի իրականացման կարևորագույն փուլերից մեկն է: Նախատեսված քայլերն են՝

- ա. Ձեզ համար լավագույն պայմաններ ապահովող առևտրային բանկերի ընտրությունը (աշխարհագրական դիրքը և գործարքի արժեքը): Դուք կարող եք նաև գործել իրենց առկա բանկային հաշիվների միջոցով:
- բ. ԱԵԱ հետ հողի օտարման պայմանագրի ստորագրում:
- գ. Փոխհատուցման, նպաստների գումարի փոխանցումը ԱԵԱ հաշվեհամարներին:
- դ. Փոխհատուցումը վճարելուց հետո 14 օրվա ընթացքում ԱԵԱ կողմից ունեցվածքի լքում:
- ե. Հողի/կառույցի տիրապետումը ԲԷՑ-ի կողմից:

- ***Եթե սեփականատերը մահացած է, ինչպե՞ս է տրամադրվում փոխհատուցումը:***

Եթե սեփականատերն ունի ժառանգներ, ապա փոխհատուցումը կվճարվի նրանց համապատասխան ժառանգության փաստաթղթերը ձևակերպելուց հետո: Եթե ժառանգներ չկան, ապա փոխհատուցումը կփոխանցվի դատարանի դեպոզիտային հաշվին: Խնդրում ենք դիմել նոտարներին կամ իրավաբաններին փաստաթղթերի ձևակերպման գործընթացի վերաբերյալ խորհրդատվություն ստանալու համար:

- ***Հողի ձեռքբերման համար պայմանագիրը ստորագրելու ժամանակ ի՞նչ պետք է ունենամ ինձ հետ:***

Բոլոր անձինք, ովքեր ունեն հողի նկատմամբ սեփականության իրավունք, պետք է ներկայանան նոտարական գրասենյակ: Եթե սեփականատերը չի կարող ներկայանալ, ապա պետք է ներկայացվի լիազորագիր մեկ այլ սեփականատիրոջ անունով:

Պետք է տրամադրվեն ստորև նշված փաստաթղթերի բնօրինակները՝

1. Անձնագիրը
2. Սեփականության վկայականը
3. Եթե բացի սեփականատիրոջից կան գույքի նկատմամբ իրավունք ունեցող այլ անձինք, ապա պետք է ներկայացվի գույքային իրավունքի վկայականը (օրինակ՝ վարձակալության վկայականը, գրավի վկայականը)
4. Ամուսնության վկայական. ամուսիններից մեկի ներկայությունը պահանջվում է Համաձայնագիրը ստորագրելու համար (անկախ փաստաթուղթը կտրամադրվի նոտարի կողմից)

հողի/անշարժ գույքի ձեռքբերման նպատակով կամ պետք է առկա լինի ամուսինների կողմից տրված լիազորագիրը*

*Ամուսինները համարվում են համասեփականատերեր, եթե սեփականությունը ձեռք է բերվել համատեղ կյանքի ընթացքում, նույնիսկ եթե նրանցից մեկի անունը նշված չէ սեփականության վկայականում:

➤ ***Եթե սեփականատերը գտնվում է Հայաստանից դուրս, ինչպե՞ս նա կարող է ստանալ փոխհատուցումը:***

Եթե սեփականատերը գտնվում է Հայաստանից դուրս, ապա նա կարող է ուղարկել լիազորագիր այլ անձի անունով, օրինակ՝ իր հարազատի կամ մոտ ընկերոջ, հողի օտարման պայմանագիրը ստորագրելու և փոխհատուցումը ստանալու համար: Կարող եք խորհրդակցել նոտարների կամ իրավաբանների հետ լիազորագրի ձևի վերաբերյալ: Եթե չկնքվի օտարման պայմանագիրը, ապա Ձեր գույքը կօտարվի դատական կարգով, և փոխհատուցումը կփոխանցվի դատարանի դեպոզիտային հաշվեհամարին: Եթե ոչ մի ներկայացուցիչ չի նշանակված, սեփականությունը օրինական ձևով կօտարվի դատական գործընթացի միջոցով, և փոխհատուցումը կփոխանցվի դատարանի դեպոզիտային հաշվին: Հետագայում դատարանը այդ փոխհատուցումը կվճարի ցանկացած անձի, ով կհաստատի իր իրավական հիմքերը այդ գումարը ստանալու համար:

➤ ***Եթե ես չունեմ բանկային հաշիվ, պարտավո՞ր եմ արդյոք փոխհատուցումը ստանալու համար վճարել բանկային հաշվի բացման համար:***

Դուք կարող եք ստանալ փոխհատուցում անմիջապես Ձեր անձնական բանկային հաշվեհամարի վրա: Համոզվեք, որ այդ հաշվեհամարը նշված է հողի օտարման պայմանագրում: Եթե դուք չունեք բանկային հաշվեհամար, ապա Ձեզ համար Ծրագիրը կբացի անվճար հաշվեհամար:

➤ ***Ո՞վ ունի լրացուցիչ անվճար իրավաբանական աջակցության իրավունք՝ Վերաբնակեցման գործողությունների պլանի մշակման և փոխհատուցումների վճարման ընթացքում:***

Խոցելի տնային տնտեսությունները ունեն լրացուցիչ անվճար իրավաբանական խորհրդատվության կամ սոցիալական աշխատողների աջակցության իրավունք: Խնդրում ենք կապ հաստատել Շինարարական կազմակերպության Սոցիալական հարցերով մասնագետի հետ: Կոնտակտային տվյալները ներկայացված են ստորև:

➤ ***Ո՞վ է համարվում խոցելի տնային տնտեսություն:***

Խոցելի խմբեր են համարվում՝

- Աղքատ տնային տնտեսությունները, որոնք գրանցված են ՀՀ ԱՍՀՆ Ընտանեկան Նպաստների Համակարգում և ստանում են համապատասխան դրամական նպաստ՝ սահմանված ՀՀ օրենսդրությամբ:
- Միայնակ, այրի կամ ընտանիքի կերակրողին կորցրած կանանցից բաղկացած տնտեսությունները, որտեղ բացի թոշակառուից, ՀՀ զինված ուժերում ծառայողից, 1-ին և 2-րդ կարգի հաշմանդամից կամ մինչև 23 տարեկան առկա համակարգում սովորող ուսանողից բացի ուրիշ աշխատունակ տարիքի անձ չկա:
- Թոշակառուներից, տարեցներից բաղկացած տնտեսությունները, որտեղ թոշակառուից, ՀՀ զինված ուժերում ծառայողից, 1-ին և 2-րդ կարգի հաշմանդամից կամ մինչև 23 տարեկան առկա համակարգում սովորող ուսանողից բացի ուրիշ աշխատունակ տարիքի անձ չկա:

➤ **Հնարավոր է արդյոք, որ շինարարությունը սկսվի մինչ փոխհատուցումների տրամադրումը:**

Կապալառուն չի սկսելու շինարարություն Օրագրի հոդերի օտարման ազդեցությունների շրջանակում գտնվող որևէ հատվածում, մինչև՝ ա) վերաբնակեցման պլանը ամբողջովին իրականացված է, բ) բոլոր նախատեսված փոխհատուցումները և նպաստները վճարված են, գ) ազդեցության ենթակա տարածքները վերաձևակերպված են, դ) անկախ մոնիտորինգային գործակալության կողմից պատրաստվել է համապատասխանության հաշվետվություն և հաստատվել է ՀԲ-ի կողմից:

➤ **Ի՞նչ կարող է լինել, եթե սեփականատերը հրաժարվում է պայմանագիրը ստորագրելուց:**

Տվյալ դեպքում կսկսվի հարկադիր օտարման գործընթացը: Օրագրի համար հարկադիր օտարումներ կկիրառվեն միայն բացառիկ դեպքերում, երբ ԱԵԱ և ԲԷՑ-ի միջև բանակցությունները ձախողվեն: ԲԷՑ-ը չի զբաղեցնի անհրաժեշտ հողակտորները մինչև՝

- օրենքով սահմանված պատշաճ դատական գործընթացի նախաձեռնումը,
- դատարանի որոշումը կայացվել է և պատշաճ կերպով տեղեկացվել ազդակիր ՏՏ-երին/ԱԵԱ ,
- փոխհատուցման/վերականգնման գումարների փոխանցումը դատարանի դեպոզիտային հաշվին,

Համաձայն «Հասարակության և պետության կարիքների համար սեփականության օտարման մասին» ՀՀ օրենքի՝ դատական կարգով սեփականության օտարման գործընթացը հետևյալն է՝

- Ձեռքբերողը պետք է ուղարկի սեփականության օտարման պայմանագրի նախագիծը (ներառյալ վերագնահատումը, եթե կա) գույքի սեփականատիրոջը և բոլոր այն անձանց, ովքեր ձեռք բերվող գույքի նկատմամբ ունեն որևէ գույքային իրավունք:
- Եթե օտարման պայմանագրի նախագիծը ուղարկելուց հետո **3** ամսվա ընթացքում չի ստորագրվում օտարման պայմանագիրը, ապա ԲԷՑ-ը կարող է սկսել դատարան դիմելու գործընթացը՝ սեփականության իրավունքի փոխանցման համար:
- Գործընթացն սկսելու համար ԲԷՑ-ը պետք է դատարանի դեպոզիտային հաշվին փոխանցի փոխհատուցման հաշվարկված արժեքը, որը պետք է վճարվի ԱԵԱ և պետք է ծանուցի այդ մասին սեփականատիրոջը և սեփականության նկատմամբ գույքային իրավունքներ ունեցող անձանց: Եթե ԱԵԱ-ն ստանում է դեպոզիտ հանձնված գումարը, ապա սեփականության օտարման պայմանագիրը համարվում է կնքված: ԲԷՑ-ը ունի դատարանի դեպոզիտային հաշվի տվյալները: Մեկ բանկային աշխատանքային օրը բավարար է փոխանցում կատարելու համար:
- Եթե Օտարման պայմանագիրը չի ստորագրվում փոխհատուցման գումարը դեպոզիտ հանձնելուց հետո **7** օրվա ընթացքում, ապա ԲԷՑ-ը պետք է մեկամսյա ժամկետում սեփականության օտարման հայց ներկայացնի դատարան: Դատարանում կարող է քննարկվել միայն առաջարկվող փոխհատուցման գումարը: Գույքի օտարման ձևավորման ձեռքբերողի իրավունքը չի կարող քննարկվել:
- ԲԷՑ-ն իրավունք ունի սեփականությունն օտարել միայն դատարանի որոշման ուժի մեջ մտնելու պահից:

➤ **Ի՞նչ կարող էմ անել, եթե ես իմ բողոքը, հարցը էլեկտրոնային նամակով ուղարկելու, կամ էլ Երևան գրասենյակ բերելու հնարավորություն չունեմ:**

Խնդրում ենք, կապ հաստատել Ձեր համայնքում Տեղական ինքնակառավարման մարմիններում նշանակված պատասխանատուի հետ և նա կօգնի Ձեզ նամակ ուղարկել ԲԷՑ-ի էլ. փոստին:

Փոխհատուցման մանրամասները ներկայացված են ստորև աղյուսակում: Աղյուսակի ամբողջական տարբերակը, որը ներառում է նաև այլ հնարավոր ազդեցության տեսակներ, որոնցից նախագիծը նախնական տվյալներով խուսափել է, ներկայացված է Վերաբնակեցման քաղաքականության

շրջանակում, որի բնօրինակը անգլերեն է և դրա թարգմանությունը հասանելի է տեղական ինքնակառավարման մարմիններում՝ գյուղապետարաններ/քաղաքապետարաններ:

ԲՈՂՈՔԱՐԿՄԱՆ ԳՈՐԾԸՆԹԱՑԸ. ԻՆՉՊԵՆՍ ԿԱՐԵԼԻ Է ԲՈՂՈՔ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԵԼ

Եթե Դուք, որպես ԱԵԱ, ունեք դժգոհություն կամ բողոք ծրագրի իրականացման, փոխհատուցման գործընթացի կամ ցանկացած այլ հարցի վերաբերյալ, ապա ստեղծված բողոքարկման մեխանիզմը հնարավորություն է տալիս արտահայտելու Ձեր բողոքը/դժգոհությունը: Բողոքարկման մեխանիզմը սահմանված է այս Ծրագրի կողմից և կազմված է երեք հիմնական քայլերից, որի նպատակն է ժամանակին և պատշաճ կերպով լուծել խնդիրները: Փորձ կարվի բոլոր խնդիրները լուծել առաջին քայլի շրջանակում:

Քայլ 1. Բարձրավոլտ էլեկտրացանցերի բողոքարկման հարցերով համակարգող

Առաջին ատյանում Ձեր համայնքի տեղական ինքնակառավարման մարմնի ներկայացուցիչը կընդունի Ձեր բողոք-դիմումները և կփոխանցի դրանք ԲԷՑ-ի բողոքարկման համակարգողին: Դուք կարող եք նաև ուղղակիորեն կապ հաստատել ԲԷՑ-ի բողոքարկման համակարգողի հետ հետևյալ կոնտակտային հեռախոսահամարով և հասցեով:

- Միշա Բաղրամյան, ԲԷՑ-ի ներկայացուցիչ, էլ. փոստ՝ hvenbec@gmail.com, հեռ.՝ + 374 10 72 03 80,

ԲԷՑ-ի բողոքարկման հարցերով համակարգողը կպատասխանի գրանցված բողոքներին ոչ ուշ, քան 15 օրի ընթացքում:

Քայլ 2. Բողոքների Կարգավորման Հանձնաժողով

Եթե ԲԷՑ-ի բողոքարկման համակարգողը չի կարողանում լուծել խնդիրը կամ Դուք բավարարված չեք խնդրի լուծման առաջարկված տարբերակով, Դուք կարող եք գրավոր բողոք ներկայացնել հատուկ այդ նպատակով ստեղծված բողոքարկման հանձնաժողովին: Այդ բողոքները պետք է ուղարկվեն ԲԷՑ-ի գրասենյակ (հասցեն նշված է “Հետադարձ կապ բաժնում”) կամ էլեկտրոնային փոստին: Բողոքը պետք է մակագրել/ուղղել “Հրագրան-Շինուհայր բողոքարկման հանձնաժողովին”:

Քայլ 3. Դատարան

Եթե Ձեզ չի բավարարվում Բողոքարկման Կարգավորման Հանձնաժողովի որոշումը և Դուք ցանկանում եք շարունակել գործընթացը, ապա Դուք կարող եք դիմել դատարան, որի կայացրած որոշումը կլինի վերջնական:

Անկախ ներկայացված բողոքարկման մեխանիզմից և ընթացակարգերից, ԱԵԱ իրավունք ունեն իրենց բողոքները դատարան ներկայացնել ծրագրի իրականացման ցանկացած պահի:

Փոխհատուցման հետ կապված իրավասությունները նշված են ստորև ներկայացված աղյուսակում՝

ԱԵԱ կատեգորիան	Ազդեցության կատեգորիան	Փոխհատուցում
-----------------------	-------------------------------	---------------------

ԱԵԱ կատեգորիան	Ազդեցության կատեգորիան	Փոխհատուցում
Օրինական սեփականատերեր	Գյուղատնտեսական նշանակության հող	<p>(i) կանխիկ փոխհատուցում շուկայական կամ կադաստրային արժեքով (որն ամենաբարձրը կլինի)՝ գումարած 15% դրամական նպաստ, կամ</p> <p>ii) ԱԵԱ համար ընդունելի հողամասի տեղափոխման արժեքում՝ գումարած 15% դրամական նպաստ, ինչպես պահանջվում է ՀՀ օրենքով, կամ</p> <p>(iii) ԱԵԱ համար ընդունելի տեղափոխվող հողին հավասարազոր բերքատու հողակտորի տրամադրում:</p> <p>Հողամասի ոչ անմիջականորեն վնասված հատվածները, որոնք մշակման համար այլևս կենսունակ չեն, ազդեցության գնահատումից հետո կընդգրկվեն ազդեցության ենթարկված հողերի ցանկում:</p> <p>Փոխհատուցումն ազատված է գործարքային պահումներից և գրանցման ծախսերից:</p>
Օրինական սեփականատերեր	Գյուղատնտեսական նշանակության հող	<p>Երբ ԱԵԱ գյուղատնտեսական հողը ազդեցության ենթարկվել է >10%, ԱԵԱ (սեփականատերեր, վարձակալներ և հողօգտագործողներ) կստանան լրացուցիչ դրամական աջակցություն, որը հավասար կլինի կորցրած հողի տարեկան բերքի շուկայական արժեքին: Բոլոր գնահատումները կկատարվեն լիցենզավորված գնահատող խորհրդատուի կողմից՝ հիմնվելով գյուղատնտեսական նշանակության հողերի գույքագրման և չափագրման տվյալների վրա:</p>
Օրինական սեփականատերեր	Ոչ գյուղատնտեսական նշանակության հող (Բնակելի/առևտրային նշանակալի հողատարածք)	<p>Շուկայական արժեքին հավասար կանխիկ փոխհատուցում՝ գումարած 15% դրամական նպաստ:</p> <p>Եթե շուկայական արժեքը բացակայում է, փոխհատուցումը կհաշվարկվի միննույն գյուղում տեղափոխված հողակտորի չափով ԱԵԱ համար ընդունելի ձևով կամ դրամական փոխհատուցումը կհիմնվի տեղափոխված հողի արժեքին գումարած 15% դրամական աջակցություն:</p> <p>Հողամասի ոչ ուղղակիորեն վնասված հատվածները, որոնք մշակման կամ օգտագործման համար այլևս պիտանի չեն, ազդեցության գնահատումից հետո, կընդգրկվեն ազդեցության ենթարկված հողերի ցանկում:</p> <p>Փոխհատուցումն ազատված է գործարքային պահումներից և գրանցման ծախսերից:</p>
Օրինական սեփականատերեր	Բնակելի կառույցներ	<p>Անկախ տան գրանցման կարգավիճակից, բոլոր ԱԵԱ կստանան կանխիկ փոխհատուցում՝ գումարած 15% դրամական աջակցություն:</p> <p>Փոխհատուցումը պետք է տրամադրվի առանց հաշվի առնելու արժեքիման, գործարքի և գրանցման հետ կապված ծախսերը և պահպանման նյութերը: Մասնակի ազդեցության և սեփականատիրոջ վերաբնակեցումը մերժելու դեպքում, բնակելի կառույցների վնասները կներառեն միայն շինության ազդեցության ենթարկված հատվածի համար փոխհատուցումը և նրա վերականգնումը նախկին տեսքին:</p>
Օրինական սեփականատերեր	Ոչ բնակելի կառույցներ	<p>Այս դեպքում փոխհատուցման ընթացակարգը իրականացվում է ինչպես բնակելի կառույցների դեպքում միայն այն ԱԵԱ համար, ովքեր արդեն օրինականացրել են իրենց սեփականությունը (տես վերևում):</p>
Բոլոր տիպի ԱԵԱ, անկախ իրավական կարգավիճակից	Մշակաբույսեր	<p>Դրամական փոխհատուցումը կսահմանվի բերքի մեկ տարվա շուկայական արժեքի համարժեք չափով: Բերքի փոխհատուցումը կվճարվի և սեփականատերերին, և վարձակալներին՝ հաշվի առնելով վերջինների անհատական հողօգտագործման պայմանագրերը:</p>
Օրինական սեփականատերեր	Ծառեր	<p>Դրամական փոխհատուցումն իրականացվում է ծառերի բերքատվության, տարիքային և տեսակային չափորոշիչներով՝ շուկայական արժեքին համարժեք չափով:</p>
	Առևտրային գործունեություն	<p>Բիզնես գործունեության երկարաժամկետ կորստի դեպքում իրականացվում է մեկ տարվա եկամտին համարժեք փոխհատուցում՝ հարկային հայտարարագրի հիման վրա, ժամանակավոր կորստի դեպքում կատարվում է հարկային հայտարարագրում նշված մեկ ամսվա եկամուտը բազմապատկած աշխատանքային անգործության ամիսների քանակին համարժեք կանխիկ գումարի փոխհատուցում: Հարկային հայտարարագրի բացակայության դեպքում (ավելի շատ ոչ պաշտոնական/ փոքր բիզնեսի դեպքում) այդ ԱԵԱ կստանան փոխհատուցում վերը նշված ձևով, բայց հաշվարկը կկատարվի ոչ հարկվող ՀՀ օրենքով սահմանված ամենացածր աշխատավարձի չափով: Սա կիրառելի է նաև ոչ պաշտոնական գործունեության դեպքերի համար, քանի որ սովորաբար դրանք ավելի շահավետ են լինում, քան նվազագույն հարկվող աշխատավարձը, հետևաբար, կարելի է ասել, որ կենսապահովման վերականգնման նորմերի քաղաքականությունը հաշվի է առնված:</p>
Մշտական զբաղվածության գործարարներ և		<p>Աշխատանքային գործունեության պարապուրդի արդյունքում աշխատավարձերի/եկամտի կորուստների երաշխիքը կազմում է առավելագույնը 6 ամիս:</p>

ԱԵԱ կատեգորիան	Ազդեցության կատեգորիան	Փոխհատուցում
աշխատողներ		
Տեղափոխման ենթակա ԱԵԱ	Վերաբնակեցում	ԱԵԱ, ովքեր հարկադրված էին տեղափոխվել (ներառյալ վարձակալները) կստանան տեղափոխման համար դրամական աջակցություն, ինչը բավարար կլինի հոգալու ճանապարհածախսն ու մեկ ամսվա կենցաղային ծախսերը:
Օրինականացման ենթակա ԱԵԱ	Գյուղատնտեսական նշանակություն հող	Կտրվի տարածքի/ունեցվածքի օրինականացման հնարավորություն որպես օրինական սեփականատեր/վարձակալ և նա կվճարվի որպես օրինական սեփականատեր/վարձակալ:
Օրինականացման ենթակա ԱԵԱ	Բնակելի կառույցներ	Օրինականացման ենթակա ԱԵԱ կփոխհատուցվեն կանխիկ վերաբնակեցման ծախսի համար՝ գումարած 15% դրամական աջակցություն:
Օրինականացման ենթակա ԱԵԱ	Ոչ բնակելի կառույցներ	Փոխհատուցում միայն օրինականացնելուց հետո: Իրենց շինություններն օրինականացնելու համար, առանց գրանցման ԱԵԱ պետք է կատարեն անհրաժեշտ վճարումներ գրանցման համար: Տեղափոխված վարձակալները կստանան տեղափոխման և կրած լուրջ վնասների ամբողջական դրամական հատուցում
Ոչ օրինականացված ԱԵԱ	Հողատարածք	Փոխհատուցում ազդակիր հողի շուկայական կամ կադաստրային արժեքին (որն ամենաբարձրը լինի) համահավասար միանվագ դրամական նպաստով՝ 1) < 1 տարի – 5%, 2) < 15 տարի – 14%, 3) < 25 տարի – 20%, 4) 25 տարի և ավել – 25%, համաձայն Բաժին 3-ում նկարագրված գնահատման մեթոդաբանության:
Վարձակալներ	Հողատարածք	Ձեռք կբերեն օրինական սեփականության իրավունք և կփոխհատուցվեն որպես լիակատար սեփականատերեր կամ նրանց կտրվի նոր վարձակալություն: Եթե դա անհնար լինի (եթե ըստ ՀՀ օրենքի վարձակալը չի կարող ձեռք բերել օրինական սեփականության իրավունք կամ նա հրաժարվում է ձեռք բերել օրինական սեփականության իրավունք և գերադատում է ստանալ փոխհատուցում), նա կստանա կանխիկ փոխհատուցում ազդակիր հողի շուկայական կամ կադաստրային արժեքով (որն ամենաբարձրը լինի)՝ գումարած 15% դրամական օժանդակություն, որը համահավասար է հողի մնացած վարձակալած ժամկետի, որը հետևյալն է՝ 1) < 1 տարի – հողի արժեքի 5%, 2) < 15 տարի – հողի արժեքի 14%, 3) < 25 տարի – հողի արժեքի 20%, 4) 25 տարի և ավել – հողի արժեքի 25%:
Աղքատության շեմից ցածր գտնվող ՏՏ-երի փոխհատուցում	Ցանկացած գույքը	Ի լրումն այս աղյուսակում նկարագրված իրավունքների, խոցելի խմբերը (ԱԵԱ, ովքեր աղքատության շեմից ցածր են, այրիներից և ծերերից բաղկացած տնտեսություններ են) կստանան նվազագույն աշխատավարձի 6 ամսվա չափով վերականգնողական դրամական աջակցություն ամսական 50000 ՀՀ դրամ (համարժեք է ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված 6 ամսվա մինիմալ աշխատավարձին) և ծրագրի հետ կապված գործընթացներում աշխատանքի ընդունվելու հնարավորություն:
ԱԵԱ-եր, ովքեր կորցրել են իրենց գյուղատնտեսական եկամտի 10% կամ ավելի/վերաբնակեցված ԱԵԱ-եր	Ծանր կորուստների դրամական աջակցություն	6 ամիս ժամանակահատվածի համար ամսական 50000 ՀՀ դրամ (համարժեք է ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված 6 ամսվա մինիմալ աշխատավարձին):
Պետական/ՀՀ	Ծառեր	Երկու անգամ ծառերի վերատնկման համար նախատեսված մատղաշ ծառերի տրամադրում, տնկում հարմար վայրերում և 3 տարվա խնամքի իրականացում:
Պետական/ՀՀ	Համայնքային և հանրային կառույցներ	Ամբողջովին կտեղափոխվեն կամ կվերականգնվեն այնպես, ինչպես եղել է մինչև ծրագիրը:

ՀԵՏԱԴԱՐՁ ԿԱՊ

Եթե Դուք ունեք հարցեր կամ խորհրդատվության կարիք, կարող եք կապ հաստատել ԲԷՑ-ի ներկայացուցչի հետ.

ԲԷՑ-ի բողոքարկման հարցերով համակարգող՝ Միշա Բաղրամյան, հեռ. 010.72.03.80

Շինարարական ընկերության սոցիալական մասնագետ՝ Լուսինե Զաքարյան, հեռ. 055.12.50.44

Տեղական ինքնակառավարման մարմինների ներկայացուցիչներ՝ _____

Հանրային քննարկումների օրակարգ

- ծրագրի նպատակները, շահառուները, իրականացման ընթացակարգը և այլ տեղեկատվություն
- ծրագրի շրջանակում վերաբնակեցման հիմնական խնդիրները
- վերաբնակեցման գործողությունների պլանի իրականացման ընթացակարգը՝ փուլերը, ժամկետները
- տեղեկատվություն հիմնական իրավական փաստաթղթերի մասին (ՎՔՇ, ՎԳՊ, Գերակա Շահի վերաբերյալ օրենք)
- փոխհատուցման ենթակա իրավունքները
- փոխհատուցման իրավասությունները (հիմնվելով ՎՔՇ-ի իրավունքների աղյուսակի վրա)
- հողի, կառույցների, գյուղատնտեսական մշակաբույսերի, ծառերի և այլնի գնահատման մեթոդաբանությունը
- հարցեր, պատասխաններ:

Յ ամ այ ն ք ն ե ռ ի ց ան կ ը հ ամ ապատաս խան հ ան ռ այ ի ն ք ն ն ար կ ու մ ն ե ռ ի
ամ ս աթ վ ե ռ ո վ

N	Համայնք	Համայնքային սեփականության հողակտորներ (քանակ)	Մասնավոր սեփականության հողակտորներ (քանակ)	Հանրային լսումների ամսաթվերը
1	Անգեղակոթ գյուղ	2	4	16.06.2014
2	Շաքի գյուղ	11	6	16.06.2014
3	Իշխանասար գյուղ	6	1	16.06.2014
4	Մխիթան քաղաք	4	1	16.06.2014
5	Ույծ գյուղ	1	3	17.06.2014
6	Աղիտու գյուղ	5	3	17.06.2014
7	Նորավան գյուղ	-	5	17.06.2014
8	Վաղատին գյուղ	10	10	18.06.2014
9	Հարժիս գյուղ	14	1	18.06.2014
10	Շինուհայր գյուղ	13	10	18.06.2014
11	Խոտ գյուղ	-	2	18.06.2014
12	Գորիս քաղաք	2	4	18.06.2014

Հավելված 3

ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՔՆՆԱՐԿՈՒՄՆԵՐԻ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

Հրագրանից Շինուհայր միջանցքի էլեկտրահաղորդման գծի վերակառուցման ծրագրի
Վերաբնակեցման Գործողության Պլանի հրապարակման և խորհրդատվության

Ամսաթիվ՝ 16 հունիսի, 2014

Վայր՝ Անգեղակոթի համայնքապետարան, Սյունիք

Ժամ՝ 11:00

Օրակարգ՝

- Օրագրի նպատակները, շահառուները, իրականացման ընթացակարգը և այլ տեղեկատվություն
Բանախոս՝ Լ.Չաքարյան
- Օրագրի շրջանակում վերաբնակեցման հիմնական խնդիրները
Բանախոս՝ Լ.Չաքարյան
- Վերաբնակեցման գործողությունների պլանի իրականացման ընթացակարգը. փուլերը, ժամկետները
Բանախոս՝ Լ.Չաքարյան
- Տեղեկատվություն հիմնական իրավական փաստաթղթերի մասին
Բանախոս՝ Լ.Չաքարյան
- Փոխհատուցման ենթակա իրավունքները
Բանախոս՝ Լ.Չաքարյան
- Փոխհատուցման հիմնական սկզբունքները
Բանախոս՝ Լ.Չաքարյան
- Հողի, կառույցների, գյուղատնտեսական մշակաբույսերի, ծառերի և այլնի գնահատման մեթոդաբանությունը
Բանախոս՝ Կ.Գևորգյան
- Հարցեր, պատասխաններ:

Հանրային քննարկումը կազմակերպվել էր Կալպատարու Փաուեր Թրանսմիշն Լիմիթեդ ընկերության Հայաստանի մասնաճյուղի կողմից Անգեղակոթի համայնքապետարանում Վերաբնակեցման գործողությունների շրջանակը հրապարակելու և քննարկելու նպատակով: Քննարկումներին մասնակցում էին ազդակիր անձինք համայնքապետարանի աշխատակիցները:

Լ. Չաքարյանը ներկայացրեց օրակարգով նախատեսված հարցերը, վերաբնակեցման և փոխհատուցման հիմնական դրույթները, պարզաբանեց վերաբնակեցման հիմնական տեղեկատվությանը, ինչպես նաև ազդակիր անձանց իրավասությունները և հնարավորությունները իրենց գաղափարներն ու առաջարկությունները ներկայացնելու և մասնակցելու վերաբնակեցման գործողությունների պլանավորմանը:

Կ.Գևորգյանը ներկայացրեց հողի և մշակաբույսերի գնահատման մեթոդաբանությունը: Ներկայացումից հետո Լ. Չաքարյանը պատասխանեց առաջադրված հարցերին:

Հարցեր և պատասխաններ

Հարց – Ա. Չաչատրյան՝ համայնքի ղեկավար

Ո՞վ է պատասխանատու լինելու գոյություն ունեցող գծի ապամոնտաժման համար:

Պատասխան – 2. Չիննապպան

ԿՓԹԼ-ն չունի ոչ մի համաձայնություն ԲԷՑ-ի հետ՝ կապված այս հարցի հետ, այն չի մտնում մեր աշխատանքների ծավալի մեջ և դա ԲԷՑ-ի պատասխանատվությունն է: Այդ մասին Ձեզ լրացուցիչ կտեղեկացվի:

Հարց – Հողի սեփականատեր

Շինարարական աշխատանքների ավարտից հետո, հոսանքազծի կամ կայանների վթարների կամ պրոֆիլակտիկ վերանորոգման աշխատանքների ժամանակ հողատարածքների և հետևաբար մշակաբուսերի վնասը (տենիկական միջոցների մոտեցման պատճառով) կարող է փոխհատուցվել, և արդյո՞ք հնարավոր է այդ պայմանը ամրագրել ձեռքբերման պայմանագրում:

Պատասխան - Լ. Զաքարյան

Այս հարցը կուղղվի ԲԷՑ-ին, և արդյունքների մասին Ձեզ լրացուցիչ կտեղեկացվի:

Մասնակիցների ցուցակ

#	Անուն, ազգանուն	Կարգավիճակ
1	Մարգիս Մնացականյան	համասեփականատեր
2	Երվանդ Հովհաննիսյան	սեփականատեր
3	Կառլեն Գևորգյան	գնահատող/Ֆինափ
4	Հովհաննես Օհանյան	սեփականատեր
5	Հրաչիկ Նուրիջանյան	ԲԷՑ Գործիսի մճ
6	Ռուբեն Մարգսյան	ԲԷՑ Գործիսի մճ
7	Կարինե Նազարյան	համասեփականատեր
8	Արմեն Խաչատրյան	համայնքի ղեկավար
9	Վազգեն Ենոքյան	համայնքապետարանի քարտուղար
10	Զավիր Չինապան	ԿՓԹԼ ներկայացուցիչ
11	Սիրանուշ Ռաֆայելյան	ԿՓԹԼ ներկայացուցիչ
12	Լուսինե Զաքարյան	ԿՓԹԼ ներկայացուցիչ

Լուսանկարներ

ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՔՆՆԱՐԿՈՒՄՆԵՐԻ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

Հրագրանից Շինուհայր միջանցքի էլեկտրահաղորդման գծի վերակառուցման ծրագրի
Վերաբնակեցման Գործողության Պլանի հրապարակման և խորհրդատվության

Ամսաթիվ՝ 16 հունիսի, 2014

Վայր՝ Շաքիի համայնքապետարան, Սյունիք

Ժամ.՝ 14:00

Օրակարգ՝

- Ծրագրի նպատակները, շահառուները, իրականացման ընթացակարգը և այլ տեղեկատվություն
Բանախոս՝ Լ.Զաքարյան
- Ծրագրի շրջանակում վերաբնակեցման հիմնական խնդիրները
Բանախոս՝ Լ.Զաքարյան
- Վերաբնակեցման գործողությունների պլանի իրականացման ընթացակարգը. փուլերը, ժամկետները
Բանախոս՝ Լ.Զաքարյան
- Տեղեկատվություն հիմնական իրավական փաստաթղթերի մասին
Բանախոս՝ Լ.Զաքարյան
- Փոխհատուցման ենթակա իրավունքները
Բանախոս՝ Լ.Զաքարյան
- Փոխհատուցման հիմնական սկզբունքները
Բանախոս՝ Լ.Զաքարյան
- Հողի, կառույցների, գյուղատնտեսական մշակաբույսերի, ծառերի և այլնի գնահատման մեթոդաբանությունը
Բանախոս՝ Կ.Գևորգյան
- Հարցեր, պատասխաններ:

Հանրային քննարկումը կազմակերպվել էր Կալպատարու Փաուեր Թրանսմիշն Լիմիթեդ ընկերության Հայաստանի մասնաճյուղի կողմից Շաքիի համայնքապետարանում Վերաբնակեցման գործողությունների շրջանակը հրապարակելու և քննարկելու նպատակով: Քննարկումներին մասնակցում էին ազդակիր անձինք համայնքապետարանի աշխատակիցները:

Լ. Զաքարյանը ներկայացրեց օրակարգով նախատեսված հարցերը, վերաբնակեցման և փոխհատուցման հիմնական դրույթները, պարզաբանեց վերաբնակեցման հիմնական տեղեկատվությանը, ինչպես նաև ազդակիր անձանց իրավասությունները և հնարավորությունները իրենց գաղափարներն ու առաջարկությունները ներկայացնելու և մասնակցելու վերաբնակեցման գործողությունների պլանավորմանը:

Կ.Գևորգյանը ներկայացրեց հողի և մշակաբույսերի գնահատման մեթոդաբանությունը: Ներկայացումից հետո Լ. Զաքարյանը պատասխանեց առաջադրված հարցերին:

Հարցեր և պատասխաններ

Հարց – Հողի սեփականատեր

Եթե ընտանիքի համար ժառանգության ճանաչումը կապված է լուրջ ֆինանսական խնդիրների հետ և անգամ ակնկալվող փոխհատուցումը կարող է լինել ավելի քիչ լինել քան ժառանգության ճանաչման ծախսերը, ինչ հնարավոր լուծման տարբերակներ կարող են լինել:

Պատասխան - Լ. Զաքարյան

Ըստ ՎՔՇ ժառանգության և սեփականության իրավունքի ճանաչման ծախսերը հոգում է սեփականատերը: Նշված հարցադրումը կներկայացվի պատկան մարմինների քննարկմանը:

Հարց – Հողի սեփականատեր

Կարո՞ղ է արդյոք վերանայվել բազմամյա մշակաբույսերի փոխհատուցումը:

Պատասխան - Լ. Զաքարյան

Ըստ փոխհատուցման կարգի մշակաբույսերի համար դրամական փոխհատուցումը սահմանված է բերքի մեկ տարվա շուկայական արժեքին համարժեք չափով:

Հարց – Հողի սեփականատեր

Բացակայող համասեփականատիրոջ կողմից ձեռքբերման համար տրվող լիազորագրի հաստատումը նույնպես պահանջում է լրացուցիչ ծախսեր, եթե ընտանիքը չի կարող հոգալ այդ ծախսերը, ինչպես վարվել:

Պատասխան - Լ. Զաքարյան

Հնարավոր խնդիրները առավել հստակ պատկերացնելու համար, խնդրում ենք մեր համապատասխան մասնագետներին տրամադրել անհրաժեշտ փաստաթղթերը:

Մասնակիցների ցուցակ

#	Անուն, ազգանուն	Կարգավիճակ
1	Գոռ Առաքելյան	համայնքապետարանի քարտուղար
2	Ռուբիկ Առաքելյան	սեփականատեր
3	Արամ Թարվերդյան	համասեփականատեր
4	Հրաչիկ Ամարյան	սեփականատեր
5	Վարդան Կիրակոսյան	համասեփականատեր
6	Համլետ Ավագյան	համասեփականատեր
7	Հրաչիկ Նուրիջանյան	ԲԷՑ Գորիսի մճ
8	Ռուբեն Սարգսյան	ԲԷՑ Գորիսի մճ
9	Կառլեն Գևորգյան	գնահատող/Ֆինափ
10	Զավիր Չինապան	ԿՓԹԼ ներկայացուցիչ
11	Սիրանուշ Ռաֆայելյան	ԿՓԹԼ ներկայացուցիչ
12	Լուսինե Զաքարյան	ԿՓԹԼ ներկայացուցիչ

Լուսանկարներ

ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՔՆՆԱՐԿՈՒՄՆԵՐԻ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

Հրագրանից Շինուհայր միջանցքի էլեկտրահաղորդման գծի վերակառուցման ծրագրի
Վերաբնակեցման Գործողության Պլանի հրապարակման և խորհրդատվության

Ամսաթիվ՝ 16 հունիսի, 2014

Վայր՝ Սիսիանի քաղաքապետարան, Սյունիք

Ժամ՝ 16:00

Օրակարգ՝

- Ծրագրի նպատակները, շահառուները, իրականացման ընթացակարգը և այլ տեղեկատվություն
Բանախոս՝ Լ.Զաքարյան
- Ծրագրի շրջանակում վերաբնակեցման հիմնական խնդիրները
Բանախոս՝ Լ.Զաքարյան
- Վերաբնակեցման գործողությունների պլանի իրականացման ընթացակարգը. փուլերը, ժամկետները
Բանախոս՝ Լ.Զաքարյան
- Տեղեկատվություն հիմնական իրավական փաստաթղթերի մասին
Բանախոս՝ Լ.Զաքարյան
- Փոխհատուցման ենթակա իրավունքները
Բանախոս՝ Լ.Զաքարյան
- Փոխհատուցման հիմնական սկզբունքները
Բանախոս՝ Լ.Զաքարյան
- Հողի, կառույցների, գյուղատնտեսական մշակաբույսերի, ծառերի և այլնի գնահատման մեթոդաբանությունը
Բանախոս՝ Կ.Գևորգյան
- Հարցեր, պատասխաններ:

Հանրային քննարկումը կազմակերպվել էր Կալպատարու Փաուեր Թրանսմիշն Լիմիթեդ ընկերության Հայաստանի մասնաճյուղի կողմից Սիսիանի քաղաքապետարանում Վերաբնակեցման գործողությունների շրջանակը հրապարակելու և քննարկելու նպատակով: Քննարկումներին մասնակցում էին ազդակիր անձինք քաղաքապետարանի աշխատակիցները:

Լ.Զաքարյանը ներկայացրեց օրակարգով նախատեսված հարցերը, վերաբնակեցման և փոխհատուցման հիմնական դրույթները, պարզաբանեց վերաբնակեցման հիմնական տեղեկատվությանը, ինչպես նաև ազդակիր անձանց իրավասությունները և հնարավորությունները իրենց գաղափարներն ու առաջարկությունները ներկայացնելու և մասնակցելու վերաբնակեցման գործողությունների պլանավորմանը:

Կ.Գևորգյանը ներկայացրեց հողի և մշակաբույսերի գնահատման մեթոդաբանությունը: Ներկայացումից հետո Լ. Զաքարյանը պատասխանեց առաջադրված հարցերին:

Հարց եր և պատասխաններ

Հարց - Սիսիանի քաղաքապետարանի աշխատակից
Ինչու՞ չի կնքվում սերվիտուտի պայմանագիր:

Պատասխան – Լ. Զաքարյան

Սյս ծրագրով նախատեսված է հենարանների համար անհրաժեշտ հողակտորների հիմքերի օտարում/ձեռքերում:

Հարց – Արարատ Պետրոսյան՝ Իշխանասարի համայնքապետ

Կարո՞ղ է արդյոք վերանայվել բազմամյա մշակաբույսերի փոխհատուցումը:

Պատասխան – Լ. Զաքարյան

Ըստ փոխհատուցման կարգի մշակաբույսերի համար դրամական փոխհատուցումը սահմանված է բերքի մեկ տարվա շուկայական արժեքին համարժեք չափով:

Մասնակիցների ցուցակ

#	Անուն, ազգանուն	Կարգավիճակ
1	Վահագ Սարգսյան	սեփականատեր
2	Արարատ Պետրոսյան	Իշխանասարի համայնքապետ
3	Արտյոմ Դիլանյան	Սիսիանի քաղաքապետարան
4	Մուրեն Ստեփանյան	Սիսիանի քաղաքապետարան
5	Հրաչիկ Նուրիջանյան	ԲԷՑ Գորիսի մճ
6	Ռուբեն Սարգսյան	ԲԷՑ Գորիսի մճ
7	Կառլեն Գևորգյան	գնահատող/Ֆինսոփ
8	Զավիթ Զինապան	ԿՓԹԼ ներկայացուցիչ
9	Սիրանուշ Ռաֆայելյան	ԿՓԹԼ ներկայացուցիչ
10	Լուսինե Զաքարյան	ԿՓԹԼ ներկայացուցիչ

Լուսանկարներ

ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՔՆՆԱՐԿՈՒՄՆԵՐԻ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

Հրագրանից Շինուհայր միջանցքի էլեկտրահաղորդման գծի վերակառուցման ծրագրի
Վերաբնակեցման Գործողության Պլանի հրապարակման և խորհրդատվության

Ամսաթիվ՝ 17 հունիսի, 2014

Վայր՝ Ույծի համայնքապետարան

Ժամ՝ 11:00

Օրակարգ՝

- Ծրագրի նպատակները, շահառուները, իրականացման ընթացակարգը և այլ տեղեկատվություն
Բանախոս՝ Ա.Կարապետյան
- Ծրագրի շրջանակում վերաբնակեցման հիմնական խնդիրները
Բանախոս՝ Լ.Զաքարյան
- Վերաբնակեցման գործողությունների պլանի իրականացման ընթացակարգը. փուլերը, ժամկետները
Բանախոս՝ Լ.Զաքարյան
- Տեղեկատվություն հիմնական իրավական փաստաթղթերի մասին
Բանախոս՝ Լ.Զաքարյան
- Փոխհատուցման ենթակա իրավունքները
Բանախոս՝ Լ.Զաքարյան
- Փոխհատուցման հիմնական սկզբունքները
Բանախոս՝ Լ.Զաքարյան
- Հողի, կառույցների, գյուղատնտեսական մշակաբույսերի, ծառերի և այլնի գնահատման մեթոդաբանությունը
Բանախոս՝ Կ.Գևորգյան
- Հարցեր, պատասխաններ:

Հանրային քննարկումը կազմակերպվել էր Կալպատարու Փաուեր Թրանսմիշն Լիմիթեդ ընկերության Հայաստանի մասնաճյուղի կողմից Ույծի համայնքապետարանում Վերաբնակեցման գործողությունների շրջանակը հրապարակելու և քննարկելու նպատակով: Քննարկումներին մասնակցում էին ազդակիր անձինք համայնքապետարանի աշխատակիցները:

Լ. Զաքարյանը ներկայացրեց օրակարգով նախատեսված հարցերը, վերաբնակեցման և փոխհատուցման հիմնական դրույթները, պարզաբանեց վերաբնակեցման հիմնական տեղեկատվությանը, ինչպես նաև ազդակիր անձանց իրավասությունները և հնարավորությունները իրենց գաղափարներն ու առաջարկությունները ներկայացնելու և մասնակցելու վերաբնակեցման գործողությունների պլանավորմանը:

Կ.Գևորգյանը ներկայացրեց հողի և մշակաբույսերի գնահատման մեթոդաբանությունը: Ներկայացումից հետո Լ. Զաքարյանը պատասխանեց առաջադրված հարցերին:

Հարց և պատասխան

Հարց - Սեփականատեր

Եթե հենարանի շահագործման ընթացքում վթարների վերացման համար անհրաժեշտ լինի ծանր տենիկայի օգնագործում, ինչի հետևանքով վնասվեն ցանքատարածքները, այս դեպքում հնարավոր կլինի փոխհատուցում և կարող է արդյոք այս կետը նշվել պայմանագրի մեջ:

Պատասխան – Ա. Կարապետյան

Շահագործման ընթացքում եթե առաջանան նման խնդիրներ, ապա կքննարկվեն և կտրվեն լուծումներ:

Հարց - Ույծի համայնքապետ

Ինչու չի կնքվում երկարաժամկետ վարձակալության պայմանագիր:

Պատասխան – Լ. Զաքարյան

Այս ծրագրով նախատեսված է հենարանների համար անհրաժեշտ հողակտորների հիմքերի օտարում/ձեռքերում:

Մասնակիցների ցուցակ

#	Անուն, ազգանուն	Կարգավիճակ
1	Ռաֆիկ Մարտիրոսյան	համասեփականատեր
2	Յուրիկ Միքայելյան	սեփականատեր
3	Արտակ Ավետյան	Ույծի համայնքապետ
4	Հերմինե Մաթևոսյան	Մշակույթի տան տնօրեն
5	Ալետա Մկրտչյան	համայնքի ղեկավարի օգնական
6	Արմինե Մարկոսյան	համայնքի ղեկավարի տեղակալ
7	Ժանետա Մուրդյան	համայնքապետարանի հաշվապահ
8	Լիլիթ Փանյան	աշխատակազմի քարտուղար
9	Մեղա Զախարյան	գրադարանավարուհի
10	Արայիկ Կարապետյան	ԲԷՑ ԷՕԿՏ տնօրեն
11	Կառլեն Գևորգյան	գնահատող/Ֆինափ
12	Զավիթ Չինապան	ԿՓԹԼ ներկայացուցիչ
13	Միրանուշ Ռաֆայելյան	ԿՓԹԼ ներկայացուցիչ
14	Լուսինե Զաքարյան	ԿՓԹԼ ներկայացուցիչ

Լուսանկարներ

ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՔՆՆԱՐԿՈՒՄՆԵՐԻ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

Հրագրանից Շինուհայր միջանցքի էլեկտրահաղորդման գծի վերակառուցման ծրագրի
Վերաբնակեցման Գործողության Պլանի հրապարակման և խորհրդատվության

Ամսաթիվ՝ 17 հունիսի, 2014

Վայր՝ Աղիտուի համայնքապետարան, Սյունիք

Ժամ՝ 14:00

Օրակարգ՝

- Ծրագրի նպատակները, շահառուները, իրականացման ընթացակարգը և այլ տեղեկատվություն
Բանախոս՝ Ա.Կարապետյան
- Ծրագրի շրջանակում վերաբնակեցման հիմնական խնդիրները
Բանախոս՝ Լ.Զաքարյան
- Վերաբնակեցման գործողությունների պլանի իրականացման ընթացակարգը. փուլերը, ժամկետները
Բանախոս՝ Լ.Զաքարյան
- Տեղեկատվություն հիմնական իրավական փաստաթղթերի մասին
Բանախոս՝ Լ.Զաքարյան
- Փոխհատուցման ենթակա իրավունքները
Բանախոս՝ Լ.Զաքարյան
- Փոխհատուցման հիմնական սկզբունքները
Բանախոս՝ Լ.Զաքարյան
- Հողի, կառույցների, գյուղատնտեսական մշակաբույսերի, ծառերի և այլնի գնահատման մեթոդաբանությունը
Բանախոս՝ Կ.Գևորգյան
- Հարցեր, պատասխաններ:

Հանրային քննարկումը կազմակերպվել էր Կալպատարու Փաուեր Թրանսմիշն Լիմիթեդ ընկերության Հայաստանի մասնաճյուղի կողմից Աղիտուի համայնքապետարանում Վերաբնակեցման գործողությունների շրջանակը հրապարակելու և քննարկելու նպատակով: Քննարկումներին մասնակցում էին ազդակիր անձինք համայնքապետարանի աշխատակիցները:

Լ. Զաքարյանը ներկայացրեց օրակարգով նախատեսված հարցերը, վերաբնակեցման և փոխհատուցման հիմնական դրույթները, պարզաբանեց վերաբնակեցման հիմնական տեղեկատվությանը, ինչպես նաև ազդակիր անձանց իրավասությունները և հնարավորությունները իրենց գաղափարներն ու առաջարկությունները ներկայացնելու և մասնակցելու վերաբնակեցման գործողությունների պլանավորմանը:

Կ. Գևորգյանը ներկայացրեց հողի և մշակաբույսերի գնահատման մեթոդաբանությունը: Ներկայացումից հետո Լ. Զաքարյանը պատասխանեց առաջադրված հարցերին:

Հարցեր և պատասխաններ

Հարց - Սեփականատեր

Կարո՞ղ է արդյոք վերանայվել բազմամյա մշակաբույսերի փոխհատուցումը:

Պատասխան – Լ. Զաքարյան

Ըստ փոխհատուցման կարգի մշակաբույսերի համար դրամական փոխհատուցումը սահմանված է բերքի մեկ տարվա շուկայական արժեքին համարժեք չափով:

Հարց - Սեփականատեր

Ինչպե՞ս պետք է հաշվարկվի հողի փոխհատուցումը՝ հիմնվելով կադաստրային կամ փաստացի հողի տիպի/հողի օգտագործման վրա:

Պատասխան – Կ. Գևորգյան

Որոշումը կլինի ի օգուտ ազդակիր անձանց: Եթե հողի կադաստրային արժեքն ավելի բարձր է, քան փաստացի հողի գինը, հողը կգնահատվի ըստ կադաստրային արժեքի: Եթե փաստացի օգտագործվող հողի արժեքն ավելի բարձր է, քան կադաստրայինը, ապա փաստացի օգտագործումը կկիրառվի հողի գնահատման գրծընթացի ժամանակ:

Մասնակիցների ցուցակ

#	Անուն, ազգանուն	Կարգավիճակ
1	Նվարդ Խաչատրյան	համասեփականատեր
2	Ավետիս Ավետիսյան	համայնքի ղեկավար
3	Լիլյա Մարգարյան	սեփականատեր
4	Կառլեն Գևորգյան	գնահատող/Ֆինափ
5	Լուսինե Հարությունյան	աշխատակազմի քարտուղար
6	Սուսաննա Տատինցյան	ավագանու անդամ
7	Անժելա Օհանյան	համայնքապետարանի հաշվապահ
8	Արայիկ Կարապետյան	ԲԷՑ ԷՕԿՏ տնօրեն
9	Զավիր Զինապան	ԿՓԹԼ ներկայացուցիչ
10	Սիրանուշ Ռաֆայելյան	ԿՓԹԼ ներկայացուցիչ
11	Լուսինե Զաքարյան	ԿՓԹԼ ներկայացուցիչ

Լուսանկարներ

ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՔՆՆԱՐԿՈՒՄՆԵՐԻ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

Հրագրանից Շինուհայր միջանցքի էլեկտրահաղորդման գծի վերակառուցման ծրագրի
Վերաբնակեցման Գործողության Պլանի հրապարակման և խորհրդատվության

Ամսաթիվ՝ 17 հունիսի, 2014

Վայր. Նորավանի համայնքապետարան, Սյունիք

Ժամ՝ 16:00

Օրակարգ՝

- Ծրագրի նպատակները, շահառուները, իրականացման ընթացակարգը և այլ տեղեկատվություն
Բանախոս՝ Ա.Կարապետյան
- Ծրագրի շրջանակում վերաբնակեցման հիմնական խնդիրները
Բանախոս՝ Լ.Զաքարյան
- Վերաբնակեցման գործողությունների պլանի իրականացման ընթացակարգը. փուլերը, ժամկետները
Բանախոս՝ Լ.Զաքարյան
- Տեղեկատվություն հիմնական իրավական փաստաթղթերի մասին
Բանախոս՝ Լ.Զաքարյան
- Փոխհատուցման ենթակա իրավունքները
Բանախոս՝ Լ.Զաքարյան
- Փոխհատուցման հիմնական սկզբունքները
Բանախոս՝ Լ.Զաքարյան
- Հողի, կառույցների, գյուղատնտեսական մշակաբույսերի, ծառերի և այլնի գնահատման մեթոդաբանությունը
Բանախոս՝ Կ.Գևորգյան
- Հարցեր, պատասխաններ:

Հանրային քննարկումը կազմակերպվել էր Կալպատարու Փաուեր Թրանսմիշն Լիմիթեդ ընկերության Հայաստանի մասնաճյուղի կողմից Նորավանի համայնքապետարանում Վերաբնակեցման գործողությունների շրջանակը հրապարակելու և քննարկելու նպատակով: Քննարկումներին մասնակցում էին ազդակիր անձինք համայնքապետարանի աշխատակիցները:

Լ. Զաքարյանը ներկայացրեց օրակարգով նախատեսված հարցերը, վերաբնակեցման և փոխհատուցման հիմնական դրույթները, պարզաբանեց վերաբնակեցման հիմնական տեղեկատվությանը, ինչպես նաև ազդակիր անձանց իրավասությունները և հնարավորությունները իրենց գաղափարներն ու առաջարկությունները ներկայացնելու և մասնակցելու վերաբնակեցման գործողությունների պլանավորմանը:

Կ. Գևորգյանը ներկայացրեց հողի և մշակաբույսերի գնահատման մեթոդաբանությունը: Ներկայացումից հետո Լ. Զաքարյանը պատասխանեց առաջադրված հարցերին:

Հարցեր և պատասխաններ

Հարց - Համայնքի ղեկավար

Ինչպե՞ս է հաշվարկվելու հողի փոխհատուցումը՝ հիմնվելով կադաստրային կամ հողի տիպի/հողի օգտագործման վրա: Եվ կատրվելու է արդյոք հողերի գոտիավորում:

Պատասխան – Կ. Գևորգյան

Որոշումը կլինի ի օգուտ ազդակիր անձանց: Եթե հողի կադաստրային արժեքն ավելի բարձր է, քան փաստացի հողի գինը, հողը կգնահատվի ըստ կադաստրային արժեքի: Եթե փաստացի օգտագործվող

հողի արժեքն ավելի բարձր է, քան կադաստրայինը, ապա փաստացի օգտագործումը կկիրառվի հողի գնահատման գրծընթացի ժամանակ:

Հողերի մասին տվյալները արձանագրվելու են գույքագրման ընթացքում:

Հատուկ կարծիք - Համայնքի ղեկավար

Եթե նախորդ ծրագրերի նման այս դեպքում ևս իրականացվելու է ոչ պատշաճ գնահատում և սահմանվելու են խիստ անիրական ցածր փոխհատուցումներ, ավելի լավ է կազմակերպվի հողերի նվիրատվություն, քան վաճառք:

Հարց - Համայնքի ղեկավար

Ցուցակում ընդգրկված երկու ընտանիքներում ժառանգության ճանաչման խնդիրներ կան: Այդ երկու ընտանիքներն էլ ունեն խիստ ծանր ֆինանսական հնարավորություններ և նրանց դեպքում ժառանգության ճանչումը շատ բարդ է, գրեթե անհնար ծախսերի առումով: Հնարավոր է արդյոք օգնել այդ ընտանիքներին լուծելու այդ խնդիրը:

Պատասխան – Լ. Զաքարյան

Ժառանգության և սեփականության իրավունքի ճանաչումը իրականացվում է տվյալ հողի ժառանգների/սեփականատերերի կողմից, իրենց միջոցներով: Մենք մանրամասն կուսումնասիրենք բոլոր դեպքերը և կքննարկենք դրանք:

Հարց - Սեփականատեր

Շահագործման ընթացքում առաջացած վերանորոգման աշխատանքների ընթացքում հողատարածքների վնասման դեպքում հնարավոր կլինեն փոխհատուցումներ: Այս հանգամանքը կարտացոլվի ձեռքբերման պայմանագրում:

Պատասխան – Ա. Կարապետյան

Այս հարցին կանդրադառնանք շահագործման ընթացքում:

Մասնակիցների ցուցակ

#	Անուն, ազգանուն	Կարգավիճակ
1	Մլավիկ Պապյան	համայնքի ղեկավար
2	Գարեգին Բարխուդարյան	համասեփականատեր
3	Հակոբ Դուլուխանյան	համասեփականատեր
4	Վահան Արզումանյան	սեփականատիրոջ ներկայացուցիչ
5	Մովսես Բաբաջանյան	սեփականատիրոջ ներկայացուցիչ
6	Մուշեղ Քարամյան	ավագանու անդամ
7	Արայիկ Կարապետյան	ԲԷՑ ԷՕԿՏ տնօրեն
8	Կառլեն Գևորգյան	գնահատող/Ֆինալի
9	Զավիր Չինապան	ԿՓԹԼ ներկայացուցիչ
10	Սիրանուշ Ռաֆայելյան	ԿՓԹԼ ներկայացուցիչ
11	Լուսինե Զաքարյան	ԿՓԹԼ ներկայացուցիչ

ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՔՆՆԱՐԿՈՒՄՆԵՐԻ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

Հրագրանից Շինուհայր միջանցքի էլեկտրահաղորդման գծի վերակառուցման ծրագրի
Վերաբնակեցման Գործողության Պլանի հրապարակման և խորհրդատվության

Ամսաթիվ՝ 18 հունիսի, 2014

Վայր՝ Վաղատինի համայնքապետարան, Սյունիք

Ժամ՝ 11:00

Օրակարգ՝

- Ծրագրի նպատակները, շահառուները, իրականացման ընթացակարգը և այլ տեղեկատվություն
Բանախոս՝ Ա. Կարապետյան
- Ծրագրի շրջանակում վերաբնակեցման հիմնական խնդիրները
Բանախոս՝ Լ. Չաքարյան
- Վերաբնակեցման գործողությունների պլանի իրականացման ընթացակարգը. փուլերը, ժամկետները
Բանախոս՝ Լ. Չաքարյան
- Տեղեկատվություն հիմնական իրավական փաստաթղթերի մասին
Բանախոս՝ Լ. Չաքարյան
- Փոխհատուցման ենթակա իրավունքները
Բանախոս՝ Լ. Չաքարյան
- Փոխհատուցման հիմնական սկզբունքները
Բանախոս՝ Լ. Չաքարյան
- Հողի, կառույցների, գյուղատնտեսական մշակաբույսերի, ծառերի և այլնի գնահատման մեթոդաբանությունը
Բանախոս՝ Կ. Գևորգյան
- Հարցեր, պատասխաններ:

Հանրային քննարկումը կազմակերպվել էր Կալպատարու Փաուեր Թրանսմիշն Լիմիթեդ ընկերության Հայաստանի մասնաճյուղի կողմից Վաղատինի համայնքապետարանում Վերաբնակեցման գործողությունների շրջանակը հրապարակելու և քննարկելու նպատակով: Քննարկումներին մասնակցում էին ազդակիր անձինք համայնքապետարանի աշխատակիցները:

Լ. Չաքարյանը ներկայացրեց օրակարգով նախատեսված հարցերը, վերաբնակեցման և փոխհատուցման հիմնական դրույթները, պարզաբանեց վերաբնակեցման հիմնական տեղեկատվությանը, ինչպես նաև ազդակիր անձանց իրավասությունները և հնարավորությունները իրենց գաղափարներն ու առաջարկությունները ներկայացնելու և մասնակցելու վերաբնակեցման գործողությունների պլանավորմանը:

Կ. Գևորգյանը ներկայացրեց հողի և մշակաբույսերի գնահատման մեթոդաբանությունը: Ներկայացումից հետո Լ. Չաքարյանը պատասխանեց առաջադրված հարցերին:

Հարցեր և պատասխաններ

Հարց - Համայնքի ղեկավար

Ինչպե՞ս է հաշվարկվելու հողի փոխհատուցումը՝ հիմնվելով կադաստրային կամ հողի տիպի/հողի օգտագործման վրա: Եվ կատրվելու է արդյոք հողերի գոտիավորում:

Պատասխան – Կ. Գևորգյան

Որոշումը կլինի ի օգուտ ազդակիր անձանց: Եթե հողի կադաստրային արժեքն ավելի բարձր է, քան փաստացի հողի գինը, հողը կգնահատվի ըստ կադաստրային արժեքի: Եթե փաստացի օգտագործվող հողի արժեքն ավելի բարձր է, քան կադաստրայինը, ապա փաստացի օգտագործումը կկիրառվի հողի գնահատման գրծընթացի ժամանակ:

Մասնակիցների ցուցակ

#	Անուն, ազգանուն	Կարգավիճակ
1	Վարդան Մինասյան	սեփականատեր
2	Մարինե Երեմյան	համայնքապետարանի աշխատակից
3	Արայիկ Կարապետյան	ԲԷՑ ԷՕԿՏ տնօրեն
4	Մխիթար Երեմյան	համասեփականատեր
5	Վոլոդյա Գրիգորյան	համասեփականատեր
6	Ռուբիկ Մելիքսեթյան	համասեփականատեր
7	Կառլեն Գևորգյան	գնահատող/Ֆինափ
8	Մասուն Մանուչարյան	համայնքապետարանի գանձապահ
9	Գնել Մելիքսեթյան	համասեփականատեր
10	Նվեր Ղազարյան	համասեփականատեր
11	Ռոբերտ Հարությունյան	համասեփականատեր
12	Էդուրդ Խաչատրյան	համասեփականատեր
13	Հերիքնազ Մինասյան	համայնքի գրադարանավար
14	Զավիր Չինասյան	ԿՓԹԼ ներկայացուցիչ
15	Սիրանուշ Ռաֆայելյան	ԿՓԹԼ ներկայացուցիչ
16	Լուսինե Զաքարյան	ԿՓԹԼ ներկայացուցիչ

Լուսանկարներ

ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՔՆՆԱՐԿՈՒՄՆԵՐԻ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

Հրագրանից Շինուհայր միջանցքի էլեկտրահաղորդման գծի վերակառուցման ծրագրի
Վերաբնակեցման Գործողության Պլանի հրապարակման և խորհրդատվության

Ամսաթիվ՝ 18 հունիսի, 2014

Վայր՝ Շինուհայրի համայնքապետարան, Սյունիք

Ժամ՝ 14:30

Օրակարգ՝

- Ծրագրի նպատակները, շահառուները, իրականացման ընթացակարգը և այլ տեղեկատվություն
Բանախոս՝ Ա. Կարապետյան
- Ծրագրի շրջանակում վերաբնակեցման հիմնական խնդիրները
Բանախոս՝ Լ. Չաքարյան
- Վերաբնակեցման գործողությունների պլանի իրականացման ընթացակարգը. փուլերը, ժամկետները
Բանախոս՝ Լ. Չաքարյան
- Տեղեկատվություն հիմնական իրավական փաստաթղթերի մասին
Բանախոս՝ Լ. Չաքարյան
- Փոխհատուցման ենթակա իրավունքները
Բանախոս՝ Լ. Չաքարյան
- Փոխհատուցման հիմնական սկզբունքները
Բանախոս՝ Լ. Չաքարյան
- Հողի, կառույցների, գյուղատնտեսական մշակաբույսերի, ծառերի և այլնի գնահատման մեթոդաբանությունը
Բանախոս՝ Կ. Գևորգյան
- Հարցեր, պատասխաններ:

Հանրային քննարկումը կազմակերպվել էր Կալպատարու Փաուեր Թրանսմիշն Լիմիթեդ ընկերության Հայաստանի մասնաճյուղի կողմից Շինուհայրի համայնքապետարանում Վերաբնակեցման գործողությունների շրջանակը հրապարակելու և քննարկելու նպատակով: Քննարկումներին մասնակցում էին ազդակիր անձինք համայնքապետարանի աշխատակիցները:

Լ. Չաքարյանը ներկայացրեց օրակարգով նախատեսված հարցերը, վերաբնակեցման և փոխհատուցման հիմնական դրույթները, պարզաբանեց վերաբնակեցման հիմնական տեղեկատվությանը, ինչպես նաև ազդակիր անձանց իրավասությունները և հնարավորությունները իրենց գաղափարներն ու առաջարկությունները ներկայացնելու և մասնակցելու վերաբնակեցման գործողությունների պլանավորմանը:

Կ. Գևորգյանը ներկայացրեց հողի և մշակաբույսերի գնահատման մեթոդաբանությունը: Ներկայացումից հետո Լ. Չաքարյանը պատասխանեց առաջադրված հարցերին:

Հարցեր և պատասխաններ

Հարց - Շինուհայրի համայնքապետարանի աշխատող Ինչու՞ չի կնքվում սերվիտուտի պայմանագիր:

Պատասխան – Ա. Կարապետյան

Այս ծրագրի շրջանակներում հիմքերի հենարանների համար հողի ձեռքբերման անհրաժեշտությունը նախատեսված է:

Հարց - Շինուհայրի համայնքապետարանի 1-ին կարգի աշխատող Ինչպե՞ս է հաշվարկվելու հողի փոխհատուցումը՝ հիմնվելով կադաստրային կամ հողի տիպի/հողի օգտագործման վրա: Եվ կատրվելու է արդյոք հողերի գոտիավորում:

Պատասխան – Կ. Գևորգյան

Որոշումը կլինի ի օգուտ ազդակիր անձանց: Եթե հողի կադաստրային արժեքն ավելի բարձր է, քան փաստացի հողի գինը, հողը կգնահատվի ըստ կադաստրային արժեքի: Եթե փաստացի օգտագործվող հողի արժեքն ավելի բարձր է, քան կադաստրայինը, ապա փաստացի օգտագործումը կկիրառվի հողի գնահատման գրծընթացի ժամանակ:

Հարց – հողի սեփականատեր

Եթե ընտանիքների համար ժառանգության ճանաչման գործընթացը կապված է լուրջ ֆինանսական խնդիրների հետ, և նույնիսկ տրված փախհատուցումն կարող է ավելի քիչ լինել, քան ժառանգության ճանաչման համար ծախսերը, ապա ինչպիսի՞ հնարավոր լուծումներ կարող եք առաջարկել այս դեպքում:

Պատասխան – Լ. Զաքարյան

Ըստ ՎՔՇ-ի ժառանգության և սեփականության իրավունքի ճանաչումը իրականացվում է տվյալ հողի ժառանգների/սեփականատերերի կողմից, իրենց միջոցներով: Նշված հարցը կներկայացվի համապատասխան լիազոր մարմինների ուշադրությանը:

Հարց – հողի սեփականատեր

Հողի ձեռքբերման համար բացակա համասեփականատիրոջ կողմից ներկայացված լիազորագրի հաստատման համար նույնպես պահանջվում է լրացուցիչ ծախսեր, և եթե ընտանիքը ի վիճակի չէ կրելու այս ծախսերը, ապա ի՞նչ պետք է արվի:

Պատասխան – Լ. Զաքարյան

Հնարավոր խնդիրներն ավելի պարզ հասկանալու համար խնդրում ենք մեր համապատասխան մասնագետներին տրամադրել անհրաժեշտ փաստաթղթերը:

Մասնակիցների ցուցակ

#	Անուն, ազգանուն	Կարգավիճակ
1	Սարուխան Դանիելյան	համասեփականատեր
2	Արթուր Գրիգորյան	համասեփականատեր
3	Անահիտ Մարդյանի	համասեփականատեր
4	Սվետլանա Հարությունյան	համասեփականատեր
5	Ներսես Բարխուդարյան	աշխատակազմի քարտուղար
6	Զամբոյ Հովհաննիսյան	համայնքապետարանի 1-ին կարգի մասնագետ
7	Կառլեն Գևորգյան	գնահատող/Ֆինափ
8	Արմեն Մկրտչյան	համասեփականատեր
9	Արշավիր Ծատրյան	համասեփականատեր
10	Համլետ Համբարձումյան	համայնքի ղեկավարի տեղակալ
11	Արայիկ Կարապետյան	ԲԷՑ ԷՕԿՏ տնօրեն
9	Զավիր Չինապան	ԿՓԹԼ ներկայացուցիչ
10	Սիրանուշ Ռաֆայելյան	ԿՓԹԼ ներկայացուցիչ
11	Լուսինե Զաքարյան	ԿՓԹԼ ներկայացուցիչ

Լուսանկարներ

ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՔՆՆԱՐԿՈՒՄՆԵՐԻ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

Հրագրանից Շինուհայր միջանցքի էլեկտրահաղորդման գծի վերակառուցման ծրագրի
Վերաբնակեցման Գործողության Պլանի հրապարակման և խորհրդատվության

Ամսաթիվ՝ 18 հունիսի, 2014

Վայր՝ Գորիսի քաղաքապետարանում

Ժամ՝ 16:30

Օրակարգ՝

- Ծրագրի նպատակները, շահառուները, իրականացման ընթացակարգը և այլ տեղեկատվություն
Բանախոս՝ Ա. Կարապետյան
- Ծրագրի շրջանակում վերաբնակեցման հիմնական խնդիրները
Բանախոս՝ Լ. Չաքարյան
- Վերաբնակեցման գործողությունների պլանի իրականացման ընթացակարգը. փուլերը, ժամկետները
Բանախոս՝ Լ. Չաքարյան
- Տեղեկատվություն հիմնական իրավական փաստաթղթերի մասին
Բանախոս՝ Լ. Չաքարյան
- Փոխհատուցման ենթակա իրավունքները
Բանախոս՝ Լ. Չաքարյան
- Փոխհատուցման հիմնական սկզբունքները
Բանախոս՝ Լ. Չաքարյան
- Հողի, կառույցների, գյուղատնտեսական մշակաբույսերի, ծառերի և այլնի գնահատման մեթոդաբանությունը
Բանախոս՝ Կ. Գևորգյան
- Հարցեր, պատասխաններ:

Հանրային քննարկումը կազմակերպվել էր Կապատարու Փաուեր Տրանսմիշն ԼՏԴ ընկերության Հայաստանի մասնաճյուղի կողմից Գորիսի քաղաքապետարանում Վերաբնակեցման գործողությունների շրջանակը հրապարակելու և քննարկելու նպատակով: Քննարկումներին մասնակցում էին ազդակիր անձինք, քաղաքապետարանի աշխատակիցները և հասարակական կազմակերպությունների ներկայացուցիչները:

Լ. Չաքարյանը ներկայացրեց օրակարգով նախատեսված հարցերը. վերաբնակեցման և փոխհատուցման հիմնական դրույթները, պարզաբանեց վերաբնակեցման հիմնական տեղեկատվությանը, ինչպես նաև ազդակիր անձանց իրավասությունները և հնարավորությունները իրենց գաղափարներն ու առաջարկությունները ներկայացնելու և մասնակցելու վերաբնակեցման գործողությունների պլանավորմանը:

Կ. Գևորգյանը ներկայացրեց հողի և մշակաբույսերի գնահատման մեթոդաբանությունը:

Ներկայացումից հետո Լ. Չաքարյանը, Ա. Կարապետյանը, Կ. Գևորգյանը և Ջ. Չիննապպանը պատասխանեցին առաջադրված հարցերին:

Հարցեր և պատասխաններ

Հարց - Ն. Ոսկանյան՝ Գորիսի քաղաքապետ

Շահագործման ընթացքում եթե վթար լինի, այդ ժամանակ կնքվելու է սերվիտուտի պայմանագիր:

Պատասխան – Ա. Կարապետյան

Այս հարցը նախատեսված է: Մենք սերվիտուտի պայմանագիր չենք կնքելու, այլ կատարելու ենք այդ պահի վնասի փոխհատուցում, կկնքվի համաձայնագիր այդ խնդիրը կարգավորելու նպատակով:

Հարց – Ն. Պողոսյան՝ Գորիսի Օրհուս կենտրոն

Երբ խոսքը վերաբերվում է բարձրավորյալ էլեկտրալարերին տվյալ դեպքում գործ ունենք մագնիսական բարձր դաշտի հետ, որը իր հերթին ունի նաև այլ բնապահպանական ազդեցություն:

Պատասխան – Զ. Չիննապան

Գծի տակ վտանգավոր չի կարող լինել, քանի որ, գիծը բավականին բարձր է և ոչ մի ազդեցություն չի ունեն, այն համապատասխանում է միջազգային ստանդարտներին:

Հարց – Ն. Պողոսյան՝ Գորիսի Օրհուս կենտրոն

Որտեղից կարող ենք ծանոթանալ այս ծրագրի բնապահպանական փորձաքննության արդյունքներին: Հնարավոր է այն տեղադրել հանրային հասանելի կայքում, օրինակ Գորիսի քաղաքապետարանի, լայն հանրության համար հասանելի լինելու նպատակով:

Պատասխան – Ա. Կարապետյան

Ծրագիրն անցել է միջազգային փորձաքննություն: Ձեզ կտեղեկացնենք այդ փորձաքննության արդյունքների մասին:

Հարց – Ն. Ոսկանյան՝ Գորիսի քաղաքապետ

Ո՞վ է պատասխանատու լինելու գոյություն ունեցող գծի ապամոնտաժման համար:

Պատասխան – Ա. Կարապետյան

Ձեզ այդ մասին լրացուցիչ կտեղեկացվի:

Հարց – Ն. Պողոսյան՝ Գորիսի Օրհուս կենտրոն

Նշվեց, որ խոցելի խմբերին տրամադրվելու են իրավաբանական ծառայություններ, եթե Ազդակիր անձը խնդիր ունենա շինարարական կազմակերպության հետ, ապա ինչպե՞ս կլինի այս դեպքում, շահերի բախում է:

Պատասխան – Լ. Զաքարյան

Ձեզ այդ մասին լրացուցիչ կտեղեկացվի:

Հարց – Ն. Պողոսյան՝ Գորիսի Օրհուս կենտրոն

Եթե ձեռք բերվող տարածքը գտնվում է հանրային ճանապարհի վրա կամ այնպիսի վայրում, որտեղ հնարավոր կլինի բացի գյուղատնտեսական օգտագործումից իրականացնել օրինակ բիզնես, բացել խանութ և այլն, ապա այդ տարածքների գնահատման համար կկիրառվե՞ն այլ մոտոցումներ:

Պատասխան – Կ. Գևորգյան

Առաջին հերթին մենք կարիք ունենք մանրամասն ուսումնասիրելու օտարման ենթական հողատարածքները: Ուսումնասիրություններից հետո միայն պարզ կդառնան նրանց գնահատման մոտեցումները:

Հարց – Իրինա Յոլյան՝ Շառավիղ լրագրողական ակումբ

Քանի համայնք է ընդգրկված այս հատվածում: Արդյոք բոլոր համայնքներում էլ կազմակերպվում են ազդակիր անձանց համար այս կարգի հանրային լսումները:

Պատասխան – Լ. Զաքարյան

Սա ծրագրի 5-րդ հատվածն է, այն ընդգրկում է 12 համայնք: Սա մեր 9-րդ հանդիպումն է: Այս երեք օրերի (հունիսի 16, 17, 18) ընթացքում մենք եղել ենք ցանկում ընդգրկված բոլոր համայնքներում և հանրային քննարկումների ենք հրավիրել ազդակիր անձանց կամ նրանց ներկայացուցիչներին: Եթե որևէ պատճառով այդ ազդակիր անձինք անմիջականորեն չեն մասնակցել մեր քննարկումներին, մենք հեռախոսով գրուցել ենք նրանց հետ և էլեկտրոնային փոստով ուղարկել Փոխհատուցման միջոցառումների տեղեկատվական գրքույկը, ինչը տրվում է նաև քննարկումների մասնակիցներին:

Մասնակիցների ցուցակ

#	Անուն, ազգանուն	կարգավիճակ
1	Ռուբիկ Յոլյան	համասեփականատեր
2	Ժորա Յոլյան	համասեփականատեր
3	Մխիթար Հայրապետյան	Հարժիսի փոխհամայնքապետ
4	Վալերի Հայրապետյան	ԲԷՑ Գորիսի մճ տնօրեն
5	Նվեր Պողոսյան	Գորիսի Օրհուս կենտրոն
6	Աննա Դավթյան	Գորիսի քաղաքապետարանի 1ին կարգի մասնագետ
7	Սեյրան Համբարձումյան	Գորիսի քաղաքապետարան
8	Մարատ Հայրոյան	Գորիսի քաղաքապետարան
9	Բենիկ Մարտիրոսյան	Գորիսի քաղաքապետարան
10	Արայիկ Կարապետյան	ԲԷՑ ԷՕԿՏ տնօրեն
11	Մարինա Աբգարյան	իրավաբան
12	Իրինա Յոլյան	Շառավիղ լրագրող. Ակումբ
13	Հրայր Ոսկանյան	համասեփականատեր
14	Կառլեն Գևորգյան	գնահատող/Ֆինափ
15	Աշոտ Պապիկյան	Խոտ համայնքից
16	Նելսոն Ոսկանյան	Գորիսի քաղաքապետ
17	Զավիթ Զինապան	ԿՓԹԼ ներկայացուցիչ
18	Սիրանուշ Ռաֆայելյան	ԿՓԹԼ ներկայացուցիչ
19	Լուսինե Զաքարյան	ԿՓԹԼ ներկայացուցիչ

Լուսանկարներ

Հավելված 3-1

Հանրային քննարկման արձանագրություն

Ծրագրի համարը	Պատվիրատու	Ամսաթիվ
4961-001	Բարձրավոլտ էլեկտրական ցանցեր ՓԲԸ	14.11.14
Ծրագիր. Հրգադան ՋԷԿ-ից Շինուհայր Ե/կ 220կՎ էլեկտրահաղորդման գծի վերակառուցում Բրականացմանն աջակցող խորհրդատվություն		
Թեմա. Հանրային լսումների արձանագրություն		
Ուղարկող. Օլաֆր Արնանսոն, ԷՖԼԱ / Հայֆար ՕՅ, Արսեն Հայրիյան, Էներջի Հովսեփյան		
Ստացող. Արթուր Կոչնակյան և Մառա Մայքլ, Համաշխարհային բանկ Դիավալ Սուլե, Լուսինե Զաքարյան և Զարուհի Հայրապետյան, ԿՊԹԼ Յուլյո Վեհի, Հայֆար ՕՅ		
Վայրը. Սիսիանի և Գորիսի քաղաքատարաններ, Մյունիքի մարզ Ժամը. 13:00, 16:30		

1. ՕՐԱԿԱՐԳ

- Ծրագրի նպատակները, շահառուները, իրականացման ժամկետները և այլ տեղեկություններ
Բանախոս՝ Ա. Կարապետյան
- Վերաբնակեցման խնդիրները, տեղեկություն ծրագրի հիմնական փաստաթղթերի մասին (ՎՔՇ, ՎԳՊ) և հանրային քննարկումների նպատակը
Բանախոս՝ Լ. Զաքարյան
- Բողոքների կարգավորման մեխանիզմ (դասընթաց համայնքի ղեկավարների համար)
Բանախոս՝ Ա. Հայրիյան
- Հարց ու պատասխան

2. ՆԵՐՄՈՒԹՅՈՒՆ

Համաձայն ՎՔՇ կետ 7-ի, 5-րդ հատվածի ՎԳՊ-ն հրապարակվել է 2014թ. հոկտեմբերի 23-ին: ՎԳՊ-ն հրապարակվել է ԲԷՑ-ի էջկայքում հայերեն և անգլերեն լեզուներով, ինչպես նաև տպագիր տարբերակով ներկայացվել է բոլոր ազդակիր համայնքներին: Հանրային լսումներ են կազմակերպվել 2014 թ. նոյեմբերի 14-ին (20 օր հետո) երկու քաղաքներում՝ Սիսիանում և Գորիսում: Հանրային լսումներից մեկ շաբաթ առաջ բոլոր ԱԵԱ-ները տեղեկացվել են հեռախոսով հանդիպման վայրի և ժամի մասին: Համապատասխան հայտարարություններ են ուղարկվել տեղական իշխանություններին էլեկտրոնային փոստով և փակցվել են Սիսիանի և Գորիսի քաղաքապետարանների հայտարարությունների տախտակին լսումներից մեկ շաբաթ առաջ: Տեղական ՀԿ-ները տեղեկացվել են էլ.փոստով և ՀԿ ցանցով:

Հիմնական հարցերը, խնդիրները և մտահոգությունները, համապատասխան պատասխանների հետ ներկայացված են ստորև աղյուսակում:

3. ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԼՍՈՒՄՆԵՐԻ ԸՆԹԱՑՔՈՒՄ ՀՆՉԱՍ ՀԱՐՑԵՐԸ և ՄՏԱՀՈԳՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ և ԴՐԱՆՑ ՏՐՎԱԾ ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐԸ

N	Հարց/մտահոգություն	Պատասխաններ
1	Արդյոք նոր գծի պահպանման, սպասարկման և պատահարների կանխարգելման աշխատանքների պատճառած վնասները կփոխհատուցվեն:	Կառավարության 2007թ. ապրիլի 2-ի N363 որոշման համաձայն, էլեկտրահաղորդման գծի պահպանման և սպասարկման աշխատանքները գյուղատնտեսական հողերի վրայով անցնող հատվածում պետք է անցկացվեն այն ժամանակ, երբ հողը չի մշակվում, և աշխատանքները պետք է համաձայնեցվեն հողի սեփականատիրոջ հետ: Պատահարների հետևանքների կանխարգելումը կարող է կատարվել ցանկացած ժամանակ:

		Աշխատանքների ազդեցությունը պետք է փոխհատուցվի ՀՀ օրենսդրության համաձայն:
2	Արդյոք շինարարական աշխատանքների պատճառած վնասը մշակաբույսերին և ծառերին կփոխհատուցվի:	Մշակաբույսերին և ծառերին հասցրած վնասը շին.աշխատանքների ընթացքում կփոխհատուցվի ՎԳՊ-ի դրույթների համապատասխան:
3	Ո՞րն է գծի վերանորոգման պատճառը:	Գործող էլեկտրահաղորդման ենթակառուցվածքը հին է: Էլեկտրահաղորդման օբյեկտների միջին տարիքը 45 տարի է: ԲԷՑ-ը գնահատում է, որ 220կՎ էլեկտրահաղորդման գծերի շուրջ 520կմ կամ 33 տոկոսը (հաղորդալարեր, հենարաններ, բետոնե հիմքեր, մեկուսիչներ և ենթակառուցվածքի այլ հիմնական մասեր) հրատապ վերակառուցման կարիք ունեն:
4	Ինչո՞ւ են աշխատանքները կատարվում հնդկական ընկերության կողմից:	ՎՋՄԲ կողմից ֆինանսավորված ծրագրերի համար միջազգային մրցույթներ են անցկացվում, որոնց կարող են մասնակցել կազմակերպություններ անդամ երկրներից: Մրցույթն անց է կացվել ՀԲ քաղաքականության և գործընթացին համաձայն, և հնդկական կազմակերպություն է հաղթել այն:
5	Ես ստացել եմ պայմանագրի նախագիծը և մի շարք այլ փաստաթղթեր: Խնդրում եմ ասել, թե որը ինչի համար է:	ԱԵԱ-ց տրամադրվեց խորհրդատվություն յուրաքանչյուր ստացված փաստաթղթի վերաբերյալ: ԱԵԱ-ց տրամադրվել էին նկարագրության արձանագրությունը, համաձայնագրի նախագիծը և ՀՀ Կառավարության Գերակա Շահ ճանաչելու վերաբերյալ Որոշումը:
6	Ինչպե՞ս են որոշվում խոցելի անձինք:	Խոցելի ՏՏ-ները որոշվել են ՎՔԾ-ի և ՎԳՊ-ի շրջանակում: Երեք խոցելի խմբերն էլ փոխհատուցման իրավունք ունեն:
7	Ինչպե՞ս է որոշվում հողի օտարվող մասի չափը:	Օտարվող հողի չափը կախված է հենարանի և հողի տեսակից:
8	Փոխհատուցման վճարումը ե՞րբ է սկսվելու:	Փոխհատուցման վճարումները կսկսվեն ՀԲ-ի կողմից ՎԳՊ վերջնական հաստատումից անմիջապես հետո:
9	Շատ հողի սեփականատերեր երկրից դուրս են գտնվում: Պայմանագիրը ստորագրելու համար լիազորագիր է հարկավոր: Ո՞վ է վճարելու դրա համար:	Գրանցման բոլոր ծախսերը, այդ թվում նաև լիազորագրի ծախսերը, կկատարվեն ծրագրի շրջանակում:
10	Ինչպիսի՞ն է հենարանների միջև ընկած հեռավորությունը:	Հեռավորությունը միջինում կազմում է մոտ 350 մ:

4. ՄԱՍՆԱԿԻՑՆԵՐԻ ՑՈՒՑԱԿ

Հանրային Քննարկում Գորիս քաղաքում

N	Անուն, ազգանուն	Կարգավիճակ/պաշտոն
1	Մելադա Հարությունյան	Օրիուս կենտրոն (ՀԿ)
2	Գրետա Գրիգորյան	Զանգեզուր թերթ
3	Աննա Դավթյան	Գորիսի քաղաքապետարան
4	Լևոն Պետրոսյան	Գորիսի քաղաքապետարանի ավագանու անդամ
5	Մարտիրոս Գրիգորյան	Խոտ համայնքի ղեկավար
6	Սմբատ Երեմյան	Շինուհայր համայնքի ղեկավար
7	Ժորա Յայլոյան	Գորիս, ԱԵԱ
8	Արսեն Հայրիյան	Հայֆաբ & Էներջի Ըղվայգորի, իրավական/սոցիալական փորձագետ
9	Լուսինե Զաքարյան	ԿՓԹԼ, սոցիալական մասնագետ
10	Կառլեն Գևորգյան	Ֆինափ, գնահատող

11	Արմինե Պետրոսյան	ԿՓԹԼ, սոցիալական մասնագետ
12	Ալվարդ Մեսրոպյան	Լույս, Գորիսի հեռուստատեսություն
13	Արա Կարապետյան	ԲԷՑ
14	Գարեգին Պարոյան	Գորիսի գլխավոր ճարտարապետ
15	Ռուբիկ Յայլոյան	Գորիս, ԱԵԱ
16	Անահիտ Մայիլյան	Շինուհայր, ԱԵԱ
17	Արշավիր Ծատրյան	Շինուհայր, ԱԵԱ
18	Արթուր Գրիգորյան	Շինուհայր, ԱԵԱ
19	Միքայել Թևոսյան	Հայֆար & Էներջի Ըղվայգորի, բնապահպան
20	Սիրանուշ Ռաֆայելյան	ԿՓԹԼ

Հանրային Քննարկում Միսիան քաղաքում

N	Անուն, ազգանուն	Կարգավիճակ/պաշտոն
1	Վահան Ղազարյան	Շաքիի համայնքապետ
2	Արարատ Պետրոսյան	Իշխանասարի համայնքապետ
3	Վահան Արզումանյան	Նորավանի փոխհամայնքապետ
4	Սլավիկ Պապյան	Նորավանի համայնքապետ
5	Մուշեղ Բաբայան	Նորավանի ավագանու անդամ
6	Արսեն Հայրիյան	Հայֆար & Էներջի Ըղվայգորի, իրավական/սոցիալական փորձագետ
7	Կառլեն Գևորգյան	Ֆինափ, գնահատող
8	Լուսինե Զաքարյան	ԿՓԹԼ, սոցիալական մասնագետ
9	Կարեն Հարությունյան	Շաքի, ԱԵԱ
10	Ռազմիկ Ամարյան	Շաքի, ԱԵԱ
11	Գորգի Աբգարյան	Իշխանասար, ԱԵԱ
12	Արմինե Պետրոսյան	ԿՓԹԼ, սոցիալական մասնագետ
13	Միքայել Թևոսյան	Հայֆար & Էներջի Ըղվայգորի, բնապահպան
14	Արա Կարապետյան	ԲԷՑ
15	Սիրանուշ Ռաֆայելյան	ԿՓԹԼ

5. ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՔՆՆԱՐԿՈՒՄՆԵՐԻ ԱՍՓՈՓՈՒՄ

Լսումներն անցան արդյունավետ և մասնակիցների ակտիվ մասնակցությամբ: Հատված 5-ի 12 ազդակիր համայնքներից ներկա էին 7 ազդակիր համայնքների ղեկավարներ: Ներկայացվեցին վերաբնակեցման գործընթացի հիմնական փուլերը, ներառյալ ծրագրի վերաբերյալ տեղեկատվությունը, ժամանակացույցը, փոխհատուցումները, գնահատման մեթոդաբանությունը և ձեռքբերման գործընթացը: Բողոքների կարգավորման մեխանիզմը ներկայացվեց և բոլոր համայնքապետերին տրվեցին դիմում-բողոքի ձևանմուշները: Ակտիվորեն մասնակցում էին լրատվամիջոցների և ՀԿ-ների ներկայացուցիչները: Միայն համայնքային և պետական հողեր ունեցող ազդակիր համայնքները ներկա չէին ՀՔ-ը:

Լուսանկարներ

ՀՔ Գործարան

ՀՔ Միսիանում

Հավելված 4

ՀԱՄԱՁԱՅՆԱԳԻՐ
«ԷԼԵԿՏՐԱՄԱՏԱԿԱՐԱՐՄԱՆ ՀՈՒՍԱԼԻՈՒԹՅՈՒՆ» ԾՐԱԳՐԻ ԻՐԱԿԱՆԱՑՄԱՆ ԿԱՊԱԿՑՈՒԹՅԱՄԲ
ԼՐԱՑՈՒՑԻՉ ՓՈՒՆՉԱՏՈՒՑՄԱՆ ՄԱՍԻՆ

ք. Երևան _____ երկու հազար տասնչորս թվական

Ղեկավարվելով Հայաստանի Հանրապետության և «Վերակառուցման և զարգացման միջազգային բանկ»-ի միջև 2011 թվականի հունիսի 1-ին ստորագրված վարկային համաձայնագրով (այսուհետ՝ Վարկային համաձայնագիր) և ՀՀ Կառավարության կողմից _____ -ին ընդունված թիվ ____ որոշումով ստորև նշված Վճարողը մի կողմից և ԱԵԱ-ն մյուս կողմից կնքեցին սույն համաձայնագիրը հետևյալի մասին.

1. ՍԱՀՄԱՆՈՒՄՆԵՐ

1. **1. ԱԵԱ՝** «Բարձրավոլտ էլեկտրացանցեր» ՓԲԸ-ի կողմից «Վերակառուցման և զարգացման միջազգային բանկ»-ի աջակցությամբ իրականացվող «Էլեկտրամատակարարման հուսալիություն» վարկային ծրագիրը ՀՀ օրենսդրությամբ և Վարկային համաձայնագրով սահմանված կարգով իրականացման հետևանքով ազդեցության ենթարկված անձինք, որոնք նշված են սույն կետում՝

Անուն, ազգանուն	Ծննդյան թիվ, անձնագրային տվյալներ

1.2. **Վճարող՝** «Բարձրավոլտ էլեկտրացանցեր» ՓԲԸ

1.3. **Փոխհատուցում (Նպաստ)**՝ «Վերակառուցման և զարգացման միջազգային բանկ»-ի կողմից հաստատված «Վերաբնակեցման գործողությունների պլան»-ի դրույթների համաձայն ԱԵԱ-ն կստանա հետևյալ փոխհատուցումները (նպաստները)՝

ա	Վարձակալության դիմաց տրվող փոխհատուցում	դրամ
բ	Էական ազդեցության նպաստ	դրամ
գ	Խոցելի անձանց նպաստ	Վերականգնման նպաստ
		Էական ազդեցության նպաստ
ե	Բերք	դրամ

Փոխհատուցման (Նպաստի) ընդհանուր գումարը կազմում է _____ ՀՀ դրամ:

2. ՓՈՒՆՉԱՏՈՒՑՈՒՄ (ՆՊԱՍՏ)

2.1. Սույնով Վճարողը պարտավորվում է ԱԵԱ-ի և Վճարողի միջև _____ թ-ին կնքված «Անշարժ գույքի առուվաճառքի» պայմանագրից բխող պարտավորությունները կատարելուց հետո __ ( ) բանկային օրում ԱԵԱ-ին վճարել 1.3 կետում նշված Փոխհատուցումը (Նպաստը) :

2.2. Սույնով ԱԵԱ-ն հաստատում է, որ համաձայն է սույն համաձայնագրի 1.3 կետում նշված Փոխհատուցման (Նպաստի) գումարի հետ և չունի դրա նկատմամբ որևէ առարկություններ կամ բողոքներ:

2.3. ԱԵԱ-ի համաձայնությամբ սույն համաձայնագրի 1.3 կետում նշված Փոխհատուցման (Նպաստի) վճարումը կատարվում է _____ -ի կողմից ներկայացված _____ բանկում բացված _____ հաշվի համարի վրա:

2.4. Սույն համաձայնագրի 1.3 կետում նշված Փոխհատուցումը (Նպաստը) կայուն է, փոփոխման ենթակա չէ: Հետագայում կողմերը իրավունք չունեն պահանջել ավելացնելու կամ նվազեցնելու նշված գումարը:

3. ԱԵԱ-Ի ԵՐԱՇԽԻՔՆԵՐԸ

3.1. ԱԵԱ-ն երաշխավորում է, որ սույն համաձայնագրի 1.1 կետում նշված անձանցից բացի չկան այլ անձիք որոնք ունեն Փոխհատուցումը (Նպաստը) կամ դրա մի մասը ստանալու իրավունք: ԱԵԱ-ն երաշխավորում է, որ երրորդ անձանց կողմից պահանջներ ներկայացնելու դեպքում պատասխանատվությունը կկրի ինքը՝ անկախ դրանց բնույթից, ժամկետից, ծավալից հիմնավորվածությունից,

3.2. ԱԵԱ-ն պատասխանատվություն է կրում իր կողմից տրված կեղծ երաշխիքների, ներկայացրած կեղծ տեղեկանքների և տրամադրված կեղծ տեղեկատվության համար, և պարտավորվում է փոխհատուցել Վճարողին բոլոր տեսակի ծախսերը և վնասները, որը կկրի Վճարողը ԱԵԱ-ի կողմից կեղծ երաշխիքներ տալու, տեղեկատվություն տրամադրելու և կեղծ տեղեկանքներ ներկայացնելու հետևանքով:

3.3. Շինարարական աշխատանքներն իրականացնելու համար տարածքներ և ուղիներ ունենալու

անհրաժեշտության դեպքում, ԱԵԱ-ն պարտավորվում է թույլ տալ Վճարողին օգտագործել իրեն պատկանող հողամասը:

4. ԵԶՐԱՓՈՒԿԻՉ ԴՐՈՒՅԹՆԵՐ

4.1. Վճարողը պարտավորվում է հատուցել շինարարական աշխատանքների ընթացքում ԱԵԱ-ին պատկանող մշակաբույսերին և ծառերին պատճառված վնասը:

4.2. Սույն համաձայնագիրը ուժի մեջ է մտնում ստորագրման պահից:

4.3. Սույն համաձայնագիրը կազմված է __ (__) օրինակից, որոնցից մեկական տրվում է յուրաքանչյուր ԱԵԱ-ին և Վճարողի կողմից լիազորված անձին:

5. ԿՈՂՄԵՐԻ ՎԱՎԵՐԱՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

_____
_____
_____

6. ԿՈՂՄԵՐԻ ՍՏՈՐԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

6.1 Վճարողի անունից՝

«Բարձրավոլտ էլեկտրացանցեր» ՓԲԸ -ի անունից համաձայն լիազորագրի հանդես է գալիս _____-ը

ստորագրություն

6.2 ԱԵԱ՝

_____/,որի անունից համաձայն լիազորագրի/կանոնադրության/օրենքի հանդես է գալիս
_____-ը/

ստորագրություն

_____/,որի անունից համաձայն լիազորագրի/կանոնադրության/օրենքի հանդես է գալիս
_____-ը /

ստորագրություն

Հավելված 5

ՎԳՊ-ն իրականացնող միավորի կառուցվածքը և աշխատանքի նկարագրությունը

Առաջարկվել է, որ 5 հոգուց բաղկացած մասնագետներ աշխատեն ՎԳՊԲՄ-ում: Միավորը կվերահսկվի Ծրագրի ղեկավարի կողմից:

Պաշտոն	Ներգրավվածություն	Հիմնական պարտականությունները
Խմբի ղեկավար	Լրիվ դրույքով	Իրականացման ծրագրի ամբողջ կազմակերպչական և համակարգման գործողությունները Վերահսկող ընկերությանը, ԲԷՑ-ի ղեկավարությանը և ՀԲ-ին հաշվետվություն ներկայացնելը
Իրավաբան	Կես դրույքով	Իրավական խորհրդատվություն խնդրահարույց դեպքերի համար, Բողոքներին պատասխանելու գործընթացին մասնակցություն Դատարանում ներկայացնելու համար հայցերի կազմում Դատական գործերի ղեկավարում
Տեխնիկական հարցերով օգնական*	Լրիվ դրույքով	Փաստաթղթերի ձևակերպում, ներառյալ ծանուցման գրությունների, նախագծային պայմանագրերի և այլն կազմումը
Որակի մասնագետ	Լրիվ դրույքով	ԱԵԱ հրապարակվող բոլոր փաստաթղթերի որակի ստուգում (պայմանագրեր, գրագրություն), հրապարակման գործընթացի կազմակերպում Բողոքներ՝ բողոքների վերաբերյալ պատասխանների համակարգում ԱԵԱ հետ կապի հաստատում պայմանագրի ստորագրման գործընթացը կազմակերպելու համար, ըստ Խմբի ղեկավարի պահանջի
Վերաբնակեցման մասնագետ*	Լրիվ դրույքով	Տեղանքում պայմանագրի ստորագրման կազմակերպում
Վերաբնակեցման մասնագետ*	Լրիվ դրույքով	Տեղանքում պայմանագրի ստորագրման կազմակերպում
Մասնագետների քանակը կարող է ավելացվել իրականացման գործընթացն արագացնելու նպատակով		

Հիմնական առաջադրանքները, որոնք պետք է իրականացվեն ՎԳՊ-ի իրականացման համար, ներառում, բայց չի սահմանափակվում հետևյալով՝

1. Պաշտոնական ծանուցումներ
  - a. Արձանագրությունների ստորագրում
  - b. Յուրաքանչյուր հողի սեփականատիրոջը արձանագրությունների ուղարկում
  - c. Ծանուցման գրությունների պատրաստում և ուղարկում բոլոր մասնավոր և համայնքային հողի սեփականատերերին, հենց որ Կառավարության Որոշումը հաստատվի
  - d. Կառավարության Որոշման հրապարակում լրատվամիջոցներին
  - e. Նախագծային պայմանագրերի կազմում, ներառյալ որակի ստուգումը
  - f. Պայմանագրերի նախագծի ուղարկում

2. Պայմանագրի ստորագրում

- a. Յուրաքանչյուր հատուկ դեպքի վերլուծություն և այս դեպքերի համար մանրամասն գործողության պլանի մշակում
- b. Իրականացման գործընթացի ժամանակ ԱԵԱ հետ կապի հաստատում (պարզաբանումներ, հանդիպումների կազմակերպում)
- c. Պայմանագրի ստորագրման համար փաստաթղթի լրակազմի վերանայում փաթեթը ամբողջականացնելու պայմանով
- d. ԱԵԱ համար տեղափոխման կազմակերպում
- e. ԱԵԱ հետ կադաստրում աշխատել
- f. Մահացած և Հայաստանից դուրս սեփականատերերին աջակցություն
- g. Խնդրահարույց դեպքերի հետ կապված գրանցման/վերագրանցման համար կադաստրի հետ համակարգում

3. Օտարում

- a. Դատարանի հաշվեհամարին կամ նոտարի հաշվեհամարին փոխհատուցման գումարի փոխանցման կազմակերպում.
- b. Վերագնահատման կազմակերպում, եթե գործը գնում է դատարան
- c. Գործը ներկայացվում է դատարան

4. Վերահսկման գործընթաց

- a. ԲԷՑ-ի ղեկավարության և ՀԲ-ի համար շաբաթական հաշվետվությունների կազմակերպում
- b. Վերահսկող ընկերությանը ներկայացվող բողոքների հաշվետվության համար փաստաթղթերի պատրաստում

5. Հողի նպատակի փոփոխում

- a. Գործընթացի համար դիմում
- b. Գործընթացին հետևում

6. Բողոքներ

- a. Իրականացման գործընթացի ընթացքում բողոքների փաստաթղթայնացում և փոխանցում ԲԷՑ-ի կոնտակտային անձին
- b. ԱԵԱ պատասխանի փոխանցում

Հավելված 6

ԱՆՇԱՐԺ ԳՈՒՅՔԻ, ՄՇԱԿԱԲՈՒՑՄԵՐԻ և ԾԱՌԵՐԻ ՏԵՂԱԶՆՆՄԱՆ ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՄԵԹՈԴԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Ա ն շ ա ր ժ գ ու լ յ ք ի տ ե ղ ա գ ն ն ու մ

1. Գնահատողի կողմից հասարակ տեսողական գննությամբ և ԱԵԱ-ներին հարցման ենթարկելու միջոցով լրացվել են հողամասերի և շինությունների հիմնական բնութագրիչները արտացոլող տեղագնման ձևաթերթերը: Հետևյալ նկարագրություններն են ընդգրկվել՝
  - a. Գույքի ընդհանուր բնութագիրը
    - ենթակառուցվածքների առկայությունը, այդ թվում՝ խմելու ջրի, էլեկտրական հոսանքի, կոյուղու, հեռախոսագծերի, բնական գազի և այլնի հասանելիությունը,
    - հիմնական ծառայություններին հասանելիության հնարավորությունը, այդ թվում՝ մետրոյից, առողջապահական հաստատություններից և առևտրային սրահներից հեռավորությունը,
    - ճանապարհի առկայություն, ինչպես նաև շրջակա միջավայրի գնահատում
  - b. Հողամասի բնութագիրը
    - նպատակային, գործառնական և փաստացի նշանակությունը
    - իրավունքի տեսակը, օր.՝ սեփականություն հանդիսացող, վարձակալված կամ անօրինական կերպով օգտագործվող,
    - լայնությունը, երկարությունը և երկրաչափական կառուցվածքը,
    - տրանսպորտի առկայությունը և երկաթգծին հասանելիությունը,
    - դիրքը, տեղադրությունը, քարքարոտությունը և այլն,
    - բարելավումների առկայությունը և դրանց նկարագրությունը
  - c. Շինությունների և բարելավումների նկարագրություն
    - շինության անվանումը, նպատակային, գործառնական և փաստացի նշանակությունը
    - ենթակառուցի առկայությունը
    - հիմքի, միջհարկային ծածկերի, արտաքին պատերի համար օգտագործված նյութերը,
    - դռների և պատուհանների առկայությունը
    - տեղափոխման ենթակա կահույքի և կենցաղային իրերի առկայությունը և այլն
2. Այս փուլում իրականացվում էր գույքերի ապամոնտաժման ենթակա տարբեր կոնստրուկցիաներ ունեցող շենքեր և շինություններ կամ անշարժ լինելու կարգավիճակի որակումը: Անշարժ են որակվել այն գույքերը, որոնք անհնար է հողամասից անջատել՝ առանց այդ գույքին կամ հողամասին վնաս պատճառելու: Գույքի մնացած մասը հաշվի է առնվել որպես շարժական:
3. Այս փուլում իրականացվել է հողամասերի, ինչպես նաև արտաքին և ներքին շինությունների ֆոտոլուսանկարումը:

Մշակաբույսեր և ծառեր

4. Որակավորում և փորձառություն ունեցող գյուղատնտեսը հաշվառել է առկա ծառերը և մշակաբույսերը հողամասի ազդեցության ենթակա հողամասերում: Հաշվառվել են բոլոր մշակաբույսերը, թփերը, պտղատու, դեկորատիվ, ինչպես նաև փայտանյութ տվող ծառերը:

Պտղատու ծառեր և թփատեսակներ

5. Պտղատու ծառերի տարիքը որոշվում է փորձառու գյուղատնտեսի փորձագիտական կարծիքի հիման վրա, որից հետո ծառերը դասակարգվում են՝ ըստ հետևյալ խմբերի.

- ա. տնկիներ,
- բ. ոչ պտղատու ծառեր,
- գ. պտղատու/կրող ծառեր

Դեկորատիվ ծառեր, փայտանյութ տվող ծառեր և թփատեսակներ

6. Գյուղատնտեսը չափել է փայտանյութ տվող ծառերի բնի հաստությունը, ինչպես նաև դեկորատիվ ծառերի, գեղագարդ թփերի ու ծառերի, պտղատու թփերի բարձրությունը:

Մշակաբույսեր

7. Մանրամասն չափագրման հետազոտությունների ընթացքում գյուղատնտեսը որոշել է մշակաբույսերի տեսակը՝ հիմնվելով հասարակա տեսողական հետազոտման վրա:

ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ և ՓՈԽՀԱՏՈՒՑՈՒՄՆԵՐԻ ՀԱՇՎԱՐԿ

Գործընթացը կարգավորող փաստաթղթեր

8. Փոխհատուցումների հաշվարկի և միավորի գնի հաշվարկի մեթոդաբանությունը մշակվել է՝ ըստ հետևյալ փաստաթղթերի.
  - i. Համաշխարհային Բանկ, ԳՔ 4.12 – Ոչ կամավոր վերաբնակեցում, 2001թ-ի դեկտեմբեր
  - ii. Վարկային համաձայնագիր (էլեկտրաէներգիայի մատակարարման հուսալիության ծրագիր) Հայաստանի Հանրապետության և Վերակառուցման ու Զարգացման Միջազգային Բանկի միջև, (ամսաթիվ 01.06.2011թ.)
  - iii. Վերաբնակեցման Քաղաքականության Շրջանակ (ՎՔՇ)՝ հաստատված Վերակառուցման ու Զարգացման Միջազգային Բանկի կողմից
  - iv. 2005թ-ի հոկտեմբերի 1-ին ընդունված «Անշարժ գույքի գնահատման մասին» ՀՀ օրենք (ՀՕ-189-Ն)
  - v. Հայաստանի Հանրապետությունում անշարժ գույքի գնահատման Հայաստանի Հանրապետության ազգային ստանդարտ
  - vi. ՀՀ քաղաքաշինության նախարարի 14.01.2008թ-ի «ՀՀ տարածքում կառուցվող շենքերի, կառուցվածքների, ինչպես նաև շինարարական աշխատանքների տեսակների արժեքի խոշորացված ցուցանիշների ժողովածուն հաստատելու մասին» թիվ 09-Ն հրաման:

Գնահատման Շրջանակ

9. Ծրագրի շրջանակներում գնահատվել են՝
  - i. Ազդեցության ենթակա սեփականության իրավունքով տնօրինվող բոլոր հողամասերը, ինչպես նաև այն համայնքային հողամասերը, որոնք վարձակալական հիմունքներով կամ ինքնակամ օգտագործվում են անհատների կողմից: Ազդեցության ենթակա հողամասի օտարվող և ընդհանուր մասի վրա գտնվող շենքը, շինությունները, պարիսպները,

- ii. Ազդեցության ենթակա հողամասի օտարվող և ընդհանուր մասի վրա գտնվող բարելավումները,
- iii. Ազդեցության ենթակա հողամասի օտարվող և ընդհանուր մասի վրա գտնվող մշակաբույսերը, պտղատու, դեկորատիվ և գեղազարդ ծառերն ու թփատեսակները:

Հ Ո Ղ Ի Գ Լ Ա Յ Ա Տ Մ Ա Ն Մ Ե Թ Ո Դ Ա Բ Ա Ն Ո Ի Թ Յ Ո Ի Ն Ը

Ը ն դ հ ան ու ը ր մ ո տ ե ց ու մ

10. ՎՔՇ-ի համաձայն, ազդեցության ենթակա հողի դիմաց փոխհատուցում կստանան հողամասի սեփականատերերը, վարձակալները, հողօգտագործողները, որոնց գույքի նկատմամբ համապատասխան իրավունքներն ենթակա են պետական գրանցման և անշարժ գույքի նկատմամբ չգրանցված իրավունքով օգտագործողները: Յուրաքանչյուր խմբի համար սահմանվել է փոխհատուցման հաշվարկի հատուկ մոտեցում: Ընդհանրացված տեսքով այն ներկայացված է ստորև՝

Գ ծ ա պ ա տ կ եր 1

Գյուղատնտեսական և ոչ գյուղատնտեսական հողերի փոխհատուցում

Սեփականատեր	Հողօգտագործողներ, որոնց գույքի նկատմամբ համապատասխան իրավունքներն ենթակա են պետական գրանցման	Ապօրինի հողօգտագործող (օրինականացման ոչ ենթակա) Վարձակալության անցած տարիների համար
• փոխարինման արժեք+ 15%	• փոխարինման արժեք+ 15% (օրինական կարգավիճակ ստանալուց հետո)	<ul style="list-style-type: none"> • մինչև 1 տարի - (փոխարինման արժեք+15%) *0.05 • մինչև 15 տարի (փոխարինման արժեք+15%) *0.14 • մինչև 25 տարի (փոխարինման արժեք+15%) *0.20 • 25 և ավելի տարի (փոխարինման արժեք+15%) *0.25
Վարձակալներ Վարձակալության մնացած տարիների համար		
<ul style="list-style-type: none"> • մինչև 1 տարի - (փոխարինման արժեք+15%) *0.05 • մինչև 15 տարի (փոխարինման արժեք+15%) *0.14 • մինչև 25 տարի (փոխարինման արժեք+15%) *0.20 • 25 և ավելի տարի (փոխարինման արժեք+15%) *0.25 		

Հ ո ղ ի փ ո խ ա Ր ի ն մ ան ար ժ ե ք ի գ և ա հ ա տ ու մ

11. Հողի գնահատումն իրականացվել է փոխարինման արժեքով՝ հիմք ընդունելով շուկայական սակագները: Շուկայական սակագները գնահատվել են համեմատական մեթոդի միջոցով, ինչպես սահմանված է կառավարության կանոնակարգերով: Մույն մեթոդի հիման վրա որոշվել է հողի արժեքը՝ հաշվի առնելով միևնույն տեղակայություն և նույն կիրառման նպատակ/հատկանիշներ ունեցող վերջերս վաճառված առնվազն երեք համեմատման ենթակա հողամասերի վաճառքի ճշգրտված միջին արժեքը: Եթե գնահատվող հողամասի նույն վայրում ընդունելի համեմատիչներ առկա չէին, մեկ կամ ավելի համեմատման ենթակա հողամասեր են գծագրվել այլ վայրից: Համայնքային և պետական հողերի համար ընտրվել է կադաստրային արժեքը, համաձայն ՀՀ Կառավարության Որոշման (1746-Ն, 2003թ.)

12. Գնահատվող հողամասի և համեմատման ենթակա հողամասի հատկանիշների/որակի միջև փոքր տարբերություններն արտացոլելու նպատակով համեմատման ենթակա հողամասերի միջին շուկայական վաճառքները ճշգրտվել են՝ ըստ մի քանի համեմատության պարամետրերի և համապատասխան գործակիցների:

Գ ն ա հ ա տ մ ան ը ն թ ա ց ա կ ար գ ը

13. Հողի գնահատման համեմատական մեթոդը կիրառվել է հետևյալ կերպով.

- i) Համանման անշարժ գույքի շուկաները վերլուծվել են:
- ii) Առնվազն երեք համեմատության միավորներ են սահմանվել:
- iii) Տարբերակվել են համեմատության անհրաժեշտ տարրերը:
- iv) Համեմատության միավորների արժեքը ճշգրտվել է՝ ըստ համեմատության տարրերի և համեմատվող անշարժ գույքի համար միջինացված մի քանի փոփոխված գնային ցուցանիշների:
- v) Ստացված շուկայական արժեքը համեմատվել է կադաստրային արժեքի հետ:
- vi) Սահմանվել է հողի գինը:

Քայլ 1

14. Համանման անշարժ գույքի համար շուկայական իրավիճակը վերլուծելու և վերլուծության համար արժանահավատ տեղեկատվություն ընտրելու նպատակով՝ Գնահատողը օգտվել է հրապարակային աղբյուրներից (մասնագիտական ամսագրեր, կայքեր, արտաքին գովազդներ), անհատական տվյալների բազայից⁷, ինչպես նաև ՀՀ ԿԱ ԱԳԿՊԿ Տեղեկատվական Տեխնոլոգիաների Կենտրոն ՊՈԱԿ-ից ձեռքբերված տեղեկատվությունից: Ստացված տեղեկատվության հիման վրա Գնահատողը օգտագործել է ամենահամադրելի/ համապատասխան տեղեկատվությունը (իր համեմատության տարրերով):

Քայլ 2

15. Սկզբունքորեն համեմատիչ արժեքների աղբյուր են հանդիսացել կատարված վաճառքների արձանագրությունները՝ ստացված ՀՀ ԿԱ ԱԳԿՊԿ Տեղեկատվական Տեխնոլոգիաների Կենտրոն ՊՈԱԿ-ից: Եթե որոշակի հողամասի համար արձանագրությունները չեն ներառել օգտագործելի համեմատիչներ, ապա օգտագործվել են ՀՀ ԿԱ անշարժ գույքի կադաստրի պետական կոմիտեից ստացված գույքի ցանկի շուկայական գները կամ հողամասի վաճառքի առաջարկները (նորությունների թերթերում ու կայքերում)՝ համեմատիչների ձևավորման նպատակով: Յուրաքանչյուր գնահատված հողամաս համադրվել է առնվազն (3) երեք համեմատման ենթակա հողամասերով:

Քայլ 3

16. Համեմատման հողամասերի իդենտիֆիկացումից հետո մի քանի այլ լրացուցիչ պարամետրեր նույնպես հաշվի են առնվել՝ գնահատված հողամասերի և համեմատման հողամասերի հարաբերական որակի/հատկությունների համեմատության նպատակով: Գնային ճշգրտումների պարամետրերը և գործակիցները թվարկված են ստորև՝

Վաճառքի պայման և շուկայի վիճակ

17. Մրանք շուկայական գնի փոփոխություններն են, որ տեղի են ունեցել համեմատվող հողամասերի շուկայական վաճառքների և գնահատման ժամանակահատվածի միջև: Գնահատողը նաև հաշվի է առել գույքի՝ տարածամկետ վճարման պայմանով գնվելու հանգամանքը: Քանի որ անշարժ գույքի իրականացված վաճառքների շուկայի ուսումնասիրությունն իրականացվել է թարմ և ճշգրտված տեղեկատվության հիման վրա, և տարածամկետ վճարման պայմանով դեպքեր չեն եղել, կիրառվել է 1,0 գործակիցը:

Նպատակային և գործառնական նշանակությունը

18. Այս տարրերը ցույց են տալիս, թե ինչպես կարելի է օգտագործել տվյալ հողամաս՝ բնակելի կառուցապատման, հասարակական կառուցապատման, գյուղատնտեսական նպատակով և այլն: Գնահատողն ուղղում չի կատարել, քանի որ համաձայն գնահատումն իրականացվում է փաստացի նշանակությունից ելնելով:

Փաստացի նշանակություն

19. Սա ցույց է տալիս, թե ինչպես է օգտագործվում տվյալ հողամասն իրականում՝ անկախ դրա կադաստրային, նպատակային և գործառնական նշանակությունից: Գնահատողն ուղղում չի

կատարել այն դեպքերում, երբ օրինակ գնահատվող հողամասի փաստացի նշանակությունն այգի էր, սակայն հողամասը պաշտոնապես դասակարգվել էր որպես բնակելի կառուցապատում, քանի որ գնահատողը հողամասերը դիտարկել է որևէ բարելավումներից ազատ, ինչպես նաև ծառերից ու մշակաբույսերից: Հողամասի փաստացի նշանակությունն այգի որակելով՝ Գնահատողը ցանկանում է նշել, որ տվյալ հողամասի վրա ծառեր են առկա:

Տեղադրություն և դիրք

20. Գնահատվող և համեմատման հողամասերը ներկայացվել են ըստ թաղամասերի: Գլխավոր ճանապարհից հեռավորությունը նույնպես ցույց է տրվել: Տվյալ դեպքում կիրառվել են 20 % քայլով նվազեցնող կամ բարձրացնող գործակիցներ:

Տրանսպորտի հասանելիություն

21. Սույն գործակիցը բնութագրել է գնահատվող և համեմատման հողամասերի հեռավորությունը տրանսպորտային գլխավոր հանգույցներից: Պարզվել է, որ տրանսպորտի հասանելիությունը նույնն էր գնահատվող և համեմատման հողամասերի համար, և որևէ գործակից չի կիրառվել:

Շրջանային մակերեսը

22. Ազդեցության ենթակա հողամասերի ընդհանուր մակերեսն ազդեցություն չի ունեցել հողամասի գնի վրա, քանի որ այն նման էր համեմատման հողամասերի մակերեսներին:

Ճակատային մաս

23. Սա ցույց է տալիս, թե տվյալ հողամասը գլխավոր ճանապարհի վրա քանի մետր ճակատային մաս ունի: Քանի որ ճակատային մասի մակերեսները համապատասխանել են շուկայում ձևավորված չափանիշներին, ուղղիչ գործակից չի կիրառվել:

Ենթակառուցվածքների առկայությունը

24. Բնութագրում է գնահատված հողամասի հեռավորությունը գլխավոր ենթակառուցվածքներից (ճանապարհ, ռոտոման և խմելու ջրատար, էլեկտրական հոսանքի գիծ, գազատար, կոյուղի): Եթե ենթակառուցվածքները մոտ էին հողամասին կամ առկա էին հողամասում, ապա նշվել է, որ տվյալ հողամասին ենթակառուցվածքները հասանելի են կամ հողամասը համալրված է տվյալ ենթակառուցվածքով: Եթե հողամասը գտնվում էր այնպիսի թաղամասում, որտեղ բացակայում էր տվյալ ենթակառուցվածքը, և դրա առկայությունը քաղաքաշինական խնդիր է, ապա նշվում էր, որ հողամասը չունի տվյալ ենթակառուցվածքը: Առաջին համեմատման հողամասը ենթակառուցվածքների առկայության տեսակետից ավելի նպաստավոր դիրք ուներ, և Գնահատողը 15 %-ի ուղղում է կիրառել:

Թեքություն

25. Շուկայի համակարգված դիտարկումները ցույց են տալիս, որ թեքություն ունեցող և չունեցող հողամասերը տարբեր գներ ունեն: Քանի որ գնահատվող և համեմատման հողամասերը հարթ էին, տվյալ տարրի շտկման անհրաժեշտությունը չի եղել:

Գույքային իրավունքներ

26. Կախված նրանից՝ տվյալ հողամասի նկատմամբ իրավունքը սեփականություն է թե վարձակալություն, կամ ընդհանրապես տվյալ հողօգտագործողը որևէ իրավունք չունի տվյալ գույքի նկատմամբ հողամասի գները տարբերվել են: Գնահատողն իրավունքների ճշգրտման գործակից չի կիրառել, քանի որ հողամասերը գնահատվել են որպես սեփականություն:

Բարելավումներ

27. Սա ցույց է տալիս, թե ինչ բարելավումներ ունի տվյալ հողամասը՝ բացի հիմնական շինություններից և ծառերից, օրինակ՝ մետաղական, փայտյա կամ քարե պարիսպ, բետոնապատված կամ ասֆալտապատ տարածք և այլն: Սակայն այս տարրով Գնահատողը ուղղում չի կատարել, քանի որ տվյալ բարելավումների արժեքն առանձին է հաշվարկվում և գումարվում է փոխհատուցման արժեքին:

Քայլ 4

28. Հողամասերի շուկայական գնի միավորը ճշգրտվել է՝ ըստ թվարկված համեմատության տարրերի: Ճշգրտման տրամաբանությունը ներկայացված է ստորև աղյուսակի միջոցով՝

**Աղյուսակ 1.
Ընդհանուր հողամասի 1 քմ արժեքի հաշվարկը**

Համեմատության տարրեր	Գնահատվող անշարժ գույք	Համանման անշարժ գույք 1	Համանման անշարժ գույք 2	Համանման անշարժ գույք 3
Մեկ քմ գին (ՀՀ դրամ)		300	133	129
Սակարկում (Վաճառքի պայման)		Վաճառք	Վաճառք	Վաճառք
Ճշգրտման գործակից		1.00	1.00	1.00
Ճշգրտումը ՀՀ դրամով		0	0	0
Ժամանակ (Շուկայի վիճակ)	07.2014	04.2014	02.2014	02.2014
Ճշգրտման գործակից		1.00	1.00	1.00
Ճշգրտումը ՀՀ դրամով		0	0	0
Նպատակային նշանակություն	Գյուղատնտես.	Գյուղատնտես.	Գյուղատնտես.	Գյուղատնտես.
Ճշգրտման գործակից		1.00	1.00	1.00
Ճշգրտումը ՀՀ դրամով		0	0	0
Գործառնական նշանակություն	Վարելահող	Վարելահող	Վարելահող	Վարելահող
Ճշգրտման գործակից		1.00	1.00	1.00
Ճշգրտումը ՀՀ դրամով		0	0	0
Փաստացի նշանակություն	Պտղատու այգի	Վարելահող	Վարելահող	Վարելահող
Ճշգրտման գործակից		1.00	1.00	1.00
Ճշգրտումը ՀՀ դրամով		0	0	0
Տեղադրություն	Լավ	Excellent	Բավարար	Բավարար
Ճշգրտման գործակից		0.80	1.20	1.20
Ճշգրտումը ՀՀ դրամով		-60	26	25
Դիրք	Գերազանց	Գերազանց	Լավ	Լավ
Ճշգրտման գործակից		1.00	1.20	1.20
Ճշգրտումը ՀՀ դրամով		0	26	25
Տրանսպորտի հասանելիություն	Լավ	Լավ	Լավ	Լավ
Ճշգրտման գործակից		1.00	1.00	1.00

Համեմատության տարրեր	Գնահատվող անշարժ	Համանման անշարժ գույք 1	Համանման անշարժ գույք 2	Համանման անշարժ գույք 3
Ճշգրտումը ՀՀ դրամով		0	0	0
Ֆիզիկական մնույթագրեր՝ առ թվում				
Ընդհանուր մակերես (քմ)	400.0	266.10	300.0	300.0
Ճշգրտման գործակից		1.00	1.00	1.00
Ճշգրտումը ՀՀ դրամով		0	0	0
Ճակատային մաս (մ)	9.65	14.50	12.0	12.0
Ճշգրտման գործակից		1.00	1.00	1.00
Ճշգրտումը ՀՀ դրամով		0	0	0
Ենթակառուցվածքների առկայություն	Բավարար	Լավ	Բավարար	Բավարար
Ճշգրտման գործակից		0.85	1.00	1.00
Ճշգրտումը ՀՀ դրամով		-45	0	0
Թերություն	Հարթ	Հարթ	Հարթ	Հարթ
Ճշգրտման գործակից		1.00	1.00	1.00
Ճշգրտումը ՀՀ դրամով		0	0	0
Գույքային իրավունքներ	Սեփականութ.	Սեփականութ.	Սեփականութ.	Սեփականութ.
Ճշգրտման գործակից		1.00	1.00	1.00
Ճշգրտումը ՀՀ դրամով		0	0	0
Բարելավումներ	Առկա չեն	Առկա չեն	Առկա չեն	Առկա չեն
Ճշգրտման գործակից		1.00	1.00	1.00
Ճշգրտումը ՀՀ դրամով		0	0	0
Ընդհանուր ճշգրտում (ՀՀ դրամ)		-105	52	50
Ճշգրտված մեկ քմ գին (ՀՀ դրամ)		195	185	179
Կշռային գործակից		0.33	0.34	0.33
Գնահատվող անշարժ գույքի մեկ միավոր		186		

Քայլ 5

29. Անշարժ գույքի արժեքի վերաբերյալ վերջնական որոշումը սահմանվել է վաճառքների համեմատության միջոցով՝ վերլուծելով անշարժ գույքի համեմատման ենթակա վաճառքների ճշգրտված գները: Գնահատողը երեք համանման հողամասերի ճշգրտված գները միջինացրել է, քանզի գտնույթ էր, որ բոլոր երեք համանման հողամասերը գնահատվող հողամասին նմանություն ունեն, և տվյալների ստացման աղբյուրներն արժանահավատ են:

Քայլ 6

30. Այս մեթոդով ստացված շուկայական արժեքը համեմատվել է կադաստրային արժեքի հետ: Այն դեպքերում, երբ համեմատական մեթոդով ստացված շուկայական արժեքն ավելի բարձր էր, քան հողամասի կադաստրային արժեքը՝ հիմք են ընդունվել համեմատական մեթոդով ստացված գները:

Քայլ 7

31. Այնուհետև հաշվարկվել է հողամասի շուկայական արժեքը հետևյալ բանաձևով՝

$$Հ_{\text{ս}} = Հ_{\text{տ}} \times Լ_{\text{ս}}$$

որտեղ՝

Հ_ս –ն հողամասի շուկայական արժեքն է,

Հ_տ –ն հողամասի մակերեսն է,

Լ_ս –ն համանման հողամասերի 1 քմ շուկայական ճշգրտված արժեքն է:

Ծ Ի Ն Ո Ւ Թ Յ Ա Ն / Ծ Ե Ն Ք Ի Գ Ն Ա Ջ Ա Տ Մ Ա Ն Մ Ե Թ Ո Դ Ա Բ Ա Ն Ո Ւ Թ Յ Ո Ւ Ն

Ը Ն Դ Ի Ա Ն Ո Ւ Բ Մ Ո Տ Ե Գ Ո Ւ Մ

32. Օտարվող շինությունների համար փոխհատուցումը հաշվարկվել է ինչպես օրինական շինությունների սեփականատերերի, այնպես էլ անշարժ գույքի նկատմամբ չգրանցված իրավունքով տիրապետվող և օգտագործվող շինությունների համար: յուրաքանչյուր խմբի համար սահմանում է փոխհատուցման հաշվարկի իր մոտեցումը: Ընդհանրացված տեսքով այն ներկայացված է ստորև նկարում:

Աղյուսակ 2

Բնակելի և ոչ բնակելի շինությունների փոխատուցում

Օրինական սեփականատերեր Բնակելի շինություններ	Օրինական սեփականատերեր Ոչ-բնակելի շինություններ
• Փոխարինման արժեք + 15%	• Փոխարինման արժեք + 15%
Օրինականացման ենթակա ԱԵԱ Բնակելի շինություններ	Օրինականացման ենթակա ԱԵԱ Ոչ-բնակելի շինություններ
• Փոխարինման արժեք + 15% օինականացումից հետո	• Փոխարինման արժեք + 15% օինականացումից հետո

Ծե ն ք եր հ / շ ի ն ու թ յ ու ն ն եր հ փոխարինման արժեքի սահմանում

33. Շենքերի/շինությունների գնահատումն իրականացվել է +15% փոխարինման արժեքով ՀՀ Քաղաքաշինության նախարարության գնագոյացման տեղեկատվության և հաշվարկման կենտրոնի (ՓԲԸ) կողմից առաջարկված մեթոդաբանության/չափանիշների հիման վրա: Այստեղ փոխարինման արժեքը հասկացվում է որպես ընդհանուր ծախս վերակառուցելու համար այնպիսի շենք/շինություն, որն իր մակերեսով, նյութերով և առանձնահատկություններով համարժեք կլինի փոխարինվող շենքին/շինությանը առանց ամրոտիզացիոն մասհանումների և գործառնական ծախսերի: Փոխարինման արժեքի հաշվարկումը հիմնված է հետևյալ գործոնների վրա.

- ա. նյութերի տվյալ պահի շուկայական արժեքը,
- բ. նյութերի տեղափոխման տվյալ պահի արժեքը,
- գ. աշխատուժի ներկայիս արժեքները և
- դ. ազդեցությանը ենթակա շենքերի, կառուցվածքային/գեղագիտական առանձնահատկությունների արժեքը:

34. Հաշվարկները կատարվել են ամբողջ ՀՀ տարածքի համար հաստատված պաշտոնական չափագրման ցուցիչների և ճշգրտման գործակիցների, ինչպես նաև Շինարարական Աշխատանքների համար նախատեսված պաշտոնական ամբողջական ցուցիչներով (ՇԱԳՊ) սահմանված շինարարական աշխատանքների գնահատման ցուցանիշների համապատասխան:

35. Շենքերի և շինությունների փոխարինման արժեքները որոշվել են՝
 ա. համապատասխան մասնագիտացված նորմատիվային տեղեկագրերում (ՇԱԽՑ) ներկայացված կամ հավաստի այլ աղբյուրներից ստացված տվյալների հիման վրա,
 բ. շուկայական պայմաններում նմանատիպ շենքերի և շինությունների կառուցման համար շինարարության պայմանագրերում նշված արժեքի տվյալների հիման վրա:

36. Անշարժ գույքի գնահատման նպատակով շենքերի և շինությունների վերարտադրման (կամ փոխարինման) ծախսերը հաշվարկվում են՝ որպես ուղղակի, անուղղակի ծախսերի և ձեռնարկատիրական (կառուցապատողի) շահույթի հանրագումար: Նմանատիպ օգտակարությամբ և նշանակությամբ անշարժ գույքի 1քմ ստեղծման համար անհրաժեշտ ծախսերը որոշվում են հետևյալ բանաձևով՝

$$Ն\sigma = \text{ՈՒ}\sigma + \text{Ա}\sigma + 2\mathcal{C}$$

որտեղ՝

Նσ -ն նամանատիպ օգտակարությամբ և նշանակությամբ անշարժ գույքի 1քմ ստեղծման համար անհրաժեշտ ծախսերն են

ՈՒσ - ն ուղղակի ծախսերի հանրագումարն է,

3	<p>ÞÉð 2009-áoÙ μ»ñ³í ³ÝÙÇç³á»è ³ÈÉ³ÝùÝ»ñÇ Ì³ñÙ³Ý Ñ»í Ì³á³í 1 ÙÇ³íñ Ì³È»ñ ³ÈÉ³ÝùÝ»ñÓ, ÝÙáoÃ»ñÇ ³ñÁ»ù, Ù»ù»Ý³Ý»ñÇ ³Ù»É³ÝÇ½ÙÝ»ñÇ ß³Ñ³.áníÙ³Ý ³ñÁ»ù, éáo. Ñ³í³óáoÙÝ»ñ, Ì³é³ñÙ³Ý ³á³ñ³Ç ³Ñ³Á³ÝÙ³Ý (í»ñ³Çñ) Ì³È»ñ, Ì³³É³éáo Ì³½Ù³Ì»ñááoÃÙáoÝÝ»ñÇ ß³ÑáoÙÁ (μ³ó³ñÓ³í Ù»ÍáoÃÙáoÝ)</p>	73,008
<p>ÐÓáoÙ È³Ý¹³ñ³ 6.5 Ì»í³. μ., .. »YA³í»í, ø³Ó. ÞÇÝ. Ý³È³ñ³Ç N 05-Ù, 14.01.2008A. Ñ³Ù³ÝÇ 6-ñ¹ μ³AYÇó 8-ñ¹ μ³AÇÝ</p>		
4	<p>óáÈ³ñÁ»ùÇ -á-áÉáoÃÙ³Ý ·ání³ÍÇó (À/305,0) (μ³ó³ñÓ³í Ù»ÍáoÃÙáoÝ)</p>	1.334
<p>ÐÓáoÙ ÞÉð 2009, ÁÝ¹Ñ³Ýáoñ 'ñáoÙÁÝ»ñ 5-ñ¹ Ì»í</p>		
5	<p>ì»ñ³ñ³ñÙ³Ý Ì³È»ñ (3x4) (μ³ó³ñÓ³í Ù»ÍáoÃÙáoÝ)</p>	97,424
6	<p>¶Ý³Ñ³íáo Ñ³Ý³ñÁ ·áoÙùÇ Ì³éáoóÙ³Ý Á³Ù³Ý³í ù·í³.ání³í ³ÞÉð 2009-áoÙ μ»ñ³í ³ÝÙÇç³á»è ³ÈÉ³ÝùÝ»ñÇ Ì³ñÙ³Ý Ñ»í Ì³á³í Ì³È»ñáoÙ Ñ³ÞÇ ³é³ ÞÇÝ³ñ³ñ³Ý ÝÙáoÃ»ñÇ ³ÈÉ³ÝùÝ»ñÇ ·Ý»ñÇ ì³ñμ»ñáoÃÙáoÝ Ì³È³í án³ÍÇó ·/³Ù ³³ñ³íáoÃÙ³Ý ³éÇ×³ÝÇó (%)</p>	0
<p>ÐÓáoÙ è»³³Ý í»ÉáoÍáoÃÙáoÝ, Ó³á³-Á`¿É»ñáÝ³ÙÇÝ ì³ñμ»ñ³í Excel, "tarberutyun", sheet 1</p>		
7	<p>ì»ñ³ñ³ñÙ³Ý Ì³È»ñ (5+/-6) (μ³ó³ñÓ³í Ù»ÍáoÃÙáoÝ)</p>	97,424
8	<p>Á³Ù³Ý³íñ, Ì³Ýó³Ó³ÙÇÝ Ý³Ý³áoÃÙ³Ý (ß³ñÁ³³Ý Ì³Ù Ñ³³úáiÇ) Þ»Ýù»ñÇ ³ÞÇÝáoÃÙáoÝÝ»ñÇ, ³Ñ³éÝ»ñÇ, Á³Ù³Ý³íñ ÇÝÁ»Ý»ñ³³Ý ó³Ýó»ñÇ (¿É»ñ³¿Ý»ñ-Ç³, çáoñ, Úái»óÝáo ×³Ý³³ñÑÝ»ñ ³Ñ³ÁáoÃÙáoÝÝ»ñ ³ÙÉÝ) Ç³ñ³³Ý Ì³È»ñ * (%)</p>	1.83
9	<p>8 íáoÁ μ³ó³ñÓ³í Ù»ÍáoÃÙ³Ùμ (7*8)</p>	1,783
<p>ÐÓáoÙ ÐÐ ù³Ó³ù³ÞÇÝáoÃÙ³Ý Ý³È³ñ³áoÃÙáoÝ, 21.08.2001Á., ÁÇí 69 §ÞÇÝ³ñ³áoÃÙ³Ý Ñ³Ù³ñ Ì³éáoóíáo Á³Ù³Ý³íñ Þ»Ýù»ñÇ ³éáoó³íùÝ»ñÇ Ý³È³Ñ³Þ³ÙÇÝ ÝánÙ»ñÇ Ñ³é³íÙ³Ý Ù³éÇÝ; Ñ³Ù³ÝÇ 3-ñ¹ μ³AYÇ óÓáoóé³í, 24 íáoÇ, 34 íáoÇ ³. μ. Ì»í»ñÇ ÙÇçÇÝ Á³μ³Ý³³Ý</p>		
10	<p>ÞÇÝ³ñ³ñ³Ý ³ÈÉ³ÝùÝ»ñÇ ñ³ ÌÉÇÙ³Ù³³Ý ³³ÙÙ³ÝÝ»ñÇ ³½¹óáoÃÙ³Ý Éñ³óáoóÇá Ì³È»ñ * (%)</p>	1.2
11	<p>10 íáoÁ μ³ó³ñÓ³í Ù»ÍáoÃÙ³Ùμ (7x10)</p>	1,169
<p>ÐÓáoÙ ÐÐ ù³Ó³ù³ÞÇÝáoÃÙ³Ý Ý³È³ñ³áoÃÙáoÝ, 21.08.2001Á., ÁÇí 68 §ÞÇÝ³ñ³³³Ý ³ÈÉ³ÝùÝ»ñÇ ñ³ ÌÉÇÙ³Ù³³Ý ³³ÙÙ³ÝÝ»ñÇ ³½¹óáoÃÙáoÝÁ Ñ³ÞÇ ³éÝáo Ý³È³Ñ³Þ³ÙÇÝ ÝánÙ»ñÇ Ñ³é³íÙ³Ý Ù³éÇÝ; Ñ³Ù³ÝÇ ³ÓÓáoóé³í, 24 íáoÇ, 34 íáoÇ ³. μ. Ì»í»ñÇ, ³ÙÝáoÑ»í» ÝÞ³í íáo»ñÇ 1, 2, 3 èÙáoÝÙ³Ý»ñÇ ÙÇçÇÝ Á³μ³Ý³³Ý</p>		
12	<p>Ù»Ó³íùÇ ³³ÙÙ³ÝÝ»ñáoÙ ³ÈÉ³ÝùÝ»ñÇ Ç³ñ³³ÝóóÙ³Ý Ì³È»ñ (%)</p>	0
13	<p>12 íáoÁ μ³ó³ñÓ³í Ù»ÍáoÃÙ³Ùμ (7x12)</p>	0
<p>ÐÓáoÙ EPEP-85 Ááoáí³Íáo</p>		
14	<p>úμ Ù»Ì³Ý»ñÇ Ý³È³. Ì³Ý³È³Ñ³Þ³ÙÇÝ ³é³íÁÓÁ»ñÇ ³³ñ³Çñ ðánÓ³ùÝÝáoÃÙ³Ý Ñ³Ù³ñ ³ÝÑ³Á»ßí Ì³È»ñ ** (%)</p>	7.94
15	<p>14 íáoÁ μ³ó³ñÓ³í Ù»ÍáoÃÙ³Ùμ (25x14)</p>	246

Տ ն կ ի ն ե ռ ի Գ ն ա հ ա տ մ ա ն Գ ո ղ թ ն թ ա ց

42. Տվյալ ծառատեսակի տնկիի գինը հստակեցվել է: Տնկիների շուկայական գինը որոշվել է ՀՀ-ում տնկիների շուկայական միջին գների հիման վրա: Իրականացվել է գների ուսումնասիրությունն Առինջ գյուղի մուտքի մոտ գտնվող տնկիների շուկայում, այնուհետև տեղեկություններ են ձեռք բերվել մի քանի վաճառողներից, ինչի հիման վրա ձևավորվել է միջին գին:

43. Տնկիների գնահատման համար կիրառվում է հետևյալ բանաձևը՝

$$ՄՏ = ՏՀԱ + ՏԾ$$

որտեղ՝

ՄՏ - Տնկիի (կանգուն) շուկայական արժեք,

ՏՀԱ - Տնկիի շուկայական արժեք (առանց տնկելու),

ՏԾ - Տնկիի տնկման ծախսեր:

Ո չ պ տղ ա տ ու Լ ծ առ ե ռ ի գ ն ա հ տ ա մ ա ն գ ո ղ թ ն թ ա ց

44. Ոչ պտղատու ծառերի գնահատման համար կիրառվում է հետևյալ բանաձևը՝

$$Մոո = Տես + Պես \times Տբ$$

որտեղ՝

Մոո - Հասուն ոչ պտղատու ծառի շուկայական արժեք,

Տես - Տնկիի շուկայական արժեք,

Պես - Հասուն ոչ պտղատու ծառի պահպանման համար անհրաժեշտ տարեկան միջոցառումների ծախսեր,

Տբ - Հասուն ոչ պտղատու ծառի տարիք:

45. Սահմանված ծառատեսակի տնկիի գինը որոշելուց հետո հաշվարկվել են հասուն ոչ պտղատու ծառի պահպանման համար անհրաժեշտ տարեկան միջոցառումների ծախսերը: Այդ ծախսերը սահմանվեցին որպես այդ տարածքում ընդունված ծախսերի միակցություն, ինչն արտացոլված է ստորև աղյուսակում.

#	Գործողությունը	Տարեկան քանակը
1.	Ծառի էտ	1 անգամ
2.	Ծառի բնի սպիտակեցում	1 անգամ
3.	Ոռոգում	3-8 անգամ (կախված տարածաշրջանից)
4.	Պարարտագում	1 անգամ
5.	Կուլտիվացիա	1 անգամ
6.	Ծառի սրսկում	1 անգամ
7.	Բաժակների փխրեցում	1 անգամ

Պ տղ ա տ ու Լ ծ առ ե ռ ի գ ն ա հ ա տ մ ա ն մ ե թ ո դ ա ր ան ու թ յ ու ն

46. Պտղատու ծառերի դիմաց փոխհատուցումը պետք է տրամադրվի այնքան, որքան կազմում է մեկ տարվա եկամտի զուտ շուկայական արժեքը՝ բազմապատկած այն տարիների քանակով, որքան անհրաժեշտ է նոր լրիվ պտղատու ծառ աճեցնելու համար: Պտղատու ծառերի գնահատման համար անհրաժեշտ են հետևյալ ելակետային տվյալները

- i. ծառատեսակ
- ii. ծառի արդյունաբերական բերք տալու տարիք,
- iii. բերքատվությունը,
- iv. բերքի արժեքը,
- v. ծառի գտնվելու տարածաշրջանը:

Ք այ Լ 1 Տ ար ի ք , ե ռ ք ծ առ ը տ ալ ի ս է բ ե ռ ք ար դ յ ու ն ա ր ե ռ ա կ ա ն չ ա փ ո վ

47. Մասնագիտացված հաստատությունների կողմից իրականացված հետազոտությունները, մասնավորապես՝ Հայաստանի ազգային գյուղատնտեսական համալսարանի և մասնագիտական գրականությունը, օգտագործվել են տվյալ ծառի ամբողջական զարգացման համար անհրաժեշտ տարիների քանակը որոշելու համար:

Քայլ 2 Մեկ կիլոգրամ մրգի շուկայական արժեքը

48. Մրգատու ծառի տարեկան զուտ արժեքը սահմանվել է որպես շուկայական եկամուտ ծառից ստացված տարեկան բերքից: Այսպիսով՝ որոշվել է տվյալ ծառատեսակից ստացվող 1 կիլոգրամ մրգի գինը: Հաշվարկները կատարելիս հաշվի են առնվել մի քանի գործոններ.

Հայաստանի Ազգային Վիճակագրական Ծառայությունից ստացված Հայաստանի Հանրապետությունում (գյուղատնտեսական ապրանքներ) իրացման միջին տարեկան գների մասին տեղեկատվությունը հրատարակվել է Ազրոլրատու տասնօրյա թերթի⁴ 2014թ-ի բոլոր առակա խնդիրների մեջ: Անհատական հետազոտություն է իրականացվել որոշակի տիպի մրգերի գինը որոշելու համար, քանի որ հնարավոր չէր ճշտել դրանց գները վերը նշված պաշտոնական աղբյուրներից:

Քայլ 3 Ծառատեսակի բերքատվությունը

49. Որոշվել է ծառի բերքատվությունը: Բերքատվությունը որոշվել է՝ հիմք ընդունելով մասնագիտական գրականությունը, ինչպես նաև տարբեր մասնագիտացված հաստատություններին հարցումները (օրինակ՝ Հայաստանի Ազգային Ագրարային Համալսարան):

Քայլ 4 Փոխհատուցման հաշվարկումը

50. Բերքատու ծառերի գնահատման համար կիրառվել է հետևյալ բանաձևը.

$$\text{ՄԲ} = \text{ՏԲ} \times \text{ՏՀԶԵ}$$

Որտեղ՝

ՄԲ – Բերքատու ծառի շուկայական գինը

ՏԲ – Այն տարիների քանակը, որն անհրաժեշտ է նոր ծառը լիարժեք պտղատվության տարիքին աճեցնելու համար

ՏՀԶԵ – Տարեկան շուկայական զուտ եկամուտը

⁴ Հրատարակչություն՝ ՀՀ Գյուղատնտեսություն և կառավարման նախարարություն, «Գյուղատնտեսական Աջակցություն» Հանրապետական կենտրոն» ՓԲԸ

Փայտանյութ տվող ծառերի գնահատման մեթոդաբանություն

51. Փայտանյութ տվող ծառերը պետք է գնահատվեն տարիքի կարգի հիման վրա (տնկիներ, միջին հասունության ծառեր, հասուն ծառեր), ինչպես նաև փայտի որակի ու ծավալի հիման վրա: Փայտանյութ տվող ծառերի գնահատման համար անհրաժեշտ ելակետային տվյալներն են՝
- i. ծառատեսակ,
  - ii. ծառի տրամագիծը սմ-ով՝ չափված գետնից 1,3 մ բարձրությամբ, կեղևի հետ միասին
  - iii. վերամշակման ենթակա բնի երկարությունը (բարձրությունը) (մ)⁵:

Քայլ 1 Ծառի ծավալի սահմանում

52. Ելակետային տվյալների հիման վրա փայտանյութ տվող ծառերը դասակարգվում են՝ ըստ ծավալի և տեսակի (շինարարության փայտանյութ և վառելիքի փայտանյութ): Ծավալը որոշելու նպատակով ծառերը դասակարգվում են՝ ըստ տրամագծի՝
- i. մանր (տնկիներ)՝ 3,0-11,0 սմ,
  - ii. միջին (միջին հասունության ծառեր)՝ 12,0-24,0 սմ,
  - iii. խոշոր (հասուն ծառեր)՝ 25,0 սմ և ավել բնի հաստություն ունեցող ծառեր:
53. Ծառի դասակարգումը ցույց է տրված ստորև աղյուսակում: Թափոնները որոշվում են՝ որպես հատման մնացորդների և կեղևի ծավալների գումար: Փայտանյութ տվող ծառերի վառելափայտի ծավալը հավասար է կեղևով բնի ծավալից հանած փայտանյութի և թափոնների ծավալները (սյունյակ 3-(7+8)):
54. Եթե ծառը լրիվ վառելափայտ է, բնի ընդհանուր ծավալը սյունյակ 3-ից տեղափոխվում է 9-րդի տակ: Այդպիսի ծառի ծավալը (11) կազմվում է բնի (9) և սաղարթի ծավալի (10) գումարից: Իսկ փայտանյութ տվող ծառի ընդհանուր ծավալը՝ ընդհանուր լիկվիդը՝ (11) կազմվում է 7-րդ, 9-րդ և 10-րդ սյունակների գումարից:

Ծառի բնի չափերը			Հոծ ծավալը խորանարդ մետրերով							
D1,3	H	կեղևի հետ	Փայտանյութ					Վառելափայտ		
			խոշոր	Միջին	Մանր	Ընդամենը	Թափոններ	Բնից	Սաղարթից	Ընդհանուր լիկվիդ
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
12	15	0,084	-	-	0,03	0,03	0,03	0,02	0,01	0,06
<p>Սյունակ 1- ծառի բնի տրամագիծն է՝ կրծքավանդակի բարձրությունից հաշված. D1,3, այսինքն՝ գետնից 1,3 բարձրությամբ տրամագիծը՝ արտահայտված սմ-ով</p> <p>Սյունակ 2- ծառի բնի բարձրությունն է, H՝ մ-ով</p> <p>Սյունակ 3- ծառի բնի ծավալն է կեղևով՝ V, խորանարդ մետրով</p> <p>Հղում. “Անտառապահի համառոտ ձեռնարկը”, Հայկ Հախիճյան, Վանաձոր, 1996</p>										

Քայլ 2 Փայտանյութի շուկայական գնի սահմանումը

55. Փայտանյութի շուկայական գինը սահմանվել է գնահատման պահի դրությամբ ՀՀ-ում փայտանյութի շուկայում առկա միջին արժեքի հիման վրա: Կատարվեց Մալաթիա-Սեբաստիա և Էրեբունի համայնքների վառելանյութ հանդիսացող փայտի շուկայական գնի ուսումնասիրություն, և այն միջինացվեց մի քանի տարբեր վաճառողներից ստացված տեղեկությունների հիման վրա:

⁵ Այս տվյալը անհրաժեշտ չէ բնի համար (ենթակա է գործընթացի),որի երկարությունը ավելի քիչ է, քան 1,0մ, ինչպես նաև այն ծառերի համար, որի տրամագիծը ավելի քիչ է, քան 13,0 սմ:

Քայլ 3 Փոխատու և ցման հաշվարկ

56. Փայտանյութ տվող ծառերի գնահատման համար կիրառվում է հետևյալ բանաձևը՝

$$\text{ՓՄՇԳ} = \text{ՓԽՇԳ} \times \text{ՇՕՄ} + \text{ՎՄԽ} \times \text{ՎՓՄ}$$

Որտեղ՝

ՓՄՇԳ – Փայտանյութ տվող ծառի շուկայական գինը

ՓԽՇԳ – Շինարարության համար օգտագործվող 1 խորանարդ մետր փայտանյութի շուկայական գինը,

ՇՕՄ – Շինարարության համար օգտագործվող փայտանյութի ծավալը,

ՎՄԽ – Վառելանյութ հանդիսացող 1 խորանարդ մետր փայտի շուկայական գինը,

ՎՓՄ – Վառելանյութ հանդիսացող փայտի ծավալը

Մշակարձակարարական մեթոդաբանություն

Մշակարձակարարական մեթոդաբանություն

57. Մշակաբույսի փոխհատուցումը որոշվում է մշակաբույսի տարեկան զուտ շուկայական արժեքի հիման վրա: Ստորև բերված են գնահատված մշակաբույսի համար օգտագործված անհրաժեշտ ելակետային տվյալները՝

- i. մշակաբույսի տեսակը,
- ii. բերք,
- iii. մշակաբույսի արժեքը,
- iv. այն տարածաշրջանը, որտեղ մշակաբույս կա

Քայլ 1. Մեկ տարվա եկամտի գուտշուկայական արժեքի սահմանումը

58. Մշակաբույսի մեկ տարվա եկամտի զուտ շուկայական արժեքը մշակաբույսից ստացվող մեկ տարվա բերքի շուկայական արժեքն է: Մեկ տարվա եկամտի զուտ շուկայական արժեքի որոշման համար նախ որոշվում է տվյալ մշակաբույսից ստացվող բերքի 1 կգ շուկայական արժեքը: Հաշվարկները կատարելիս հաշվի է առնվել հետևյալը

Հայաստանի Ազգային Վիճակագրական Ծառայությունից ստացված Հայաստանի Հանրապետությունում (գյուղատնտեսական ապրանքներ) իրացման միջին տարեկան գների մասին տեղեկատվությունը հրատարակվել է Ազգային տասնօրյա թերթի⁴ 2014թ-ի բոլոր առակա խնդիրների մեջ: Անհատական հետազոտություն է իրականացվել որոշակի տիպի մշակաբույսերի գինը որոշելու համար, քանի որ հնարավոր չէր ճշտել դրանց գները վերը նշված պաշտոնական աղբյուրներից:

Քայլ 2 Մշակարձակարարական բերքի սահմանումը

59. Բերքը սահմանվում է՝ հիմնվելով հետևյալի վրա՝

- i. մասնագիտական գրականություն,
- ii. միջին հաշվով բերքի ցուցիչներ՝ հրատարակված⁶ Հայաստանի Հանրապետության Ազգային Վիճակագրական ծառայության կողմից, որի վերլուծությունները կատարվել են վերջին 1 տարվա համար, ինչպես նաև
- iii. հետազոտություններ տարբեր մասնագիտացված հաստատությունների հետ, ինչպես օրինակ՝ Հայաստանի ազգային գյուղատնտեսական համալսարանն է: 1 կգ մշակաբույսի շուկայական գինը բազմապատկվում էր բերքի ցուցիչով:

⁶ www.armstat.am

Ք այ Լ 3 Փոխատու Լ ց մ ան հ ա շ վ ար կ

60. Մշակաբույսերի գնահատման համար կիրառվում էր հետևյալ բանաձևը՝

$$ՄՇԳ = ՄՄԶԳ \times Մ$$

Որտեղ՝

ՄՇԳ – Մշակաբույսի շուկայական գինը

ՄՄԶԳ – Մեկ միավորի տարեկան եկամտի գուտ շուկայական գինը

Մ – Մշակաբույսեր ցանելու տարածքի մակերեսը

Տ Ր Ա Ն Ս Պ Ո Ր Տ Ա Յ Ի Ն Ծ Ա Խ Ս Ե Ր

61. Տրանսպորտային ծախսերը որոշվում էին՝ շուկայում առկա մի քանի բեռնափոխադրող ընկերությունների առաջարկած ծառայությունների միջին գնի հիման վրա: Գներն այնպես էին հաշվարկվում, որ ԱԵԱ-ները կարողանան իրենց գույքը տեղափոխել 20 կմ շառավղի շրջանակներում:

62. Ուսումնասիրությունները ցույց են տվել, որ նմանատիպ կազմակերպություններն առաջարկում են բեռնատար փոքր մեքենաներ (ԳԱԶԵԼ) և մեծ բեռնատար մեքենաներ (ԳԱԶ-52 կամ ԶԻԼ 131՝ կահույք և կենցաղային իրեր տեղափոխելու համար, ՄԱԶ մակնիշի ավտոկռունկ և ԿԱՄԱԶ մակնիշի քարշակ՝ ՕԴԱԶ մակնիշի կիսակցորդով՝ ոչ ստանդարտ եզրաչափքեր ունեցող գույք տեղափոխելու համար): Ծառայության արժեքը հաշվարկվել է հետևյալ չափանիշների հիման վրա՝

- i. երթուղիների քանակը,
- ii. տեղափոխման ենթակա ակտիվների/գույքերի քանակը,
- iii. բնակարանի հարկը,
- iv. վերելակի առկայությունը,
- v. մեկ գույքի չափը:

Գ Ո Ր Ծ Ա Ռ Ն Ա Կ Ա Ն Ծ Ա Խ Ս Ե Ր

63. Գործարքին առնչվող ծախսերը հաշվվում են անշարժ գույքի պետական գրանցման իրականացման դրույքաչափերի հիման վրա, որոնք հաստատված են՝ նոտարական գրասենյակներում սահմանված ՀՀ օրենսդրության, վճարումների և պետական պարտականությունների համաձայն: Նաև հաշվի է առնված մի կտոր ակտիվի/գույքի՝ 2-3 մասերի բաժանվելու (ակտիվների/գույքերի մասնակի օտարման արդյունքում) հավանականությունը:

Հավելված 7

ԱՆՇԱՐԺ ԳՈՒՅՔԻ ՎԱՃԱՌՔԻ ՊԱՅՄԱՆԱԳԻՐ

Կնքման վայրը՝

Գնորդ՝

Ֆիզիկական անձ

անուն *

ազգանուն *

հաշվառման հասցե *

անձնագրի /նույնականացման քարտի/ տվյալներ *

(սերիա, համար, երբ և ում կողմից է տրվել)

Հայաստանի Հանրապետությունը՝ ի դեմս *

ՀՀ * մարզի * համայնքն՝ ի դեմս *

Իրավաբանական անձ

անվանում *

գրանցման համար *

գտնվելու վայրը *

որի անունից կանոնադրության հիման վրա լիազորագրի հիման վրա հանդես է գալիս՝

անուն *

ազգանուն *

հաշվառման հասցե *

անձնագրի /նույնականացման քարտի/ տվյալներ *

(սերիա, համար, երբ և ում կողմից է տրվել)

Վաճառող՝

Ֆիզիկական անձ

անուն *

ազգանուն *

հաշվառման հասցե *

անձնագրի /նույնականացման քարտի/ տվյալներ *

(սերիա, համար, երբ և ում կողմից է տրվել)

Հայաստանի Հանրապետությունը՝ ի դեմս *

ՀՀ * մարզի * համայնքն՝ ի դեմս *

Իրավաբանական անձ

անվանում *

գրանցման համար *

գտնվելու վայրը *

որի անունից կանոնադրության հիման վրա լիազորագրի հիման վրա հանդես է գալիս՝

անուն *

ազգանուն *

հաշվառման հասցե *

անձնագրի /նույնականացման քարտի/ տվյալներ *
(սերիա, համար, երբ և ում կողմից է տրվել)

Մույն պայմանագրով վաճառողը պարտավորվում է սույն պայմանագրով նշված գնի դիմաց գնորդի սեփականությանը հանձնել սույն պայմանագրում նշված անշարժ գույքը:

Պայմանագրի առարկան.

Անշարժ գույքի մակերեսը՝

հողամաս հա

շենք, շինություններ

(ընդհանուր մակերեսի չափը կամ մակերեսների չափերը ըստ առանձին շենք, շինությունների)

Հասցե

Շենքի/շինության օգտագործման նպատակային նշանակությունը

Վաճառողը երաշխավորում է, որ սույն պայմանագրով նախատեսված անշարժ գույքի սեփականատերն է, գույքը վաճառված կամ դատական վեճի առարկա չէ:

Վաճառողը երաշխավորում է, որ

սույն պայմանագրով նախատեսված անշարժ գույքը վարձակալության կամ անհատույց օգտագործման տրված կամ այլ կերպ ծանրաբեռնված չէ, արգելանքի տակ չի գտնվում:

գնորդը տեղեկացված է սույն պայմանագրով նախատեսված անշարժ գույքի՝ այլ անձանց իրավունքներով ծանրաբեռնված լինելու մասին:

Սույն պայմանագրով վաճառողը գնորդի սեփականությանն է հանձնում ՀՀ կառավարությանն առընթեր անշարժ գույքի կադաստրի պետական կոմիտեի կողմից տրված [ ] թ. N [ ] գրանցման վկայականում նշված անշարժ գույքի միավորը ամբողջությամբ:

Սույն պայմանագրով վաճառողը գնորդի սեփականությանն է հանձնում ՀՀ կառավարությանն առընթեր անշարժ գույքի կադաստրի պետական կոմիտեի կողմից տրված [ ] թ. N [ ] գրանցման վկայականում նշված անշարժ գույքի միավորի՝ նախօրոք որպես առանձին գույքային միավոր չառանձնացված մասը, որի հատակագիծը կցվում է սույն պայմանագրին և կազմում է դրա բաղկացուցիչ մասը:

Անշարժ գույքի նշանակությունը՝ բնակելի
 հողամաս
 այլ անշարժ գույքի * [ ]

Գինը

Սույն պայմանագրով նախատեսված անշարժ գույքի գինը կազմում է [ ] ՀՀ դրամ՝ ներառյալ ԱԱՀ, եթե կիրառելի է:

Սույն պայմանագրով նախատեսված անշարժ գույքի գինը՝

- վճարվել է ամբողջությամբ,
- վճարվելու է * [ ] օրվա ընթացքում:

Անշարժ գույքը գնորդին հանձնելը

Անշարժ գույքի հանձնման ակտը պետք է կազմվի սույն պայմանագիրը հաստատելուց հետո * [ ] ընթացքում:

Անշարժ գույքը սույն պայմանագիրը հաստատելու պահին հանձնվել է գնորդին:

Սույն պայմանագրով չկարգավորված հարաբերությունների նկատմամբ կիրառվում են պայմանագրի կնքման պահին գործող Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությունը:

Ստորագրություններ՝

Գնորդ

(անուն, ազգանուն)

(ստորագրություն)

Վաճառող

_____

(անուն, ազգանուն)

_____

(ստորագրություն)

(Եթե առկա է) Անշարժ գույքի համատեղ սեփականության մասնակից

_____

(անուն, ազգանուն)

_____

(ստորագրություն)

Մույն պայմանագիրը կողմերը ստորագրել են իմ՝ Հայաստանի Հանրապետության կառավարությանն առընթեր անշարժ գույքի կադաստրի պետական կոմիտեի աշխատակազմի _____ սպասարկման գրասենյակի աշխատակից՝ _____ ներկայությամբ: Նրանց (մաս ներկայացուցիչների, եթե պայմանագրի կողմ հանդես են գալիս Հայաստանի Հանրապետությունը, Հայաստանի Հանրապետության համայնքը կամ իրավաբանական անձը) անունը, ազգանունը, ինքնությունը ստուգված են:

_____

(տարեթիվ, ստորագրություն)

Հավելված 8

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ N _____

Հասցեն՝ _____

Գույքը տիրապետողը _____

(ազգանունը, անունը)

Հ/հ	Շինության չափը և իրավունքը				Զբաղեցրած հողամասի չափը և իրավունքը				Մեփականությունը հաստատող փաստաթուղթ	
	ընդ. քմ	սեփ	վարձ	կարգ չունի	ընդ. քմ	օտարվող քմ	սեփ	վարձ		կարգ չունի
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.

ՕԲՅԵԿՏԻ ՆԿԱՐԱԳԻՐԸ

1.	Նպատակային նշանակությունը (հուշարձան հանդիսանալու մասին նշումով)	
2.	Մեփականության/վարձակալության վկայականի համարը և տրման ամսաթիվը	
Վկայականի տրման հիմքը		
3.	Հարկայնությունը, հարկը	
4.	Տանիքը	
5.	Հիմնական պատերը	
6.	Միջհարկային ծածկը	
7.	Հարկի բարձրությունը /մ/	
8.	Շինության հիմքը	
9.	Հարդարման նկարագիրը	
սանհանգույց		
դռներ, պատուհաններ		
հատակ		
առաստաղ		
տարածքի բարեկարգվածություն		
պարիսպ		
10.	Բազմամյա տնկարկներ	
Ընդհանուր հողատարածք		
Օտարվող հողատարածք		
11.	Խմելու ջուր	
ոռոգման ջուր		
12.	Էլեկտրաէներգիա	
13.	Կոյուղի	
14.	Հեռախոս	

15. Լրացուցիչ նշումներ

ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ՏԻՐԱՊԵՏՈՂԻ ԸՆՏԱՆԻՔԻ ԿԱԶՄԻ ՄԱՍԻՆ

Հ/հ	Ազգանուն, Անուն	Ծննդյան թիվը	Ազգակցական կապը	Նշված հասցեում հաշվառման թվագիրը	Գույքի նկատմամբ իրավունքը	Անձնագրի (ծննդյան վկայականի) համարը
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.

ԼՐԱՑՈՒՑԻՉ ՏՎՅԱԼՆԵՐ

_____

_____

_____

ԿՑՎՈՂ ՓԱՍՏԱԹՂԹԵՐ

1. Մեփականության վկայականի հատակագծի պատճենը
2. Լուսանկարներ
3. Այլն

Նկարագիրը կազմեցին՝

_____ (ազգանուն, անուն)

_____ (ստորագրությունը)

_____ (ազգանուն, անուն)

_____ (ստորագրությունը)

_____ (ազգանուն, անուն)

_____ (ստորագրությունը)

Գույքի նկատմամբ գույքային իրավունքներ ունեցողներ, փաստացի օգտագործողներ՝

_____ (կարգավիճակը)

_____ (ազգանուն, անուն)

_____ (ստորագրությունը)

_____ (կարգավիճակը)

_____ (ազգանուն, անուն)

_____ (ստորագրությունը)

_____ (կարգավիճակը)

_____ (ազգանուն, անուն)

_____ (ստորագրությունը)

_____ (կարգավիճակը)

_____ (ազգանուն, անուն)

_____ (ստորագրությունը)

Ձեռքբերող՝

_____ (պաշտոնը)

_____ (ազգանուն, անուն)

_____ (ստորագրությունը)

« ___ » _____ 20__

ՀԱՎԵԼՎԱԾ N _____ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹՅԱՆ

ԼՐԱՅՈՒՑԻՉ ՏՎՅԱԼՆԵՐ

Օտարվող հողակտորը կազմում է ամբողջ հողակտորի 10%-ից ավելին	Այո	Ոչ
	☐	☐

Առանց պետական գրանցման փաստացի օգտագործում	Օգտագործման ընդհանուր ժամկետը
Սահմանված կարգով պետական գրանցում ունեցող վարձակալություն	Վարձակալության մնացած ժամկետը

Ծառերի տեսակը և քանակը

Ծառի տեսակը	Ընդհանուր հողատարածք			Օտարվող հողատարածք		
	Նորատունկ	Դեռ ոչ բերքատու	Բերքատու	Նորատունկ	Դեռ ոչ բերքատու	Բերքատու
1.						
2.						

Աճեցվող բերքի տեսակը և քանակը

Մշակաբույսի տեսակը	Ամբողջ հողատարածքի վրա աճեցվող մակերեսը (քմ)	Օտարվող հատվածի վրա աճեցվող մակերեսը (քմ)
1.		
2.		

Գույքի նկատմամբ գույքային իրավունքներ ունեցողների, փաստացի օգտագործողների կոնտակտային տվյալներ՝
Հեռ՝ _____
Էլ. Փոստ՝ _____

Նկարագիրը կազմեցին՝

_____
(ազգանուն, անուն)

_____
(ստորագրությունը)

_____
(ազգանուն, անուն)

_____
(ստորագրությունը)

Գույքի նկատմամբ գույքային իրավունքներ ունեցողներ, փաստացի օգտագործողներ՝

_____
(կարգավիճակը)

_____
(ազգանուն, անուն)

_____
(ստորագրությունը)

_____
(կարգավիճակը)

_____
(ազգանուն, անուն)

_____
(ստորագրությունը)

Ձեռքբերող՝

_____
(պաշտոնը)

_____
(ազգանուն, անուն)

_____
(ստորագրությունը)

Հավելված 9

ՀԱՄԱՊԱՏԱՍԽԱՆ ԿՈՐՈՒՄՏՆԵՐ ԿՐԱԾ ԱԶԴԱԿԻՐ ՏՏ-ԵՐԻ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ՄԱՆՐԱՄԱՍՆԵՐ

No	Համայնք	Հենասյուն	Կադաստրային ծածկագիր	Նպատակային նշանակությունը, ըստ սեփականության վկ/կադաստրի	Գույքային իրավունքի տեսակը	Օգտագործում	Օտարվող մակերես (քմ), ըստ չափագրողի հատակագծի	Ընդհանուր մակերես ըստ սեփականության վկայականի (քմ)	Առկա մշակաբույսերի տեսակը	Տնային տնտեսությունների քանակը	Խոցելիության կարգավիճակը
1	Անգեղակոթ	1	09-013-0214-0030	Գյուղատնտեսական	Մասնավոր	Օգտագ. սեփական. կողմից	399.10	39,650.0	Ցորեն	4	Կիրառելի չէ
2	Անգեղակոթ	1	09-013-0214-	Գյուղատնտեսական (նշանակությունը պետք է փոխվի Էներգետիկայի, տրանսպորտի, կապի, կոմ. ենթակառ. օբյեկտներ)	Համայնք	Օգտագ. սեփական. կողմից	63.60	-	Առկա չէ	-	-
3	Անգեղակոթ	2	09-013-0214-0017	Գյուղատնտեսական	Մասնավոր	Օգտագ. սեփական. կողմից	289.20	38,050.0	Առկա չէ	5	Կիրառելի չէ
4	Անգեղակոթ	3	09-013-0214-0015	Գյուղատնտեսական	Մասնավոր	Օգտագ. սեփական. կողմից	240.50	9,650.0	Գարի	1	Աղքատ ՏՏ
5	Անգեղակոթ	4	09-013-0212-0014	Գյուղատնտեսական	Մասնավոր	Օգտագ. սեփական. կողմից	140.50	36,060.0	Առկա չէ	1	Կիրառելի չէ

No	Համայնք	Հենասյուն	Կադաստրային ծածկագիր	Նպատակային նշանակությունը, ըստ սեփականության վկ/կադաստրի	Գույքային իրավունքի տեսակը	Օգտագործում	Օտարվող մակերես (քմ), ըստ չափագրողի հատակագծի	Ընդհանուր մակերես ըստ սեփականության վկայականի (քմ)	Առկա մշակաբույսերի տեսակը	Տնային տնտեսությունների քանակը	Խոցելիության կարգավիճակը
6	Անգեղակոթ	4	09-013-0212-001	Գյուղատնտեսական (նշանակությունը պետք է փոխվի Էներգետիկայի, տրանսպորտի, կապի, կոմ. ենթակառ.օբյեկտներ)	Համայնք	Օգտագ. սեփական. կողմից	148.70	-	Առկա չէ	-	-
7	Շաքի	5	09-070-0115-	Գյուղատնտեսական (նշանակությունը պետք է փոխվի Էներգետիկայի, տրանսպորտի, կապի, կոմ. ենթակառ.օբյեկտներ)	Համայնք	Օգտագ. սեփական. կողմից	484.40	-	Առկա չէ	-	-
8	Շաքի	6	09-070-0133-0041	Գյուղատնտեսական	Մասնավոր	Օգտագ. սեփական. կողմից	289.20	15,900.0	Առկա չէ	1	Կիրառելի չէ
9	Շաքի	7	09-070-0133-0050	Գյուղատնտեսական	Մասնավոր	Օգտագ. սեփական. կողմից	289.20	7,200.0	Կորենգան	3	Կիրառելի չէ
10	Շաքի	8	09-070-0133-0057	Գյուղատնտեսական	Մասնավոր	Օգտագ. սեփական. կողմից	272.50	81,200.0	Ցորեն	3	Կիրառելի չէ
11	Շաքի	9	09-070-0132-001	Գյուղատնտեսական (նշանակությունը պետք է փոխվի Էներգետիկայի, տրանսպորտի, կապի, կոմ. ենթակառ.օբյեկտներ)	Համայնք	Օգտագ. սեփական. կողմից	240.40	-	Առկա չէ	-	-

No	Համայնք	Հենասյուն	Կադաստրային ծածկագիր	Նպատակային նշանակությունը, ըստ սեփականության վկ/կադաստրի	Գույքային իրավունքի տեսակը	Օգտագործում	Օտարվող մակերես (քմ), ըստ չափագրողի հատակագծի	Ընդհանուր մակերես ըստ սեփականության վկայականի (քմ)	Առկա մշակաբույսերի տեսակը	Տնային տնտեսությունների քանակը	Խոցելիության կարգավիճակը
12	Շաքի	10	09-070-0132-001	Գյուղատնտեսական (նշանակությունը պետք է փոխվի էներգետիկայի, տրանսպորտի, կապի, կոմ. ենթակառ.օբյեկտներ)	Համայնք	Օգտագ. սեփական. կողմից	462.60	-	Առկա չէ	-	-
13	Շաքի	11	09-070-0132-001	Գյուղատնտեսական (նշանակությունը պետք է փոխվի էներգետիկայի, տրանսպորտի, կապի, կոմ. ենթակառ.օբյեկտներ)	Համայնք	Օգտագ. սեփական. կողմից	462.60	-	Առկա չէ	-	-
14	Շաքի	12	09-070-0132-0028	Գյուղատնտեսական	Մասնավոր	Օգտագ. սեփական. կողմից	151.60	11,400.0	Գարի	3	Կիրառելի չէ
15	Շաքի	12	09-070-0132-0027	Գյուղատնտեսական	Մասնավոր	Օգտագ. սեփական. կողմից	172.70	15,700.0	Հաճար	4	Կիրառելի չէ
16	Շաքի	13	09-070-0130-001	Գյուղատնտեսական (նշանակությունը պետք է փոխվի էներգետիկայի, տրանսպորտի, կապի, կոմ. ենթակառ.օբյեկտներ)	Համայնք	Օգտագ. սեփական. կողմից	289.20	-	Առկա չէ	-	-

No	Համայնք	Հենասյուն	Կադաստրային ծածկագիր	Նպատակային նշանակությունը, ըստ սեփականության վկ/կադաստրի	Գույքային իրավունքի տեսակը	Օգտագործում	Օտարվող մակերես (քմ), ըստ չափագրողի հատակագծի	Ընդհանուր մակերես ըստ սեփականության վկայականի (քմ)	Առկա մշակաբույսերի տեսակը	Տնային տնտեսությունների քանակը	Խոցելիության կարգավիճակը
17	Շաքի	14	09-070-0130-001	Գյուղատնտեսական (նշանակությունը պետք է փոխվի էներգետիկայի, տրանսպորտի, կապի, կոմ. ենթակառ.օբյեկտներ)	Համայնք	Օգտագ. սեփական. կողմից	240.50	-	Առկա չէ	-	-
18	Շաքի	15	09-070-0128-009	Գյուղատնտեսական	Մասնավոր	Օգտագ. սեփական. կողմից	39.10	29,500.0	Առկա չէ	4	Կին SS գլխավոր
19	Շաքի	15	09-070-0128-	Գյուղատնտեսական (նշանակությունը պետք է փոխվի էներգետիկայի, տրանսպորտի, կապի, կոմ. ենթակառ.օբյեկտներ)	Համայնք	Օգտագ. սեփական. կողմից	201.50	-	Առկա չէ	-	-
20	Շաքի	16	09-070-0128-	Գյուղատնտեսական (նշանակությունը պետք է փոխվի էներգետիկայի, տրանսպորտի, կապի, կոմ. ենթակառ.օբյեկտներ)	Համայնք	Օգտագ. սեփական. կողմից	240.50	-	Առկա չէ	-	-
21	Շաքի	17	09-070-0128-	Գյուղատնտեսական (նշանակությունը պետք է փոխվի էներգետիկայի, տրանսպորտի, կապի, կոմ. ենթակառ.օբյեկտներ)	Համայնք	Օգտագ. սեփական. կողմից	272.50	-	Առկա չէ	-	-

No	Համայնք	Հենասյուն	Կադաստրային ծածկագիր	Նպատակային նշանակությունը, ըստ սեփականության վկ/կադաստրի	Գույքային իրավունքի տեսակը	Օգտագործում	Օտարվող մակերես (քմ), ըստ չափագրողի հատակագծի	Ընդհանուր մակերես ըստ սեփականության վկայականի (քմ)	Առկա մշակաբույսերի տեսակը	Տնային տնտեսությունների քանակը	Խոցելիության կարգավիճակը
22	Շաքի	18	09-070-0125-	Գյուղատնտեսական (նշանակությունը պետք է փոխվի էներգետիկայի, տրանսպորտի, կապի, կոմ. ենթակառ.օբյեկտներ)	Համայնք	Օգտագ. սեփական. կողմից	289.20	-	Առկա չէ	-	-
23	Շաքի	19	09-070-0125-	Գյուղատնտեսական (նշանակությունը պետք է փոխվի էներգետիկայի, տրանսպորտի, կապի, կոմ. ենթակառ.օբյեկտներ)	Համայնք	Օգտագ. սեփական. կողմից	240.50	-	Առկա չէ	-	-
24	Շաքի	20	09-070-0125-0067	Գյուղատնտեսական	Մասնավոր	Օգտագ. սեփական. կողմից	361.30	15,000.0	Առկա չէ	2	Կիրառելի չէ
25	Իշխանասար	21	09-060-0115-0010	Գյուղատնտեսական (նշանակությունը պետք է փոխվի էներգետիկայի, տրանսպորտի, կապի, կոմ. ենթակառ.օբյեկտներ)	Համայնք	Վարձակալ	289.20	-	Առկա չէ	1	Կիրառելի չէ
26	Իշխանասար	22	09-060-0114-004	Գյուղատնտեսական (նշանակությունը պետք է փոխվի էներգետիկայի, տրանսպորտի, կապի, կոմ. ենթակառ.օբյեկտներ)	Համայնք	Օգտագ. սեփական. կողմից	240.40	-	Առկա չէ	-	-

No	Համայնք	Հենասյուն	Կադաստրային ծածկագիր	Նպատակային նշանակությունը, ըստ սեփականության վկ/կադաստրի	Գույքային իրավունքի տեսակը	Օգտագործում	Օտարվող մակերես (քմ), ըստ չափագրողի հատակագծի	Ընդհանուր մակերես ըստ սեփականության վկայականի (քմ)	Առկա մշակաբույսերի տեսակը	Տնային տնտեսությունների քանակը	Խոցելիության կարգավիճակը
27	Իշխանասար	23	09-060-0110-001	Գյուղատնտեսական (նշանակությունը պետք է փոխվի էներգետիկայի, տրանսպորտի, կապի, կոմ. ենթակառ.օբյեկտներ)	Համայնք	Օգտագ. սեփական. կողմից	289.20	-	Առկա չէ	-	-
28	Իշխանասար	24	09-060-0110-001	Գյուղատնտեսական (նշանակությունը պետք է փոխվի էներգետիկայի, տրանսպորտի, կապի, կոմ. ենթակառ.օբյեկտներ)	Համայնք	Օգտագ. սեփական. կողմից	361.30	-	Առկա չէ	-	-
29	Իշխանասար	25	09-060-0105-	Գյուղատնտեսական (նշանակությունը պետք է փոխվի էներգետիկայի, տրանսպորտի, կապի, կոմ. ենթակառ.օբյեկտներ)	Համայնք	Վարձակալ	289.20	-	Առկա չէ	1	Կիրառելի չէ
30	Իշխանասար	26	09-060-0111-009	Գյուղատնտեսական (նշանակությունը պետք է փոխվի էներգետիկայի, տրանսպորտի, կապի, կոմ. ենթակառ.օբյեկտներ)	Իրավունքի պետական գրանցում կատարված չէ	Ապօրինի օգտագործող	134.00	-	Ցորեն	1	Կիրառելի չէ

No	Համայնք	Հենասյուն	Կադաստրային ծածկագիր	Նպատակային նշանակությունը, ըստ սեփականության վկ/կադաստրի	Գույքային իրավունքի տեսակը	Օգտագործում	Օտարվող մակերես (քմ), ըստ չափագրողի հատակագծի	Ընդհանուր մակերես ըստ սեփականության վկայականի (քմ)	Առկա մշակաբույսերի տեսակը	Տնային տնտեսությունների քանակը	Խոցելիության կարգավիճակը
31	Իշխանասար	26	09-060-0111-001	Գյուղատնտեսական (նշանակությունը պետք է փոխվի էներգետիկայի, տրանսպորտի, կապի, կոմ. ենթակառ. օբյեկտներ)	Համայնք	Օգտագ. սեփական. կողմից	106.40	-	Առկա չէ	-	-
32	Սիսիան	27	09-006-0310-001	Գյուղատնտեսական (նշանակությունը պետք է փոխվի էներգետիկայի, տրանսպորտի, կապի, կոմ. ենթակառ. օբյեկտներ)	Համայնք	Օգտագ. սեփական. կողմից	272.50	-	Առկա չէ	-	-
33	Սիսիան	28	09-006-0311-001	Գյուղատնտեսական (նշանակությունը պետք է փոխվի էներգետիկայի, տրանսպորտի, կապի, կոմ. ենթակառ. օբյեկտներ)	Համայնք	Օգտագ. սեփական. կողմից	289.20	-	Առկա չէ	-	-
34	Սիսիան	29	09-006-0311-048	Գյուղատնտեսական (նշանակությունը պետք է փոխվի էներգետիկայի, տրանսպորտի, կապի, կոմ. ենթակառ. օբյեկտներ)	Իրավունքի պետական գրանցում կատարված չէ	Չի օգտ.	196.30	-	Առկա չէ	-	-
35	Սիսիան	29	09-006-0311-045	Գյուղատնտեսական	Մասնավոր	Օգտագ. սեփական. կողմից	124.80	2,050.0	Առկա չէ	1	Կիրառելի չէ

No	Համայնք	Հենասյուն	Կադաստրային ծածկագիր	Նպատակային նշանակությունը, ըստ սեփականության վկ/կադաստրի	Գույքային իրավունքի տեսակը	Օգտագործում	Օտարվող մակերես (քմ), ըստ չափագրողի հատակագծի	Ընդհանուր մակերես ըստ սեփականության վկայականի (քմ)	Առկա մշակաբույսերի տեսակը	Տնային տնտեսությունների քանակը	Խոցելիության կարգավիճակը
36	Մխիթան	29	09-006-0311-048	Գյուղատնտեսական (նշանակությունը պետք է փոխվի էներգետիկայի, տրանսպորտի, կապի, կոմ. ենթակառ. օբյեկտներ)	Իրավունքի պետական գրանցում կատարված չէ	Չի օգտ.	3.10	-	Առկա չէ	-	-
37	Մխիթան	30	09-006-0307-003	Գյուղատնտեսական (նշանակությունը պետք է փոխվի էներգետիկայի, տրանսպորտի, կապի, կոմ. ենթակառ. օբյեկտներ)	Համայնք	Օգտագ. սեփական. կողմից	324.30	-	Առկա չէ	-	-
38	Ուխյծ	31	09-105-0101-001	Գյուղատնտեսական (նշանակությունը պետք է փոխվի էներգետիկայի, տրանսպորտի, կապի, կոմ. ենթակառ. օբյեկտներ)	Համայնք	Օգտագ. սեփական. կողմից	240.50	-	Առկա չէ	-	-
39	Ուխյծ	32	09-105-0101-0038	Գյուղատնտեսական	Մասնավոր	Օգտագ. սեփական. կողմից	240.50	6,550.0	Առկա չէ	1	Կիրառելի չէ
40	Ուխյծ	33	09-105-0101-0042	Գյուղատնտեսական	Մասնավոր	Օգտագ. սեփական. կողմից	240.50	10,770.0	Առկա չէ	1	Կիրառելի չէ
41	Ուխյծ	34	09-105-0101-0068	Գյուղատնտեսական	Մասնավոր	Օգտագ. սեփական. կողմից	186.40	9,560.0	Ցորեն	1	Կիրառելի չէ

No	Համայնք	Հենասյուն	Կադաստրային ծածկագիր	Նպատակային նշանակությունը, ըստ սեփականության վկ/կադաստրի	Գույքային իրավունքի տեսակը	Օգտագործում	Օտարվող մակերես (քմ), ըստ չափագրողի հատակագծի	Ընդհանուր մակերես ըստ սեփականության վկայականի (քմ)	Առկա մշակաբույսերի տեսակը	Տնային տնտեսությունների քանակը	Խոցելիության կարգավիճակը
42	Ույծ	34	09-105-0101-0070	Գյուղատնտեսական (նշանակությունը պետք է փոխվի էներգետիկայի, տրանսպորտի, կապի, կոմ. ենթակառ.օբյեկտներ)	Համայնք	Օգտագ. սեփական. կողմից	54.10	-	Առկա չէ	-	-
43	Աղիտու	35	09-011-0101-0037	Գյուղատնտեսական	Մասնավոր	Օգտագ. սեփական. կողմից	240.40	49,920.0	Ցորեն	1	Կիրառելի չէ
44	Աղիտու	36	09-011-0101-001	Գյուղատնտեսական (նշանակությունը պետք է փոխվի էներգետիկայի, տրանսպորտի, կապի, կոմ. ենթակառ.օբյեկտներ)	Համայնք	Օգտագ. սեփական. կողմից	240.50	-	Առկա չէ	-	-
45	Աղիտու	37	09-011-0101-0028	Գյուղատնտեսական (նշանակությունը պետք է փոխվի էներգետիկայի, տրանսպորտի, կապի, կոմ. ենթակառ.օբյեկտներ)	Պետական	Օգտագ. սեփական. կողմից	361.30	-	Առկա չէ	-	-
46	Աղիտու	38	09-011-0102-0027	Գյուղատնտեսական (նշանակությունը պետք է փոխվի էներգետիկայի, տրանսպորտի, կապի, կոմ. ենթակառ.օբյեկտներ)	Համայնք	Օգտագ. սեփական. կողմից	187.10	-	Առկա չէ	-	-

No	Համայնք	Հենասյուն	Կադաստրային ծածկագիր	Նպատակային նշանակությունը, ըստ սեփականության վկ/կադաստրի	Գույքային իրավունքի տեսակը	Օգտագործում	Օտարվող մակերես (քմ), ըստ չափագրողի հատակագծի	Ընդհանուր մակերես ըստ սեփականության վկայականի (քմ)	Առկա մշակաբույսերի տեսակը	Տնային տնտեսությունների քանակը	Խոցելիության կարգավիճակը
47	Աղիտու	38	09-011-0102-0001	Գյուղատնտեսական (նշանակությունը պետք է փոխվի էներգետիկայի, տրանսպորտի, կապի, կոմ. ենթակառ.օբյեկտներ)	Համայնք	Օգտագ. սեփական. կողմից	53.30	-	Առկա չէ	-	-
48	Աղիտու	39	09-011-0102-	Գյուղատնտեսական (նշանակությունը պետք է փոխվի էներգետիկայի, տրանսպորտի, կապի, կոմ. ենթակառ.օբյեկտներ)	Համայնք	Օգտագ. սեփական. կողմից	272.50	-	Առկա չէ	-	-
49	Աղիտու	40	09-011-0102-	Գյուղատնտեսական (նշանակությունը պետք է փոխվի էներգետիկայի, տրանսպորտի, կապի, կոմ. ենթակառ.օբյեկտներ)	Համայնք	Օգտագ. սեփական. կողմից	240.40	-	Առկա չէ	-	-
50	Աղիտու	41	09-011-0102-	Գյուղատնտեսական (նշանակությունը պետք է փոխվի էներգետիկայի, տրանսպորտի, կապի, կոմ. ենթակառ.օբյեկտներ)	Համայնք	Օգտագ. սեփական. կողմից	240.40	-	Առկա չէ	-	-
51	Աղիտու	42	09-011-0104-001	Գյուղատնտեսական (նշանակությունը պետք է փոխվի էներգետիկայի, տրանսպորտի, կապի, կոմ. ենթակառ.օբյեկտներ)	Համայնք	Օգտագ. սեփական. կողմից	240.50	-	Առկա չէ	-	-
52	Աղիտու	42	09-011-0104-0004	Գյուղատնտեսական	Մասնավոր	Օգտագ. սեփական. կողմից	120.0	59,622.0	Առկա չէ	1	Կիրառելի չէ

No	Համայնք	Հենասյուն	Կադաստրային ծածկագիր	Նպատակային նշանակությունը, ըստ սեփականության վկ/կադաստրի	Գույքային իրավունքի տեսակը	Օգտագործում	Օտարվող մակերես (քմ), ըստ չափագրողի հատակագծի	Ընդհանուր մակերես ըստ սեփականության վկայականի (քմ)	Առկա մշակաբույսերի տեսակը	Տնային տնտեսությունների քանակը	Խոցելիության կարգավիճակը
53	Նորավան	43	09-068-0103-0130	Գյուղատնտեսական	Մասնավոր	Օգտագ. սեփական. կողմից	240.40	27,560.0	Ցորեն	1	Կիրառելի չէ
54	Նորավան	44	09-068-0104-0012	Գյուղատնտեսական	Մասնավոր	Օգտագ. սեփական. կողմից	32.20	16,310.0	Գարի	1	Կիրառելի չէ
55	Նորավան	44	09-068-0104-0001	Գյուղատնտեսական (նշանակությունը պետք է փոխվի էներգետիկայի, տրանսպորտի, կապի, կոմ. ենթակառ. օբյեկտներ)	Համայնք	Օգտագ. սեփական. կողմից	240.20	-	Առկա չէ	-	-
56	Նորավան	45	09-068-0107-0005	Գյուղատնտեսական	Մասնավոր	Օգտագ. սեփական. կողմից	324.30	33,700.0	Առկա չէ	3	Կիրառելի չէ
57	Նորավան	46	09-068-0101-0056	Գյուղատնտեսական (նշանակությունը պետք է փոխվի էներգետիկայի, տրանսպորտի, կապի, կոմ. ենթակառ. օբյեկտներ)	Իրավունքի պետական գրանցում կատարված չէ	Չի օգտ.	125.80	-	Առկա չէ	-	-
58	Նորավան	46	09-068-0101-0057	Գյուղատնտեսական	Մասնավոր	Օգտագ. սեփական. կողմից	114.60	30,360.0	Առկա չէ	1	Կիրառելի չէ
59	Նորավան	47	09-068-0101-0070	Գյուղատնտեսական	Մասնավոր	Օգտագ. սեփական. կողմից	272.50	12,890.0	Ցորեն	1	Կիրառելի չէ

No	Համայնք	Հենասյուն	Կադաստրային ծածկագիր	Նպատակային նշանակությունը, ըստ սեփականության վկ/կադաստրի	Գույքային իրավունքի տեսակը	Օգտագործում	Օտարվող մակերես (քմ), ըստ չափագրողի հատակագծի	Ընդհանուր մակերես ըստ սեփականության վկայականի (քմ)	Առկա մշակաբույսերի տեսակը	Տնային տնտեսությունների քանակը	Խոցելիության կարգավիճակը
60	Վաղատին	48	09-089-0102-0021	Գյուղատնտեսական	Մասնավոր	Օգտագ. սեփական. կողմից	240.50	69,750.0	Ցորեն	1	Կիրառելի չէ
61	Վաղատին	49	09-089-0101-0005	Գյուղատնտեսական	Մասնավոր	Օգտագ. սեփական. կողմից	240.50	60,360.0	Առկա չէ	2	Կիրառելի չէ
62	Վաղատին	50	09-089-0101-0030	Գյուղատնտեսական (նշանակությունը պետք է փոխվի էներգետիկայի, տրանսպորտի, կապի, կոմ. ենթակառ.օբյեկտներ)	Համայնք	Օգտագ. սեփական. կողմից	240.50	-	Առկա չէ	-	-
63	Վաղատին	51	09-089-0101-0030	Գյուղատնտեսական (նշանակությունը պետք է փոխվի էներգետիկայի, տրանսպորտի, կապի, կոմ. ենթակառ.օբյեկտներ)	Համայնք	Օգտագ. սեփական. կողմից	229.90	-	Առկա չէ	-	-
64	Վաղատին	51	09-089-0101-0030	Գյուղատնտեսական (նշանակությունը պետք է փոխվի էներգետիկայի, տրանսպորտի, կապի, կոմ. ենթակառ.օբյեկտներ)	Համայնք	Օգտագ. սեփական. կողմից	59.30	-	Առկա չէ	-	-

No	Համայնք	Հենասյուն	Կադաստրային ծածկագիր	Նպատակային նշանակությունը, ըստ սեփականության վկ/կադաստրի	Գույքային իրավունքի տեսակը	Օգտագործում	Օտարվող մակերես (քմ), ըստ չափագրողի հատակագծի	Ընդհանուր մակերես ըստ սեփականության վկայականի (քմ)	Առկա մշակաբույսերի տեսակը	Տնային տնտեսությունների քանակը	Խոցելիության կարգավիճակը
65	Վաղատին	52	09-089-0101-0030	Գյուղատնտեսական (նշանակությունը պետք է փոխվի էներգետիկայի, տրանսպորտի, կապի, կոմ. ենթակառ. օբյեկտներ)	Համայնք	Օգտագ. սեփական. կողմից	289.20	-	Առկա չէ	-	-
66	Վաղատին	53	09-089-0102-0034	Գյուղատնտեսական	Մասնավոր	Օգտագ. սեփական. կողմից	109.10	17,740.0	Ցորեն	1	Կիրառելի չէ
67	Վաղատին	53	09-089-0102-001	Գյուղատնտեսական (նշանակությունը պետք է փոխվի էներգետիկայի, տրանսպորտի, կապի, կոմ. ենթակառ. օբյեկտներ)	Համայնք	Օգտագ. սեփական. կողմից	332.30	-	Առկա չէ	-	-
68	Վաղատին	54	09-089-0102-0054	Գյուղատնտեսական	Մասնավոր	Օգտագ. սեփական. կողմից	272.50	62,580.0	Ցորեն	1	Կիրառելի չէ
69	Վաղատին	55	09-089-0102-0069	Գյուղատնտեսական (նշանակությունը պետք է փոխվի էներգետիկայի, տրանսպորտի, կապի, կոմ. ենթակառ. օբյեկտներ)	Համայնք	Օգտագ. սեփական. կողմից	272.50	-	Առկա չէ	-	-
70	Վաղատին	56	09-089-0102-001	Գյուղատնտեսական (նշանակությունը պետք է փոխվի էներգետիկայի, տրանսպորտի, կապի, կոմ. ենթակառ. օբյեկտներ)	Համայնք	Օգտագ. սեփական. կողմից	324.30	-	Առկա չէ	-	-

No	Համայնք	Հենասյուն	Կադաստրային ծածկագիր	Նպատակային նշանակությունը, ըստ սեփականության վկ/կադաստրի	Գույքային իրավունքի տեսակը	Օգտագործում	Օտարվող մակերես (քմ), ըստ չափագրողի հատակագծի	Ընդհանուր մակերես ըստ սեփականության վկայականի (քմ)	Առկա մշակաբույսերի տեսակը	Տնային տնտեսությունների քանակը	Խոցելիության կարգավիճակը
71	Վաղատին	57	09-089-0102-0078	Գյուղատնտեսական	Մասնավոր	Օգտագ. սեփական. կողմից	324.30	35,630.0	Կորենգան	1	Կիրառելի չէ
72	Վաղատին	58	09-089-0102-001	Գյուղատնտեսական (նշանակությունը պետք է փոխվի էներգետիկայի, տրանսպորտի, կապի, կոմ. ենթակառ. օբյեկտներ)	Համայնք	Վարձակալ	240.40	-	Առկա չէ	1	Կիրառելի չէ
73	Վաղատին	59	09-089-0102-001	Գյուղատնտեսական (նշանակությունը պետք է փոխվի էներգետիկայի, տրանսպորտի, կապի, կոմ. ենթակառ. օբյեկտներ)	Համայնք	Վարձակալ	240.50	-	Առկա չէ	1	Կիրառելի չէ
74	Վաղատին	60	09-089-0102-0085	Գյուղատնտեսական	Մասնավոր	Օգտագ. սեփական. կողմից	19.70	10,650.0	Առկա չէ	3	Աղքատ և Կին SS գլխավոր
75	Վաղատին	60	09-089-0102-0084	Գյուղատնտեսական	Մասնավոր	Օգտագ. սեփական. կողմից	2.10	9,480.0	Կորենգան	1	Կիրառելի չէ
76	Վաղատին	60	09-089-0102-001	Գյուղատնտեսական (նշանակությունը պետք է փոխվի էներգետիկայի, տրանսպորտի, կապի, կոմ. ենթակառ. օբյեկտներ)	Համայնք	Օգտագ. սեփական. կողմից	302.50	-	Առկա չէ	-	-

No	Համայնք	Հենասյուն	Կադաստրային ծածկագիր	Նպատակային նշանակությունը, ըստ սեփականության վկ/կադաստրի	Գույքային իրավունքի տեսակը	Օգտագործում	Օտարվող մակերես (քմ), ըստ չափագրողի հատակագծի	Ընդհանուր մակերես ըստ սեփականության վկայականի (քմ)	Առկա մշակաբույսերի տեսակը	Տնային տնտեսությունների քանակը	Խոցելիության կարգավիճակը
77	Վաղատին	61	09-089-0102-0109	Գյուղատնտեսական	Մասնավոր	Օգտագ. սեփական. կողմից	289.20	39,620.0	Առկա չէ	1	Կիրառելի չէ
78	Վաղատին	62	09-089-0102-001	Գյուղատնտեսական (նշանակությունը պետք է փոխվի էներգետիկայի, տրանսպորտի, կապի, կոմ. ենթակառ. օբյեկտներ)	Համայնք	Օգտագ. սեփական. կողմից	272.50	-	Առկա չէ	-	-
79	Վաղատին	63	09-089-0102-0125	Գյուղատնտեսական	Մասնավոր	Օգտագ. սեփական. կողմից	324.30	54,058.0	Գարի	3	Կին SS գլխավոր
80	Վաղատին	64	09-089-0102-001	Գյուղատնտեսական (նշանակությունը պետք է փոխվի էներգետիկայի, տրանսպորտի, կապի, կոմ. ենթակառ. օբյեկտներ)	Համայնք	Օգտագ. սեփական. կողմից	240.40	-	Առկա չէ	-	-
81	Հարժիս	65	09-056-0043-001	Գյուղատնտեսական (նշանակությունը պետք է փոխվի էներգետիկայի, տրանսպորտի, կապի, կոմ. ենթակառ. օբյեկտներ)	Պետական	Օգտագ. սեփական. կողմից	240.40	-	Առկա չէ	-	-
82	Հարժիս	66	09-056-0043-001	Գյուղատնտեսական (նշանակությունը պետք է փոխվի էներգետիկայի, տրանսպորտի, կապի, կոմ. ենթակառ. օբյեկտներ)	Պետական	Օգտագ. սեփական. կողմից	272.50	-	Առկա չէ	-	-

No	Համայնք	Հենասյուն	Կադաստրային ծածկագիր	Նպատակային նշանակությունը, ըստ սեփականության վկ/կադաստրի	Գույքային իրավունքի տեսակը	Օգտագործում	Օտարվող մակերես (քմ), ըստ չափագրողի հատակագծի	Ընդհանուր մակերես ըստ սեփականության վկայականի (քմ)	Առկա մշակաբույսերի տեսակը	Տնային տնտեսությունների քանակը	Խոցելիության կարգավիճակը
83	Հարժիս	67	09-056-0043-001	Գյուղատնտեսական (նշանակությունը պետք է փոխվի Էներգետիկայի, տրանսպորտի, կապի, կոմ. ենթակառ.օբյեկտներ)	Պետական	Օգտագ. սեփական. կողմից	324.30	-	Առկա չէ	-	-
84	Հարժիս	68	09-056-0044-001	Գյուղատնտեսական (նշանակությունը պետք է փոխվի Էներգետիկայի, տրանսպորտի, կապի, կոմ. ենթակառ.օբյեկտներ)	Պետական	Օգտագ. սեփական. կողմից	240.50	-	Առկա չէ	-	-
85	Հարժիս	69	09-056-0044-0047	Գյուղատնտեսական (նշանակությունը պետք է փոխվի Էներգետիկայի, տրանսպորտի, կապի, կոմ. ենթակառ.օբյեկտներ)	Համայնք	Օգտագ. սեփական. կողմից	240.50	-	Առկա չէ	-	-
86	Հարժիս	70	09-056-0047-001	Գյուղատնտեսական (նշանակությունը պետք է փոխվի Էներգետիկայի, տրանսպորտի, կապի, կոմ. ենթակառ.օբյեկտներ)	Պետական	Օգտագ. սեփական. կողմից	240.50	-	Առկա չէ	-	-
87	Հարժիս	71	09-056-0047-001	Գյուղատնտեսական (նշանակությունը պետք է փոխվի Էներգետիկայի, տրանսպորտի, կապի, կոմ. ենթակառ.օբյեկտներ)	Պետական	Օգտագ. սեփական. կողմից	240.50	-	Առկա չէ	-	-

No	Համայնք	Հենասյուն	Կադաստրային ծածկագիր	Նպատակային նշանակությունը, ըստ սեփականության վկ/կադաստրի	Գույքային իրավունքի տեսակը	Օգտագործում	Օտարվող մակերես (քմ), ըստ չափագրողի հատակագծի	Ընդհանուր մակերես ըստ սեփականության վկայականի (քմ)	Առկա մշակաբույսերի տեսակը	Տնային տնտեսությունների քանակը	Խոցելիության կարգավիճակը
88	Հարժիս	72	09-056-0043-001	Գյուղատնտեսական (նշանակությունը պետք է փոխվի էներգետիկայի, տրանսպորտի, կապի, կոմ. ենթակառ.օբյեկտներ)	Պետական	Օգտագ. սեփական. կողմից	324.30	-	Առկա չէ	-	-
89	Հարժիս	73	09-056-0043	Գյուղատնտեսական (նշանակությունը պետք է փոխվի էներգետիկայի, տրանսպորտի, կապի, կոմ. ենթակառ.օբյեկտներ)	Համայնք	Օգտագ. սեփական. կողմից	240.50	-	Առկա չէ	-	-
90	Հարժիս	74	09-056-0043-001	Գյուղատնտեսական (նշանակությունը պետք է փոխվի էներգետիկայի, տրանսպորտի, կապի, կոմ. ենթակառ.օբյեկտներ)	Պետական	Օգտագ. սեփական. կողմից	240.50	-	Առկա չէ	-	-
91	Հարժիս	75	09-056-0043-001	Գյուղատնտեսական (նշանակությունը պետք է փոխվի էներգետիկայի, տրանսպորտի, կապի, կոմ. ենթակառ.օբյեկտներ)	Պետական	Օգտագ. սեփական. կողմից	272.50	-	Առկա չէ	-	-
92	Հարժիս	76	09-056-0043-001	Գյուղատնտեսական (նշանակությունը պետք է փոխվի էներգետիկայի, տրանսպորտի, կապի, կոմ. ենթակառ.օբյեկտներ)	Պետական	Օգտագ. սեփական. կողմից	272.50	-	Առկա չէ	-	-

No	Համայնք	Հենասյուն	Կադաստրային ծածկագիր	Նպատակային նշանակությունը, ըստ սեփականության վկ/կադաստրի	Գույքային իրավունքի տեսակը	Օգտագործում	Օտարվող մակերես (քմ), ըստ չափագրողի հատակագծի	Ընդհանուր մակերես ըստ սեփականության վկայականի (քմ)	Առկա մշակաբույսերի տեսակը	Տնային տնտեսությունների քանակը	Խոցելիության կարգավիճակը
93	Հարժիս	77	09-056-0051-001	Գյուղատնտեսական (նշանակությունը պետք է փոխվի էներգետիկայի, տրանսպորտի, կապի, կոմ. ենթակառ. օբյեկտներ)	Պետական	Օգտագ. սեփական. կողմից	272.50	-	Առկա չէ	-	-
94	Հարժիս	78	09-056-0053-001	Գյուղատնտեսական (նշանակությունը պետք է փոխվի էներգետիկայի, տրանսպորտի, կապի, կոմ. ենթակառ. օբյեկտներ)	Պետական	Օգտագ. սեփական. կողմից	272.50	-	Առկա չէ	-	-
95	Հարժիս	79	09-056-0043-001	Գյուղատնտեսական (նշանակությունը պետք է փոխվի էներգետիկայի, տրանսպորտի, կապի, կոմ. ենթակառ. օբյեկտներ)	Պետական	Օգտագ. սեփական. կողմից	272.50	-	Առկա չէ	-	-
96	Շինուհայր	80	09-073-0044-001	Գյուղատնտեսական (նշանակությունը պետք է փոխվի էներգետիկայի, տրանսպորտի, կապի, կոմ. ենթակառ. օբյեկտներ)	Պետական	Օգտագ. սեփական. կողմից	272.50	-	Առկա չէ	-	-

No	Համայնք	Հենասյուն	Կադաստրային ծածկագիր	Նպատակային նշանակությունը, ըստ սեփականության վկ/կադաստրի	Գույքային իրավունքի տեսակը	Օգտագործում	Օտարվող մակերես (քմ), ըստ չափագրողի հատակագծի	Ընդհանուր մակերես ըստ սեփականության վկայականի (քմ)	Առկա մշակաբույսերի տեսակը	Տնային տնտեսությունների քանակը	Խոցելիության կարգավիճակը
97	Շինուհայր	81	09-073-0055-001	Գյուղատնտեսական (նշանակությունը պետք է փոխվի էներգետիկայի, տրանսպորտի, կապի, կոմ. ենթակառ.օբյեկտներ)	Պետական	Օգտագ. սեփական. կողմից	240.50	-	Առկա չէ	-	-
98	Շինուհայր	82	09-073-0055-001	Գյուղատնտեսական (նշանակությունը պետք է փոխվի էներգետիկայի, տրանսպորտի, կապի, կոմ. ենթակառ.օբյեկտներ)	Պետական	Օգտագ. սեփական. կողմից	240.50	-	Առկա չէ	-	-
99	Շինուհայր	83	09-073-0055-001	Գյուղատնտեսական (նշանակությունը պետք է փոխվի էներգետիկայի, տրանսպորտի, կապի, կոմ. ենթակառ.օբյեկտներ)	Պետական	Օգտագ. սեփական. կողմից	289.20	-	Առկա չէ	-	-
100	Շինուհայր	84	09-073-0055-001	Գյուղատնտեսական (նշանակությունը պետք է փոխվի էներգետիկայի, տրանսպորտի, կապի, կոմ. ենթակառ.օբյեկտներ)	Պետական	Օգտագ. սեփական. կողմից	361.30	-	Առկա չէ	-	-

No	Համայնք	Հենասյուն	Կադաստրային ծածկագիր	Նպատակային նշանակությունը, ըստ սեփականության վկ/կադաստրի	Գույքային իրավունքի տեսակը	Օգտագործում	Օտարվող մակերես (քմ), ըստ չափագրողի հատակագծի	Ընդհանուր մակերես ըստ սեփականության վկայականի (քմ)	Առկա մշակաբույսերի տեսակը	Տնային տնտեսությունների քանակը	Խոցելիության կարգավիճակը
101	Շինուհայր	85	09-073-0059-001	Գյուղատնտեսական (նշանակությունը պետք է փոխվի էներգետիկայի, տրանսպորտի, կապի, կոմ. ենթակառ.օբյեկտներ)	Պետական	Օգտագ. սեփական. կողմից	240.50	-	Առկա չէ	-	-
102	Գորիս	86	09-003-0317-001	Գյուղատնտեսական (նշանակությունը պետք է փոխվի էներգետիկայի, տրանսպորտի, կապի, կոմ. ենթակառ.օբյեկտներ)	Համայնք	Օգտագ. սեփական. կողմից	272.50	-	Առկա չէ	-	-
103	Գորիս	87	09-003-0318-005	Գյուղատնտեսական (նշանակությունը պետք է փոխվի էներգետիկայի, տրանսպորտի, կապի, կոմ. ենթակառ.օբյեկտներ)	Պետական	Օգտագ. սեփական. կողմից	289.20	-	Առկա չէ	-	-
104	Գորիս	88	09-003-0320-0009	Ջրային (նշանակությունը պետք է փոխվի էներգետիկայի, տրանսպորտի, կապի, կոմ. ենթակառ.օբյեկտներ)	Համայնք	Օգտագ. սեփական. կողմից	272.50	-	Առկա չէ	-	-
105	Գորիս	89	09-003-0320-0016	Գյուղատնտեսական	Մասնավոր	Օգտագ. սեփական. կողմից	223.90	31,770.0	Առկա չէ	2	Կիրառելի չէ

No	Համայնք	Հենասյուն	Կադաստրային ծածկագիր	Նպատակային նշանակությունը, ըստ սեփականության վկ/կադաստրի	Գույքային իրավունքի տեսակը	Օգտագործում	Օտարվող մակերես (քմ), ըստ չափագրողի հատակագծի	Ընդհանուր մակերես ըստ սեփականության վկայականի (քմ)	Առկա մշակաբույսերի տեսակը	Տնային տնտեսությունների քանակը	Խոցելիության կարգավիճակը
106	Գորիս	89	09-003-0320-0015	Գյուղատնտեսական	Մասնավոր	Օգտագ. սեփական. կողմից	16.60	36,510.0	Առկա չէ	2	Աղքատ/Գին SS գլխավոր
107	Գորիս	90	09-003-0320-0015	Գյուղատնտեսական	Մասնավոր	Օգտագ. սեփական. կողմից	240.50	36,510.0	Առկա չէ		
108	Գորիս	91	09-003-0321-0004	Գյուղատնտեսական	Մասնավոր	Օգտագ. սեփական. կողմից	272.50	19,800.0	Առկա չէ	1	Կիրառելի չէ
109	Շինուհայր	92	09-073-0102-	Գյուղատնտեսական (նշանակությունը պետք է փոխվի էներգետիկայի, տրանսպորտի, կապի, կոմ. ենթակառ. օբյեկտներ)	Համայնք	Օգտագ. սեփական. կողմից	240.50	-	Առկա չէ	-	-
110	Շինուհայր	93	09-073-0102-	Գյուղատնտեսական (նշանակությունը պետք է փոխվի էներգետիկայի, տրանսպորտի, կապի, կոմ. ենթակառ. օբյեկտներ)	Համայնք	Օգտագ. սեփական. կողմից	272.40	-	Առկա չէ	-	-
111	Շինուհայր	94	09-073-0102-	Գյուղատնտեսական (նշանակությունը պետք է փոխվի էներգետիկայի, տրանսպորտի, կապի, կոմ. ենթակառ. օբյեկտներ)	Համայնք	Օգտագ. սեփական. կողմից	240.50	-	Առկա չէ	-	-

No	Համայնք	Հենասյուն	Կադաստրային ծածկագիր	Նպատակային նշանակությունը, ըստ սեփականության վկ/կադաստրի	Գույքային իրավունքի տեսակը	Օգտագործում	Օտարվող մակերես (քմ), ըստ չափագրողի հատակագծի	Ընդհանուր մակերես ըստ սեփականության վկայականի (քմ)	Առկա մշակաբույսերի տեսակը	Տնային տնտեսությունների քանակը	Խոցելիության կարգավիճակը
112	Շինուհայր	95	09-073-0102-	Գյուղատնտեսական (նշանակությունը պետք է փոխվի էներգետիկայի, տրանսպորտի, կապի, կոմ. ենթակառ. օբյեկտներ)	Համայնք	Օգտագ. սեփական. կողմից	484.40	-	Առկա չէ	-	-
113	Շինուհայր	96	09-073-0102-0034	Գյուղատնտեսական (նշանակությունը պետք է փոխվի էներգետիկայի, տրանսպորտի, կապի, կոմ. ենթակառ. օբյեկտներ)	Համայնք	Օգտագ. սեփական. կողմից	333.20	-	Առկա չէ	-	-
114	Շինուհայր	96	09-073-0102-	Գյուղատնտեսական (նշանակությունը պետք է փոխվի էներգետիկայի, տրանսպորտի, կապի, կոմ. ենթակառ. օբյեկտներ)	Համայնք	Օգտագ. սեփական. կողմից	95.60	-	Առկա չէ	-	-
115	Շինուհայր	96	09-073-0102-	Գյուղատնտեսական (նշանակությունը պետք է փոխվի էներգետիկայի, տրանսպորտի, կապի, կոմ. ենթակառ. օբյեկտներ)	Համայնք	Օգտագ. սեփական. կողմից	55.50	-	Առկա չէ	-	-
116	Շինուհայր	97	09-073-0102-0039	Գյուղատնտեսական	Մասնավոր	Օգտագ. սեփական. կողմից	57.10	14,330.0	Գարի	2	Կիրառելի չէ

No	Համայնք	Հենասյուն	Կադաստրային ծածկագիր	Նպատակային նշանակությունը, ըստ սեփականության վկ/կադաստրի	Գույքային իրավունքի տեսակը	Օգտագործում	Օտարվող մակերես (քմ), ըստ չափագրողի հատակագծի	Ընդհանուր մակերես ըստ սեփականության վկայականի (քմ)	Առկա մշակաբույսերի տեսակը	Տնային տնտեսությունների քանակը	Խոցելիության կարգավիճակը
117	Շինուհայր	97	09-073-0102-	Գյուղատնտեսական (նշանակությունը պետք է փոխվի էներգետիկայի, տրանսպորտի, կապի, կոմ. ենթակառ.օբյեկտներ)	Համայնք	Օգտագ. սեփական. կողմից	183.30	-	Առկա չէ	-	-
118	Շինուհայր	98	09-073-0102-0089	Գյուղատնտեսական	Մասնավոր	Օգտագ. սեփական. կողմից	94.40	5,680.0	Ցորեն	1	Կին/ծեր SS գլխավոր
119	Շինուհայր	98	09-073-0102-0088	Գյուղատնտեսական	Մասնավոր	Օգտագ. սեփական. կողմից	146.10	11,650.0	Գարի	3	Կին SS գլխավոր
120	Շինուհայր	99	09-073-0102-0100	Գյուղատնտեսական	Մասնավոր	Օգտագ. սեփական. կողմից	240.40	21,070.0	Առկա չէ	1	Կիրառելի չէ
121	Շինուհայր	100	09-073-0102-0108	Գյուղատնտեսական	Մասնավոր	Օգտագ. սեփական. կողմից	272.50	10,870.0	Հաճար	2	Կին SS գլխավոր
122	Շինուհայր	101	09-073-0102-0224	Գյուղատնտեսական (նշանակությունը պետք է փոխվի էներգետիկայի, տրանսպորտի, կապի, կոմ. ենթակառ.օբյեկտներ)	Համայնք	Օգտագ. սեփական. կողմից	240.50	-	Առկա չէ	-	-
123	Շինուհայր	102	09-073-0102-0152	Գյուղատնտեսական	Մասնավոր	Օգտագ. սեփական. կողմից	226.30	12,630.0	Ցորեն	3	Աղքատ SS

No	Համայնք	Հենասյուն	Կադաստրային ծածկագիր	Նպատակային նշանակությունը, ըստ սեփականության վկ/կադաստրի	Գույքային իրավունքի տեսակը	Օգտագործում	Օտարվող մակերես (քմ), ըստ չափագրողի հատակագծի	Ընդհանուր մակերես ըստ սեփականության վկայականի (քմ)	Առկա մշակաբույսերի տեսակը	Տնային տնտեսությունների քանակը	Խոցելիության կարգավիճակը
124	Շինուհայր	102	09-073-0102-0223	Գյուղատնտեսական (նշանակությունը պետք է փոխվի Էներգետիկայի, տրանսպորտի, կապի, կոմ. ենթակառ.օբյեկտներ)	Համայնք	Օգտագ. սեփական. կողմից	14.20	-	Առկա չէ	-	-
125	Շինուհայր	103	09-073-0102-0155	Գյուղատնտեսական	Մասնավոր	Օգտագ. սեփական. կողմից	228.20	25,760.0	Հաճար	3	Կիրառելի չէ
126	Շինուհայր	104	09-073-0102-0223	Գյուղատնտեսական (նշանակությունը պետք է փոխվի Էներգետիկայի, տրանսպորտի, կապի, կոմ. ենթակառ.օբյեկտներ)	Համայնք	Օգտագ. սեփական. կողմից	240.50	-	Առկա չէ	-	-
127	Շինուհայր	105	09-073-0102-0173	Գյուղատնտեսական	Մասնավոր	Օգտագ. սեփական. կողմից	11.50	1,130.0	Ցորեն	4	2 Աղքատ SS-ներ
128	Շինուհայր	105	09-073-0102-0223	Գյուղատնտեսական (նշանակությունը պետք է փոխվի Էներգետիկայի, տրանսպորտի, կապի, կոմ. ենթակառ.օբյեկտներ)	Համայնք	Օգտագ. սեփական. կողմից	312.80	-	Առկա չէ	-	-
129	Շինուհայր	106	09-073-0113-001	Գյուղատնտեսական (նշանակությունը պետք է փոխվի Էներգետիկայի, տրանսպորտի, կապի, կոմ. ենթակառ.օբյեկտներ)	Համայնք	Օգտագ. սեփական. կողմից	324.20	-	Առկա չէ	-	-

No	Համայնք	Հենասյուն	Կադաստրային ծածկագիր	Նպատակային նշանակությունը, ըստ սեփականության վկ/կադաստրի	Գույքային իրավունքի տեսակը	Օգտագործում	Օտարվող մակերես (քմ), ըստ չափագրողի հատակագծի	Ընդհանուր մակերես ըստ սեփականության վկայականի (քմ)	Առկա մշակաբույսերի տեսակը	Տնային տնտեսությունների քանակը	Խոցելիության կարգավիճակը
130	Խոտ	107	09-047-0102-0158	Գյուղատնտեսական (նշանակությունը պետք է փոխվի Էներգետիկայի, տրանսպորտի, կապի, կոմ. ենթակառ.օբյեկտներ)	Իրավունքի պետական գրանցում կատարված չէ	Չի օգտ.	289.20	-	Առկա չէ	-	-
131	Խոտ	108	09-047-0104-0096	Գյուղատնտեսական (նշանակությունը պետք է փոխվի Էներգետիկայի, տրանսպորտի, կապի, կոմ. ենթակառ.օբյեկտներ)	Համայնք	Օգտագ. սեփական. կողմից	460.50	-	Առկա չէ	-	-